รวมเรื่อง
เมืองสมุทรปราการ

รวมเรื่อง

เมืองสมุทรปราการ

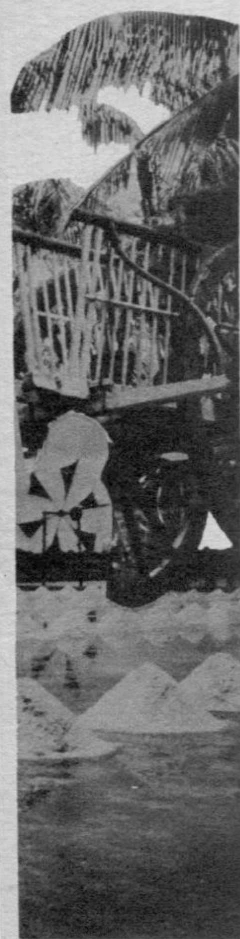
เมืองสมุทรปราการ สารบาญ

ประวัติศาสตร์

ภูมิศาสตร์

เมืองสมุทรปราการในปัจจุบัน

สิ่งน่ารู้ในเมืองสมุทรปราการ

ประเพณีและการละเล่นพื้นเมือง

เที่ยวเมืองสมุทรปราการ

คำนำ

ด้วยจังหวัดได้พิจารณาเห็นว่า "สมุทรปราการ" เป็นจังหวัดที่มีสิ่งอันควรสนใจซึ่งรู้จักกันดีทั่วไป ทั้งในหมู่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ แต่เรื่องราวต่าง ๆ อันเกี่ยวกับจังหวัดสมุทรปราการยังกระจัดกระจายอยู่ ทั้งที่มีผู้รวบรวมจัดพิมพ์ไว้บ้างแล้ว และที่เป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมา ซึ่งมิได้รวบรวมไว้เป็นหลักฐานก็มีอยู่อีกมาก หากได้มีการรวบรวมเรื่องราวดังกล่าวแล้วจัดพิมพ์ไว้ในเล่มเดียวกัน ก็จะอำนวยความสะดวกต่อการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับจังหวัดนี้ดียิ่งขึ้น จังหวัดจึงได้จัดงบประมาณเพื่อการนี้ โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้ครูได้มีคู่มือประกอบการสอนในเรื่องจังหวัดสมุทรปราการเป็นประการสำคัญ และความมุ่งหมายอีกข้อหนึ่งก็คือ เพื่อจะได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดนี้ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายยิ่งขึ้น

การดำเนินงาน ได้จัดตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ และได้มอบให้คณะศึกษานิเทศก์จังหวัดเป็นผู้ประสานงานและรวบรวมเพิ่มเติม จนกระทั่งปรากฏเป็นหนังสือ "รวมเรื่องเมืองสมุทรปราการ" เล่มนี้ ซึ่งจังหวัดได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการ หน่วยงานราชการและเอกชน ตลอดจนท่านผู้รู้เป็นอย่างดียิ่ง จังหวัดขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย แม้ว่าคณะกรรมการจะได้ใช้ความพยายามรวบรวมตรวจสอบเรื่องต่าง ๆ แล้วก็ตาม แต่ก็คงจะมีข้อบกพร่องอยู่อีกเป็นอันมาก ถ้าท่านผู้รู้ผู้ใดได้พบเห็นข้อบกพร่องปรากฏอยู่ในตอนใด โปรดให้คำแนะนำเพื่อจะได้แก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเมื่อมีโอกาสจัดพิมพ์ครั้งต่อไปก็จักขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

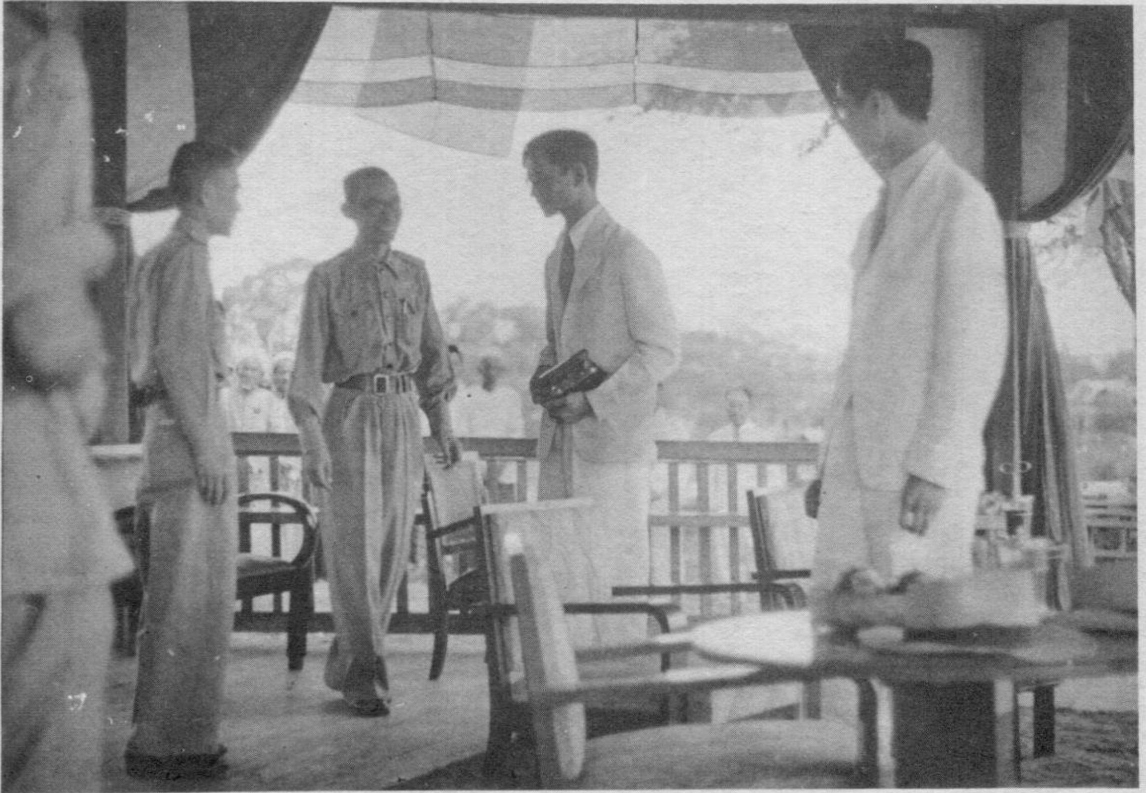
(นายเวทย์ นิจถาวร)

ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ

แผนที่จังหวัดสมุทรปราการ

ประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์

จังหวัดสมุทรปราการ หรือที่เรียกกันเป็นสามัญทั่วไปว่า "เมืองปากน้ำ" เพราะตั้งอยู่ปากน้ำเจ้าพระยา เป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลที่มีความสำคัญตลอดมาทุกยุคทุกสมัย

"สมุทร" แปลว่า "ทะเล" และ "ปราการ" แปลว่า "กำแพง" สมุทรปราการ แปลว่า กำแพงชายทะเลหรือกำแพงริมทะเล ซึ่งหมายถึงเมืองหน้าด่านชายทะเลหรือริมทะเลที่มีกำแพงมั่นคงแข็งแรงสำหรับป้องกันข้าศึกนั่นเอง นับว่าเป็นการให้ชื่อเมืองที่ถูกต้องและเหมาะสมตามความมุ่งหมายในการตั้งเมืองเป็นอย่างยิ่ง

ประวัติความเป็นมาของเมืองสมุทรปราการ สลับซับซ้อนสัมพันธ์กับ เมืองพระประแดงมาก (ปัจจุบันเป็นอำเภอพระประแดง ในจังหวัดสมุทรปราการ) เพราะเมืองสมุทรปราการได้ตั้งขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี แต่เมืองพระประแดงเดิมนั้น ขอมได้ตั้งขึ้นในสมัยขอมมีอำนาจครอบครองบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งสมัยนั้นทะเลยังลึกเข้ามามากจนจดเขตทางใต้ของกรุงเทพมหานคร ขอมเรียกว่า "ปากน้ำพระประแดง" เมื่อตั้งเมืองที่ปากน้ำก็เรียกว่า "เมืองพระประแดง" (ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เชื่อว่า เมืองพระประแดงที่ขอมตั้งนี้ อยู่ที่ คลองเตย เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันเป็นที่ทำการท่าเรือแห่งประเทศไทย) ครั้นนานมาแผ่นดินงอกออกไป เมืองพระประแดงห่างจากปากน้ำเข้าทุกที จึงมีการโยกย้ายตั้งเมือง ปากน้ำ ขึ้นใหม่เพื่อความเหมาะสม จึงมีทั้งเมืองสมุทรปราการและเมืองพระ-ประแดงในสมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ความจำเป็นทางการเมืองและความปลอดภัยของประเทศชาติมีมากขึ้นจึงได้ตั้งเมือง นครเขื่อนขันธ์ขึ้น (ปัจจุบันเป็นอำเภอพระประแดงในจังหวัดสมุทรปราการ) จึงกล่าวได้ว่า จังหวัดสมุทรปราการ หรือ เมืองปากน้ำในปัจจุบันนี้ มีประวัติและอาณาเขตของเมือง ๓ เมืองรวมกัน คือ เมืองพระประแดง เมืองนครเขื่อนขันธ์ และเมืองสมุทรปราการ

สมุทรปราการในอดีตนับเป็นพัน ๆ ปีมาแล้วนั้น นักปราชญ์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีสันนิษฐานว่า บริเวณพื้นที่ของจังหวัดนี้ทั้งหมดตั้งแต่ปากอ่าวไทยจนจดพื้นที่ทางใต้ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นทะเลทั้งหมด มีเรือสำเภาจีนสามารถแล่นขึ้นไปถึง

กรุงศรีอยุธยาได้สะดวก ต่อมานาน ๆ เข้า บริเวณแหล่งนี้ตื้นเขินกลายเป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ ทั้งมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านไปออกทะเล การคมนาคมสะดวกผู้คนจึงอพยพเข้าไปตั้งหลักแหล่งทำมาหากินมากขึ้นโดยลำดับ และบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาทั้งหมดลงมาจนจดปากอ่าวไทยเป็นเขตของอาณาจักรทวาราวดี และชนชาวทวาราวดีในบริเวณนี้ส่วนมากมีเชื้อชาติไทย จากหลักฐานการขุดค้นพบซากโบราณสถานกับพบโบราณวัตถุ มีตะเกียงสัมฤทธิ์ของชาวโรมันที่ตำบลพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ทำให้สันนิษฐานได้ว่า บริเวณตำบลดังกล่าวและอาณาเขตใกล้เคียง คงจะเป็นเมืองท่าริมทะเลที่สำคัญของอาณาจักรทวาราวดี คู่กับเมืองนครปฐมซึ่งเป็นเมืองสำคัญริมทะเลอีกเมืองหนึ่งของอาณาจักรทวาราวดีเช่นกัน

จึงพอสรุปได้ว่า อาณาจักรทวาราวดี คงเป็นอาณาจักรที่รุ่งเรือง และมีอาณาบริเวณอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งหมดตลอดลงมาจดอ่าวไทย ประชาชนพลเมืองคงมีเชื้อสายไทย มีความเจริญสูง ซึ่งอยู่ในราว พ.ศ. ๑๐๐๐ ถึง พ.ศ. ๑๓๐๐ ดังนั้นพื้นที่ของเมืองสมุทรปราการ เดิม จึงอยู่ในอาณาจักรทวาราวดีมาแล้ว ตั้งแต่สมัยโบราณ

ถ้าจะกล่าวย้อนหลังขึ้นไปในอดีต สมุทรปราการมีประวัติความเป็นมาที่นำมากล่าวได้ละเอียดรวม ๕ สมัยด้วยกัน คือ สมัยลพบุรี สมัยสุโขทัย สมัยศรีอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์

สมัยลพบุรี

ในสมัยที่ขอมเรืองอำนาจ ได้ครอบครองอาณาจักรทวาราวดี หลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวไว้ว่า เมืองสมุทรปราการเคยเป็นเมืองหน้าด่านของขอม คือในราว พ.ศ. ๑๔๐๐ อาณาจักรทวาราวดีเสื่อมอำนาจลง ระยะนั้น ขอมซึ่งตั้งราชธานีอยู่ที่ "นครธม" ปัจจุบันอยู่ในกัมพูชา ได้ขยายอำนาจมาปกครองดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาไว้ทั้งหมด แล้วตั้งเมือง "ละโว้" (จังหวัดลพบุรีปัจจุบัน) เป็นราชธานีในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ทั้งได้ตั้งเมือง อโยธยา (จังหวัดพระนครศรีอยุธยาปัจจุบัน) และเมือง "พระประแดง" (เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร) เป็นเมืองหน้าด่านทางทะเล ซึ่งสมัยนั้นเรียกปากน้ำตอนนั้นว่า ปากน้ำพระประแดง

การที่ขอมขนานนามเมืองหน้าด่านว่า "พระประแดง" นั้นมีเหตุผลชัดเจนอยู่มาก เพราะคำว่า "ประแดง" หรือ "บาแดง" แปลว่า "คนเดินหมาย คนนำข่าวสาร" ซึ่งหมายถึงว่า เมืองพระประแดงเป็นเมืองหน้าด่าน ถ้ามีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้น เป็นหน้าที่ของเมืองนี้จะต้องรีบแจ้งข่าวสารไปให้เมืองหลวง (ละโว้) ทราบโดยเร็ว

จึงทำให้เชื่อได้ว่า เมืองปากน้ำสมุทรปราการก็คงเป็นท้องที่ส่วนหนึ่งของ เมืองพระประแดงด้วย

สมัยสุโขทัย

ขอมครองอำนาจเหนืออาณาจักรทวาราวดีแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "สุวรรณภูมิ" อยู่ชั่วระยะหนึ่ง ก็เสื่อมอำนาจลง คือในราว พ.ศ. ๑๘๐๐ ไทยน้อย ซึ่งอพยพทยอยมาจากตอนใต้ของจีน ได้มาตั้งหลักแหล่งกระจัดกระจายอยู่ทางแถบเหนือของลุ่มน้ำเจ้าพระยา และเคยอยู่ใต้อำนาจของขอม ในสมัยขอมเรืองอำนาจนั้น ได้มีความเข้มแข็งสามารถรวบรวมกำลังกันขับไล่ขอมออกไปจากดินแดนบริเวณนั้นได้สำเร็จ แล้วประกาศตัวเป็นอิสระตั้ง "กรุงสุโขทัย" (จังหวัดสุโขทัยปัจจุบัน) เป็นราชธานี กษัตริย์พระองค์แรกที่ครองกรุงสุโขทัยคือ "พ่อขุนศรีอินทราทิตย์" ทำให้ไทยเริ่มมีอำนาจในดินแดนแหลมทอง (สุวรรณภูมิ) และเจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ จนถึงรัชสมัย "พ่อขุนรามคำแหงมหาราช" กษัตริย์ผู้ทรงอานุภาพมาก สามารถแผ่อาณาเขต สุโขทัยออกไปได้กว้างขวางที่สุด คือ ทิศเหนือ จดแคว้นลานนาไทย ทิศตะวันออก จดเขมร (ซึ่งยังครองลุ่มแม่น้ำมูล) ทิศใต้ ครอบครองตลอดแหลมมะลายู ทิศตะวันตก ครอบครองเมืองหงสาวดีของพม่าไปจดอ่าวเบงคอล

ในสมัยสุโขทัยนี้ เมืองพระประแดงก็ขึ้นอยู่กับกรุงโขทัยตลอดมา จนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

สมัยอยุธยา

ต่อมาในต้น พ.ศ. ๑๘๙๓ พระเจ้าอู่ทอง ได้ทรงอพยพผู้คนจากสุพรรณบุรี มาสร้างพระนครขึ้นใหม่ที่ริมหนองโสน ขนานนามว่า "กรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยา" และทรงทำการราชาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ ทรงพระนามว่า "สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑" ประกาศเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกรุงสุโขทัย ทั้งได้แสดงอานุภาพยกทัพไปตีเขมรได้เมืองนครธม อันเป็นนครหลวงของเขมรและดินแดนทางตะวันตกของเขมรทั้งหมด ส่วนหัวเมืองฝ่ายใต้อันเป็นอาณาเขตของกรุงสุโขทัยเดิม ก็ได้มาขึ้นอยู่กับกรุงศรีอยุธยาทั้งหมด ตั้งแต่เมืองราชบุรี เพชรบุรีลงไปตลอดแหลมมะลายู (ประเทศมาเลเซียปัจจุบัน) ส่วนทางทิศเหนือ ได้เมืองลพบุรีซึ่งติดต่อกับอาณาเขตสุโขทัย

พระเจ้าอู่ทองได้โปรดเกล้า ฯ ให้ตั้ง เมืองหน้าด่านทั้ง ๔ ทิศขึ้น คือ

ทิศเหนือ เมืองลพบุรี
ทิศตะวันออก เมืองนครนายก
ทิศตะวันตก เมืองสุพรรณบุรี
ทิศใต้ เมืองพระประแดง เป็นเมืองหน้าด่านทางทะเล

เมืองหน้าด่านเหล่านี้ได้โปรด ฯ ให้สร้างป้อมปราการที่มั่นคงแข็งแรงทุกเมือง

แต่เมื่อถึงรัชสมัยของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ใน พ.ศ. ๒๐๙๑ เกิดสงครามช้างเผือกระหว่างไทยกับพม่า พระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้ยกทัพใหญ่มาตีกรุงศรีอยุธยา ทางกรุงยกทพไปตั้งรับทัพข้าศึกที่เมืองสุพรรณบุรี แต่ทานกำลังไม่อยู่ ทัพพม่าสามารถยกเข้ามาถึงชานพระนครได้ หลังจากพม่ายกทัพกลับไปแล้วสมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงเห็นว่า เมืองสุพรรณบุรีแม้จะมีค่ายคูประตูหอรบพร้อม ก็ยังรับศึกใหญ่ไม่อยู่ไม่มีประโยชน์ต่อการป้องกันศัตรูได้อีกแล้ว มิหนำซ้ำยังเป็นที่สำหรับข้าศึกพักอาศัยและรวบรวมไพร่พล เสบียงอาหารได้อีก จึงโปรดฯ ให้รื้อป้อมค่ายและกำแพงลงเสีย พร้อมทั้งป้อมกำแพงที่เมืองลพบุรีและเมืองนครนายกด้วย ให้คงเหลือไว้แต่ที่เมืองพระประแดง สำหรับเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลเพียงแห่งเดียว

เมืองพระประแดง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วแต่ต้น เป็นเมืองเก่าแก่นับพัน ๆ ปี ตามหลักฐานไม่ทราบแน่ชัดว่าเริ่มสร้างในสมัยกษัตริย์ขอมองค์ใด พอจะมีหลักฐานแน่ชัดก็ในสมัยกรุงศรีอยุธยานี่เอง ดังปรากฏในหนังสือ พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขาว่า "เมื่อปีมะเมีย จุลศักราช ๘๖๐ (พ.ศ. ๒๐๕๑) ขุดชำระคลองสำโรง ได้เทวรูปทองสัมฤทธิ์ ๒ องค์ ตรงที่คลองสำโรงต่อคลองทับนาง และเทวรูปนั้นมีอักขระจารึกชื่อว่า "พระยาแสนตา" องค์หนึ่ง และ "บาทสังขกร" อีกองค์หนึ่ง สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ โปรดฯ ให้สร้างศาลประดิษฐานไว้ที่เมืองพระประแดง (ยังเป็นเมืองอยู่ในสมัยนั้น) และต่อมา เมื่อสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชครองราชสมบัติ พระยาละแวกเจ้าเมืองกัมพูชา ได้ยกทัพเรือมาตีกรุงศรีอยุธยา ในปีมะแม จุลศักราช ๙๒๑ (พ.ศ. ๒๑๒๐) แต่ตีไม่ได้ดังปรารถนา เมื่อล่าทัพกลับได้ให้เอาเทวรูป ๒ องค์ที่เมืองพระประแดงไปเมืองเขมรด้วย"

จึงทำให้เชื่อมั่นได้ว่า เมืองพระประแดง เป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลที่สำคัญมาทุกยุคทุกสมัยเพราะเป็นเมืองที่อยู่ปากน้ำจดอ่าวไทย

เมื่อกล่าวมาถึงตอนนี้ จะเห็นได้ว่า "เมืองปากน้ำ" ซึ่งเรียกกันเป็นสามัญติดปากคนทั่วไปนั้นเดิมมิได้ตั้งอยู่ "ปากน้ำบางเจ้าพระยา" หรือตำบล "ปากน้ำ" ดังในปัจจุบันนี้ เพราะตามที่กล่าวมาแล้วว่า สมัยนั้นปากน้ำของแม่น้ำเจ้าพระยา อยู่ลึกเข้าไปถึงบริเวณตอนใต้ของกรุงเทพมหานคร คือเขตพระโขนง ในปัจจุบัน ต่อมาเมื่อชายทะเลแปรสภาพเป็นพื้นแผ่นดินทับถมตื้นเขินจนกลายเป็นที่ราบ งอกออกมามากเข้า เมืองพระประแดงเดิมซึ่งเคยเป็นเมืองปากน้ำ ก็ห่างไกลจากปากน้ำออกไปทุกที เมืองพระประแดงจึงถูกโยกย้ายเปลี่ยนตำแหน่งที่ตั้ง เพื่อความเหมาะสมกับฐานะเมืองหน้าด่านทางทะเล ตอนหลังปรากฏว่า เมืองพระประแดง

มาตั้งอยู่ที่ ตำบลราษฎร์บูรณะ (คนละที่กับเขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร) ตอนที่เคยเป็นสถานที่ตั้งสถานีบางนางเกรง สถานีรถไฟสายปากน้ำ (ทางรถไฟสายปากน้ำถูกรื้อเสียในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษฎิ์ ธนะรัชต์) คือบริเวณที่ตั้งโรงเรียนเกริกวิทยาลัยในปัจจุบันนี้ ดังในสารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กล่าวไว้ดังนี้ "ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๑๖๓ จึงปรากฏว่ามีเมืองพระประแดงตั้งใหม่ที่ตำบลราษฎร์บูรณะ อยู่ฝั่งตะวันออกของลำน้ำเจ้าพระยา (ราวสถานีบางนางเกรง รถรางสายปากน้ำ) ต่อมาเมืองพระประแดงน่าจะย้ายกลับมาอยู่ฝั่งตะวันตกของลำน้ำเจ้าพระยาตามเดิม" ครั้นถึงสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงให้รื้อกำแพงเมืองเก่าเพื่อเอาอิฐไปสร้างราชธานีที่กรุงธนบุรี เมืองพระประแดงที่ราษฎร์บูรณะ จึงหาซากไม่พบในทุกวันนี้

ส่วนที่ตั้งอำเภอพระประแดงในปัจจุบันนี้นั้นมิใช่เมืองพระประแดงเดิม หากเป็นเมือง "นครเขื่อนขันธ์" ซึ่งเริ่มสร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แต่มาสำเร็จเรียบร้อยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อเป็นเมืองพระประแดงหรือจังหวัดพระประแดง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

สำหรับเมืองสมุทรปราการ ที่มีขึ้นในภายหลังนั้น นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีสันนิษฐานว่า สร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม แห่งกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๒๑๓๖—๒๑๗๑) เพราะหลักฐานจากหนังสือคำให้การชาวกรุงเก่า ก็ออกชื่อเมืองสมุทร-ปราการในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมแล้ว สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมได้โปรดเกล้า ฯ ให้สร้างเมืองสมุทรปราการขึ้นที่บริเวณใต้คลองบางปลากด ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันตกหรือฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา เพราะสมัยนั้นแถบบริเวณคลองบางปลากด ได้มีฝรั่งชาติฮอลันดา ซึ่งเข้ามาติดต่อค้าขายกับไทยตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ และได้รับพระราชทานที่ดินบริเวณเหนือคลองบางปลากด เนื่องจากชนชาตินี้เข้ามาทำการค้าด้วยวิธีอันดีประพฤติและวางตัวติดต่อกับคนไทยเป็นอย่างดี ทั้งทำความดีความชอบช่วยเหลือราชการแผ่นดินหลายอย่าง ฮอลันดาใช้สถานที่นั้นตั้งคลังสินค้า เป็นสถานีการค้าที่มั่นคงใหญ่โต คือเป็นทั้งคลังสินค้าและที่อยู่ของเจ้าหน้าที่อย่างพร้อมเพรียง เป็นสถานที่งดงามบริบูรณ์ด้วยเครื่องใช้ประจำวันที่ทันสมัย จนถึงยกย่องกันในหมู่ชาวฮอลันดาว่า "นิว อัมสเตอร์ดัม" นับแต่นั้นมา บริเวณบางปลากดก็เจริญขึ้นตามลำดับ ประชาชนได้มาค้าขายติดต่อกับคลังสินค้าแห่งนี้มากขึ้น และตั้ง

บ้านเรือนร้านค้าขยายตัวออกไปทุกที ดังนั้น สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม จึงโปรด ฯ ให้สร้างเมืองสมุทรปราการขึ้น ณ บริเวณดังกล่าวแล้ว

การที่สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ได้โปรด ฯ ให้สร้างเมืองสมุทรปราการขึ้นในที่บริเวณฝั่งใต้คลองบางปลากดนั้น นอกจากพระองค์จะทรงเห็นความสำคัญที่คนไทยจะทำการค้าขายกับฮอลันดา ซึ่งเป็นฝรั่งที่ก้าวหน้าทางการค้ามากที่สุดในสมัยนั้นแล้ว ยังทรงเห็นความจำเป็นที่จะต้องสร้างเมืองหน้าด่านชายทะเลขึ้นใหม่ แทนเมืองพระประแดงซึ่งนับวันจะห่างไกลปากน้ำเข้าทุกที เนื่องจากชายฝั่งงอกออกไปเรื่อย ๆ ทำให้พระประแดงลดความเหมาะสมที่จะเป็นเมืองหน้าด่านอีกต่อไป และเมื่อเมืองสมุทรปราการที่สร้างใหม่นี้ อยู่ในทำเลและชัยภูมิที่เหมาะสมกว่าและเจริญกว่า จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่เมืองพระประแดงจะลดความสำคัญลงไป

ส่วนคลังสินค้าหรือ นิว อัมสเตอร์ดัม ของฮอลันดานั้น ปรากฏว่าในรัชกาลกษัตริย์องค์ต่อ ๆ มา ฮอลันดาไม่ได้มาค้าขายติดต่อกับไทย เนื่องจากไม่พอใจที่ไทยดำเนินการค้าเสียเองเป็นส่วนใหญ่ และไทยได้สนิทสนมกับฝรั่งเศสมากขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์-มหาราช จนมีเรื่องพิพาทกับฮอลันดา ฮอลันดาจึงได้ทอดทิ้งสถานที่คลังสินค้านี้ไป เวลานานเข้ากระแสน้ำได้ไหลพัดเซาะตลิ่งเข้าไปทุกทีสถานที่แห่งนี้จึงได้พังทลายไปสิ้น

เมืองสมุทรปราการที่สร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมนี้ เข้าใจว่าจะเป็นเมืองร้างไปในสมัยที่ไทยเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ และคงจะถูกพม่าทำลายยับเยินไปด้วย ขณะนี้หาซากเมืองไม่พบ

ลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ที่เกี่ยวกับเมืองสมุทปราการมีดังนี้

๑. พ.ศ. ๒๑๒๑ พระยาจีนจันตุ ขุนนางเขมร ไปตีเมืองเพชรบุรีไม่ได้ จึงหนีมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช แต่ต่อมาพระยาจีนจันตุได้ทราบว่าพระยาละแวกไม่เอาโทษ จึงลอบพาสมัครพรรคพวกหนีกลับโดยลงเรือสำเภา สมเด็จพระ-นเรศวรมหาราช ขณะนั้นมีพระชนมายุเพียง ๑๗ พรรษา ได้เสด็จลงเรือพระที่นั่งไล่ตามเรือสำเภาพระยาจีนจันตุ ไปทันกันที่ปากน้ำเจ้าพระยา เกิดรบพุ่งกัน สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงพระแสงปืนต้นยิงถูกพวกพระยาจีนจันตุ ตาย ๓ คน ฝ่ายพระยาจีนจันตุก็ยิงถูกรางพระแสงปืนที่สมเด็จพระนเรศวร ฯ ทรงอยู่แตก พอดีสำเภาได้ลมแล่นออกทะเลใหญ่หนีรอดไปได้

๒. พ.ศ. ๒๑๖๓ ในรัชสมัยพระเจ้าทรงธรรม พวกฮอลันดากำลังมีอิทธิพลทางการค้ากับไทย ถึงกับมีที่พักคลังสินค้าที่บริเวณปากน้ำ ตำบลบางปลากด ชื่อว่า "นิว อัมสเตอร์ดัม" (ปัจจุบันน้ำเซาะพังไปหมดแล้ว) เป็นเหตุให้ฝรั่งชาติโปรตุเกส ที่เข้ามาค้าขายกับไทยเป็นชาติแรก ไม่พึงพอใจจนเกิดเหตุขึ้น เรือกำปั่นโปรตุเกสเข้ามาค้าขายพบเรือฮอลันดาที่ปากน้ำเจ้าพระยาก็จับยึดเรือไว้ สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมทรงทราบก็ไม่พอพระทัย เพราะเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ โปรด ฯ ให้ทหาร ลงไปบังคับโปรตุเกสให้คืนเรือแก่ฮอลันดา โปรตุเกสจึงโกรธเคืองไทย ทำให้สัมพันธภาพทางการค้าของไทยกับโปรตุเกสเสื่อมลง โปรตุเกสเลิกกิจการค้าขายในกรุงศรีอยุธยา แล้วให้กองทัพเรือมาปิดอ่าวที่เมืองมะริด (ซึ่งตอนนั้นเมืองมะริดเป็นของไทย) แต่สัมพันธภาพระหว่างไทยกับฮอลันดามีมากยิ่งขึ้น

๓. พ.ศ. ๒๑๗๓ พวกญี่ปุ่นที่เข้ามาอยู่ในกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เกิดขัดใจกับไทยถึงต่อสู้กัน พวกญี่ปุ่นลงเรือสำเภาหนี กองเรือไทยตามไปทันที่ปากน้ำเจ้าพระยาได้เกิดต่อสู้กันที่บริเวณปากน้ำอีก ญี่ปุ่นพากันหนีรอดไปได้ และไปอาศัยอยู่ที่เมืองเขมร

๔. พ.ศ. ๒๒๐๗ ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระองค์ทรงดำเนินกิจการค้าของประเทศอย่างกว้างขวาง ให้คนจีนมาประจำหน้าที่ในเรือสินค้าหลวง และส่งเรือสินค้าหลวงออกไปค้าขายกับต่างประเทศหลายลำ ทำให้พวกฮอลันดาที่เข้ามาทำการค้าขายไม่พอใจ หาว่าไทยทำการค้าผูกขาดเสียแต่ผู้เดียว ทำให้เสียประโยชน์แก่พวกฮอลันดามาก มีการขัดแย้งจนถึงขัดใจกันเกิดขึ้นเป็นลำดับ ฮอลันดาจึงเลิกกิจการค้าจากกรุงศรีอยุธยาแล้วเอาเรือรบมาปิดปากอ่าวไทย คอยจับเรือสินค้าหลวงของไทยไปริบบ้างและทำลายเสียบ้างจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงดำเนินวิเทโสบายผูกมิตรกับฝรั่งเศสอย่างแน่นแฟ้นในเวลาต่อมา

๕. พ.ศ. ๒๒๓๑ ในสมัยสมเด็จพระเพทราชา ไทยเกิดต่อสู้กับทหารฝรั่งเศสที่เข้ามารักษาป้อม วิชัยประสิทธิ์ (อยู่ที่จังหวัดธนบุรี ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช) ในการต่อสู้นั้น ไทยได้ตั้งค่ายรายปืนที่บริเวณปากน้ำเจ้าพระยา เมืองสมุทรปราการ และจับเรือที่ฝรั่งเศสคุมมาได้ ๒ ลำ ครั้นเมื่อตกลงกันว่า ต่างจะปล่อยกลับบ้านเมือง แต่ให้มีตัวจำนำไปด้วยจนถึงปากน้ำจึงจะแลกเปลี่ยนตัวจำนำกัน แต่พอถึงปากน้ำ พวกฝรั่งเศสไม่ยอมปล่อยตัวจำนำฝ่ายไทยกลับ ส่วนพวกตัวจำนำฝรั่งเศสที่ไทยยึดไว้ ก็หนีไปลงเรือฝรั่งเศส ไทยจึงต้องจับพวกบาทหลวงฝรั่งเศสที่ยังคงเหลืออยู่ในกรุงศรีอยุธยาขังต่อไป

๖. ในระหว่าง พ.ศ. ๒๑๙๙-๒๒๓๑ ไทยได้ติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น และส่วนมากเข้ามาติดต่อโดยทางทะเล เมืองสมุทรปราการ จึงเป็นเมืองหน้าด่านที่มีความสำคัญมาก ในช่วงระยะเวลาที่กล่าวถึงนี้ ได้มีการปรับปรุงป้อมค่ายให้มีความมั่นคงแข็งแรงยิ่งขึ้น และที่ป้อมปากน้ำนี้เอง เป็นสาเหตุสำคัญยิ่งที่ทำให้ไทยมี ธงชาติขึ้น เพราะครั้งนั้นมีเรือฝรั่งเศสเข้ามาทางปากน้ำ ไทยเรายังไม่มีธงชาติใช้ จึงเอาธงชาติฮอลันดาชักขึ้น ฝรั่งเศสไม่ยอมคำนับธงชาติฮอลันดา ไทยเราไม่รู้จะทำอย่างไร ในที่สุดจึงเอาธงชาติฮอลันดาลง แล้วเอาผ้าแดงชักขึ้นแทน ฝรั่งเศสจึงยอมคำนับธงแดง ธงแดง จึงเป็นธงชาติไทยเรื่อยมา จนกระทั่งมาเพิ่มเป็นธงช้าง มีรูปช้างเผือกในรูปผืนผ้าแดง และเปลี่ยนต่อมาจนเป็นธงไตรรงค์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ จึงนับได้ว่า ธงชาติไทย ได้เกิดขึ้นครั้งแรกที่เมืองสมุทรปราการนี่เอง

๗. พ.ศ. ๒๓๑๐ เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เมืองสมุทรปราการก็ถูกพม่าโจมตีกวาดต้อนผู้คนปล้นสดมภ์ และทำลายยับเยิน

สมัยธนบุรี

เป็นระยะช่วงสั้นที่สุด เพราะเพียง ๑๕ ปีเท่านั้น จึงไม่มีเหตุการณ์อะไรมากนัก เมื่อไทยเสียกรุงแก่พม่าครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ. ๒๓๑๐ แล้ว ในปีเดียวกันนั้นเอง สมเด็จพระเจ้าตากสิน-มหาราช ก็ได้ทรงกอบกู้เอกราชไทยกลับคืนมา และได้ย้ายราชธานีจากกรุงศรีอยุธยา มาตั้ง ณ กรุงธนบุรี ซึ่งเป็นเมืองเล็กอยู่ริมฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา เนื่องจากเป็นระยะเวลาที่ก่อร่างสร้างตัวใหม่ ๆ บ้านเมืองก็พินาศเสียหายมากมายทั่วไป ทั้งเป็นการรีบด่วนในการก่อสร้าง สมเด็จพระเจ้าตากสิน จึงโปรด ฯ ให้รื้อกำแพงเมืองพระประแดงเดิมที่ราษฎร์บูรณะ ไปสร้างกำแพง พระราชวังและสิ่งอื่น ๆ ที่กรุงธนบุรี เมืองพระประแดงจึงสิ้นซากตั้งแต่นั้นมา

สมัยรัตนโกสินทร์

ใน พ.ศ. ๒๓๒๕ พระบาทสมเด็จพระพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงปราบดาภิเษกขึ้นครองราชสมบัติและโปรด ฯ ให้ย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมาตั้ง ณ ฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ทรงขนานนามว่า "กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์ ฯ" ต่อมามีเหตุการณ์เกิดขึ้นคือ พ.ศ. ๒๓๒๙ "องเชียงสือ" ซึ่งเป็นหลานของกษัตริย์ญวนสมัยนั้น ได้หนีภัยการเมืองเข้ามาขอพึ่งพระบรมโพธิสมภาร อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕ และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระกรุณารับไว้และต้อนรับให้การเลี้ยงดูเป็นอย่างดี

ภายหลังองเชียงสือ เห็นว่าตนหมดภัยทางบ้านเกิดเมืองนอนแล้ว จะทูลลากลับก็เกรงพระทัย จึงลอบลงเรือหนีไปทางปากน้ำเจ้าพระยา ความทราบถึงพระพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และกรมพระราชวังบวรสุรสีหนาท กรมพระราชวังบวร ฯ ทรงยกกองเรือตามไป แต่ไม่ทันกัน ทรงกริ้วมาก พอเสด็จกลับถึงกรุงเทพ ฯ ก็ทรงกราบทูลแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกถึงการหนีกลับขององเชียงสือ จะก่อให้เกิดอันตรายแก่ประเทศไทยภายหลัง เพราะองเชียงสือมาอยู่เมืองไทยหลายปี ย่อมรู้ความตื้นลึกหนาบางของเมืองไทยได้ดี ถ้าองเชียงสือเป็นศัตรูกับไทยเมื่อใด จะทำความยุ่งยากแก่การที่จะป้องกันเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่มีหัวเมืองชายทะเลที่มั่นคงแข็งแรงไว้รับทัพข้าศึก ทรงปรึกษาเห็นพ้องกันแล้วพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า ฯ จึงโปรดเกล้า ฯ ให้กรมพระราชวังบวร ฯ ลงไปสำรวจพื้นที่บริเวณปากน้ำเจ้าพระยาเพื่อสร้างเมืองใหม่อีกเมืองหนึ่ง กรมพระราชวังบวร ฯ รับสนองพระบรมราชโองการแล้ว เสด็จมาสำรวจพื้นที่บริเวณปากน้ำเจ้าพระยา ทรงเห็นว่าบริเวณ "ลัดโพธิ์" (อยู่ระหว่างกรุงเทพ ฯ กับสมุทรปราการ) มีชัยภูมิเหมาะแก่การสร้างเมือง จึงทรงกราบทูลขอพระบรมราชานุญาต แล้วมีบัญชาให้สร้างป้อมค่ายขึ้นที่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา (ตรงข้ามอำเภอพระประแดงปัจจุบัน) ๑ ป้อม ให้ชื่อว่า "ป้อมวิทยาคม" พอดีกับพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเสด็จสวรรคต การสร้างเมืองจึงยังค้างอยู่

ดังนั้น เมืองพระประแดงใหม่ หรือมีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า นครเขื่อนขันธ์ จึงเริ่มสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๑ นั่นเอง

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ทรงพระราชดำริว่า ที่บริเวณลัดโพธิ์นั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมีพระราชประสงค์ที่จะสร้างเมืองไว้ป้องกันข้าศึกทางทะเลอีกเมืองหนึ่ง แต่ยังค้างอยู่ เพียงได้ลงมือสร้างป้อมเท่านั้น การสงครามทางทะเลก็ไม่น่าไว้ใจ ควรต้องทำให้สำเร็จ จึงโปรดให้ สมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคล เป็นแม่กองไปทำเมืองต่อโดยตัดเอาท้องที่แขวงกรุงเทพมหานครบ้างและแขวงเมืองสมุทรปราการบ้างรวมกับตั้งขึ้นเป็นเมืองใหม่แล้ว พระราชทานชื่อว่า "เมืองนครเขื่อนขันธ์" ให้ย้ายครัวมอญจากเมืองปทุมธานี มีพวกพระยาเจ่ง ในครัวมอญของพวกพระยาเจ่งนี้มีชายฉกรรจ์จำนวน ๓๐๐ คน ลงไปอยู่ ณ เมืองนครเขื่อนขันธ์

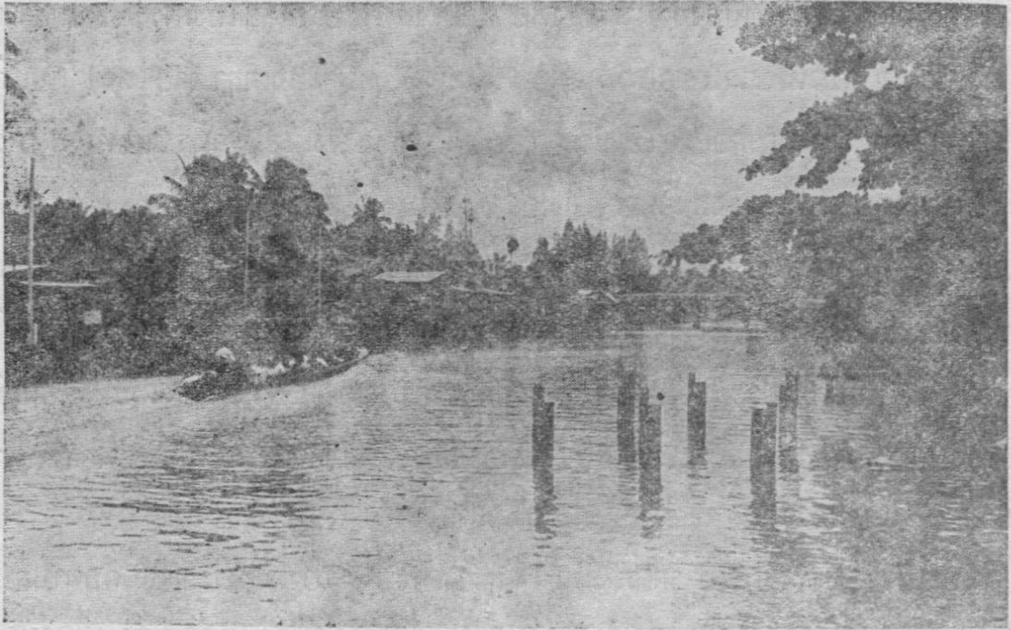
การสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์นี้ ในพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๒ พระนิพนธ์สมเด็จ ฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ กล่าวไว้ว่า "การสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์สำเร็จ ได้ตั้งพิธีฝังอาถรรพ์ปักหลักเมือง ณ วันศุกร์ เดือน ๗ แรม ๑๐ ค่ำ ปีกุล สัปตศก จุลศักราช ๑๑๗๗

พ.ศ. ๒๓๕๘ ครั้งนั้นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ทรงสร้างพระอารามขึ้นไว้ในเมือง พระราชทานนามว่า "วัดทรงธรรม" พระอุโบสถเป็นแต่เครื่องไม้ฝากระดาน แล้วจึงโปรดฯ ตั้ง สมิงทอมา บุตรพระยาเจ่ง ซึ่งเป็นพระยาราม น้องเจ้าพระยามหาโยธา เป็น พระยานครเขื่อนขันธ์รามัญราชชาติเสนาบดีศรีสิทธิสงคราม เป็นผู้รักษาเมือง และได้ตั้งกรรมการพร้อมทุกตำแหน่ง

และเพื่อให้เมืองนครเขื่อนขันธ์ มีความแข็งแรงมั่งคงเพื่อป้องกันข้าศึกทางทะเล จึงให้สร้างป้อมทางฝั่งตะวันออก ๓ ป้อม คือ ป้อมปู่เจ้าสมิงพราย ป้อมปีศาจสิง ป้อมราหูจร เมื่อรวมทั้งป้อมวิทยาคม ซึ่งสร้างในรัชกาลที่ ๑ ด้วยก็เป็น ๔ ป้อม และให้สร้างทางฝั่งตะวันตกอีก ๕ ป้อม คือป้อมแผลงไฟฟ้า ป้อมมหาสังหาร ป้อมศัตรูพินาศ ป้อมจักรกรด และป้อมพระจันทร์พระอาทิตย์ ป้อมทั้งหมดนี้ชักปีกกาถึงกัน ข้างหลังเมืองก็ทำกำแพงล้อมรอบ ตั้งยุ้งฉางตึกดินและศาลาไว้เครื่องศาสตราวุธพร้อมทุกประการ ที่ริมแม่น้ำก็ทำ "ลูกทุ่นสายโซ่" สำหรับขึงกั้นแม่น้ำ เอาท่อนซุงมาทำเป็นต้นโกลนร้อยเกี่ยวเข้ากระหนาบเป็นตอน ๆ เข้าไปปั๊กหลักระหว่างต้นโกลนทุกช่อง ร้อยโซ่ผูกทุ่นมั่นคงแข็งแรง

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้โปรดฯ ให้ขุดคลองลัดใหม่ที่เหนือ คลองลัดโพธิ์ (เป็นคลองที่ขุดขึ้นในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระแห่งกรุงศรีอยุธยา แต่ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปรากฏว่าพอถึงฤดูน้ำกระแสน้ำทะเลไหลบ่าเข้ามาถึงกรุงเทพฯ ทำให้เรือกสวนไร่นาของราษฎรเสียหายมาก จึงโปรดฯ ให้เปิดทำนบกั้นและถมคลองลัดโพธิ์ให้แคบลง) เรียกว่า คลองลัดหลวง โดยให้กรมพระราชวังบวรมหาเสนานุรักษ์ เป็นแม่กองควบคุมงาน คลองลัดทั้งสองให้ประโยชน์และย่นระยะทางระหว่างปากน้ำกับกรุงเทพฯได้มาก เมืองนครเขื่อนขันธ์จึงตั้งอยู่ระหว่างปากคลองลัดโพธิ์และคลองลัดหลวง สามัญชนนิยมเรียกชื่อเมืองนี้ว่า "ปากลัด" อีกชื่อหนึ่งและใน พ.ศ. ๒๓๖๕ ก็ได้โปรดฯ ให้สร้างป้อม เพชรหึง ขึ้นอีกป้อมหนึ่ง

ในการเสริมสร้างกำลังเพื่อป้องกันราชศัตรูทางทะเลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธ-เลิศหล้านภาลัยนั้น ทำให้มีการตั้งและบูรณะเมืองขึ้นใหม่ถึง ๒ เมือง คือเมืองนครเขื่อน-ขันธ์ กับเมืองสมุทรปราการ สาเหตุที่ทำให้ต้องบูรณะเมืองสมุทรปราการใหม่นั้น เนื่องจาก

คลองลัดหลวงในปัจจุบัน คลองนี้ขุดในสมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงไม่ไว้วางใจญวนนัก เพราะญวนกับไทยมีเรื่องขัดใจกันบ่อย ๆ เนื่องจากไทยกับญวนต้องการเป็นใหญ่ในแผ่นดินเขมร เผอิญเวลานั้น "องต๋ากุน" ได้เป็นกษัตริย์ญวนและได้เกณฑ์ไพร่พลขุนคลองลัดตั้งต้นจากทะเลสาบเขมรมาออกทะเลที่เมือง "ไผทมาศ" หรือ "บันทายมาศ" ซึ่งปรากฏในตำนานการสร้างเมืองสมุทร-ปราการ พระราชพงศาวดารในรัชกาลที่ ๒ ว่า "ได้ข่าวมาถึงกรุงเทพ ฯ ตั้งแต่ปีเถาะ เอกศกจุลศักราช ๑๑๘๑ ว่า องต๋ากุนเจ้าเมือง เกณฑ์ไพร่พลญวนบ้าง เขมรบ้าง ผลัดละ ๑๐,๐๐๐ คน ให้มาขุดคลองแต่ทะเลสาบมาออกเมืองไปไผทมาศ เป็นคลองกว้าง ๑๒ วา ๗ ศอก ดังนั้นจึงทำให้ทางกรุงเทพฯเห็นว่าถ้าญวนขุดคลองนี้สำเร็จเมื่อใด ก็จะเป็นเหตุให้ญวนสามารถยกทัพเรือลัดคลองนี้เข้ามาตีหัวเมืองชายทะเลของไทยได้ง่ายกว่าแต่ก่อน เพราะเมืองไผทมาศอยู่ใกล้กับหัวเมืองชายทะเลตะวันออกของไทย จึงทรงพระราชดำริว่า เมืองสมุทรปราการเดิมเคยเป็นเมืองหน้าด่านปากน้ำเจ้าพระยามาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี บัดนี้ชำรุดทรุดโทรมากประกอบกับแม่น้ำเจ้าพระยาตอนหน้าเมืองสมุทรปราการเดิม ก็กว้างขวางมาก (ประมาณ ๒ เท่าที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน) ถ้าข้าศึกยกทัพเรือมาก็อาจเล็ดรอดหรือตีหักผ่านเมืองนี้เข้ามาถึงกรุงเทพ ฯ ได้ง่ายจำเป็นที่จะต้องสถาปนาเมืองสมุทรปราการเสียใหม่ ให้มีป้อมปราการ

ชายทะเลที่เข้มแข็งมั่งคงไว้ป้องกันให้เพียงพอ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ (พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) กับเจ้าพระ-ยาพระคลัง (ดิศ) เป็นแม่กองลงไปเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้างเมืองสมุทรปราการ การสร้างดำเนินอยู่ประมาณ ๓ ปี จึงแล้วเสร็จ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ มีป้อมปราการที่สร้างขึ้นทั้ง ๒ ฝั่งแม่น้ำ จำนวน ๖ ป้อมด้วยกัน ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยามี ๒ ป้อม คือ ป้อมนาคราช อันเป็นป้อมปืนใหญ่ และป้อมผีเสื้อสมุทร ซึ่งสร้างขึ้นที่เกาะกลางน้ำตรงข้ามกับป้อมนาคราช (ใกล้กับที่ประดิษฐานองค์พระสมุทรเจดีย์เดี๋ยวนี้) ส่วนทางฝั่งตะวันออกอันเป็นที่ตั้งที่ทำการของเมือง มี ๔ ป้อมด้วยกัน คือ ป้อมประโคนชัย ป้อมนารายณ์ปราบศึก ป้อมปราการ และป้อมกายสิทธิ์ ทุกป้อมชักปีกกาถึงกัน

ในการสร้างเมืองสมุทรปราการครั้งนั้น สร้างตรงที่ "บางเจ้าพระยา" คือตำบลปากน้ำในปัจจุบันอยู่ระหว่างคลองปากน้ำกับคลองมหาวงษ์ ได้เริ่มทำพิธีฝังหลักเมือง เมื่อวันอาทิตย์เดือน ๔ ขึ้น ๗ ค่ำ ตรงกับพุทธศักราช ๒๓๖๕ ครั้งถึงวันพุธ เวลาย่ำรุ่ง ๔ นาฬิกา ๒๔ นาที ได้ฤกษ์เอาแผ่นยันต์ทอง เงิน ทองแดง ดีบุกและศิลาลงสู่ภูมิบาทแล้วยกเสาหลักเมือง พอถึงวันเสาร์เวลา ๕ นาฬิกา ๒๔ นาที ฝังอาถรรพณ์หลักเมือง และหลักเมืองนี้ปัจจุบันอยู่ที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง (ใกล้ตลาดโต้รุ่ง) อันเป็นสถานที่สำคัญที่ชาวเมืองสมุทรปราการให้ความเคารพนับถือ เพราะถือว่าเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของสมุทรปราการ

สำหรับสถานที่สำคัญที่เป็นสัญญลักษณ์ของจังหวัดสมุทรปราการ ก็คือ "พระสมุทรเจดีย์" หรือที่เรียกกันเป็นสามัญทั่วไปว่า พระเจดีย์กลางน้ำนั้น ในระหว่างที่การสร้างเมืองสมุทร-ปราการยังไม่แล้วเสร็จ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรการสร้างเมืองอยู่เสมอ ในโอกาสนั้นพระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นหาดทรายที่เกิดขึ้นที่ท้ายป้อมผีเสื้อสมุทร ทรงมีพระราชดำริที่จะสร้างพระมหาเจดีย์ไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์ โดยที่ทรงเห็นว่า การสร้างป้อมปราการนั้นก็เพื่อที่จะป้องกันข้าศึกศัตรูที่จะมาย่ำยีบีฑาชาติบ้านเมืองแล้ว ยังเป็นการป้องกันบวรพุทธศาสนา สมณชีพราหมณ์ อาณาประชาราษฎร์ ให้พ้นจากอริราชไพรีทั้งหลาย แต่โดยเหตุที่ในขณะนั้น เกาะหาดทรายแห่งนี้ยังมีพื้นที่ไม่แน่นพอที่จะก่อสร้างสิ่งใดลงไปได้ ต่อเมื่อได้รอจนสร้างเมืองสมุทรปราการเสร็จแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้รีบดำเนินการถมพื้นที่เกาะทันที และให้พระราชทานนามพระมหาเจดีย์ที่สร้าง

นั้นว่า "พระสมุทรเจดีย์" เป็นการล่วงหน้าไว้ แต่การสร้างยังไม่ทันเรียบร้อย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยก็เสด็จสวรรคตเสียก่อน ในปีพุทธศักราช ๒๓๖๗

อนึ่ง ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ให้มีอุปฮาดเมืองนครพนมพาสมัครพรรคพวกประมาณ ๒,๐๐๐ เศษ เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร พระองค์ได้โปรดฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ คลองมหาวงษ์ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการปัจจุบัน ในปี พ.ศ. ๒๓๕๒ ได้โปรด ฯ ให้ทำบัญชีสำรวจชายฉกรรจ์จำนวน ๘๖๐ คน แล้วทรงพระกรุณาโปรด ฯ ให้ "ท้าวอินทสาร" (ท้าวอินทพิศาล) บุตรพระยาอุปฮาด เป็นพระยาปลัดเมืองสมุทรปราการ ดูแลคุมพลพวกนั้นอยู่ที่สมุทรปราการ

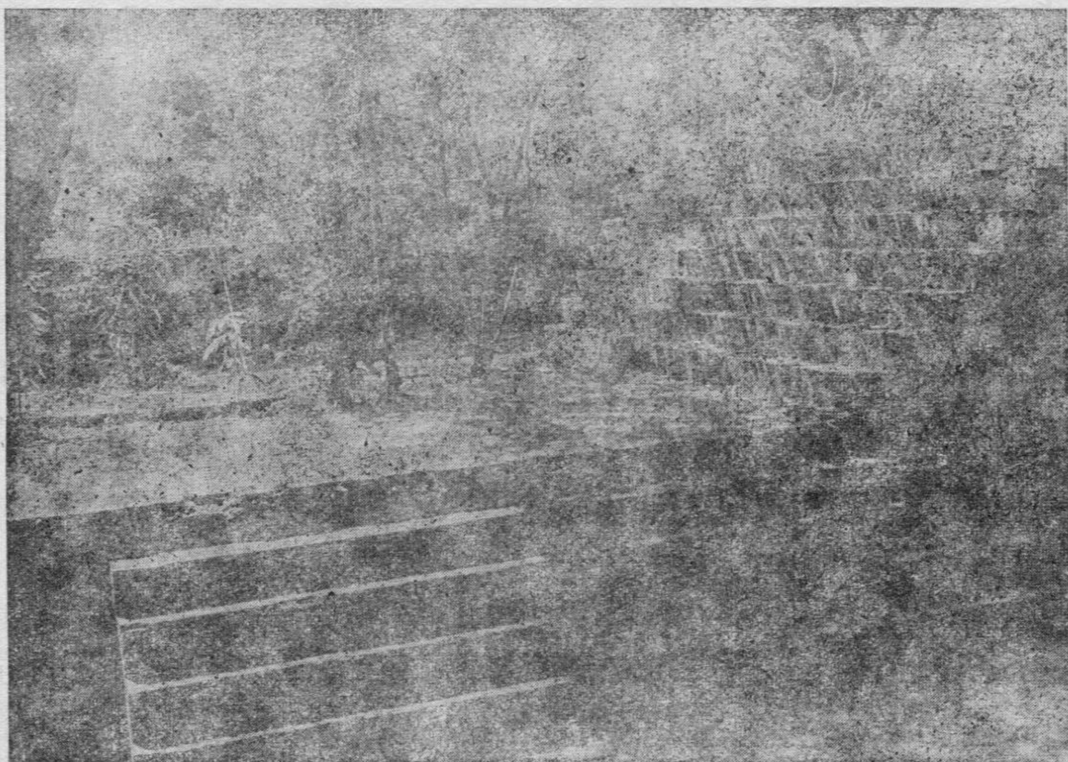
สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ แห่งรัตนโกสินทร์ มีเหตุการณ์ที่ทำให้ไทยไม่ไว้ใจญวนมากยิ่งขึ้น ทั้งเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ ยกทัพมากวาดต้อนครอบครัวไทยที่นครราชสีมา ซึ่งปรากฏว่ามีวีรสตรีไทย คือ คุณหญิงโม ภริยาปลัดเมืองได้หาอุบายต่อต้านเป็นสามารถ จนเจ้าอนุวงศ์แตกพ่ายไป เมื่อสถานการณ์ไม่เป็นที่น่าไว้ใจเกิดขึ้นเช่นนี้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชดำริที่จะเสริมสร้างเมืองสมุทรปราการให้มั่นคงเข้มแข็งยิ่งขึ้น

ใน พ.ศ. ๒๓๗๑ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้เจ้าพระยาพระคลัง (ดิศ) เป็นแม่กองลงไปอำนวยการสร้างป้อมที่เมืองสมุทรปราการอีก ๒ ป้อม คือ ป้อมปีกกา ต่อกับป้อมประโคนชัย (สร้างในรัชกาลที่ ๒) และป้อมตรีเพชร ที่ตำบลบางนางเกรง อยู่ทางทิศเหนือของเมืองสมุทรปราการ ส่วนป้อมปีกกาอยู่ทางทิศใต้

ใน พ.ศ. ๒๓๗๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมพระยาเดชาดิศร เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นกรมขุนเดชาดิศร กับพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นเสพสุนทร และพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นณรงคหริรักษ์ (ในรัชกาลที่ ๑) เป็นแม่กองไปควบคุมการก่อสร้างป้อมที่สมุทรปราการอีก ๒ ป้อม คือ ป้อมนารายณ์กางกร และป้อมคงกระพัน ที่ตำบลบางปลากด

ใน พ.ศ. ๒๓๘๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้เจ้าพระยาพระคลัง (ดิศ) เป็นแม่กองลงไปคุมการสร้างป้อมนาคราช ต่อเติมจากที่สร้างในรัชกาลที่ ๒ และสร้างป้อมปีกกาพับสมุทรซึ่งเป็นป้อมที่อยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา และโปรด ฯ ให้ปรับปรุงขยายป้อมผีเสื้อสมุทรที่สร้างไว้ที่เกาะกลางน้ำ โดยให้ขยายปีกกาต่อป้อมออกไปอีกทั้งสองข้าง นอกจากนี้ยังให้นำ

ศิลาก้อนใหญ่ ๆ มาถมปิดปากอ่าวที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า ๕ กอง เพราะแม่น้ำตอนนั้นกว้างมาก เรือสามารถแล่นเข้ามาได้ง่าย เมื่อถมแล้วก็จะเป็นร่องน้ำเดินเรือโดยเฉพาะ เพื่อเป็นการบังคับให้เรือขนาดใหญ่กินน้ำลึก ต้องเดินตามร่องน้ำนั้น ร่องน้ำที่เกิดจากการถมหินนั้นเรียกว่า "ร่องน้ำโขลนทวาร"

จังหวัดสมุทรปราการมีป้อม ๒๔ ป้อม มากกว่าจังหวัดชายทะเลอื่น ๆ ในภาพคือป้อมผีเสื้อสมุทร

ใน พ.ศ. ๒๓๙๑ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จมื่นไวยวรนาถ (สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์) เป็นแม่กองไปก่อสร้างป้อมที่ฝั่งซ้ายแม่น้ำเจ้าพระยาอีก ๑ ป้อม เป็นป้อมขนาดใหญ่กว่าทุก ๆ ป้อมที่สร้างมาแล้ว คือป้อมเสือซ่อนเล็บ สำหรับผู้บัญชาการกองทัพให้มาประจำอยู่ที่ป้อมนี้ ป้อมเสือซ่อนเล็บอยู่ทางตอนเหนือของเมืองสมุทรปราการ ที่ตำบลมหาวงษ์ (บริเวณโรงเรียนนายเรือปัจจุบัน)

นอกจากทรงโปรด ฯ ให้สร้างและต่อเติมป้อมปราการต่าง ๆ แล้ว พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า พระสมุทรเจดีย์ ซึ่งเริ่มจะดำเนินการสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๒ นั้นเป็นปูชนียสถานที่สำคัญ และเพื่อให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบรมชนกนาถที่ทรงพระราชดำริไว้ว่าจะสร้างขึ้นที่เกาะกลางน้ำหน้าเมืองสมุทรปราการ พระองค์จึงโปรดให้

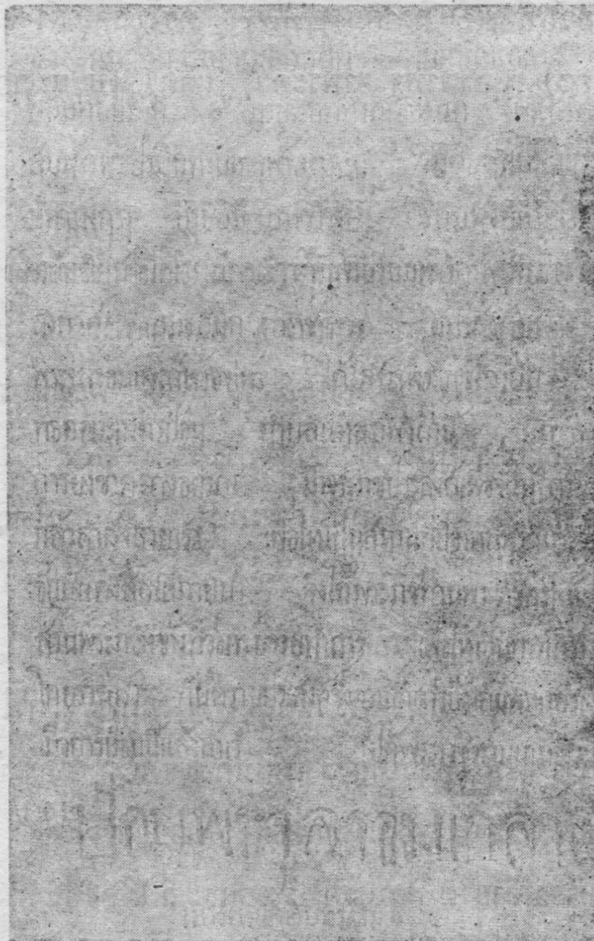
สร้างขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๓๗๐ โดยโปรดเกล้า ฯ ให้พระยาศรีธรรมาโศกราช (น้อย ณ นคร) กับเจ้าพระยาพระคลัง (ดิศ) เป็นแม่กองควบคุมการก่อสร้าง สำเร็จเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๓๗๑

สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ได้ทรงโปรดเกล้า ฯ ให้พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นราชสีหวิกรม (พระองค์เจ้าชุมสาย ในรัชกาลที่ ๓ ต้นตระกูล ชุมสาย) เป็นนายช่าง เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ขำ บุนนาค) หรือเจ้าพระยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี (บรรดาศักดิ์ ในรัชกาลที่ ๕) เป็นแม่กองควบคุมงาน พระยาอรรคนิกรและพระอมรมหาเดช ควบคุมเลขทหารปืนใหญ่และทหารปืนใหญ่เมืองสมุทรปราการ เป็นผู้ช่วยแม่กอง ทำการบูรณะดัดแปลง แก้ไขแบบและก่อสร้างเพิ่มเติมองค์พระสมุทรเจดีย์เป็นการใหญ่อีกครั้งหนึ่ง

การสร้างเมืองสมุทรปราการและการสร้างป้อมปราการนับตั้งแต่แผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ มาจนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ นับเป็นเวลานานถึง ๗๐ ปีเศษ ทำให้บรรดาป้อมปราการต่าง ๆ ที่สร้างไว้แต่เดิมชำรุดทรุดโทรมมาก ไม่มั่นคงแข็งแรงพอที่จะป้องกันข้าศึกศัตรูที่จะมารุกรานได้ ประกอบกับขณะนั้นไทยมีเหตุการณ์วิวาทกับ ฝรั่งเศส ซึ่งเกี่ยวกับดินแดนทางลุ่มแม่น้ำโขง ฝรั่งเศสพยายามที่จะแผ่อิทธิพลและล่าเมืองขึ้นทางแอฟริกาและเอเชีย นอกจากนี้พระองค์ยังเห็นว่าได้มีแผ่นดินยื่นงอกออกไปในทะเลที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า จึงทรงมีพระราชดำริที่จะสร้างป้อมขึ้นอีกป้อมหนึ่งทางปากน้ำเจ้าพระยา เพื่อเป็นป้อมชายทะเลที่มั่นคงแข็งแรง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ทำการสร้างป้อมพระจุลจอมเกล้าขึ้น ในบริเวณดังกล่าวซึ่งอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา และได้เริ่มสร้างเมื่อต้น ปี พ.ศ. ๒๔๒๗ แล้วเสร็จเมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๔๓๖ เป็นป้อมที่ทันสมัย ผู้ที่เป็นหัวแรงสำคัญในการสร้างป้อมพระจุลจอมเกล้า ครั้งนั้นเป็นหน้าที่ของกรมทหารเรือโดยตรง ซึ่งมีรายพระนามและรายนามดังต่อไปนี้

๑. พลเรือโท กรมหมื่นปราบปรปักษ์ เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นพระองค์เจ้าขจรจรัสวงศ์ ผู้บัญชาการทหารเรือ

๒. พลเรือโท พระยาชลยุทธโยธิน เมื่อครั้งมียศเป็นพลเรือจัตวา รองผู้บัญชาการทหารเรือ

คำจารึกประวัติที่บ้อมพระจุลจอมเกล้า

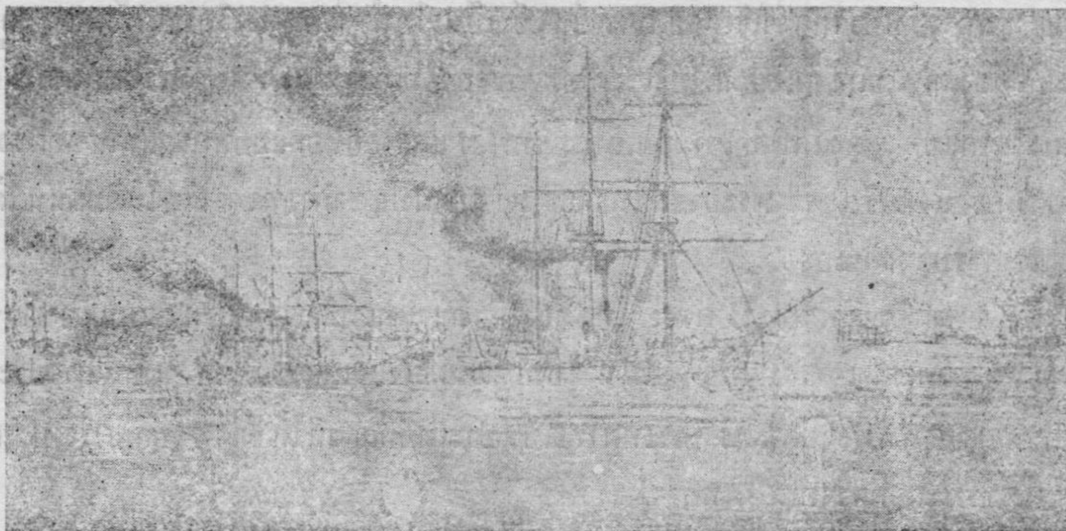
๓. นาวาเอก พระชำนิกลการ เมื่อครั้งมียศเป็นนายพันตรี นายสมบุญ (บุณยกะลิน) เจ้ากรมโรงเครื่องจักร

๔. พลเรือโท พระยาวิจิตรนาวี เมื่อครั้งเป็นนายวิลเลียม (บุณยกะลิน) ผู้ซึ่งสำเร็จวิชาช่างกลจากประเทศอังกฤษ เป็นผู้ควบคุมติดตั้งปืนใหญ่ประจำป้อม

๕. ร้อยเอก พอนโฮลด์ เป็นครูสอนวิชาการปืนใหญ่ และเป็นผู้บังคับการป้อม-พระจุล ฯ เป็นคนแรก

อาวุธของป้อมเป็นปืนอย่างทันสมัยในเวลานั้น ขนาด ๖ นิ้ว จำนวน ๗ กระบอก สั่งซื้อจากประเทศอังกฤษ โดยบริษัท วิคเกอร์อาร์มสตรอง เป็นปืนหลุมยกขึ้นลงได้ด้วยแรงน้ำมัน การสร้างป้อมพระจุลจอมเกล้านี้ได้เร่งสร้างในระยะคับขันของบ้านเมืองจนแล้วเสร็จทันต่อเหตุการณ์กล่าวคือ

ดินแดนลาวทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขงตกเป็นเมืองขึ้นของไทยมาตั้งแต่รัชกาลพระเจ้ากรุงธนบุรี ครั้นถึงรัชกาลที่ ๕ เมื่อฝรั่งเศสได้ญวนและเขมรส่วนนอกเป็นเมืองขึ้นแล้ว ฝรั่งเศสอ้างกับไทยว่า ดินแดนลาวดังกล่าวเป็นเมืองขึ้นของเขมรและญวน ฉะนั้นดินแดนลาวควรจะเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสด้วย การเจรจาโต้แย้งกันเรื่องพรมแดนนี้เองเป็นกรณีพิพาทระหว่างไทยและฝรั่งเศสใน ร.ศ. ๑๑๒

ภาพวาดแสดงเหตุการณ์เมื่อเรือรบฝรั่งเศสผ่านแนวป้องกันของไทยเข้ามาในแม่น้ำเจ้าพระยา

ฝรั่งเศสได้ส่งเรือ "ลูแตง" เข้ามาตรึงกำลังอยู่ในลำน้ำเจ้าพระยา โดยจอดอยู่หน้าสถานทูตฝรั่งเศส เพื่อให้รัฐบาลไทยยอมรับว่าดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส ไทยคัดค้านอย่างเต็มที่ ดังนั้นในตอนเย็นของวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) เวลา ๑๘.๐๕ น. กองเรือรบฝรั่งเศส ๒ ลำ ประกอบด้วยเรือแองกองสตังค์ (Ineonstant) และเรือโคแมต (Comite) โดยการบังคับบัญชาของนาวาโทโบรี (Bory) มีเรือสินค้าฝรั่งเศสชื่อ เย.เบ.เซย์ (J.B.say) เป็นเรือนำร่อง ได้แล่นกระบวนเรียงตามกันระยะต่อระหว่างลำ ๔๐๐ เมตร ผ่านสันดอนปากน้ำเจ้าพระยาเข้ามาด้วยความเร็ว ๑๐ น๊อต โดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทย ป้อมพระจุลจอมเกล้าจึงทำการยิงด้วยนัดดินเปล่า ๒ นัด เพื่อเป็นการเตือนให้เรือรบฝรั่งเศสแล่นกลับออกไป แต่เรือรบฝรั่งเศสคงแล่นเข้ามา เป็นเหตุให้ป้อมพระจุลจอมเกล้าต้องยิงด้วยกระสุนจริงข้ามหัวเรือไป ๒ นัด เรือแองกองสตังค์ได้ลดความเร็วลง ทำทีเหมือนจะหยุด พอเรือโคแมตตามขึ้นมา

ทันประมาณเวลา ๑๘.๓๕ น. เรือรบฝรั่งเศสทั้ง ๒ ลำได้ชักธงรบและระดมยิงมายังป้อมพระจุลจอมเกล้าทันที การต่อสู้จึงเริ่มขึ้น ป้อมพระจุลจอมเกล้าได้ยิงตอบโต้ด้วยปืนใหญ่ทุกกระบอกที่มีอยู่ ระหว่างการยิงต่อสู้ของป้อมพระจุลจอมเกล้ากับเรือรบฝรั่งเศสนั้น หมู่เรือรบไทยได้แก่ เรือมกุฎราชกุมาร เรือมูรธาวสิตสวัสดิ์ เรือหาญหักศัตรู เรือภูเบนทร์-บุตรี เรือทูลกระหม่อม ซึ่งจอดทอดสมออยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยาก็ได้ร่วมในการยิงต่อสู้ครั้งนี้ด้วย ผลการรบปรากฏว่าเรือ เย.เบ.เซย์ ซึ่งเป็นเรือนำร่องของเรือรบฝรั่งเศส ถูกยิงทะลุ ต้องแล่นไปเกยตื้นอยู่ ณ บริเวณป้อมพระจุลจอมเกล้านั่นเอง ส่วนเรือแองกองสตังค์และเรือโคเมต คงแล่นต่อเข้ามาจนถึงกรุงเทพ ฯ และจอดทอดสมอที่หน้าสถานทูตฝรั่งเศส การรบครั้งนี้พลเรือจัตวาพระยาชลยุทธโยธิน รองผู้บัญชาการทหารเรือในสมัยนั้นได้ไปบัญชาการรบด้วยตนเอง

จากกรณีพิพาทในครั้งนี้ไทยต้องเสียดินแดนที่มีอยู่เหนือดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงตลอดจนเกาะทั้งหลายในแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศสและสิทธิอื่น ๆ อีกหลายประการ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประเทศไทยเป็นประเทศที่สองที่ได้ทำการรบกับฝรั่ง ประเทศแรกที่ทำการรบกับฝรั่งคือประเทศญี่ปุ่น

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรด ฯ ให้ตราพระราช-กฤษฎีกา เลื่อนเมืองสมุทรปราการขึ้นมีฐานะเป็นจังหวัดสมุทรปราการ และเปลี่ยนชื่อเมืองนครเขื่อนขันธ์ เป็นจังหวัดพระประแดง ตามความหมายที่มีมาแต่ดั้งเดิม พอถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๕ อันเป็นสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั่วโลกเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลต้องการประหยัดการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน จึงโปรด ฯ ให้ยุบจังหวัดพระประแดงลงเป็นอำเภอ ไปขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการ ต่อมาในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๗) ประเทศต้องเข้าสู่สงครามด้วยความจำเป็น และเป็นระยะที่เกิดภาวะทางเศรษฐกิจและความผันผวนทางการเมือง รัฐบาลจำเป็นต้องปรับปรุงระเบียบการปกครองเสียใหม่ จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกา ยุบการปกครองของจังหวัดสมุทรปราการไปขึ้นกับจังหวัดพระนคร ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ครั้นพอสงครามโลกสงบลง รัฐบาลได้ตราพระราชกฤษฎีกา ประกาศตั้งจังหวัดสมุทรปราการขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ โดยแยกการปกครองออกจากจังหวัดพระนคร และตั้งเป็นจังหวัดสมุทร-ปราการจนกระทั่งทุกวันนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเยี่ยมราษฎรเมืองพระประแดง เมื่อเดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙

สิ่งแรกของเมืองไทยในปากน้ำ

ธงชาติ

ประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง ไม่ปรากฏว่ามี "ธงชาติ" ประจำชาติเลย จนกระทั่งถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง ไทยเรามีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น ชนต่างชาติที่เข้ามาค้าขายกับไทยมี จีน ญี่ปุ่น โปรตุเกส ฮอลันดา ฝรั่งเศส โดยเฉพาะฮอลันดาซึ่งดำเนินกิจการค้าขายกว้างขวางกว่าทุกชาติในระยะนั้น ได้เริ่มเข้ามาติดต่อค้าขายกับไทยตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถมาเป็นลำดับ ได้มีวิธีการค้าอันดีและทำความดีความชอบให้กับไทย จนถึงกับได้รับพระราชทานที่ดินสร้างเป็นที่พัก คลังสินค้าที่บริเวณปากน้ำเจ้าพระยา สมัยนั้นไทยกับฮอลันดาสนิทสนมกันมาก และเมืองปากน้ำสมุทรปราการซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านชายทะเลที่สำคัญก็ได้รับการปรับปรุงป้อมปราการมากขึ้น ที่ป้อมปากน้ำเมืองสมุทรปราการนี่เอง ทำให้ไทยมีธงชาติขึ้น คือในราว พ.ศ. ๒๑๙๙—๒๒๓๑ ปรากฏว่ามีเรือฝรั่งเศสเข้ามาทางปากน้ำ ไทยเอาธงชาติฮอลันดาชักขึ้น แต่เรือฝรั่งเศสไม่ยอมคำนับธงชาติฮอลันดา (เป็นธรรมเนียมทั่วไป เมื่อเรือของชาติใดเข้าไปในน่านน้ำหรือปากน้ำของต่างชาติจะต้องยิงปืนคำนับธงชาติเจ้าของประเทศ) ไทยเราไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะสมัยนั้นไทยยังไม่มีธงชาติใช้ ในที่สุดจึงเอาธงชาติฮอลันดาลง แล้วเอาผืนผ้าแดงชักขึ้นแทน ฝรั่งเศสจึงยอมคำนับธงแดง จึงเป็นอันว่า ธงแดง เป็นธงชาติไทยตั้งแต่นั้นมา จนกระทั่งมาในสมัยรัตนโกสินทร์ จึงมีการเปลี่ยนเป็นธงช้างและจนมาเป็นธงไตรรงค์ ที่ใช้กันในปัจจุบันนี้

จึงนับได้ว่า ธงชาติไทย ได้เกิดขึ้นครั้งแรกที่เมืองสมุทรปราการนี่เอง

รถไฟสายปากน้ำ

รถไฟสายปากน้ำ เป็นรถไฟสายแรกของประเทศไทย ในความอำนวยการของ "บริษัทรถไฟสายปากน้ำ" ของเอกชนชาวเดนมาร์ก ที่ได้รับสัมปทานระยะยาวเป็นเวลา ๕๐ ปี ทำสัญญากันเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๒๙ ผู้ลงนามให้สัมปทานคือพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทววงศ์วโรปการ เป็นผู้แทนฝ่ายไทย กับ แอลเฟรดยอนคอบเตอดเอฟ. อาร์. ยี. เอส. Andri du Plessus de Richelieu และแอนดรยา ดูเปลลิส เดวิชลู (พลเรือโท พระยาชลยุทธโยธิน) เป็นผู้แทนฝ่ายเดนมาร์ก ส่วนผู้ที่ทำการก่อสร้างรถไฟสายนี้คือ "นาย ที. เอ. กอทเช" ผู้บังคับการ ป้อมผีเสื้อสมุทร ในสมัยนั้น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาเปิดทางรถไฟสายนี้เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๖ หลังจากนั้นอีกประมาณ ๕ เดือนเศษ

คือเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายนปีเดียวกัน ขบวนรถไฟขบวนแรกจึงเปิดบริการรับส่งผู้โดยสารและสินค้า (ก่อนการเปิดเดินรถไฟขบวนแรกของรัฐบาล ซึ่งเปิดเดินเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ ถึง ๓ ปีเศษ) เหตุที่เปิดเดินรถไฟล่าช้า เพราะบริษัทขาดเงินทุนสำหรับสร้างทางรถไฟ จึงทำให้การสร้างทางรถไฟต้องหยุดชะงักไปหลายปี จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้บริษัทยืมเงินทุนมาใช้จ่ายจนพอเพียง

รถไฟสายนี้บางทีก็เรียกว่า รถรางสายปากน้ำ แท้จริงเป็นรถสายเดียวกัน เนื่องจากรถไฟสายนี้ได้ดำเนินกิจการมาด้วยความมั่นคงหลายปี จนกระทั่งรถไฟทรุดโทรมมาก และใกล้หมดอายุสัมปทาน (เหลือ ๑๐ ปี) จึงได้เปลี่ยนเป็นรถไฟฟ้า (รถราง) เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๙ ซึ่งเป็นโอกาส ให้มีการ ใช้ไฟฟ้าขึ้นเป็น ครั้งแรกใน อำเภอเมืองสมุทรปราการด้วย

รถรางสายนี้มีสิ่งประทับใจชาวสมุทรปราการในระหว่างสงครามมหาบูรพาเอเชีย คือได้มีคนร้ายลักตัดสายไฟฟ้าที่สาลี่บนหลังคารถราง ซึ่งจะต้องสัมผัสเพื่อรับกระแสไฟฟ้าเข้ามาเดินเครื่องให้รถแล่นได้ สายไฟฟ้าที่ถูกตัดนี้อยู่ในบริเวณท้องที่ บางจาก หลายช่วงเสา แต่เจ้าหน้าที่รถรางก็ยังสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้รถรางได้บริการผู้โดยสารได้อย่างปกติ โดยไม่ต้องอาศัยกระแสไฟฟ้าในช่วงระยะที่สายไฟฟ้าถูกตัดนั้นเลย โดยคนกระเป๋าหรือผู้ขายตั๋วเสี่ยงอันตรายปีนขึ้นไปยืนบนหลังคารถ คนขับจะขับรถด้วยความเร็วสูงพอจะถึงตอนที่สายไฟฟ้าขาด คนบนหลังคาก็จะดึง สาลี่ให้ยุบตัวลงมา ทำให้สาลี่ไม่เกะกะหรือพุ่งไปกระทบสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เสียหาย ระยะนั้นรถจะแล่นไปด้วยแรงเฉื่อย ครั้นรถแล่นไปถึงตอนที่สายไฟไม่ถูกตัดคนบนหลังคาก็จะปล่อยสาลี่ให้ขึ้นไปสัมผัสสายไฟฟ้าตามเดิม กระแสไฟฟ้าเข้าสู่มือประจำรถ ใช้เดินรถต่อไปได้ตามปกติ (สายไฟฟ้าแรงสูงซึ่งเป็นสายพี่เลี้ยงไม่ได้ถูกตัดด้วย)

รถราง หรือรถไฟ สายปากน้ำ ได้เลิกกิจการ ในสมัย รัฐบาล ของ จอมพลสฤษฎิ์ ธนะรัชต์ คือเมื่อ วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๓

สืบเนื่องจากกิจการรถไฟสายปากน้ำ ทำให้สมุทรปราการมีชื่อท้องที่แห่งหนึ่งว่า "บางนางเกรง" เดิมท้องที่แห่งนี้เรียกกันว่า "บางอีเกรง" เนื่องจากท้องที่นี้มีต้นไม้ชนิดหนึ่งชื่อว่า "ต้นเหงือกปลาหมอ" เป็นต้นไม้ที่รักน้ำจืดชอบน้ำเค็ม พื้นที่บริเวณนี้เวลาน้ำทะเลหนุนน้ำเค็มขึ้นถึง เวลาน้ำเหนือบ่าหรือฝนตกก็ได้น้ำจืด ดังนั้นต้นเหงือกปลาหมอจึงงอก

งามอยู่ทั่วไป ชาวบ้านเรียกต้นไม้นี้ว่า "จะเกร็ง" หรือ "อีเกร็ง" และเรียกท้องที่บริเวณนี้ว่า "บางอีเกร็ง" เมื่อทางการรถไฟสายปากน้ำจัดตั้งสถานีจอดรถให้ผู้โดยสารขึ้นลง คงเกรงว่าจะเป็นภาษาหยาบคาย ฟังไม่เสนาะหูนัก เลยเขียนชื่อสถานีว่า "บางนางเกร็ง" ต่อมาคำว่า บางนางเกร็งนี้ทำให้ผู้คนที่ผ่านไปมาอดที่จะคิดไม่ได้ว่า สตรีแถวนี้เป็นอย่างไร ทำไมจึงเกร็ง ดังนั้นต่อมา ไม้ไต่คู้บนคำ "เกร็ง" จึงถูกเอาออกไป ป้ายสถานีจึงมีชื่อว่า "บางนางเกรง" และใช้เรียกท้องที่บริเวณนี้ตลอดมาจนทุกวันนี้

กิจการโทรเลข โทรศัพท์

กิจการโทรเลขและโทรศัพท์ระหว่างจังหวัดสมุทรปราการกับกรุงเทพมหานคร นับเป็นกิจการเริ่มแรกในประเทศไทย ได้เริ่มมีขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๘ โดยพระบาทสมเด็จพระจุล-จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน "พระที่นั่งสุขไสยาสน์" ซึ่งเป็นพระที่นั่งหลังหนึ่ง ในเขตพระราชวังของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ จังหวัดสมุทรปราการ ให้ใช้เป็นที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขแห่งแรกของจังหวัดสมุทรปราการ

การทำสายโทรเลขระหว่างกรุงเทพมหานครกับสมุทรปราการนี้ แม้จะมีระยะทางเพียง ๔๕ กิโลเมตรเท่านั้น (ต้องลดเลี้ยวไปตามสภาพภูมิประเทศในสมัยนั้น) แต่จำต้องบ่ายเบี่ยงให้พ้นจากการรบกวนการขอสัมปทานของชาวต่างประเทศ เพราะถ้าตกลงกับชาติหนึ่งชาติใดไป ชาติอื่นก็ต้องขอบ้าง หากไม่ยอมให้ก็จะเป็นที่ขัดใจกัน (ระยะนั้นสถานการณ์ทางการเมืองของไทยเราไม่ปลอดภัยนัก ฝรั่งนักล่าเมืองขึ้นกำลังเมียงมองจะแย่งและเฉือนแผ่นดินไทย รัชกาลที่ ๕ จึงต้องดำเนินวิเทโศบายอย่างระมัดระวังและเฉียบแหลมที่สุด) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครั้งนั้น กงศุลฝรั่งเศสได้มาเจรจาขอต่อสายโทรเลขเข้ามาในประเทศไทยทางเมืองไซ่ง่อน และในเวลาเดียวกันนั้นเอง รัฐบาลอังกฤษที่ประเทศอินเดียได้ขอสร้างสายโทรเลขติดต่อกับประเทศไทยเข้ามาทางเมืองทวาย ดังนั้นเพื่อมิให้บัวช้ำน้ำขุ่น รัฐบาลไทยจึงได้โต้ตอบไปว่าไทยมีความประสงค์จะทำการโทรเลขเอง เมื่อตอบไปแล้วจึงรีบเร่งดำเนินการ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ฯ จึงได้ตราพระราชบัญญัติเพื่อให้อำนาจข้าหลวงนำช่างต่าง ๆ ออกไปทำทางสายโทรเลข และให้กรมกลาโหมเป็นเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ได้เริ่มงานตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๘ และได้เริ่มพาดสายโทรเลขตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๒๑ และได้โปรดเกล้า ฯ ตั้งกรมโทรเลขขึ้นแต่กิจการบางอย่างยังรวมอยู่กับกรมกลาโหม ต่อมาเมื่อกรม ฯ ได้ดำเนินการเป็นหลักฐานแล้ว จึงได้โปรดเกล้า ฯ ให้รับกิจการโอนมาจากกรมกลาโหมทั้งหมดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๖

การสื่อสารโดยใช้โทรเลขนี้ ในตอนแรก ๆ ก็ใช้กันอยู่เพียงภายในวงงานของทางราชการ เช่น แจ้งเรื่องการเข้าออกของเรือเดินทะเล เป็นต้น แต่ก็สามารถดำเนินการไปได้เป็นผลดี จึงได้ขยายการทอดสายเคเบิลใต้น้ำออกไปจนถึงกระโจมไฟที่สันดอนปากน้ำเจ้าพระยา

เนื่องจาก โทรศัพท์สามารถพูดติดต่อถึงกันได้โดยใช้สายโทรเลข ดังนั้น "กรมกลาโหม" จึงนำเครื่องโทรศัพท์เข้ามาทดลองใช้ ระหว่างกรุงเทพมหานครกับสมุทรปราการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ (ก่อนโอนกิจการให้กรมโทรเลข) ผลปรากฏว่าใช้การได้ดี กิจการโทรศัพท์แห่งประเทศไทย จึงนับว่าได้อุบัติขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่นั้นมา และเป็นกิจการโทรศัพท์แห่งแ.กที่มีขึ้นในประเทศไทย เช่นเดียวกับกิจการโทรเลข

ทำเนียบผู้ดำรงตำแหน่งผู้รักษาเมือง และผู้ว่าราชการจังหวัดพระประแดง

พ.ศ. ๒๓๕๘ — ๒๔๗๔

๑. พระยานครเขื่อนขันธ์ รามัญราชชาติเสนาบดี ศรีสิทธิสงคราม (ทอมา คชเสนี)
๒. พระยาดำรงราชพลขันธ์ (จุ้ย คชเสนี)
๓. พระยาดำรงราชพลขันธ์ (นกแก้ว คชเสนี)
๔. พระยาขยันสงคราม (เจ๊ก คชเสนี)
๕. พระยาเกียรติ (นกขุนทอง คชเสนี)
๖. พระยาดำรงราชพลขันธ์ (หยอย คชเสนี)
๗. พระยาเทพผลู (ทองคำ)
๘. พระยาพินิจมนตรี (ปุย คชเสนี)
๙. พระยานาคราชกำแหง (แจ้ง คชเสนี)
๑๐. พระยาพายัพพิริยกิจ (เป้า จารุเสถียร)
๑๑. พระประแดงบุรี (โต)
๑๒. พระพิชัยบุรินทรา (สะอาด)

ทำเนียบผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ

พ.ศ. ๒๔๑๐ — ๒๕๑๙

๑.	พระยาอรรคราชนำถมนตรี	พ.ศ. ๒๔๑๐ — ๒๔๓๐
๒.	พระยาสมุทรบุรารักษ์	พ.ศ. ๒๔๓๒ — ๒๔๓๙
๓.	พระยามหาบุรีรมย์	พ.ศ. ๒๔๓๙ — ๒๔๕๐
๔.	พระยาพิพิธมนตรี	พ.ศ. ๒๔๕๐ — ๒๔๕๔
๕.	พระยาชัยวิชิตวิศิษฐ์ธรรมธาดา	พ.ศ. ๒๔๕๔ — ๒๔๕๘
๖.	พระยาวรุณฤทธิ์ศรีสมุทรปราการ	พ.ศ. ๒๔๕๘ — ๒๔๖๘
๗.	พ.ต.อ. พระยาทรงพลภาพ	พ.ศ. ๒๔๖๘ — ๒๔๗๒
๘.	พระยากัลยาวัฒนวิศิษฐ์	พ.ศ. ๒๔๗๒ — ๒๔๗๔
๙.	พระยาชาติตระการ	พ.ศ. ๒๔๗๔ — ๒๔๗๖
๑๐.	ร.อ. หลวงวุฒิราษฎร์รักษา	พ.ศ. ๒๔๗๖ — ๒๔๗๘
๑๑.	หลวงจรูญประศาสน์	พ.ศ. ๒๔๗๘ — ๒๔๘๑
๑๒.	น.ท. พระประยุทธเสนีย์	พ.ศ. ๒๔๘๑ — ๒๔๘๒
๑๓.	ขุนบุรีภิรมย์กิจ	พ.ศ. ๒๔๘๒ — ๒๔๘๕
๑๔.	นายปรุง พหูชนม์	พ.ศ. ๒๔๘๙ — ๒๔๙๑
๑๕.	พระบรรณศาสน์สาธร	พ.ศ. ๒๔๙๑ — ๒๔๙๑
๑๖.	นายลิขิต สัตยายุทย์	พ.ศ. ๒๔๙๑ — ๒๔๙๓
๑๗.	หลวงอรรถวิภัชน์พจนกร	พ.ศ. ๒๔๙๓ — ๒๔๙๔
๑๘.	ขุนธรรมรัฐธุราธร	พ.ศ. ๒๔๙๔ — ๒๔๙๕
๑๙.	นายเกียรติ ธนกุล	พ.ศ. ๒๔๙๕ — ๒๔๙๖
๒๐.	นายสุทิน วิวัฒน	พ.ศ. ๒๔๙๖ — ๒๔๙๗
๒๑.	พ.ต.ท. นายราชภักดี	พ.ศ. ๒๔๙๗ — ๒๕๐๐
๒๒.	นายนารถ มนตเสวี	พ.ศ. ๒๕๐๐ — ๒๕๐๒
๒๓.	นายวิทุร จักกะพาก	พ.ศ. ๒๕๐๒ — ๒๕๐๗
๒๔.	นายเจือ อ่ำพันธ์	พ.ศ. ๒๕๐๗ — ๒๕๑๔
๒๕.	นายวินิจ ภูมิวุฒิสาร	พ.ศ. ๒๕๑๔ — ๒๕๑๔
๒๖.	ร.ต.ต. ชั้น สุวรรณทรรภ	พ.ศ. ๒๕๑๔ — ๒๕๑๗
๒๗.	นายเวทย์ นิจถาวร	พ.ศ. ๒๕๑๗ — ๒๕๑๘
๒๘.	นายอนันต์ อนันตกูล	พ.ศ. ๒๕๑๘ —

ภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง

สมุทรปราการเป็นจังหวัดในภาคกลางของประเทศไทย ตั้งอยู่ห่างออกไปทางทิศตะวัน-ออกเฉียงใต้ของกรุงเทพมหานคร เป็นระยะทาง ๒๕ กิโลเมตร จังหวัดนี้ตั้งอยู่ปลายสุดของแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองฝั่ง ตัวจังหวัดตั้งอยู่ริมน้ำฝั่งตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ ๙๓๔ ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกรุงเทพมหานคร

ทิศใต้ ติดต่อทะเลในอ่าวไทย

ทิศตะวันออก ติดต่อจังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันตก ติดต่อจังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นภูมิประเทศโดยทั่วไปที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขา มีลำคลองมากมาย พื้นที่แบ่งเป็น ๓ ตอนคือ ตอนริมแม่น้ำเจ้าพระยาทั้ง ๒ ฝั่งเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา ทำสวน ตอนใต้ใกล้ชายทะเลน้ำท่วมถึงและน้ำเค็มจัดในฤดูแล้ง โดยมากเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำป่าจากป่าพื้น (แสม โกงกาง) ส่วนทางเหนือและทางตะวันออกเป็นที่ราบกว้างใหญ่ตลอดไปทำการเพาะปลูกได้ดี เนื่องจากภูมิประเทศอยู่ติดชายทะเลใกล้น้ำเค็ม จึงต้องมีประตูน้ำมากแห่ง สำหรับกั้นน้ำเค็มและกักน้ำระบายน้ำจืดในการทำนา จังหวัดนี้ไม่มีป่าไม้ จะมีก็แต่ป่าชายเลน เช่น แสม ปรง โกงกางและจาก ซึ่งขึ้นเองบ้าง ปลูกบ้างตามชายฝั่งทะเลและตามพื้นที่ที่น้ำทะเลขึ้นถึง สมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ทางทะเลด้านอ่าวไทยมาก

ลมฟ้าอากาศ

จังหวัดนี้มี ๓ ฤดู คือ

ฤดูฝน เริ่มต้นแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มต้นแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม

ฤดูร้อน เริ่มต้นแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน

ภูมิศาสตร์

เนื่องจากเป็นจังหวัดชายทะเล อากาศจึงไม่ร้อนจัดไม่หนาวจัด เพราะมีลมทะเลพัดพาไอน้ำจากอ่าวไทยสู่พื้นดิน ช่วยบรรเทาความร้อนหนาวได้มาก

ทรัพยากรธรรมชาติ

สมุทรปราการมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม จึงเหมาะแก่การเพาะปลูก เช่น ทำนา ทำสวนมาก ทั้งอยู่ใกล้ทะเลจึงมีการทำประมงกันอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังมีการทำนาเกลือ การทำพื้นจากป่าชายเลน ผลิตผลส่วนใหญ่จึงมี ข้าว มะพร้าว พืชผลจากสวน เกลือสมุทร สัตว์น้ำจืดและน้ำเค็มอันได้แก่ ปลา กุ้ง ปู หอย เป็นต้น

ประชากร

จำนวนประชากร สำรวจเมื่อเดือน มิถุนายน ๒๕๑๘ ปรากฏว่ามีประชากรทั้งสิ้น ๔๒๒,๕๘๘ คน เป็นชาย ๒๑๐,๑๔๒ คน เป็นหญิง ๒๑๒,๔๔๖ คน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนไทย นอกนั้นก็เป็นจีน และชาวต่างประเทศที่เข้ามาประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมได้แก่ ญี่ปุ่น อเมริกัน ไต้หวัน เป็นต้น

การประกอบอาชีพและธุรกิจ

อาชีพที่สำคัญของสมุทรปราการได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำประมง ทำนาเกลือ เลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรม และค้าขาย

— ทำนา ประชาชนจังหวัดสมุทรปราการประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่แทบทุกอำเภอ ข้าวที่ผลิตได้ในแต่ละปี นอกจากจะพอเลี้ยงตัวเองภายในจังหวัดแล้ว ยังส่งออกไปจำหน่ายต่างจังหวัดและต่างประเทศด้วย พันธุ์ข้าวชื่อ "นางมล" ของจังหวัดนี้ เคยชนะการประกวดได้รับรางวัลที่ ๑ ในประเทศไทย จังหวัดนี้นอกจากจะมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มช่วยให้การเพาะปลูกได้ผลดีแล้ว ยังมีการชลประทานที่ดีและเพียงพอแก่ความต้องการด้วย ทั้งชาวนาก็ยังรู้จักนำเครื่องมือทันสมัย และวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ เช่น ใช้รถไถนา ใช้ปุ๋ยเพิ่มผลผลิต ทำนาปีละ ๒ ครั้ง เป็นต้น

— ทำสวน มีการทำสวนมะพร้าว ฝรั่ง ส้ม มะม่วง กล้วย ฯลฯ โดยเฉพาะมะพร้าวปลูกกันมากทุกอำเภอ จนปรากฏมีการทำน้ำตาลมะพร้าวกันมาก กลายเป็นสินค้าขึ้นหน้าขึ้นตาอย่างหนึ่งของจังหวัด พืชผลของจังหวัดนี้มีรสดี และอุดมสมบูรณ์ตามฤดูกาล

— ทำประมง สมุทรปราการมีการทำประมงทั้งน้ำเค็มและน้ำจืด เป็นอาชีพที่ทำกันเป็นล่ำเป็นสันและเจริญก้าวหน้ามาก

มะพร้าวปลูกกันทั่วไปทุกอำเภอ
ในภาพเป็นสวนมะพร้าวแห่งหนึ่งในอำเภอพระประแดง

ก. ประมงน้ำเค็ม ชาวประมงเป็นจำนวนมากใช้เรือยนต์และเครื่องมือทันสมัยในการจับสัตว์น้ำ ปริมาณที่จับได้มีมากมาย จนมีเอกชนจัดตั้งห้องเย็นขึ้นสำหรับเก็บ พักสัตว์น้ำเพื่อจัดส่งไปจำหน่ายต่างจังหวัดและต่างประเทศ นอกจากนี้มีท่าเทียบเรือประมงสำหรับขน-ส่งสัตว์น้ำ มีแหล่งสำรวจประมงที่ทันสมัยเพื่อทำการทดลองและวิจัยสัตว์น้ำบริเวณอ่าวไทย และในระยะนี้มีการทำนากุ้งหรือวังกุ้งกันมากโดยได้รับการส่งเสริมจากทางราชการ

ข. ประมงน้ำจืด มีทำกันทั่วไปตามลำคลองต่าง ๆ ในท้องที่อำเภอบางบ่อและบางพลีกำลังนิยมเลี้ยงปลาในนาข้าวกันมาก มีการขุดบ่อล่อปลา แต่ละปีทำรายได้ให้แก่ผู้เลี้ยง ในอัตราสูงมาก

— ทำนาเกลือ มีทำกันมากในท้องที่แถบชายทะเล ที่ สาขลา ตำบลนาเกลือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ เกลือของสมุทรปราการนอกจากจะซื้อขายกันในจังหวัดแล้วยังส่งออกไปขายต่างจังหวัดปีละมาก ๆ

— การเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันได้แก่ เป็ด ไก่ ห่าน สุกร มีเลี้ยงกันมากในท้องที่อำเภอบางบ่อ และที่พิเศษสุดในประเทศไทย คือ มีการเลี้ยงจระเข้ ที่ฟาร์มจระเข้สมุทรปราการ มีจระเข้นับจำนวนหมื่น ๆ ตัว เป็นฟาร์มจระเข้ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในโลก

— การอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ ปัจจุบันทางราชการได้ประกาศให้จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเขตอุตสาหกรรม

จาก มีอยู่มากในเขตอำเภอเมือง ฯ จากมีประโยชน์หลายอย่าง
รวมทั้งใบใช้ห่อขนมจากอันมีชื่อของปากน้ำด้วย

มีโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ มากมาย ทั้งประเภทอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมเบาตั้งเรียงรายหนาแน่นทั่วไปในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการและอำเภอพระประแดง และเริ่มขยายไปในเขตอำเภอบางพลีและบางบ่อบ้างแล้ว มีโรงงานประมาณ ๖,๐๐๐ โรง มีประชาชนประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมนับเป็นจำนวนเกือบแสนคน อาชีพรับจ้างในโรงงานจัดเป็นอาชีพที่นิยมกันมากอีกอาชีพหนึ่งในจังหวัดนี้

นอกจากนี้ มีการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน ที่ทำสืบต่อกันมาและมีรายได้ดี ที่ขึ้นหน้าขึ้นตามีชื่อเสียงมากได้แก่ การทำขนมจาก (ขนมจากปากน้ำ) ทำแซ่งวงจาก เย็บจาก (ใช้มุงหลังคา) ทำน้ำตาลมะพร้าว ทำของแห้งหรือของเค็มจากสัตว์น้ำ เช่น ปลา กุ้ง หอย กะปิ ที่ขึ้นชื่อมากอีกอย่างหนึ่งคือปลาสลิดแห้งของอำเภอบางบ่อ

— การค้าขายและการธนาคาร

การค้าขาย การค้าขายประเภทบริษัท ร้านค้า ส่วนใหญ่มีอยู่ในย่านชุมนุมชนใหญ่ ๆ เช่นในเขตเทศบาล สุขาภิบาล นอกจากนั้นมีร้านค้าย่อยกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ตลาดสด ตลาดนัด ก็มีทั้งทางบก ทางน้ำ ยิ่งใกล้บริเวณโรงงานอุตสาหกรรมจะมีร้านค้าย่อยมาก

การธนาคาร เนื่องจากสมุทรปราการเป็นเมืองอุตสาหกรรมและการค้าขาย ธุรกิจการเงินจึงหมุนเวียนสะพัดมาก การธนาคารจึงมีบทบาทในการบริการได้มาก ธนาคารในจังหวัดสมุทรปราการ มีดังนี้

๑.	ธนาคารกรุงไทย จำกัด	สาขาจังหวัดสมุทรปราการ
๒.	ธนาคารกรุงไทย จำกัด	สาขาพระประแดง
๓.	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด	สาขาจังหวัดสมุทรปราการ
๔.	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด	สาขาสำโรง
๕.	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด	สาขาพระประแดง
๖.	ธนาคารศรีนคร จำกัด	สาขาจังหวัดสมุทรปราการ
๗.	ธนาคารศรีนคร จำกัด	สาขาสำโรง
๘.	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด	สาขาสำโรง
๙.	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด	สาขาพระประแดง
๑๐.	ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด	สาขาสำโรง
๑๑.	ธนาคารออมสิน	สาขาจังหวัดสมุทรปราการ
๑๒.	ธนาคารออมสิน	สาขาอำเภอพระประแดง
๑๓.	ธนาคารออมสิน	สาขาอำเภอบางพลี
๑๔.	ธนาคารออมสิน	สาขาอำเภอบางบ่อ

การคมนาคม

จังหวัดสมุทรปราการมีการคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำสามารถติดต่อได้ทั่วถึงกันทุกอำเภอตลอดจนจังหวัดใกล้เคียง

ก. ทางบก ถนนที่นับว่าสำคัญมี ๗ สาย คือ

๑. ถนนบางนา-ชลบุรี เป็นทางไฮเวย์ เริ่มจากสี่แยกบางนา เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ตัดไปสู่จังหวัดชลบุรี ถนนนี้ผ่านสมุทรปราการในท้องที่อำเภอบางพลีและอำเภอบางบ่อ มีทางแยกจากทางไฮเวย์เข้าสู่ที่ว่าการอำเภอทั้งสอง

๒. ถนนสุขุมวิท เป็นทางหลวงแผ่นดิน เริ่มต้นจากกรุงเทพมหานครผ่านสมุทรปราการในท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ ไปสู่จังหวัดใกล้เคียง คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด

๓. ถนนเทพารักษ์ (สายสำโรง-บางพลี) เป็นถนนแยกจากถนนสุขุมวิทที่ตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ ถึงตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี และขณะนี้กำลังกรุยทางเลยไปถึงอำเภอบางบ่อ ใกล้กับสถานีอนามัยชั้น ๑ เพื่อจดกับถนนปานวิถี

๔. ถนนปู่เจ้าสมิงพราย (สายสำโรง – ท่าหิน) เป็นถนนแยกจากถนนสุขุมวิทที่ตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ ถึงตำบลบางหญ้าแพรก จดริมแม่น้ำเจ้าพระยาตรงข้ามที่ว่าการอำเภอพระประแดง

๕. ถนนปานวิถี (สายบางบ่อ – คลองด่าน) เป็นถนนแยกจากถนนสุขุมวิทที่ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ ถึงตำบลบางบ่อ ไปจดฝั่งคลองตรงข้ามที่ว่าการอำเภอบางบ่อ

๖. ถนนเพชรหึง – บางกอบัว เริ่มต้นจากข้างที่ว่าการอำเภอพระประแดงผ่านตำบลทรงคะนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกระเจ้ากลาง และตำบลบางกอบัว ไปจดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงข้ามฝั่งท่าเรือคลองเตย กรุงเทพมหานคร

๗. ถนนสุขสวัสดิ์ (สายดาวคะนอง – ป้อมพระจุลจอมเกล้า) เป็นถนนที่เริ่มต้นจากวงเวียนใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผ่านอำเภอพระประแดง (มีถนนแยกเข้าสู่ที่ว่าการอำเภอพระประแดง) ถนนนี้ไปสุดสายที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า ก่อนจะถึงป้อมมีถนนแยกไปยังองค์พระสมุทรเจดีย์ริมแม่น้ำเจาพระยา ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ

ถนนทุกสายของจังหวัดนี้ มีรถยนต์ประจำทางทั้งขนาดใหญ่ – เล็ก บริการคนโดยสารไปมาตลอดวัน นับตั้งแต่รัฐบาลเริ่มพัฒนาเมืองตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้ท้องที่จังหวัดสมุทรปราการมีการตัดถนนหนทางใหญ่น้อย และซอยต่าง ๆ ระหว่างตำบลต่อตำบลมากขึ้น เนื่องจากจังหวัดนี้อุดมสมบูรณ์มาแต่เดิม ประกอบกับอยู่ใกล้เมืองหลวง

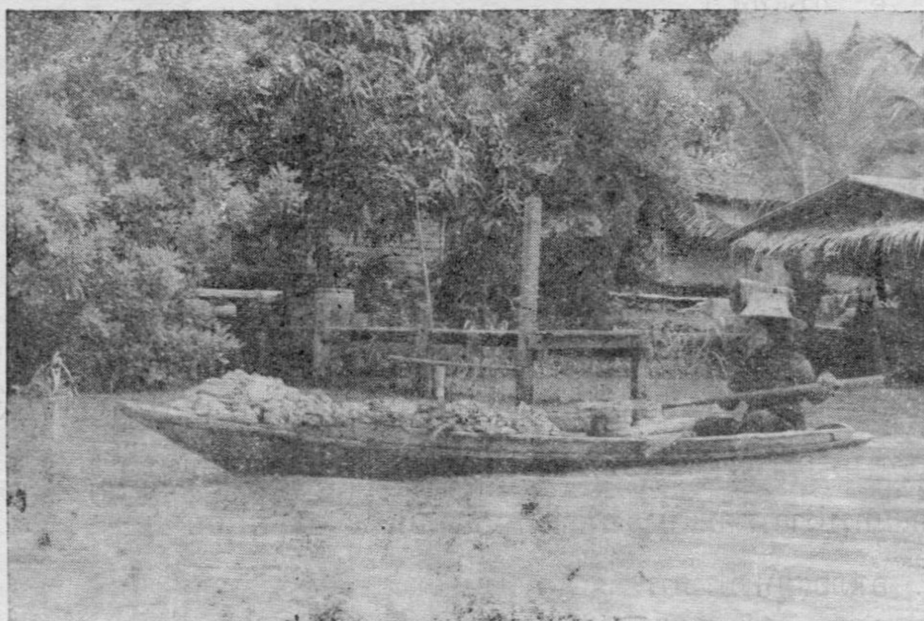
รัฐบาลจึงได้ส่งเสริมให้มีการลงทุนทำอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก ในเขตท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการและอำเภอพระประแดง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นต้นมา นอกจากนี้มีการจัดสรรที่ดินเพื่อสร้างบ้าน อยู่อาศัย มากขึ้นจึงมีถนนหนทางติดต่อกันมากมาย ทำให้มีการขยายและเพิ่มการบริการขนส่งได้ทั่วถึงรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยการร่วมมือร่วมใจของประชาชนจังหวัดสมุทรปราการ ถนนหนทางเหล่านี้จะถูกขยายต่อไปเรื่อย ๆ ในอนาคตจะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายยิ่งขึ้น

ข. ทางน้ำ จังหวัดสมุทรปราการนอกจากจะมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านแล้ว ยังมีลำคลองทั่วไปทุกอำเภอ คลองบางแห่งมีน้ำไหลตลอดปี แต่บางแห่งมักจะแห้งหรือตื้นเขินในฤดูแล้ง ต้องมีการขุดลอกกันเป็นครั้งคราว ลำคลองเหล่านั้นนอกจากให้ประโยชน์ในการเดินเรือแล้ว ก็เป็นประโยชน์ในการส่งน้ำ ระบายน้ำในการเพาะปลูกเป็นประจำ แม่น้ำลำคลองที่นับว่าสำคัญ มี ๕ สาย คือ

๑. แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านกรุงเทพมหานคร มาออกปากน้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดสมุทรปราการ ผ่านอำเภอพระประแดงและอำเภอเมืองสมุทรปราการตามลำดับ ใช้เป็นทางคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพมหานคร มีเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่จากต่างประเทศแล่นผ่านไป-มาเป็นประจำ โดยแล่นออกจากหรือแล่นไปจอดที่ท่าเรือกรุงเทพ ฯ (คลองเตย)

๒. คลองสำโรง เป็นคลองที่ขุดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยายาวประมาณ ๘๐ กิโลเมตร แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง ผ่านตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ ผ่านตำบลบางแก้ว ตำบลบางพลีใหญ่ ตำบลบางโฉลง ตำบลศีรษะจรเข้ใหญ่ อำเภอบางพลี และผ่านที่ว่าการอำเภอบางบ่อ ไปถึงท่าสะอ้าน อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา คลองนี้ใช้เป็นทางคมนาคม ติดต่อกันได้ทุกอำเภอ ให้ประโยชน์ในการเกษตรและการพาณิชย์มาก

๓. คลองสรรพสามิต เป็นคลองที่ขุดในท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า ไปยังตำบลนาเกลือ แล้วไหลไปออกคลองขุนราชพินิจใจ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นคลองที่ขุดเพื่อช่วยเหลือชาวนาเกลือใช้ลำเลียงเกลือส่งไปขาย (ขุดในสมัยรัฐบาลของหลวงประดิษฐ์มนูธรรม) คลองนี้ให้ประโยชน์ในการคมนาคมและการพาณิชย์มาก

การคมนาคมตามแม่น้ำลำคลอง ยังมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อชาวสมุทรปราการ

๔. คลองด่าน เป็นคลองที่แยกจากคลองสำโรงตรงหน้าที่ว่าการอำเภอบางบ่อ ไหลผ่านตำบลบางเพรียง ตำบลคลองด่าน ผ่านประตูน้ำชลหารพิจิตร (ประตูน้ำคลองด่าน) ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานโครงการชลประทาน ตัดผ่านถนนสุขุมวิท ลงสู่ทะเลบริเวณอ่าวไทย คลองนี้ให้ประโยชน์ในการคมนาคมและการเกษตรมาก

๕. คลองพระองค์เจ้าไชยานุชิต เป็นคลองชลประทานที่ขุดติดต่อระหว่างคลองประเวศบุรีรมย์กับคลองสำโรงที่อำเภอบางบ่อ ผ่านตำบลเปร็งและตำบลบางบ่อ ให้ประโยชน์ในการคมนาคมและการเกษตรมาก

การคมนาคมในแม่น้ำลำคลอง ส่วนมากจะมีเรือยนต์โดยสารและเรือยนต์บรรทุกสินค้าตลอดจนเรือแจว เรือพาย ผ่านไปมาระหว่างตำบล – อำเภอ – จังหวัด เป็นประจำ นับว่าให้ความสะดวกมาก แต่ประชาชนส่วนใหญ่นิยมเดินทางโดยทางบก เพราะมีถนนทั่วถึงและรวดเร็วกว่า เว้นแต่ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ หรือไปทางถนนไม่สะดวก จึงอาศัยทางน้ำเป็นทางคมนาคม

การปกครอง

เมื่อ ร.ศ. ๑๑๔ (พ.ศ. ๒๔๓๙) ประเทศไทยจัดระเบียบการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาล เมืองสมุทรปราการได้ขึ้นอยู่ในปกครองข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลกรุงเทพ ฯ มีเมืองที่ขึ้นกับมณฑลกรุงเทพ ฯ ในสมัยนั้น รวม ๖ เมือง คือ

๑. กรุงเทพ ฯ

๒. เมืองธนบุรี

๓. เมืองสมุทรปราการ

๔. เมืองนครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง)

๕. เมืองนนทบุรี

๖. เมืองปทุมธานี

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๕๙ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยความวิวัฒนาการของการปกครองประเทศ จึงทรงโปรด ฯ ให้เปลี่ยนคำว่า เมือง เรียกว่า จังหวัด ดังนั้นเมืองสมุทรปราการจึงมีฐานะเป็น จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งแต่นั้นมา

จังหวัดสมุทรปราการเดิมแบ่งการปกครองออกเป็น ๔ อำเภอ คือ

๑. อำเภอสมุทรปราการ

๒. อำเภอบางเหี้ย (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบางบ่อ)

๓. อำเภอบางพลี

๔. อำเภอเกาะสีชัง (ปัจจุบันเป็นกิ่งอำเภอเกาะสีชังขึ้นกับจังหวัดชลบุรี)

ต่อมาพระองค์ทรงพระราชดำริว่า เกาะสีชังมีอาณาเขตและพลเมืองน้อย ไม่สมควรจะแยกการปกครองออกเป็นอำเภอ จึงโปรด ฯ ให้รวมท้องที่อำเภอเกาะสีชังเข้ากับอำเภอสมุทรปราการและให้มีฐานะเป็น กิ่งอำเภอเกาะสีชัง แบ่งการปกครองออกเป็นตำบลเดียวคือ ตำบลท่าเทววงศ์

ใน พ.ศ. ๒๔๕๗ ทางราชการได้ยุบจังหวัดพระประแดงลงเป็นอำเภอ เรียกว่าอำเภอพระประแดง ขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการอีกอำเภอหนึ่ง ดังนั้นจังหวัดสมุทรปราการในสมัยนั้นแบ่งการปกครองเป็น ๔ อำเภอและ ๑ กิ่ง คือ

๑. อำเภอสมุทรปราการ

๒. อำเภอบางเหี้ย

๓. อำเภอบางพลี

๔. อำเภอพระประแดง

๕. กิ่งอำเภอเกาะสีชัง

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๗) ประเทศได้เข้าสู่สงครามโลกร่วมกับญี่ปุ่นด้วยความจำเป็น ไทยเราก็ได้รับความกระทบกระเทือนทั้งทางเศรษฐกิจและการ

ปกครอง รัฐบาลจึงมีพระราชกฤษฎีกายุบจังหวัดบางจังหวัดเข้ารวมกัน จังหวัดสมุทรปราการก็ถูกยุบโอนการปกครองไปขึ้นกับจังหวัดพระนคร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖

และต่อมาเมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๔๘๙ รัฐบาลได้มีพระราชกฤษฎีกา ประกาศตั้งจังหวัดสมุทรปราการขึ้นใหม่ และเป็นตลอดมาตราบทุกวันนี้

ปัจจุบัน จังหวัดสมุทรปราการแบ่งการปกครองออกเป็น ๔ อำเภอ ๔๑ ตำบล ๔๔๙ หมู่บ้าน มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ องค์การ เทศบาล ๒ เทศบาล และสุขาภิบาล ๗ สุขาภิบาล

ก. อำเภอ มี ๔ อำเภอ คือ

๑. อำเภอเมืองสมุทรปราการ

๒. อำเภอพระประแดง

๓. อำเภอบางพลี

๔. อำเภอบางบ่อ

ข. เทศบาล มี ๒ เทศบาล คือ

๑. เทศบาลเมืองสมุทรปราการ

๒. เทศบาลเมืองพระประแดง

ค. สุขาภิบาล มี ๗ สุขาภิบาล คือ

๑. สุขาภิบาลสำโรงเหนือ อยู่ในเขตท้องที่เภอเมืองสมุทรปราการ

๒. สุขาภิบาลบางปู อยู่ในเขตท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ

๓. สุขาภิบาลพระประแดง อยู่ในเขตท้องที่อำเภอพระประแดง

๔. สุขาภิบาลบางพลี อยู่ในเขตท้องที่อำเภอบางพลี

๕. สุขาภิบาลบางบ่อ อยู่ในเขตท้องที่อำเภอบางบ่อ

๖. สุขาภิบาลคลองด่าน อยู่ในเขตท้องที่อำเภอบางบ่อ

๗. สุขาภิบาลคลองสวน อยู่ในเขตท้องที่อำเภอบางบ่อ

แต่ละอำเภอมีประวัติความเป็นมาและสภาพภูมิศาสตร์ ดังนี้

๑. อำเภอเมืองสมุทรปราการ ตั้งขึ้นเป็นอำเภอในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เดิมเรียกว่าอำเภอเมือง แล้วเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอสมุทรปราการ จนถึง พ.ศ. ๒๔๑๘ เปลี่ยนเป็นอำเภอเมืองสมุทรปราการ เดิมที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ข้างสถานีรถไฟสายปากน้ำ ริมแม่น้ำเจ้าพระยาโดยอาศัยพลับพลาเก่า (พระที่นั่งสมุทาภิมุข) เป็นที่ตั้งที่ว่าการ

ต่อมาจึงย้ายมาตั้งที่ หัวค่าย เพราะที่ว่าการเดิมชำรุด (เดี๋ยวนี้ที่ว่าการเก่านั้นสร้างเป็นที่ทำการด่านภาษีศุลกากร) ในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เกิดเพลิงไหม้ที่ว่าการอำเภอหมดทั้งหลัง ทางราชการจึงได้ก่อสร้างขึ้นใหม่และใช้มาจนทุกวันนี้

อำเภอเมืองสมุทรปราการ ตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตำบลปากน้ำ ฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ห่างจากปากน้ำประมาณ ๖ กิโลเมตร ตั้งอยู่ใกล้กับศาลากลางจังหวัด

— ภูมิประเทศ อำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นที่ราบตั้งแต่ปากอ่าวทั้งสองฟากฝั่งแม่เจ้าพระยา ชายทะเลทางตะวันออกริมถนนสุขุมวิทและแถบ สาขลา ตำบลนาเกลือ แหลมฟ้าผ่า เป็นป่าชายเลน มีไม้น้ำเค็มขึ้นอยู่ทั่วไป

— อาณาเขต ทิศเหนือจดอำเภอพระประแดงและเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร
ทิศใต้ จดอ่าวไทย
ทิศตะวันออก จดอำเภอบางพลีและอำเภอบางบ่อ
ทิศตะวันตก จดเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

— พื้นที่ พื้นที่ของอำเภอเมืองสมุทรปราการมีประมาณ ๒๘๙.๑๔ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๓ ตำบล และ ๘๕ หมู่บ้าน (รวมทั้งตำบลในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการด้วย) คือ

๑. ตำบลปากน้ำ
๒. ตำบลบางเมือง
๓. ตำบลท้ายบ้าน
๔. ตำบลบางด้วน
๕. ตำบลบางปูใหม่
๖. ตำบลนาเกลือ
๗. ตำบลแพรกษา
๘. ตำบลในคลองบางปลากด
๙. ตำบลปากคลองบางปลากด
๑๐. ตำบลบางปู
๑๑. ตำบลแหลมฟ้าผ่า
๑๒. ตำบลบางโปรง
๑๓. ตำบลสำโรงเหนือ

เฉพาะตำบลแพรกษานั้นเดิมชื่อ ตำบลแพรกตาสา ต่อมาเปลี่ยนเป็นตำบลแพรกษา ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ และอ่านออกเสียงว่า แพรกกะษา ซึ่งท่านผู้รู้บางท่านให้ความเห็นว่า แต่เดิมตำบลนี้มีปลาชุกชุม นกกระสาจึงพากันไปรวมกินปลามากมาย จึงมีชื่อเช่นนี้ (ถ้าเป็นเช่นนี้จริงควรจะเขียนว่า แพรกกะสา)

— การคมนาคม อำเภอเมืองสมุทรปราการห่างจากกรุงเทพมหานคร เดินทางโดยเส้นทางถนนสุขุมวิทไปทางทิศใต้ ๒๕ กิโลเมตร และอีกเส้นทางหนึ่งไปจากวงเวียนใหญ่ทางทิศใต้เช่นกันโดยเส้นทางถนนสุขสวัสดิ์ มีทางแยกเข้าพระสมุทรเจดีย์ ข้ามเรือที่ท่าฝั่งพระสมุทร–เจดีย์ ไปตลาดปากน้ำ นอกจากนี้ไปตามลำน้ำเจ้าพระยาโดยทางเรือก็ได้สะดวก แต่ไม่เป็นที่นิยมกันนัก เว้นแต่จะใช้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวทัศนาจรปากน้ำทางเรือเท่านั้น

— พลเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการมีประชากรทั้งหมด ๑๓๘,๓๔๒ คน เป็นชาย ๗๐,๑๗๐ คน เป็นหญิง ๖๘,๑๗๒ คน ส่วนใหญ่เป็นคนไทย นอกนั้นเป็นจีน มีชาวต่างประเทศอื่นบ้างเล็กน้อย ที่เข้ามาประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ ญี่ปุ่น อเมริกัน ไต้หวัน

— ศาสนา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่นับถือกันทั่วไป มีประมาณร้อยละ ๙๖% นอกนั้นเป็นชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลาม และมีโบสถ์ของนิกายโรมันคาธอลิค สำหรับผู้นับถือศาสนาคริสต์

— การประกอบอาชีพ มีการทำนากันเป็นส่วนใหญ่ รองลงไปได้แก่การรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ทำประมงทั้งน้ำเค็มและน้ำจืด ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ทำนาเกลือ ค้าขาย และอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ขนมจาก เย็บจาก ทำแซ่งวงจาก ทำของแห้งของเค็มจากสัตว์น้ำ ฯลฯ

— ลักษณะชุมชนและสังคม อำเภอเมืองสมุทรปราการ มีชุมนุมชนใหญ่ๆ อยู่ ๒ แห่ง คือในตัวเมืองหรือที่เรียกว่า ตลาดปากน้ำ และที่ตลาดสำโรงเหนือ มีประชาชนอยู่หนาแน่น เป็นศูนย์การค้าขาย ไป–มาของประชาชน โดยเฉพาะที่ตลาดสำโรงเหนือ กำลังก่อสร้างอาคารเพื่อใช้เป็นที่ทำการ สหกรณ์พระนคร ตามโครงการจะให้เป็นร้านสหกรณ์ที่ใหญ่โตที่สุดในเอเชียอาคเณย์ ลักษณะสังคมเป็นสังคมเมือง ส่วนที่อยู่ห่างออกไปตามชนบท ยังคงมีความเป็นอยู่แบบสังคมชนบท มีการติดต่อสัมพันธ์ใกล้ชิดกันฉันญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือเอาแรง ในฤดูเก็บเกี่ยว ดำนา ยึดมั่นในศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณี ใจบุญสุนทาน มีการบริจาคทรัพย์เพื่อส่วนรวม วัดและสถานที่สำคัญทางศาสนา

ยังเป็นที่รวมของชาวจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งระบบครอบครัวยังเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่สำคัญอีกประการหนึ่งด้วย

๒. อำเภอพระประแดง อำเภอพระประแดงในอดีตเคยเป็นเมืองโบราณในสมัยขอม มีชื่อว่าเมืองพระประแดง เดิมตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งซ้าย คืออยู่ทางฝั่งตะวันออก แถวศาลพระประแดง เมืองนี้เป็นเมืองปากน้ำตั้งแต่ครั้งขอมเป็นใหญ่ มีกำแพงเมืองเป็นหลักฐานเพิ่งมารื้อเสีย

ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี พระเจ้าอู่ทองได้ตั้งเมืองพระประแดงเป็นเมืองหน้าด่านทางทิศใต้

ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม เนื่องจากแผ่นดินงอกทำให้เมืองพระพระแดงห่างจากทะเลออกไปทุกที จึงได้ตั้งเมืองสมุทรปราการ เป็นเมืองหน้าด่านที่ตำบลบางเจ้าพระยา แต่เมืองพระประแดงก็ยังอยู่ระหว่างเมืองสมุทรปราการกับเมืองธนบุรี คือกรุงเทพมหานครปัจจุบัน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พ.ศ. ๒๓๕๗ ได้โปรดฯ ให้ตั้งเมืองใหม่ มีป้อมปราการป้องกันข้าศึกถึง ๙ ป้อม ทั้งสองฝั่งแม่น้ำ โดยตัดเอาท้องที่แขวงกรุงเทพฯ บ้าง แขวงเมืองสมุทรปราการบ้าง รวมกันตั้งขึ้นเป็นเมืองใหม่ พระราชทานชื่อว่าเมืองนครเขื่อนขันธ์และเนื่องจากเมืองนี้ตั้งอยู่บนคอคอดคลองลัดโพธิ์และคลองลัดหลวง ซึ่งเป็นที่ระหว่างปากคลองลัด จึงเรียกกันว่า ปากลัด ฉะนั้น คำว่าเมืองพระประแดงก็ดี เมืองนครเขื่อนขันธ์ก็ดี หรือปากลัดก็ดี ก็คืออำเภอพระประแดงในจังหวัดสมุทรปราการในปัจจุบันนั่นเอง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามนครเขื่อนขันธ์ เป็นจังหวัดพระประแดง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ แบ่งการปกครองออกเป็น ๓ อำเภอ คือ ๑ อำเภอพระประแดง ๒ อำเภอราษฎร์บูรณะ ๓ อำเภอพระโขนง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ยุบจังหวัดพระประแดงลงเป็นอำเภอพระประแดง ขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ส่วนอำเภอราษฎร์บูรณะ ไปขึ้นกับจังหวัดธนบุรี อำเภอพระโขนงไปขึ้นกับกรุงเทพมหานคร

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๘๕ จังหวัดสมุทรปราการได้ถูกยุบรวมไปขึ้นกับจังหวัดกรุงเทพมหานคร อำเภอพระประแดงจึงต้องไปรวมขึ้นกับจังหวัดกรุงเทพมหานครด้วย

จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้มีประกาศยกฐานะจังหวัดสมุทรปราการขึ้นอีก อำเภอพระประ–แดงจึงกลับมาขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการตามเดิมจนบัดนี้

อำเภอพระประแดง ตั้งที่ว่าการอยู่ที่ตำบลตลาด ในเขตเทศบาลเมืองพระประแดง อยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ตอนคุ้งแม่น้ำตอนล่าง

— ภูมิประเทศ อำเภอพระประแดงเป็นที่ราบลุ่มทั้งสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เหมาะแก่การทำสวนมาก

— อาณาเขต ทิศเหนือ จดเขตยานนาวาและเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

ทิศใต้ จดอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ทิศตะวันออก จดอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ทิศตะวันตก จดเขตราษฎร์บูรณะและเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

— พื้นที่ อำเภอประประแดงมีพื้นที่ ๖๕.๕๘ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๓ ตำบล และ ๑๗๓ หมู่บ้าน (รวมทั้งตำบลในเขตเทศบาลเมืองพระประแดงด้วย) คือ

๑. ตำบลตลาด
๒. ตำบลทรงคะนอง
๓. ตำบลบางพึ่ง
๔. ตำบลบางยอ
๕. ตำบลบางครุ
๖. ตำบลบางกอบัว
๗. ตำบลบางกะเจ้า
๘. ตำบลบางจาก
๙. ตำบลบางหญ้าแพรก
๑๐. ตำบลบางกระสอบ
๑๑. ตำบลบางหัวเสือ
๑๒. ตำบลบางน้ำผึ้ง
๑๓. ตำบลสำโรงใต้

— การคมนาคม อำเภอพระประแดงมีการคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ ทางบกมีถนนสายต่าง ๆ คือ

๑. ถนนสุขสวัสดิ์ เป็นเส้นทางคมนาคมระหว่างกรุงเทพ ฯ - พระประแดง และมีทางแยกไปถึงพระสมุทรเจดีย์

๒. ถนนปู่เจ้าสมิงพรายเดิมเรียกถนนท่าหิน - สำโรง ยาว ๖ กิโลเมตร เป็นเส้นทางคมนาคมจากพระประแดงไปอำเภอเมืองสมุทรปราการ และติดต่อกับถนนสุขุมวิทที่สำโรง จากถนนสายนี้เดินทางต่อไปจังหวัดทางทิศตะวันออกได้ด้วย

๓. ถนนเพชรหึง - บางกอบัว เป็นถนนที่จัดสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของสภาจังหวัดและอำเภอ ยาว ๗ กิโลเมตรเศษ เป็นทางคมนาคมระหว่างพระประแดง ไปตำบลบางกอบัว ตำบลทรงคะนอง ตำบลบางยอ ถนนสายนี้สุดสายที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงข้ามการท่าเรือแห่งประเทศไทย

๔. ถนนภายในเขตเทศบาล มีถนนหลายสาย ทุกสายเป็นถนนคอนกรีต บางสายก็ใหญ่บางสายก็เล็ก เช่น ถนนนครเขื่อนขันธ์ ถนนพระยาพายัพพิริยะกิจ ถนนบ้านแซ่ (เป็นถนนคอนกรีตสายแรกของอำเภอนี้) ถนนป้อมแผลงไฟฟ้า ถนนหน้าตลาด ถนนบ้าน-ทะมัง ถนนศาลาแดง ถนนพระเสื้อเมือง และถนนศรีเขื่อนขันธ์ เป็นต้น

นอกจากนี้มีถนนสายสั้น ๆ ในตำบลต่าง ๆ อีกหลายสาย บางสายก็เป็นถนนคอนกรีต บางสายก็เป็นถนนพูนดิน นับว่าทางคมนาคมทางบกของอำเภอนี้สะดวกและทั่วถึงมาก

ทางน้ำ นอกจากมีแม่น้ำเจ้าพระยาแล้ว ยังมีลำคลองต่าง ๆ หลายสาย ลำคลองที่สำคัญมีมาก เช่น คลองลัดโพธิ์ คลองลัดหลวง คลองสำโรง คลองลัดตะนง คลองเพลง คลองแขก คลองขุดเจ้าเมือง คลองขุดใหม่ คลองบางหญ้าแพรก คลองบางเสือ คลองบาง-กระสอบ คลองบางจาก คลองบางผ้าย เป็นต้น

ในแม่น้ำลำคลอง มีเรือต่าง ๆ รับส่งคนโดยสารและบรรทุกสินค้าผ่านไปมาประจำ

— พลเมือง อำเภอพระประแดงมีพลเมืองทั้งหมด ๑๐๐,๐๖๙ คน เป็นชาย ๔๘,๘๓๗ คน เป็นหญิง ๕๑,๒๓๒ คน ชาวพระประแดงส่วนมากสืบเชื้อสายมาจากชาวรามัญ เมื่อครั้งสมัยรัชกาลที่ ๒ ทรงโปรด ฯ ให้สร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ แล้วให้อพยพครอบ-ครัวมอญที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารที่ปทุมธานี มาไว้ที่นครเขื่อนขันธ์ แต่ปัจจุบันนี้กลายเป็นคนไทย เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย หมดแล้ว เพียงแต่ยังมีประเพณีบางอย่างเท่านั้นที่ยังคงรักษาสืบต่อกันบ้าง ส่วนมากในหมู่ผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้น นอกจากนี้ก็มีชาวจีน อินเดีย และชาวต่างชาติอื่นที่เข้ามาอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมได้แก่ ญี่ปุ่น อเมริกัน ไต้หวัน

— ศาสนา ส่วนมากนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ ๙๕ นอกนั้นนับถือศาสนาอิสลามและคริสต์ นิกายโรมันคาธอลิค

— การประกอบอาชีพ พลเมืองส่วนใหญ่ทำสวนมะพร้าวรองลงมาก็ประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม เลี้ยงสัตว์และทำนา การทำสวนมะพร้าวเคยเป็นอาชีพหลักและมีการทำน้ำตาลมะพร้าวมากเป็นอาชีพที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของอำเภอนี้มานาน แต่ปัจจุบันนี้ลดน้อยลงไปเพราะมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นมาก ที่ดินที่เคยเป็นสวนมะพร้าวถูกขายให้แก่โรงงานต่าง ๆ และประชาชนก็นิยมไปประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานมากขึ้น

— ลักษณะชุมชนและสังคม อำเภอพระประแดงขยายตัวเป็นชุมชนใหญ่ขึ้นทุกที (ตามสถิติ พ.ศ. ๒๕๑๕ มีพลเมืองเพียง ๕๖,๖๑๑ คน พ.ศ. ๒๕๑๘ มีถึง ๑๐๐,๐๖๙ คน เพิ่มขึ้น ๔๓,๓๗๐ คน ในเวลาเพียง ๓ ปี) ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวทางด้านโรงงานอุตสาหกรรม มีชาวต่างจังหวัดอพยพเข้ามาประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่เป็นที่น่าชื่นชมที่ชาวพระประแดงยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนที่มีมาแต่เดิมไว้ตราบจนทุกวันนี้ เช่น ประเพณีสงกรานต์ที่ปากลัด การแห่นกแห่ปลา การเล่นสะบ้าและการแข่งเรือ ซึ่งต่างจากงานของจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ส่วนขนบประเพณีเดิมของชาวรามัญ ถึงจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างเนื่องจากกลายเป็นสังคมไทย แต่ก็ยังรักษาของเดิมไว้ชาวพื้นเมืองเดิมเป็นชาวรามัญ มีนิสัยใจคอดีโอบอ้อมอารี ให้การต้อนรับผู้มาเยือนด้วยอัธยาศัยไมตรี ยึดมั่นในศาสนา ไปมาหาสู่กันรักใคร่กันฉันพี่น้อง เคารพนับถือซึ่งกันและกัน ลักษณะสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบท

๓. อำเภอบางพลี

อำเภอบางพลี เดิมชื่อว่า อำเภอบางพลีใหญ่ ต่อมาเปลี่ยนเป็น อำเภอบางพลี ที่มีชื่อเรียกเช่นนี้ก็เพราะในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ได้โปรด ฯ ให้ขุดชำระคลองสำโรง ได้เทวรูปทองสัมฤทธิ์ ๒ องค์ ตรงที่คลองสำโรงต่อกับคลองทับนาง เทวรูปนั้นมีอักษรจารึกว่า พระยาแสนตา องค์หนึ่ง และบาทสังขกร องค์หนึ่ง จึงโปรด ฯ ให้บวงสรวงพลีกรรมขึ้น ณ ที่นั้น ที่ตรงนั้นจึงได้ชื่อว่า บางพลี มาจนทุกวันนี้

อำเภอบางพลี ตั้งที่ว่าการอยู่ที่ ตำบลบางพลีใหญ่ ริมฝั่งขวาของลำคลองสำโรง เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดสมุทรปราการ

— ภูมิประเทศ อำเภอบางพลีมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ฤดูน้ำ น้ำท่วมถึง

— อาณาเขต ทิศเหนือ จดเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
ทิศใต้ จดอำเภอเมืองสมุทรปราการ
ทิศตะวันออก จดอำเภอบางบ่อ
ทิศตะวันตก จดเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

— พื้นที่ อำเภอบางพลีมีพื้นที่ประมาณ ๓๐๘ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๙ ตำบล และ ๑๒๘ หมู่บ้าน คือ

๑. ตำบลบางพลีใหญ่
๒. ตำบลบางแก้ว
๓. ตำบลบางโฉลง
๔. ตำบลบางปลา
๕. ตำบลบางเสาธง
๖. ตำบลราชาเทวะ
๗. ตำบลศีรษะจระเข้น้อย
๘. ตำบลศีรษะจระเข้ใหญ่
๙. ตำบลหนองปรือ

— การคมนาคม อำเภอบางพลีมีการคมนาคมติดต่อได้ทั้งทางบกและทางน้ำ ทางบกมีถนนสายสำคัญคือ ถนนบางนา—ชลบุรี (ไฮเวย์) ผ่าน มีถนนแยกเข้าสู่ที่ว่าการอำเภอ ๓ กิโลเมตร และถนนสายเทพารักษ์ (สายสำโรง—บางพลี) ใช้เป็นทางคมนาคมระหว่างอำเภอเมืองสมุทรปราการกับอำเภอบางพลี ส่วนทางน้ำมีคลองที่สำคัญ ๒ คลอง คือ คลองสำโรง โดยลงเรือที่ท่าเรือสำโรง คลองนี้จะผ่านตำบลบางแก้ว บางพลีใหญ่ บางโฉลง บาง–ปลา ศีรษะจระเข้ใหญ่ และบางเสาธง และเข้าเขตอำเภอบางบ่อไปออกเขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา คลองที่สำคัญอีกคลองก็คือ คลองทับนาง เริ่มต้นจากคลองสำโรงที่บ้านทับนาง ตำบลบางพลีใหญ่ ไหลลงทางใต้ ผ่านตำบลบางเสาธงลงสู่อ่าวไทยที่บ้านตำหรุ คลองนี้ขุดเมื่อ พ.ศ. ๒๐๔๑ ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ พร้อมกับคลองสำโรง

นอกจากคลองสำคัญ ๒ คลองนี้แล้ว อำเภอบางพลียังมีลำคลองเล็ก ๆ อีกมากเช่น คลองจระเข้ คลองบางโฉลง คลองบางปลา คลองบางกระบือ คลองหนองปรือ คลองหนองงูเห่า ซึ่งในหน้าน้ำใช้เป็นทางคมนาคมได้สะดวก ส่วนในหน้าแล้งบางคลองจะตื้นเขิน

ใช้เป็นทางคมนาคมไม่ค่อยได้ ต้องมีการขุดลอกกันเป็นครั้งคราว ตามลำคลองเหล่านี้จะมีประชาชนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่หนาแน่นทั้งสองฟากฝั่ง

— พลเมือง อำเภอบางพลีมีพลเมืองทั้งหมด ๖๗,๖๖๕ คน เป็นชาย ๓๓,๑๕๓ คน เป็นหญิง ๓๔,๕๑๒ คน ชาวอำเภอบางพลีสืบเชื้อสายจากไทยเกือบทั้งหมด ที่สืบเชื้อสายจากรามัญและจีนอยู่บ้าง แต่ก็เป็นจำนวนน้อยมาก และเป็นไทยเกือบหมดแล้ว

— ศาสนา พลเมืองนับถือศาสนาพุทธประมาณ ๙๐ % นอกนั้นนับถือศาสนาอิสลาม

— การประกอบอาชีพ พลเมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงปลาน้ำจืด ทำสวนมะพร้าว เลี้ยงเป็ด ไก่ และรับจ้าง อำเภอบางพลีมีพื้นที่ราบกว้าง ประชาชนนิยมทำนาและทำสวนมาแต่โบราณ การเลี้ยงปลา ทำนาปลา เป็นอาชีพรองลงมา ปลาตามแม่น้ำลำคลองก็มีมาก นับว่าเป็นอำเภอที่อุดมสมบูรณ์ทั้งข้าวในนาปลาในน้ำของจังหวัดสมุทรปรา-การ ส่วนอาชีพรับจ้างนั้น ชาวบางพลีออกไปทำงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมในท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการและอำเภอพระประแดง

— ลักษณะชุมชนและสังคม อำเภอบางพลี เป็นอำเภอที่มีลักษณะเป็นชุมชนชนบท ประชาชนอาศัยอยู่แบบกระจัดกระจายออกไปทั่วท้องที่เขตอำเภอ จะมีอยู่รวมกันหนาแน่นบ้างก็ในเขตสุขาภิบาลหรือย่านตลาด เช่น ตลาดใกล้ที่ว่าการอำเภอ ตลาดจระเข้ใหญ่ เป็นต้น ลักษณะทางสังคมจึงเป็นสังคมชนบทมากกว่าสังคมเมือง มีการรักใคร่กลมเกลียวฉันพี่น้อง มีการช่วยเหลือ เอาแรงในฤดูทำนา เก็บเกี่ยว ยึดมั่นในขนบประเพณี เช่นการบวช โกน-จุก แต่งงาน งานศพ พวกบ้านใกล้เรือนเคียงจะไปให้ความช่วยเหลือกันตั้งแต่เริ่มจนเสร็จงาน ประชาชนชอบทำบุญให้ทาน และเชื่อมั่นในศาสนา มีความเคารพนับถือในระบบครอบครัว ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอนี้คือ พิธีรับบัว ซึ่งยังคงมีอยู่แห่งเดียวในประเทศไทยก็ว่าได้

๔. อำเภอบางบ่อ

อำเภอบางบ่อเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ปลายสุดทางตะวันออกของจังหวัดสมุทรปราการ เดิมชื่อบางเหี้ย ที่เรียกกันเช่นนี้ คงเป็นเพราะมีฝูงเหี้ยเป็นจำนวนมากเที่ยวจับปลากินอยู่ตามริมฝั่งคลอง ซึ่งเป็นป่าโปร่ง เหมาะแก่การอยู่อาศัย ทั้งปลาก็ชุกชุมด้วย ต่อมาในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ให้เปลี่ยนชื่ออำเภอบางเหี้ย เป็นอำเภอบางบ่อ อำเภอบางบ่อตั้งที่ว่าการอยู่ที่ ตำบลบางบ่อ

— ภูมิประเทศ อำเภอบางบ่อมีพื้นที่เป็นที่ราบต่ำ แบ่งออกเป็นสองตอน ระหว่างตอนเหนือกับตอนใต้ ตอนเหนือเป็นที่ราบกว้างใหญ่ แต่ถึงหน้าน้ำน้ำท่วมตลอด เหมาะแก่การทำนามาก เพราะน้ำท่วมหลังฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว ส่วนทางตอนใต้มีป่าชายเลน เช่น แสม โกงกาง ปรงตะบูน ตะบันขึ้นอยู่ทั่วไป

— อาณาเขต

ทิศเหนือ จดอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศใต้ จดทะเลในอ่าวไทย

ทิศตะวันออก จดอำเภอบางปะกง อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันตก จดอำเภอบางพลี

— พื้นที่ อำเภอบางบ่อมีพื้นที่ประมาณ ๒๑๙ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๘ ตำบล และ ๗๓ หมู่บ้าน คือ

๑. ตำบลบางบ่อ
๒. ตำบลคลองด่าน
๓. ตำบลนิยมยาตรา
๔. ตำบลบางพลีน้อย
๕. ตำบลบางเพรียง
๖. ตำบลเปร็ง
๗. ตำบลบ้านระกาศ
๘. ตำบลคลองสวน

— การคมนาคม อำเภอบางบ่อมีทางคมนาคมทั้งภายในอำเภอและบริเวณใกล้เคียงได้สะดวก ทั้งทางบกทางน้ำ ทางบกเดินทางจากสถานีอนามัยชั้น ๑ บางบ่อ แยกไปตามถนนสายบางนา — บางปะกง ถึงทางแยกเข้าที่ว่าการอำเภอบางบ่อ อีกสายหนึ่งถนนสุขุมวิท จะผ่านบางปู คลองด่าน และแยกเข้าถนนปานวิถี เข้าสู่ที่ว่าการอำเภอบางบ่อ สำหรับทางน้ำอาจใช้ลำคลองสำโรง จากท่าเรือสำโรงไปถึงอำเภอบางบ่อ และเลยไปถึงท่าสะอ้าน จังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้อำเภอบางบ่อยังมีลำคลองอีกมากมายเช่น คลองด่าน คลองพระองค์เจ้าไชยานุชิต คลองบางพลีน้อย คลองนิยม คลองพระยานาคราช คลองหลุมลึก คลองกันยา คลองบ้านระกาศ ใช้เป็นทางคมนาคมไปมาติดต่อกันได้สะดวกแทบทุกตำบล

— พลเมือง อำเภอบางบ่อมีพลเมืองทั้งหมด ๕๙,๕๒๙ คน เป็นชาย ๓๐,๐๕๕ คน เป็นหญิง ๒๙,๔๗๔ คน เป็นคนไทยเกือบทั้งหมด จะมีก็เป็นจีนที่ทำการค้าขายบ้าง แต่ก็น้อยมาก

— ศาสนา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่นับถือกันมากที่สุด นอกนั้นมีศาสนาอิสลามบ้างเล็กน้อย

— การประกอบอาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำนาปลา ทำนากุ้ง ทำประมง ทำนาเกลือ เลี้ยงเป็ด ไก่ ห่าน สุกร ค้าขาย ทำป่าพื้น เผาถ่าน ทอเสื่อกก ทำสวนมะพร้าว และอุตสาหกรรมเบา เช่น โรงสี โรงน้ำแข็ง โรงเลื่อยจักร และต่อเรือ

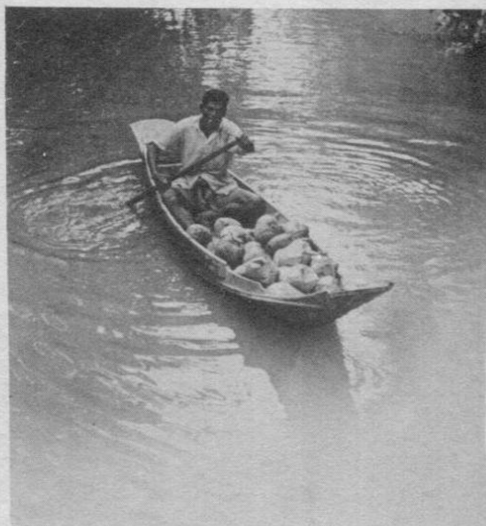
— ลักษณะชุมชนและสังคม ชุมนุมชนของอำเภอบางบ่อมีลักษณะแบบเดียวกับอำเภอบางพลี จะมีประชาชนหนาแน่นในเขตสุขาภิบาล ย่านตลาดซึ่งเป็นร้านค้า นอกนั้นตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายไปตามริมน้ำลำคลอง เป็นชุมชนแบบกสิกรรม ลักษณะสังคมเป็นแบบชนบทเช่นกัน มีการเอาแรง ลงแขก ช่วยเหลือกันและกัน ร่วมแรงร่วมใจโอบอ้อมอารีกันเหมือนพี่น้อง ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี ไปมาหาสู่กัน ชอบทำบุญให้ทาน ยึดมั่น ในศาสนา ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย มีความสัมพันธ์ในระบบครอบครัวดีมาก

เมืองสมุทรปราการ
ในปัจจุบัน

เมืองสมุทรปราการในปัจจุบัน

การอุตสาหกรรม และแรงงาน

จังหวัดสมุทรปราการเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศมากว่าสิบปี จึงนับเป็นจังหวัดที่ได้มีโอกาสต้อนรับผู้ที่ประสงค์จะทำงานซึ่งเดินทางไปจากจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เล็กตั้งเรียงรายอยู่สองฝั่งแม่น้ำเจ้า–พระยาตลอดจนสองข้างทางถนนใหญ่และตรอกซอยในเขตอำเภอพระประแดง และอำเภอเมืองสมุทรปราการ ปัจจุบันการอุตสาหกรรมได้ขยายไปสู่เขตอำเภอบางพลีและอำเภอบางบ่อ เนื่องจากเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่ใหญ่ประกอบกับมีโรงงานอุตสาหกรรมไม่น้อยที่ตั้งมาหลายปีแล้วจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญของการเกิดปัญหาข้อพิพาทแรงงาน อย่างไรก็ดี ปัญหาแรงงานก็ได้คลี่คลายไปในทางที่ดีตามลำดับ

จากการสำรวจแรงงานของกรมแรงงานเมื่อสิ้นเดือนมกราคม ๒๕๑๖ ประกอบกับการสำรวจเพิ่มเติมของจังหวัดสมุทรปราการปรากฏว่า มีสถานประกอบการต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทร–ปราการกว่า ๖,๐๐๐ ราย มีลูกจ้างกว่า ๙๐,๐๐๐ คน สถานประกอบการเหล่านี้มีทั้งขนาดย่อยไปจนถึงขนาดใหญ่และดำเนินกิจการอุตสาหกรรมแทบทุกประเภท มีคนทำงานทั้งที่มีฝีมือระดับสูง ระดับกลาง ระดับต้น รวมทั้งกึ่งมีฝีมือและไม่มีฝีมือ

อุตสาหกรรมที่มีจำนวนสถานประกอบการและจำนวนคนทำงานมากที่สุดได้แก่อุตสาหกรรมปั่นด้าย ทอผ้า ย้อมผ้า ฟอกหนังสัตว์ ทำเชือก ทำอวน ทอพรม อุตสาหกรรมประเภทนี้มีอยู่เกือบ ๖๐๐ แห่ง มีคนทำงานเกือบ ๔๕,๐๐๐ คน เฉพาะโรงงานที่มีคนทำงานแห่งละเกิน ๑,๐๐๐ คน มีอยู่ ๑๐ แห่ง คนทำงานรวมประมาณ ๒๙,๔๐๐ คน

อุตสาหกรรมที่มีจำนวนสถานประกอบการและจำนวนคนทำงานรองลงไปได้แก่อุตสาห–กรรมการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ซึ่งรวมถึงเครื่องตัดเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทำด้วยเหล็กและเหล็กกล้าทั่วไป เครื่องเรือนและเครื่องติดตั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ทำด้วยโลหะ ผลิตภัณฑ์ที่มีโครงสร้างเป็นโลหะ เครื่องจักรที่มิใช่เครื่องไฟฟ้าหรือเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์การขนส่ง สถานประกอบการประเภทนี้มีเกือบ ๓๐๐ แห่ง คนทำงานกว่า ๑๒,๐๐๐ คน

อุตสาหกรรมที่มีความสำคัญถัดลงไปได้แก่อุตสาหกรรมเหล็กโลหะขั้นมูลฐาน เช่น การถลุงเหล็ก การรีดเหล็ก การหล่อโลหะ รวมถึงการผลิตสังกะสีและลวดเหล็ก สถานประกอบในอุตสาหกรรมประเภทนี้มีประมาณ ๗๐ แห่ง มีคนทำงานรวมกว่า ๖,๐๐๐ คน สำหรับโรงงานขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมประเภทนี้มีคนทำงานแห่งละ ๖๐๐—๑,๒๐๐ คน

อุตสาหกรรมอันดับถัดไปได้แก่อุตสาหกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม เช่น นมข้นหวานหรือนมสดบรรจุกระป๋อง ผักกระป๋อง ปลากระป๋อง มีโรงงานอยู่รวมประมาณ ๒๐๐ แห่ง จำนวนคนทำงานประมาณเกือบ ๖,๐๐๐ คน

อุตสาหกรรมอันดับต่อไปได้แก่ การผลิตเคมีภัณฑ์ เครื่องเคมี และพลาสติก รวมทั้งปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ยารักษาโรค สะบู่ สี มีโรงงานในประเภทนี้รวมประมาณ ๙๐ แห่ง คนงานรวมประมาณเกือบ ๕,๐๐๐ คน

อุตสาหกรรมที่ควรกล่าวถึงก็คือ ผลิตภัณฑ์ไม้ ซึ่งได้แก่การผลิตไม้อัด ไม้แผ่นบาง เครื่องเรือน เครื่องไม้ก่อสร้างอาคาร และภาชนะไม้ ซึ่งมีสถานประกอบการกว่า ๗๐ แห่ง มีคนทำงานประมาณ ๓,๕๐๐ คน

นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ อีกเช่น การประกอบรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องไฟฟ้า ภาชนะเครื่องใช้ในบ้าน การพิมพ์ อาจกล่าวได้ว่าจังหวัดสมุทรปราการมีโรงงานอุตสาหกรรมแทบทุกประเภทซึ่งมีอยู่ในประเทศของเรา

เมื่อปี ๒๕๑๖ อุตสาหกรรมแทบทุกประเภทประสบความสำเร็จโดยเฉพาะอุตสาหกรรมผ้าและเหล็ก ดังนั้นจึงมีการขยายตัวทางอุตสาหกรรมมาก เมื่อปี ๒๕๑๗ ได้มีปัญหาข้อพิพาทแรงงานมากผิดปกติ ประกอบกับมีปัญหาในการขายผลิตภัณฑ์จึงทำให้การขยายตัวชะงักลง การก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งได้ระงับลง บางแห่งแม้จะสร้างต่อแต่ก็ไม่ได้เร่งก่อสร้าง ในกิจการทอผ้าจำนวนลูกจ้างมีแนวโน้มขึ้นน้อยมากแต่ไปมีลูกจ้างเพิ่มมากในกิจการย้อมผ้า ทั้งนี้ คงต้องการให้จูงใจผู้ซื้อยิ่งขึ้น

เนื่องจากการอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการนี้ได้เจริญมานานแล้วจึงมีโรงงาน อุตสาหกรรมที่มีสภาพโรงงานเสื่อมโทรมและเครื่องจักรล้าสมัย ประกอบกับการจัดการที่ไม่ดีพออยู่มาก ทั้งผลผลิตและรายได้ของลูกจ้างไม่สมดุลย์กับค่าครองชีพซึ่งถีบตัวสูงขึ้น จึงมักจะมีปัญหาแรงงานเกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้อยู่เสมอ ปัญหาแรงงานอาจจะไม่แสดงออกในรูปของการนัดหยุดงาน แต่ก็บังเกิดผลให้ผลผลิตต่ำมีการขาดงานและการเปลี่ยนงาน

ของลูกจ้างอยู่บ่อย ๆ โรงงานซึ่งเพิ่งเริ่มกิจการภายในไม่เกิน ๑๐ ปี มักจะมีปัญหาข้อพิพาทน้อยกว่าหรืออย่างน้อยก็รุนแรงน้อยกว่า หากการจัดการอยู่ในลักษณะเดียวกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ข้อพิพาทแรงงานถึงขั้นนัดหยุดงานมีน้อยมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะลูกจ้างได้รับการปฏิบัติดีขึ้น นายจ้างรับฟังข้อเดือดร้อนของลูกจ้างตลอดจนมีการปรึกษาหารือร่วมมือกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้างเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ก่อนที่จะลุกลามใหญ่โตออกไป

ด้วยเหตุที่จังหวัดสมุทรปราการมีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากจึงเป็นที่สนใจของนิสิตนักศึกษา ตลอดจนชาวต่างประเทศ ซึ่งได้มาเยี่ยมชมโรงงานและศึกษาปัญหาแรงงานอยู่เสมอ

จังหวัดสมุทรปราการมีหน่วยงานที่ดำเนินการด้านแรงงาน คือ สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้จัดตั้งและเริ่มดำเนินการตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน ๒๕๑๗ เป็นต้นไป เนื่องจากสถานที่ของศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการคับแคบ ไม่สามารถจัดให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรปราการอยู่ปฏิบัติราชการได้จึงได้ให้ไปตั้งอยู่ที่เลขที่ ๒๕๘/๑ ถนนปู่เจ้าสมิงพราย หมู่ที่ ๑๖ ตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สำนักงานนี้ดำเนินการด้านแรงงานทั้งปวงซึ่งได้แก่ การคุ้มครองแรงงาน การแรงงานสัมพันธ์ การจัดหางาน การสถิติแรงงาน การวิชาการแรงงาน การควบคุมการประกอบอาชีพของคนต่างด้าว ตลอดจนดำเนินการให้การศึกษาและอบรมแรงงาน และในต้นเดือนมกราคม ๒๕๑๙ จะได้เริ่มดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนเงินทดแทน

สหภาพแรงงานซึ่งเป็นองค์การของลูกจ้างที่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ได้มีอยู่จนถึงเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๘ รวม ๑๒ แห่ง สหภาพแรงงานเหล่านี้มีสมาชิกเป็นลูกจ้างอยู่ในอุตสาหกรรมประกอบและผลิตผ้า อาหาร ไม้ เหล็กและโลหะยาง อวนและเชือกไนลอน รถจักรยานยนต์ กระดาษ เครื่องเรือน และยางรถยนต์

ดังได้กล่าวมาแล้วจึงเห็นได้ว่าสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมพากันมาตั้งโรงงานอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้สมุทรปราการเป็นตลาดแรงงานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งเป็นที่นิยมของผู้แสวงหางานทำ สมุทรปราการจึงเป็นเมืองที่มีผู้คนขวักไขว่โดยเฉพาะเมื่อถึงงวดจ่ายเงิน

การประมง

จังหวัดสมุทรปราการมีผู้ประกอบอาชีพการประมงกันมานานหลายชั่วอายุคนแล้ว เนื่องจากเป็นจังหวัดชายทะเล ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองมาก เหมาะแก่การทำการประมงและการกสิกรรม ราษฎรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทำการประมงและการกสิกรรมอยู่โดยทั่วไป

การทำการประมงในสมัยก่อน ๆ พอจะแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ การประมงทะเล ได้แก่การทำโป๊ะน้ำลึก โป๊ะน้ำตื้น และเครื่องมือชายฝั่ง เช่น จำพวกเบ็ดราว ลอบทะเล และอื่น ๆ ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือการประมงน้ำจืด ได้แก่การจับปลาตามลำคลองโดยใช้เครื่องมือเช่น แห ยอ เผือก ลอบ สวิง ช้อน และอื่น ๆ อาจจะเป็นเพราะว่าในระยะเวลานั้นพลเมืองของประเทศยังมีน้อยประกอบด้วยพันธุ์ปลาต่าง ๆ ทั้งในน่านน้ำจืดและน้ำเค็มยังมีอุดมสมบูรณ์ ชาวประมงจึงยังมิได้ออกทำการประมงในทะเลลึก ประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่คุ้นเคยกับปลาทะเลน้ำลึก ส่วนมากรู้จักบริโภคแต่ปลาน้ำจืดและปลาทะเลผิวน้ำ เช่น ปลาทู เป็นต้น ต่อมาบ้านเมืองเจริญขึ้น พลเมืองเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ รัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญของอาหารสัตว์น้ำ จึงได้พยายามส่งเสริมอาชีพการประมงทั้งในด้านการประมงทะเล การประมงน้ำจืด และการประมงน้ำกร่อย โดยมีหลักการสำคัญอยู่สองประการ คือ ประการแรกสงวนพันธุ์สัตว์น้ำมิให้สูญสิ้นไปด้วยการคุ้มครองตามกฎหมาย และประการที่สองเร่งเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำให้มากยิ่งขึ้นด้วยการส่งเสริมการเพาะเลี้ยง การขยายพันธุ์สัตว์น้ำ และการเผยแพร่พันธุ์สัตว์น้ำ ทั้งที่เกิดโดยธรรมชาติและทั้งที่เกิดโดยนักวิชาการทำการทดลองจนประสบความสำเร็จในการผสมพันธุ์สัตว์น้ำโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์

การประมงทะเล การประมงทะเลของจังหวัดสมุทรปราการได้วิวัฒนาการก้าวหน้าตลอดเวลาที่ผ่านมา จากเครื่องมือโป๊ะน้ำลึก โป๊ะน้ำตื้น ชาวประมงได้หันมาใช้เครื่องมืออวนตังเกทำการจับปลาทูได้ผลดี ในปัจจุบันชาวประมงทะเลใช้เครื่องมืออวนดำจับปลาทู และกำลังนิยมใช้เครื่องมืออวนลากน้ำลึก ออกทำการประมงในน่านน้ำสากล เช่นในย่านทะเลจีนและในย่านมหาสมุทรอินเดียกันอยู่โดยทั่วไป ซึ่งในบางครั้งได้ล่วงล้ำเข้าไปในเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้าน จนเป็นเหตุให้มีข้อพิพาทกันอยู่เนือง ๆ

การประมงน้ำจืด การประมงน้ำจืดได้แก่การขุดบ่อเลี้ยงปลาและการทำนาปลา จังหวัดสมุทรปราการมีผู้นิยมการเพาะเลี้ยงปลาอยู่โดยทั่วไป ในท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอบางบ่อ และอำเภอบางพลี มีผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลากันมาก ผู้ที่ทำนาข้าวไม่ได้ผลในปัจจุบันนี้ได้หันมาทำนาปลากันมากขึ้น ปลาที่เลี้ยงแล้วได้ผลดีได้แก่ ปลาสลิด ปลาดุก ปลาไน ปลาจีน ในปัจจุบันมีผู้นิยมเลี้ยงปลาช่อนเพิ่มขึ้นอีกชนิดหนึ่งด้วย สัตว์น้ำเหล่านี้ทำรายได้ให้แก่ผู้เพาะเลี้ยงปีหนึ่งมิใช่น้อย ทั้งช่วยเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำให้มากยิ่งขึ้น เป็นผลดีแก่ประชากรทั่วไป นอกจากการเพาะเลี้ยงปลาแล้ว ในท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ และอำเภอบางบ่อ มีผู้ทดลองเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ อยู่ในระยะเริ่มต้นทดลองซึ่งต้องลงทุนสูงมาก นอกจากนี้ก็มีการจับปลาตามลำคลองทั่วไปโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น แห ยอ เผือก ช้อน ฯลฯ

การประมงน้ำกร่อย การประมงน้ำกร่อยได้แก่การทำนากุ้ง มีอยู่ในตำบลแหลมฟ้าผ่า นาเกลือ บางปู ท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ ซึ่งแต่เดิมส่วนใหญ่เป็นนาเกลือ แต่เจ้าของได้ดัดแปลงเป็นนากุ้ง โดยอาศัยลูกกุ้งที่มีชุกชุมอยู่ตามชายฝั่งทะเล กุ้งที่นิยมเลี้ยงกันมากคือ กุ้งแชบ๊วย กุ้งกุลา กุ้งตะกาด กุ้งกะต่อม และกุ้งแบ๊ะแห นอกจากการทำนากุ้ง ยังมีผู้เลี้ยงปูทะเล และปลากะพงบ้างเป็นส่วนน้อย

ปัจจุบันจำนวนปลาที่จับได้ทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม ประมาณปีละ ๓๑๓,๐๐๐ ตัน ส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายในกรุงเทพมหานคร จำนวนเรือประมงในจังหวัดมีประมาณ ๑,๐๐๐ ลำ มีอู่ต่อเรือประมงที่อำเภอเมืองสมุทรปราการและอำเภอบางบ่อ ๑๒ อู่ รับต่อเรือประมงยาวตั้งแต่ ๑๘ เมตรขึ้นไป โรงงานทำน้ำปลาภายในจังหวัดมี ๒๐ แห่ง ทำกะปิ ๑๐ แห่ง และทำปลาป่น ๙ แห่ง

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีชื่อในภาษาอังกฤษว่า Southeast Asian Fisheries Development Center และมีคำย่อ SEAFDEC ตั้งอยู่ที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ได้ก่อตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือของประเทศภาคีสมาชิกในอาณาบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวม ๖ ประเทศ คือ ไทย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย เวียดนามใต้ และฟิลิปปินส์ ได้มีการลงนามในความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในระหว่างรัฐบาลของทั้ง

๖ ประเทศ เมื่อ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ในความตกลงนั้นได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายฝึกอบรมวิชาการประมงทะเล (Marine Fisheries Training Department) มีสำนักงานอยู่ในประเทศไทย (ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอเมืองสมุทรปราการ) และฝ่ายวิจัยประมงทะเล (Marine Fisheries Research Department) มีสำนักงานอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีข้อผูกพันที่รัฐบาลทั้งสองประเทศจะต้องจัดหาที่ดิน สิ่งก่อสร้าง เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของศูนย์ ฯ รวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่และงบประมาณเพื่อดำเนินงานจำนวนหนึ่ง ส่วนรัฐบาลของประเทศสมาชิกอื่น ๆ มีข้อผูกพันที่จะต้องให้เงินอุดหนุนแก่ศูนย์ ฯ เป็นรายปีในจำนวนเงินที่กำหนดไว้ และรัฐบาลญี่ปุ่นได้ตกลงให้เรือลำหนึ่งสำหรับฝึกอบรมพร้อมด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งผู้ชำนาญงานและทุนการฝึกอบรมจำนวนหนึ่งเพื่อร่วมปฏิบัติงานทางฝ่ายฝึกอบรมวิชาการประมงทะเล ชื่อเรือ "ปากน้ำ" มีระวางขับน้ำ ๓๘๖ ตัน ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์ ฯ จะมีผลบังคับใช้ต่อไปเป็นระยะเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ลงนามตกลงกัน

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่การประมงทะเลในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มปริมาณผู้ชำนาญการประมง ดำเนินการศึกษาและเผยแพร่วิทยาการเกี่ยวกับการประมง พัฒนาแหล่งประมงและสำรวจแหล่งทรัพยากรทางทะเล เพื่อก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ รัฐบาลของประเทศภาคีสมาชิกจะทำการคัดเลือกประชาชนของตนเพื่อส่งมารับการอบรมที่ฝ่ายฝึกอบรมวิชาการประมงทะเลในประเทศไทย ส่วนการคัดเลือกชาวไทยเพื่อเข้ารับการอบรมนั้น เป็นหน้าที่ของกรมประมง ซึ่งกรมประมงจะได้ประกาศให้ทราบเมื่อถึงกำหนดที่ศูนย์ ฯ จะเปิดการอบรมทุกครั้ง

การดำเนินงานของศูนย์ ฯ ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พ.ศ. ๒๕๑๔

หน่วยสำรวจแหล่งประมง

หน่วยสำรวจแหล่งประมง เป็นหน่วยราชการสังกัดกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีสำนักงานตั้งอยู่ที่ถนนศรีสมุทร ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ตรงข้ามกับสำนักงานนายแพทย์ใหญ่จังหวัดสมุทรปราการ ที่สำนักงานนี้ใช้เป็นที่ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ รวบรวมตัวอย่างสัตว์น้ำ เก็บพัสดุครุภัณฑ์

และเป็นท่าเทียบเรือสำรวจประมง จำนวน ๒ ลำ ของหน่วยสำรวจแหล่งประมง โดยมีศูนย์ปฏิบัติการและสั่งงานอยู่ที่กรมประมงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานคร

หน่วยสำรวจแหล่งประมงมีหน้าที่ในการสำรวจหาแหล่งทำการประมง ประเภทปลาผิวน้ำและปลาหน้าดิน ในบริเวณอ่าวไทย ทะเลจีนตอนใต้และในน่านน้ำมหาสมุทรอินเดีย และพร้อมกันนั้นก็ดำเนินการเก็บข้อมูลทางด้านการประมงทะเลเพื่อพัฒนา การ ประมงทะเลลึกของประเทศไทยให้มีการใช้ชลสมบัติอันเป็นสาธารณประโยชน์ให้มากยิ่งขึ้น และเพื่อการสงวนทรัพยากรทางทะเลให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของประชากร

หน่วยสำรวจแหล่งประมงมีเรือสำรวจประมงพร้อมอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งสร้างขึ้นด้วยเงินงบประมาณแผ่นดิน เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานสำรวจแหล่งประมง จำนวน ๒ ลำ คือ "เรือสำรวจประมง ๑" ระวาง ๑๓๑ ตันกรอส และ "เรือสำรวจประมง ๒" ระวาง ๓๘๘ ตันกรอส นับได้ว่าเป็นเรือสำรวจประมงที่ทันสมัยสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรือสำรวจประมงทั้งสองลำนี้ออกปฏิบัติการในทะเลประมาณปีละ ๒๐๐ วัน มีอัตรากำลังประจำเรือ ประกอบด้วยนักวิชาการผู้บังคับการเรือ และเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ พร้อมสรรพ ซึ่งได้รับเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยงจากเงินงบประมาณแผ่นดินเช่นเดียวกัน ส่วนผลพลอยได้จากการจำหน่าย ปลาที่จับได้เป็น ปริมาณมากในการปฏิบัติงานสำรวจนั้นได้จัดส่งเป็นเงินรายได้แผ่นดิน ปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนเงินมิใช่น้อย

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว หน่วยสำรวจแหล่งประมงยังให้บริการในด้านทัศนศึกษาแก่สถานศึกษาและประชาชนที่สนใจ เช่นการจัดฉายภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับการสำรวจทรัพยากรใต้ทะเลของเรือสำรวจประมง การให้ชมพิพิธภัณฑ์น้ำของหน่วย ๆ ซึ่งประกอบด้วยตัวอย่างสัตว์น้ำทะเลลึกซึ่งหาดูได้ยาก รวมทั้งซากปลาวาฬที่ค้นพบในจังหวัดสมุทรปราการและเป็นข่าวใหญ่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ทั้งยังจำหน่ายและจ่ายแจกเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับการสำรวจแหล่งประมงของเรือสำรวจประมงอีกด้วย

การเลี้ยงปลา (นาปลา)

ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบางพลี และอำเภอบางบ่อ ราษฎรหลายพันครอบครัวประกอบอาชีพในการทำนาปลาโดยคิดเป็นเนื้อที่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ไร่ ปลาที่นำมาเลี้ยงกันเป็นล่ำเป็นสันได้แก่ปลาสลิด ที่รอง ๆ ไปได้แก่ปลาช่อน ประดุก ปลาหมอ ปลาตะเพียน ปลาจีน และปลาบู่ เป็นต้น

ก่อนที่ราษฎรเหล่านี้จะมาประกอบอาชีพเลี้ยงปลากันนั้นก็มีอาชีพในการทำนาข้าว เช่นเดียวกับราษฎรในภาคกลางทั่วไป แต่เนื่องจากรายได้จากการทำนาข้าวไม่สู้ดีนักจึงหันมาทำนาปลากัน ตามเนื้อที่นาที่แต่ละคนจะพึงมีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่เป็นร้อย ๆ ไร่ แต่ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้เพื่อให้การดูแลรักษาได้ผลดีควรมีเนื้อที่ระหว่าง ๒๐—๔๐ ไร่

วิธีการในการเลี้ยงปลานั้นควรจะเริ่มต้นโดยการขุดร่องน้ำขนาดกว้าง ๓—๔ เมตร ลึกประมาณ ๑—๒ เมตร รอบบริเวณพื้นที่นาทั้ง ๔ ด้าน ยกคันดินให้สูงขึ้น หลังจากนั้นจึงปลูกหญ้าทรงกระเทียมหรือหญ้าปล้อง วิดน้ำเข้าในนาให้มีความสูง (ลึก) ประมาณ ๑ เมตร แล้วจึงปล่อยพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่เตรียมไว้ประมาณ ๑๐ กก. ต่อ ๑ ไร่ โดยวิธีการนี้พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ปลาสลิดจะเข้าจับคู่กันโดยตัวผู้จะก่อหวอด เพื่อให้ตัวเมียวางไข่ แล้วตัวผู้จะพ่นเชื้อและทำหน้าที่เฝ้าหวอดเอง

น้ำที่จะใช้เลี้ยงลูกปลาให้ได้ผลดีจะต้องมีสีชา ซึ่งเกิดจากการพันหญ้าที่ปลูกไว้ให้หมัก-หมมแช่ในนาจนหญ้าเน่าเกิดเป็นตัวไรน้ำ (Plankton) ซึ่งเป็นอาหารอย่างดีของปลาสลิด ปลาจีน และปลาบู่ สำหรับปลาสลิดนั้นพอมีอายุประมาณ ๗—๘ เดือนก็สามารถจับขายได้ เกษตรกรนิยมเรียกปลาสลิด ที่จับขายนี้ว่า "ปลาลอย" ทั้งนี้ก็เพราะยังมี "ปลาจม" เช่น ปลาช่อน ปลาดุก ปลาหมอ ปลาตะเพียน ฯลฯ อันเป็นปลาที่เกิดขึ้นตามร่องน้ำอีก นับเป็นผลพลอยได้เป็นพิเศษนอกเหนือจากการเลี้ยง

การเลี้ยง ปลาจีน และปลาบู่ ก็ใช้วิธีเดียวกันกับปลาสลิด แต่การเลี้ยงปลาจีนนั้นมักไม่นิยมเพาะพันธุ์เอง ผู้เลี้ยงมักซื้อลูกปลามาเลี้ยงในบ่อชำก่อนที่จะลงไปเลี้ยงในสระใหญ่ ส่วนปลาบู่นั้นแท้ที่จริงแล้วเป็นปลาที่มีราคาแพงรสอร่อย แต่คนไทยไม่นิยมรับประทานอาจเป็นเพราะอิทธิพลจากนิทานพื้นเมือง เรื่องปลาบู่ก็เป็นได้ ฉะนั้นตลาดจำหน่ายปลาบู่ จึงเป็นประเทศสิงคโปร์ และฮ่องกง

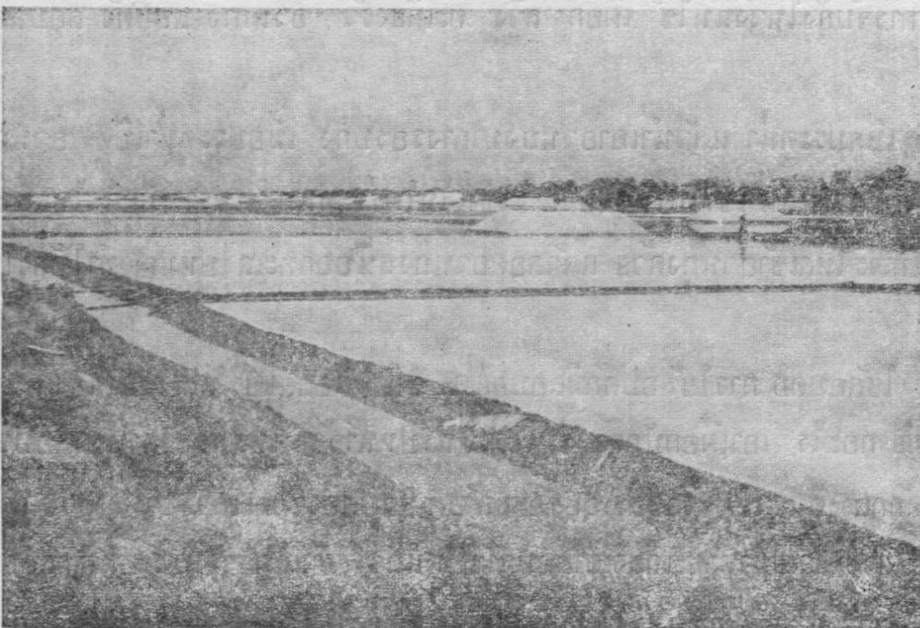
อย่างไรก็ตามในการทำนาปลานั้น การลงทุนค่อนข้างสูงในระยะแรก เป็นต้นว่า การขุดร่องน้ำ ค่าเช่านา (หากไม่มีที่ดินของตนเอง) ค่าแรงงานในการตัดหญ้า ค่าน้ำมันเครื่องยนต์ รวมค่าใช้จ่ายประมาณไร่ละ ๖๐๐ บาทแต่ผลผลิตได้สูงกว่าทุนเป็นอันมาก

การทำนาเกลือ—นากุ้ง (วังกุ้ง)

การทำนาเกลือ—นากุ้ง ต้องเป็นท้องที่ติดกับชายทะเล และเป็นโคลนที่น้ำเค็มขึ้นถึงจึงจะทำนาเกลือ และนากุ้งได้ การทำนาเกลือ และนากุ้งนั้น ต้องแล้วแต่สภาพของท้องถิ่น

ในจังหวัดสมุทรปราการมีการทำนาเกลือและนากุ้งกันมากที่สาขลา ตำบลนาเกลือ ซึ่งอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ

การขนส่งเกลือในสมัยก่อนลำบากมาก เพราะต้องลำเลียงผ่านทะเล บางโอกาสก็ถูกคลื่นทับถมเรือเกลือจม ต่อมาในรัฐบาลของหลวงประดิษฐ์มนูธรรมได้ขุดคลองสรรพสามิต ทำให้การขนส่งเกลือสะดวกขึ้นอย่างมาก เพราะเรือแพสัญจรไปมาตามลำคลองสรรพสามิต ซึ่งตั้งต้นจากเหนือป้อมพระจุลจอมเกล้า ปากอ่าวปากน้ำเจ้าพระยา ไปสิ้นสุดเอาที่คลองขุนราชพินิจใจ การทำนาเกลือเป็นอาชีพหลัก ของชาวสาขลา และชาวนาเกลือมาตั้งแต่ครั้งดึกดำบรรพ์ และทำเฉพาะในฤดูแล้งกับฤดูหนาวประมาณ ๖ เดือน พอถึงฤดูฝนก็ต้องเลิกทำ เพราะฝนตกมากทำนาเกลือไม่ได้ผล ชาวนาเกลือก็จะเปลี่ยนอาชีพไปทำการประมง เพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ทำให้รายได้ไม่สม่ำเสมอ และเกลือในท้องที่สมุทรปราการก็ผลิตขึ้นเพื่อใช้ในประเทศเท่านั้น เพราะต่างประเทศเช่น ญี่ปุ่นอ้างว่าเกลือของสมุทรปราการ มีความเค็มน้อย เป็นเกลือที่มีคุณภาพไม่ดีพอ ทำให้ราคาเกลือตกต่ำแพ้ที่อื่น ชาวสาขลาและชาวนาเกลือจึงเปลี่ยนอาชีพใหม่ คือทำนากุ้งหรือวังกุ้งกันมากขึ้น

การทำนาเกลือ ยังมีทำกันมากที่สาขลา ตำบลนาเกลือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ

นาเกลือเปลี่ยนสภาพเป็นวังกุ้งได้อย่างง่ายดาย เพราะพื้นที่ทำนาเกลือกักขังน้ำไม่ให้รั่วไหลอยู่แล้ว การทำวังกุ้งต้องขังน้ำในนาให้อยู่ และทำประตูน้ำสำหรับระบายน้ำออก—เข้า

หลายประตู เพื่อไขน้ำทะเลเข้าในนาแล้ว ต้องปิดประตูน้ำอย่าให้รั่วไหลไปได้ ประมาณ ๑๕ วัน ต้องระบายน้ำเข้านาครั้งหนึ่ง การที่ต้องระบายน้ำทะเลให้เข้าไปในวังกุ้งนี้ ก็เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำในนาเน่าเสีย และที่สำคัญคือเพื่อจะได้ไขน้ำทะเลเข้ามาในนา ไข่กุ้งที่ลอยอยู่ในกระแสน้ำทะเลก็จะลอยตามน้ำเข้ามาในวังกุ้งของเรา ไข่กุ้งนี้เรามองไม่เห็นเพราะเล็กมาก มันจะไหลตามเข้าไปในวังกุ้งเป็นจำนวนมากมหาศาล ภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมง ไข่กุ้งก็จะกลายเป็นลูกกุ้งตัวเล็ก ๆ แล้วก็จะโตวันโตคืนประมาณ ๓—๔ เดือน กุ้งก็จะโตพอที่จะจับไปขายได้ ในวังกุ้งนี้นอกจากจะมีกุ้งที่เลี้ยงไว้แล้วยังมีกุ้งในทะเล ปลากะพง ปลากระบอก และปลาอื่น ๆ ไหลเข้าไปเติบโตอยู่ในนี้ด้วย ซึ่งล้วนแต่เป็นผลพลอยได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะปลาหมอเทศเจริญเติบโตเร็ว และออกไข่ฟักเป็นตัวอยู่มากมายในวังกุ้ง เพียงชั่วระยะ ๓ เดือน ก็จะอยู่ในวังกุ้งเต็มไปหมด แต่ปลาหมอเทศก็เป็นภัยต่อลูกกุ้งเป็นอันมาก จนบางแห่งวังกุ้งแทบจะกลายเป็นวังปลาหมอเทศไป เพราะมันจะจับลูกกุ้งในวังกินหมด ชาววังกุ้งที่สาขลา ตำบลนาเกลือจะทำกันรายหนึ่งตั้งแต่ ๕ ไร่ ถึง ๓๕๐ ไร่ ทำรายได้ดีกว่าทำนาเกลือมาก จนทำให้ชาวสาขลา ชาวนาเกลือ กลายเป็นเศรษฐีไปหลายคน

ในการจับกุ้งในวังนั้นใช้ เฝือก สวิง ตะเกียงรั้ว อวนกาง ลอบตั้ง ลอบนอนใช้วิธีจับดังนี้

๑. เปิดประตูน้ำ แล้วนำเอาอวนถุงมากางรอรับกุ้ง เมื่อประตูน้ำเปิด อวนกางปิดไว้กุ้งจะไหลตามกระแสน้ำเข้าไปในถุงอวน วิธีนี้ไม่ใคร่จะดีนัก เพราะเมื่อกุ้งไหลตามน้ำออกไปกุ้งตัวเล็กจะไหลเข้าอวนถุงด้วย แล้วลอดอวนถุงหนีออกทะเลไปหมด ทำให้กุ้งในวังน้อยลงไป

๒. ใช้ลอบดัก การใช้ลอบดักมีลอบอยู่ ๒ ชนิด คือลอบยืนหรือลอบตั้ง และลอบนอน วิธีดักก็ไม่ยากอะไร เอาเฝือกปักตามร่องให้เป็นรูปหน้าจั่ว เหลือช่องสำหรับลอบวาง ลอบดักนี้ต้องดักกลางคืน เมื่อตั้งลอบเรียบร้อยแล้วบนลอบต้องจุดตะเกียงไว้ ๑ ดวง เมื่อกุ้งเห็นแสงตะเกียงกุ้งก็จะว่ายมาหาตะเกียงเข้าลอบกันเป็นแถว ตัวเล็กก็จะรอดออกจากลอบไปเหลือแต่ตัวใหญ่ ตอนตี ๔—๕ ต้องรีบไปกู้ลอบเพื่อจะไดกุ้งไปขาย สำหรับลอบนอนก็เช่นเดียวกันดักเหมือนลอบตั้ง แต่ลอบนอนดักเฉพาะในนาที่มีน้ำน้อย ถ้าน้ำในนาสูงต้องใช้ลอบตั้ง เวลาดักลอบต้องมีคนคอยเฝ้า มิฉะนั้นจะถูกขโมยกู้ลอบเทเอากุ้งในลอบไปหมด กุ้งที่ดักจากลอบมีประมาณไม่แน่นอน ถ้าตอนใดกุ้งมากก็ได้มาก ถ้าตอนใดกุ้งน้อยก็ได้น้อย เพราะ

เราดักเป็นตอน ๆ ไป ตอนหนึ่ง ๆ ระยะห่างกันสัก ๒๐—๓๐ วา เราก็ตั้งลอบไว้ ๑ ลอบ ลอบใบหนึ่งอาจได้กุ้ง ๒๐—๓๐ กิโลกรัม ถ้าในนากุ้งชุมก็จะได้มากกว่านี้

การสหกรณ์ในจังหวัดสมุทรปราการ

สหกรณ์ในจังหวัดสมุทรปราการได้กำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกประมาณปี พ.ศ. ๒๔๘๓ หรือเมื่อ ๓๕ ปีมาแล้ว ในครั้งนั้นวิธีการสหกรณ์ของจังหวัดนี้มุ่งเน้นหนักในด้านแสวงหาทุนช่วยเหลือชาวนาในท้องที่อำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ ได้ทำการปลดเปลื้องหนี้สินชาวนาเพื่อมิให้หลุดตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของพวกนายทุน แต่สหกรณ์ก็ไม่สามารถช่วยเหลือได้ทั่วถึง ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีสถาบันการเงินจากรัฐบาลช่วยเหลืออย่างจริงจัง จังหวัดสมุทรปราการจึงจัดสหกรณ์ประเภทหาทุนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ขึ้นในท้องที่ ๒ อำเภอดังกล่าว ครั้นต่อมาชาวนาเกลือ ตำบลนาเกลือหรือสาขลา เกิดความเดือดร้อนในเรื่องทำนาเกลือแล้วไม่สามารถที่จะขายได้ราคาที่เป็นธรรมเพราะถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา ทางสหกรณ์จึงออกไปชี้แจงให้รวมกลุ่มกัน เพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองในท้องถิ่น ผลปรากฏว่าทางจังหวัดได้กำเนิดสหกรณ์การขายพืชผลและผลิตผลสาขลานาเกลือขึ้นมาอีกรูปหนึ่งประมาณ ๒๐ ปีมาแล้ว ปรากฏว่า นำความเจริญมาสู่สมาชิกชาวนาเกลือมาก และยังมีผลกำไรอุทิศทำทางสาธารณะเป็นผลให้เกิดถนนซอยต่าง ๆ ในตลาดสาขลามาจนถึงทุกวันนี้ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ชาวนาตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี ได้เข้าหุ้นลงทุนรวมกันจัดตั้งโรงสีสหกรณ์ขายข้าวขึ้นอีกหนึ่งแห่ง ขนาดกำลังสีข้าววันละ ๒๐ เกวียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมข้าวเปลือกของตนเองแล้วทำการแปรรูปเป็นข้าวสารขายจนได้รับผลดีมาจนทุกวันนี้ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ทางกรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้จัดซื้อที่ดินเอกชนไว้จำนวน ๑,๐๐๐ ไร่ ในท้องที่ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี ซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่านำมาจัดสรรให้ราษฎรที่ไม่มีที่ทำกินจำนวน ๒๐ ครอบครัว โดยคัดเลือกจากราษฎรที่ไม่มีที่ทำกิน ประมาณ ๓๖๐ คน การจัดสรรให้ถือครองเช่าซื้อผ่อนส่งระยะเวลา ๒๐ ปี ปัจจุบันสหกรณ์ดังกล่าวนี้มีชื่อว่าสหกรณ์เช่าซื้อที่ดิน เจริญวัฒนา สำนักงานอยู่คลอง ๙ ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี

ต่อมามีการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ครูสมุทรปราการขึ้นโดยการรวบรวมผู้มีอาชีพครูในจังหวัดเพื่อส่งเสริมการประหยัดทรัพย์ในหมู่ข้าราชการ กิจการสหกรณ์ประเภทนี้ได้เติบโตขยายธุรกิจกว้างขวาง ใช้ทุนดำเนินงานของตนเองเป็นปึกแผ่น เป็นที่นิยมในวงการครูทั่วไป

ปัจจุบันนี้ธุรกิจการสหกรณ์ในจังหวัดสมุทรปราการ มีดังต่อไปนี้คือ

อำเภอเมืองสมุทรปราการ

๑. สหกรณ์ขายพืชผลและผลิตผล สาขลา (นาเกลือ) ๑ สหกรณ์

๒. สหกรณ์ออมทรัพย์ครูสมุทรปราการ ๑ สหกรณ์

๓. สหกรณ์ร้านค้า ๒ สหกรณ์

อำเภอบางพลี

๑. สหกรณ์การเกษตร ๑ สหกรณ์

๒. สหกรณ์ขายข้าวและโรงสี ๑ สหกรณ์

๓. สหกรณ์เช่าซื้อที่ดิน ๑ สหกรณ์

อำเภอบางบ่อ

๑. สหกรณ์การเกษตร ๑ สหกรณ์

อำเภอพระประแดง

ไม่มีกิจการสหกรณ์

สรุปแล้ว จังหวัดสมุทรปราการมีกิจการสหกรณ์อยู่ ๓ อำเภอ รวมทั้งหมด ๘ สหกรณ์ ด้วยกัน มีมาชิกทั้งหมดประมาณ ๒,๗๙๙ คน มีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ ๑๑ ล้านบาท อย่างไรก็ตามกิจการสหกรณ์กำลังขยายงานออกไปอยู่ตลอดเวลา เพราะประชาชนเริ่มตื่นตัว และเห็นความสำคัญของสหกรณ์เพิ่มขึ้นเป็นอันมาก

กลุ่มเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกร คือการรวมกันหรือการผนึกกำลังกันในด้านความคิด กำลังกาย กำลังทรัพย์และจิตใจ ของคณะบุคคลในหมู่บ้านหรือตำบลนั้น ๆ ที่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพ และได้ร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรขึ้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา โดยให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล สามารถประกอบธุรกิจต่าง ๆ ได้ และอาจทำการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสถาบันการเงินอื่น ๆ มาดำเนินกิจการให้เจริญก้าวหน้าได้ ทั้งนี้ภายใต้การสนับสนุนส่งเสริมและกำกับของทางราชการ อันจะมีผลให้กลุ่มเกษตรกรเจริญเป็นปึกแผ่น สามารถแปรรูปเป็นสหกรณ์ หรือดำเนินกิจการในรูปสหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ได้โดยรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร

วัตถุประสงค์ กลุ่มเกษตรกรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้

๑. รวบรวมผลิตผลและผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกมาจัดการขายหรือแปรรูปออกขาย หรือซื้อผลิตผลและผลิตภัณฑ์จากบุคคลอื่นมาจัดการ หรือแปรรูปออกขายเท่าที่จำเป็น แก่การดำเนินงานโดยประหยัด

๒. จัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย

๓. ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการเกษตร หัตถศึกษา อุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่สมาชิกและครอบครัวสมาชิก รวมทั้งการส่งเสริมความรู้ในการผลิตทางอุตสาหกรรมเพื่อให้สินค้ามีคุณภาพดีขึ้น

๔. จัดให้มีฉางเพื่อเก็บรักษาผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์และประกอบกิจการขนส่งตามความจำเป็น

๕. ให้เงินกู้หรือสินเชื่อแก่สมาชิก เพื่อประกอบอาชีพ หรือการใช้จ่ายที่เป็นประโยชน์

๖. จัดให้มีเครื่องมือ เครื่องจักรกล หรือปศุสัตว์เกี่ยวกับการผลิตทางเกษตร หรือเกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครัวเรือนสำหรับสมาชิกใช้ประโยชน์โดยเสียค่าตอบแทน หรือจัดให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูปผลิตผลหรือเพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ

๗. ส่งเสริมการประหยัด การช่วยตัวเอง และการร่วมมือช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิก

๘. กู้ยืมเงินเพื่อใช้เป็นทุนดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร

๙. ให้การสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัวที่ต้องภัยพิบัติ เกี่ยวกับอาชีพ

๑๐. ร่วมทุนในการประกอบการกับกลุ่มเกษตรกรอื่น

๑๑. กระทำการต่าง ๆ ตามที่อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวข้างต้น ทั้งนี้ รวมทั้งการจัดให้ได้มา ซื้อ ถือกรรมสิทธิ์ หรือทรัพย์สินครอบครองกู้หรือยืม เช่า เช่าซื้อ รับโอนสิทธิการเช่า หรือสิทธิเช่าซื้อ จำนอง หรือจำนำ ขายหรือจำหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน ให้กู้ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้สินเชื่อ โอน รับจำนองหรือรับจำนำ ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก

๑๒ กระทำกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเกษตรกร โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน

"เกษตรกรรม" หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน ประมง เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงผึ้ง เลี้ยงไหม เลี้ยงครั่ง เพาะเห็ด และเกษตรกรรมอื่นตามที่ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

"กลุ่มเกษตรกร" หมายความว่า กลุ่มเกษตรกรซึ่งได้จดทะเบียนตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๔๑ ซึ่งกำหนดจำนวนผู้ประสงค์จะตั้งกลุ่มเกษตรกรจะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐ คน ในท้องที่ตำบลหนึ่งให้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรที่ประกอบด้วย ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมประเภทเดียวกันได้เพียง ๑ กลุ่ม และชื่อของกลุ่มเกษตรกรนั้นให้ระบุชื่อของตำบลต่อท้ายชื่อของกลุ่มเกษตรกร

"สมาชิก" คือ

๑. ผู้ลงชื่อในคำขอจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร และผู้ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร

๒. ผู้ได้รับเลือกเข้าเป็นสมาชิกตามข้อบังคับของกลุ่มเกษตรกร

"คุณสมบัติและลักษณะของสมาชิก" สมาชิกกลุ่มเกษตรกรต้อง

๑. เป็นบุคคลธรรมดา มีสัญชาติไทย และบรรลุนิติภาวะ

๒. เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และมีกิจการหรือภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ตำบลที่กลุ่มเกษตรกรนี้ดำเนินกิจการอยู่

๓. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

๔. ถือหุ้นอย่างน้อย ๑ หุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด

๕. ไม่เป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรอื่น หรือสมาชิกสหกรณ์ที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินในขณะเดียวกัน และในครอบครัวหนึ่งให้เป็นสมาชิกได้หนึ่งคน

"การปฏิบัติตามข้อบังคับ" สมาชิกต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ และมติที่ประชุมใหญ่ของกลุ่มเกษตรกร ตลอดจนของที่ประชุมหน่วยซึ่งตนสังกัดทุกประการ

"ค่าธรรมเนียมแรกเข้า" สมาชิกต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าให้แก่กลุ่มเกษตรกรคนละยี่สิบบาท ในวันลงลายมือชื่อในทะเบียนสมาชิก ค่าธรรมเนียมแรกเข้านี้ให้ถือเป็นรายได้ของกลุ่มเกษตรกร จะเรียกคืนไม่ได้

"หุ้น" การออกหุ้น กลุ่มเกษตรกรออกหุ้นโดยไม่จำกัดจำนวนมีมูลค่าหุ้นละห้าสิบบาท สมาชิกเท่านั้นที่จะถือหุ้นของกลุ่มเกษตรกรได้

"คณะกรรมการดำเนินการ" การเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการ ให้ที่ประชุมใหญ่สามัญเลือกตั้งสมาชิกเป็นกรรมการดำเนินการคณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกินห้าคนเป็นการประจำปี

ให้คณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งในระหว่างกันเองขึ้นเป็น

๑. ประธานกรรมการ

๒. รองประธานกรรมการ

๓. เลขานุการ

๔. เหรัญญิก

จังหวัดสมุทรปราการได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร และได้รับการจดทะเบียนจากนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดสมุทรปราการตามประกาศของคณะปฏิวัติแล้ว ๓ แห่ง คือ

๑. กลุ่มเกษตรกร "ทำนาบางโฉลง" ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ ๔ หมู่ที่ ๙ ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ๗๕ คน ได้รับการจดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๑๗

๒. กลุ่มเกษตรกร "เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบางปลา" ตั้งอยู่ที่โรงเรียนคลองบางกระอี่ ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ๑๓๔ คน ได้รับการจดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๑๗

๓. กลุ่มเกษตรกร "เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำคลองด่าน" ตั้งอยู่ที่โรงเรียนวัดสีล้ง ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีสมาชิกกลุ่มเกษตร ๑๐๑ คน ได้รับการจดทะเบียนเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๗

การชลประทาน

ประวัติการชลประทาน

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ การทำนาโดยทั่ว ๆ ไปได้ผลไม่แน่นอน จึงกระทบกระเทือนต่อการส่งข้าวออกไปขายต่างประเทศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รัฐบาลเชิญผู้เชี่ยวชาญการชลประทานชาติเนเธอร์แลนด์ ชื่อ นายเย. โฮมัน วันเดอ ไฮเด (Mr. J. Homan Vander Heide) ซึ่งขณะนั้นอยู่ในชวา นายไฮเด ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้ทำการสำรวจทุ่งราบภาคกลางอยู่ ๘ เดือน

จึงได้ถวายรายงานว่า ถ้าประเทศไทยต้องการเพิ่มผลผลิตในการทำนาแล้ว ต้องสร้างเขื่อนปิดแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณจังหวัดชัยนาท แล้วสร้างคลองส่งน้ำลงมาทั้ง ๒ ฝั่งจนถึงทะเล เขาได้ประมาณค่าก่อสร้างไว้ ๔๘ ล้านบาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนมากในสมัยนั้น รัฐบาลไม่สามารถก่อสร้างได้จึงระงับโครงการไว้ก่อน นายไฮเด ได้ช่วยพิจารณาก่อสร้างอาคารชลประทาน เพื่อช่วยการเพาะปลูกในทุ่งราบภาคกลาง จึงมีการสร้างประตูระบายปิดกั้นคลองต่าง ๆ เช่น คลองภาษีเจริญ คลองดำเนินสะดวก คลองแสนแสบ คลองด่าน เมื่อทำเสร็จแล้วได้ประโยชน์ต่อเนื้อที่นาประมาณ ๑ แสนไร่ งานที่สร้างเป็นงานเก็บกักน้ำ

ต่อมาสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้เกิดน้ำแล้ง ๒ ปี ใกล้ ๆ กัน พระองค์จึงได้นำเอาเรื่องการชลประทานขึ้นมาพิจารณาอีก แล้วให้รัฐบาลยืมตัวนายช่างชลประทานชาติอังกฤษ ชื่อโธมัส วาร์ด (Thomas Ward) ซึ่งเป็นนายช่างใหญ่อยู่ที่อินเดีย นายโธมัส วาร์ด ทำการสำรวจภาคกลางอยู่ ๑๘ เดือน แล้วถวายรายงานสนับสนุนโครงการของ นาย ไฮเด และได้ประมาณค่าก่อสร้างไว้ ๗๗ ล้านบาท รัฐบาลตอนนั้นไม่มีเงินสร้าง โธมัส วาร์ด จึงแนะนำให้แบ่งเนื้อที่ภาคกลางออกเป็นโครงการย่อยเล็ก ๆ แล้วจึงสร้างทีละโครงการ จากชายทะเลขึ้นไปจนสุดเขตอิทธิพลของน้ำทะเล เสร็จแล้วจึงค่อยสร้างเขื่อนเจ้าพระยา งานก็จะเสร็จตามโครงการที่วางไว้ รัฐบาลเห็นชอบด้วย จึงได้เริ่มสร้างโครงการป่าสักใต้เป็นโครงการแรก (เขื่อนพระรามหกปิดกั้นแม่น้ำป่าสัก) โครงการที่สอง คือ โครงการเชียงราก—คลองด่าน และโครงการอื่น ๆ ต่อมา นับว่าโครงการคลองด่านเป็นโครงการที่ก่อสร้างรุ่นแรก ๆ ทีเดียว

โครงการชลประทานหลวงคลองด่าน

ก. ลักษณะโครงการ

โครงการชลประทานหลวงคลองด่าน เป็นโครงการย่อยของโครงการเชียงราก—คลอง-ด่าน เป็นโครงการล่างสุดของชลประทานภาคกลางติดชายทะเลก้นอ่าวไทย เนื้อที่โครงการตั้งอยู่บริเวณระหว่างปากอ่าวแม่น้ำเจ้าพระยาและปากอ่าวแม่น้ำบางปะกง เป็นที่ลุ่มราบชายทะเลตอนกลางของพื้นที่เป็นที่ลุ่มแล้วค่อย ๆ ลาดขึ้นไปหาฝั่งทะเล เมื่อก่อสร้างโครงการป่าสักใต้เสร็จในปี ๒๔๖๕ แล้ว จึงเริ่มงานก่อสร้างโครงการเชียงราก—คลองด่าน โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนบน คือ โครงการนครหลวงในเขตโครงการเขื่อนเจ้าพระยา ในปัจจุบันมีเนื้อที่ ๒๑๔,๓๐๐ ไร่

ส่วนล่าง คือ บริเวณใต้คลองรังสิตลงมาถึงชายทะเล มีเนื้อที่ ๑,๓๓๕,๐๐๐ ไร่ งานก่อสร้างโครงการส่วนล่างนี้แล้วเสร็จใน พ.ศ. ๒๔๗๗ แต่เนื่องจากเนื้อที่ส่วนนี้มีมากเกินที่จะอยู่ในโครงการเดียว จึงได้แบ่งเป็น ๒ โครงการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ คือ

๑. โครงการชลประทานพระองค์ไชยานุชิต เนื้อที่ปัจจุบัน ๕๑๐,๐๐๐ ไร่

๒. โครงการชลประทานคลองด่าน เนื้อที่ปัจจุบัน ๕๗๓,๑๕๐ ไร่

ค่าก่อสร้างของโครงการเชียงราก--คลองด่าน สมัยนั้นประมาณ ๗,๗๗๘,๕๐๐ บาท เฉลี่ยค่าลงทุนประมาณไร่ละ ๕.๘๒ บาท

โครงการคลองด่านนี้ ไม่มีการขุดคลองส่งน้ำ คูน้ำ คลองระบายน้ำเพิ่มเติม เพราะมีคลองขุดไว้ก่อนแล้วสมัยรัชกาลที่ ๕ (โดยการแนะนำของ นายไฮเด) และมีคลองธรรมชาติจำนวนมากกระจายอยู่เต็มพื้นที่โครงการ คลองเหล่านี้ทำหน้าที่รับน้ำเข้าเลี้ยงทุ่งโดยการสูบขึ้นสู่แปลงนาในต้นฤดูการทำนาและไหลบ่าจากลำน้ำเข้าสู่พื้นที่นาในตอนกลางและปลายฤดูฝนและใช้คลองทั้งหมดนี้เป็นคลองระบายน้ำไปในตัวด้วย คลองทุกสายจึงทำหน้าที่ส่งน้ำและระบายน้ำทั้ง ๒ หน้าที่ไปพร้อม ๆ กัน จึงเป็นโครงการชลประทานประเภทเก็บกักรักษาน้ำและระบายน้ำ

ข. สำนักโครงการ ตอน และอาณาเขตโครงการ

สำนักโครงการตั้งอยู่ที่ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ประมาณ กม. ๕๔/๕๐๐ ของถนนสุขุมวิท แยกขวาทางเข้าไปตามคันกั้นน้ำ ๒.๓๐๐ กม. โครงการคลองด่านมีอาณาเขต คือ ทิศเหนือจดคลองแสนแสบ เขตโครงการชลประทานหลวงรังสิตใต้ ทิศตะวันออกจดคลองพระองค์ไชยานุชิต ทิศใต้จดทะเลกับอ่าวไทย ทิศตะวันตกจดแม่น้ำเจ้าพระยา โครงการแบ่งเป็น

๑. หัวงานตั้งอยู่ที่บริเวณสำนักงาน มีประตูน้ำชลหารพิจิตร และประตูระบายที่ใหญ่ที่สุดของโครงการ เป็นด่านเก็บกักรักษาน้ำและระบายน้ำ เนื้อที่บริเวณหัวงานประมาณ ๑๑๐ ไร่

๒. ตอนชลประทานสำโรง คุมเนื้อที่ชลประทาน ๒๖๘,๗๘๕ ไร่ ทิศเหนือจดคลองประเวศบุรีรมย์ตลอดความยาวในเขตโครงการ ทิศตะวันออกจดคลองพระองค์ไชยานุชิต ทิศใต้จดทะเลตลอดความยาวในเขตโครงการ ทิศตะวันตกจดแม่น้ำเจ้าพระยาจากปากอ่าวไปถึงคลองประเวศบุรีรมย์ ตอนนี้มีสำนักงานรวมอยู่ที่สำนักงานโครงการ

๓. ตอนชลประทานพระโขนง มีสำนักงานตอนรวมอยู่กับที่ทำการประตูน้ำพระโขนง ควบคุมเนื้อที่ชลประทาน ๒๕๖,๒๑๕ ไร่ มีอาณาเขตดังนี้ ทิศเหนือจดคลองแสนแสบตลอดความยาวในเขตโครงการ ทิศตะวันออกจดคลองพระองค์ไชยานุชิต ตั้งแต่คลองแสน–แสบถึงคลองประเวศ ฯ ทิศใต้จดคลองประเวศ ฯ จากสี่แยกคลองพระองค์ไชยานุชิตถึงแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตกจดแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปากคลองประเวศ ฯ ถึงคลองแสนแสบ

แต่ปัจจุบันทางโครงการคลองด่าน มีนโยบายจะแบ่งโครงการออกเป็นตอนดังนี้

๑. ตอนหัวงาน
๒. ตอนสำโรง
๓. ตอนพระโขนง
๔. ตอนคลองเจ้า

ค. การดำเนินงานของโครงการ

เนื่องจากโครงการชลประทานหลวงคลองด่าน เดิมเป็นพื้นที่ลุ่มราบชายทะเลน้ำทะเลไหลบ่าเข้าท่วมจากฝั่งทะเลเข้าไปในแผ่นดินเป็นระยะทางหลายกิโลเมตร พื้นที่ในบริเวณนี้ส่วนหนึ่งจึงเป็นป่าไม้โกงกางและไม้ชนิดต่าง ๆ ใช้ทำนาและปลูกพืชอย่างอื่นไม่ได้ กรมชล–ประทานจึงได้ทำคันกั้นน้ำทะเลขึ้น เพื่อป้องกันปิดกั้นน้ำทะเลไว้ไม่ให้บ่าเข้ามา คันกั้นน้ำทะเลนี้ได้ปรับปรุงเป็นถนนรถยนต์ในปัจจุบันคือ ถนนสุขุมวิท ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมระหว่างกรุงเทพ ฯ กับจังหวัดต่าง ๆ ภาคตะวันออกของอ่าวไทย เมื่อสร้างคันกั้นน้ำแล้ว ก็สร้างประตูระบายปิดกั้นลำคลองต่าง ๆ ไว้ทุกแห่ง แล้วส่งน้ำจืดจากตอนบนลงไปชะล้างดินเค็มระบายลงทะเลไปจนปัจจุบันสามารถปลูกพืชน้ำจืด เช่น ข้าวและพืชอื่น ๆ ซึ่งเดิมนั้นดินเค็มปลูกไม่ได้ ทำให้สามารถเพิ่มเนื้อที่นาข้าวไม่น้อยกว่า ๕ แสนไร่ นอกจากทำนาบางแห่งก็ยังทำสวนผัก ขุดบ่อเลี้ยงปลาได้ด้วย

จุดประสงค์ของโครงการ คือ นำน้ำจืดจากตอนบนมาเก็บกักรักษาไว้หล่อเลี้ยงต้นข้าวนาปี ข้าวนาปรัง และพืชอื่น ๆ โดยวิธีวิด สูบ ตอนต้นฤดู และเอิบอาบเลี้ยงพืช พอปลายฤดูก็ระบายน้ำทิ้ง เพื่อเก็บเกี่ยวและล้างดินเค็ม ลักษณะงานของโครงการมี ดังนี้

๑. งานส่งน้ำ เนื่องจากเป็นโครงการเก็บกักและระบายน้ำ จึงไม่มีคลองขุดขึ้นเพื่อส่งน้ำโดยเฉพาะ แต่ก็สามารถส่งน้ำได้ในฤดูเพาะปลูกโดยวิธีเก็บกักน้ำไว้แล้วอดเอ่อขึ้นสู่พื้นนา น้ำที่เก็บกักนี้ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ

น้ำที่ได้รับ โครงการรับน้ำได้ ๔ ทาง คือ

๑. จากโครงการตอนบน คือจากโครงการรังสิตใต้ ซึ่งรับมาจากโครงการเจ้าพระยาตอนบน และจากโครงการชลประทานหลวงนครนายก ส่งคลองแสนแสบตามประตูระบายน้ำต่าง ๆ

๒. จากแม่น้ำเจ้าพระยาโดยตรง แต่ปัจจุบันรับไม่ได้เพราะปากคลองระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับประตูระบายปทุมวัน พระโขนง และสำโรง มีน้ำเน่าไหลลงคลองช่วงนี้ หากเปิดรับน้ำเข้าไปจะได้น้ำเน่าเข้าไปด้วย จึงต้องงดรับน้ำโดยตรงจากแม่น้ำเจ้าพระยา

๓. จากแม่น้ำบางปะกง ในโอกาสที่แม่น้ำบางปะกงจืดและมีระดับน้ำสูงกว่าน้ำในทุ่งโดยทางโครงการพระองค์ไชยานุชิตจะรับเข้าเอิบอาบทั่วทุ่งโครงการนั้นก่อน จึงค่อย ๆ ไหลเอิบอาบเข้าทุ่งโครงการคลองด่าน

๔. เก็บกักน้ำจากน้ำฝนที่ตกตลอดฤดู

๒. งานระบายน้ำ การระบายน้ำของโครงการคลองด่านมีอยู่ตลอดปี แม้เวลาเก็บกักน้ำ หากน้ำเกินระดับเก็บกักก็ต้องระบายทิ้ง การระบายน้ำมีทางระบายได้ทางคลองสายใหญ่ ๔ สาย คือ คลองแสนแสบ ระบายทางประตูระบายน้ำปทุมวัน คลองประเวศบุรีรมย์ระบายทางประตูระบายน้ำพระโขนง คลองสำโรง ระบายทางประตูระบายน้ำสำโรง และแม่น้ำคลองด่าน ระบายทางประตูระบายน้ำชลหารพิจิตร กับมีประตูระบายและท่อระบายขนาดเล็กช่วยระบายน้ำทิ้งตามคลองซอยอีกหลายแห่ง การระบายน้ำทิ้งได้ระบายทิ้งลงแม่น้ำเจ้าพระยาและลงทะเล

โครงการชลประทานหลวงคลองด่าน อยู่ในอิทธิพลของการขึ้นลงของน้ำทะเล เมื่อน้ำทะเลขึ้นสูงก็ต้องหยุดการระบาย และจะระบายน้ำทิ้งใหม่ทันทีเมื่อน้ำทะเลลดลง

อนึ่ง โครงการชลประทานหลวงคลองด่านนี้ เป็นโครงการที่ต้องใช้พื้นที่ในทุ่งเป็นแหล่งรับน้ำเหลือใช้จากโครงการตอนบน และเป็นแหล่งรับน้ำอุทกภัยที่ผ่านมาจากโครงการเจ้าพระยาใหญ่ด้วย ปัญหาการระบายน้ำในทุ่งนี้โดยไม่ให้เกิดการเสียหายแก่ผลผลิตการเกษตรจึงเป็นปัญหาสำคัญมาก

๓. งานบำรุงรักษา โครงการชลประทานหลวงคลองด่าน เป็นโครงการประเภทเก็บกักรักษาน้ำและระบายน้ำ ต้องอาศัยคลองธรรมชาติซึ่งมีมากอยู่แล้ว ไม่มีคลองส่งน้ำระบายน้ำที่ขุดขึ้นเพื่อการนี้โดยเฉพาะ จึงไม่มีประตูระบายปากคลอง กลางคลอง ปลายคลอง

ท่อส่งน้ำเข้านา คูน้ำ ฯลฯ ในคลองแต่ละสายคงมีเพียงประตูระบายน้ำปิดคลองส่วนที่จะออกแม่น้ำและทะเลในบางคลองที่จำเป็นเท่านั้น โครงการนี้จึงมีอาคารชลประทานน้อยมาก คือ

ประตูระบายน้ำ	๗ แห่ง
ท่อระบายน้ำ	๒ แห่ง
ประตูน้ำ	๔ แห่ง

คันกั้นน้ำ ๓ สาย รวมยาว ๓๐.๔๗๐ กม. (รวมถนนสุขุมวิท ๓๐ กม.)

อาคารชลประทานเหล่านี้ มักจะชำรุดเสียหายโดยง่าย ทั้งนี้เนื่องจากอิทธิพลของน้ำเค็มที่ทำให้โลหะที่ก่อสร้างอาคารนั้นผุกร่อน ต้องจัดให้มีการเคาะขูดสนิมและซ่อมแซมอยู่เสมอ

๔. **การขุดลอกคลองการชลประทาน** คลองชลประทานในเขตโครงการชลประทานหลวงคลองด่าน เป็นคลองขุดเชื่อมระหว่างคลองธรรมชาติเดิม คลองทุกสายไม่มีคันคลอง ไม่มีลาดกั้นคลอง ไม่มีความเร็วของกระแสน้ำ ตะกอนต่าง ๆ ที่ปะปนมากับน้ำรับจากตอนบนก็จะตกจมลงในคลองทั่ว ๆ ไปเป็นประจำทุก ๆ ปี อัตราการตื้นเขินรวดเร็วมาก ฉะนั้นจึงต้องจัดแผนงานการขุดลอกคลองแต่ละสายไว้โดยทั่ว ๆ ไป การขุดลอกคลองแต่ละสายจะขุดลอก ๕ ปีต่อ ๑ ครั้ง หรือจะขุดลอกก่อนได้เป็นกรณีพิเศษในกรณีที่ราษฎรต้องการ หรือตรวจพบว่าตื้นเขินมากสมควรขุดลอกได้แล้ว การขุดลอกคลองกระทำโดยใช้เรือขุด

จำนวนคลองทั้งหมดในเขตโครงการมี ๒๖ คลอง รวมยาว ๓๖๗.๔๙๖ กม. มีคูขุดเชื่อมระหว่างคลองบางปลากับคลองเจริญราษฎร์เป็นคูนอนเชื่อมตะวันตกกับตะวันออกยาวคูละ ๙.๗๐๐ กม. รวม ๙ คู นับจากคลองชายทะเลขึ้นไปทางทิศเหนือระยะระหว่างคู ๐.๕๐๐ กม. รวมความยาวคูทั้งหมด ๘๗.๓๐๐ กม.

๕. **งานประตูน้ำ**

ประตูน้ำในโครงการมี ๔ แห่ง คือ

๑. ประตูน้ำปทุมวัน
๒. ประตูน้ำพระโขนง
๓. ประตูน้ำสำโรง
๔. ประตูน้ำชลหารพิจิตร

ประตูน้ำทั้ง ๔ แห่งนี้ ๓ แห่งแรกน้ำเค็มขึ้นถึงประมาณปีละครั้ง

ประตูน้ำชลหารพิจิตร เป็นประตูน้ำติดทะเลน้ำเค็มขึ้นถึงตลอดปี เป็นประตูน้ำติดต่อระหว่างน้ำเค็มและน้ำจืด

ประตูน้ำทั้ง ๔ แห่งนี้ ผุกร่อนเร็วกว่าประตูน้ำที่อยู่ในน้ำจืดตลอดเวลา ต้องซ่อมใหญ่ในระยะ ๓ ปีต่อครั้ง และซ่อมเล็กน้อยเป็นประจำปี ส่วนที่จะต้องซ่อม คือส่วนที่เป็นเหล็ก เพราะเหล็กผุกร่อนเร็วมาก

การซ่อมประตูน้ำ ซึ่งเป็นประตูเรือสัญจร จะต้องออกประกาศปิดการเดินเรือผ่านระยะหนึ่ง โดยออกทางวิทยุกระจายเสียงและปิดประกาศที่ประตูน้ำแห่งที่ซ่อมและประตูน้ำใกล้เคียง

รายได้ประตูน้ำต่าง ๆ มีดังนี้

ประตูน้ำปทุมวัน	๖๙,๖๘๒.-	บาท ต่อปี
ประตูน้ำพระโขนง	๑๙๔,๓๔๗.-	บาท ต่อปี
ประตูน้ำสำโรง	๑๒๘,๑๗๓.-	บาท ต่อปี
ประตูน้ำชลหารพิจิตร	๒๗,๕๐๒.๕๐	บาท ต่อปี

สรุป

เนื่องจากโครงการชลประทานหลวงคลองด่าน มีคลองสายต่าง ๆ ทำหน้าที่ทั้งส่งน้ำและระบายน้ำในตัว อีกทั้งอำนวยความสะดวกในการคมนาคมทางเรืออีกด้วย ดังนั้นเพื่อความบรรลุถึงจุดประสงค์ ประชาชนที่อยู่ตามชายคลองต่าง ๆ ควรให้ความร่วมมือกับโครงการ คือ

๑. เกี่ยวกับวัชพืช ผักตบชวา เป็นอุปสรรคสำคัญในการสัญจรทางเรือทั้งเป็นอุปสรรคต่อการส่งน้ำและระบายน้ำอีกด้วย ทางโครงการได้ดำเนินการกำจัดอยู่เป็นประจำ แต่จะได้ผลดียิ่งขึ้นถ้าประชาชนที่อาศัยอยู่ตามชายคลองร่วมมือกันกำจัดด้วย เช่น ไม่พยายามปลูกผักตบชวา หรือพืชน้ำอื่น ๆ อันเกิดกีดขวางทางน้ำ

๒. สำหรับคลองที่ทางโครงการชลประทานได้ประกาศไว้เป็นทางน้ำชลประทานแล้วนั้นจะกันเขตริมคลองสงวนไว้สำหรับประโยชน์ของทางราชการ ประชาชนควรร่วมมือโดยไม่เข้ามาปลูกอาคารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย หรืออาคารใด ๆ รุกล้ำเข้ามาในเขตที่โครงการได้กันเขตสงวนไว้เป็นอันขาด เพราะนอกจากจะเป็นผลเสียหายเกี่ยวกับการสัญจรทางน้ำไม่สะดวกแล้วยังเป็นการผิดกฎหมายอีกด้วย

การศึกษา

การศึกษาของจังหวัดสมุทรปราการเริ่มมีขึ้นที่วัดก่อน โดยมีพระภิกษุสงฆ์ในวัดนั้น ๆ สอนแก่บรรดาศานุศิษย์โดยมิได้ตั้งอาคารเรียนเป็นเอกเทศ การศึกษาในขั้นต้นจัดสอนเพียง

เพื่อให้อ่านออกเขียนได้เท่านั้น พระภิกษุสงฆ์ที่ทำหน้าที่เป็นครูก็สอนให้เฉพาะเวลาว่าง ไม่มีระเบียบข้อบังคับเหมือนปัจจุบัน

โรงเรียนแห่งแรกของจังหวัดสมุทรปราการเปิดสอนขึ้นที่วัดกลาง อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ พระสงฆ์ได้จัดสอนเด็กซึ่งอาศัยอยู่ในวัด ประมาณ ๑๓ ปี คือระหว่าง พ.ศ. ๒๔๑๒—๒๔๒๕ ก็ต้องแปรสภาพไป เพราะพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ครั้งดำรงพระยศเป็นพระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ได้เสด็จมาตั้งโรงเรียนสอนหนังสือไทยระดับประถมศึกษาขึ้นในวัดกลาง โดยใช้ศาลาดินเป็นที่ศึกษาเล่าเรียน จัดตั้งขึ้นเมื่อ วันพุธขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ ปีมะแม ซึ่งตรงกับวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๔๒๖ (ร.ศ. ๑๐๒)

การศึกษาระดับประถมศึกษาที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงจัดตั้งขึ้นนี้เปิดสอนอยู่ได้ ๑๘ ปี เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี เสนาบดีกระทรวงธรรมการ (ศึกษาธิการ) ได้มีบัญชาให้จัดตั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นอีกสายหนึ่ง โดยสร้างอาคารเรียนเป็นเอกเทศ เมื่อ วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ นับเป็นโรงเรียนมัธยม สายสามัญ โรงเรียนแรก และต่อมากลายเป็นโรงเรียนสมุทรปราการ

ในระยะที่การศึกษาระดับชั้นประถม ซึ่งพระภิกษุสงฆ์จัดขึ้นในวัด หรือที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพจัดตั้งขึ้นที่ศาลาดินของวัดกลาง มีการจัดสอนเฉพาะเด็กชายเท่านั้น ใน พ.ศ. ๒๔๔๕ พระยาราชายุสาธก นายด่านภาษี ได้จัดตั้งอาคารเรียนสำหรับเด็กหญิงขึ้นในบริเวณวัดอีกแห่งหนึ่ง โดยใช้ชื่อว่า "โรงเรียนสมุทรปราการสตรี" และต่อมาเด็กชายก็เข้าเรียนร่วมด้วย กลายเป็นแบบสหศึกษาไป ใน พ.ศ. ๒๔๖๔ ได้มีเอกชนเข้าจัดการสอน กลายสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์ โดยให้ชื่อใหม่ว่า "โรงเรียนเฉลิมวิทยา" มาจนทุกวันนี้

ส่วนการศึกษาของจังหวัดสมุทรปราการที่มาในรูปของศาสนา โดยมีชาวต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการก็มีอยู่บ้าง ได้แก่ พวกมิชชันนารี ที่มาสอนศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาธอลิก ในระยะแรก ๆ ตามบ้านเรือนราษฎร และในภายหลังได้ติดต่อทางราชการมหาดไทย ขอจัดตั้งโบสถ์ลงในที่ดินของเอกชน ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาด้านตะวันออก บริเวณท้ายบ้าน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ และในภายหลังได้ซื้อที่ของเอกชนเพื่อขยายพื้นที่ออกไปอีกด้วย นอกจากสอนศาสนาแล้วพวกมิชชันนารีนี้ ยังมีการสอนภาษาอังกฤษ ภาษาไทย โดยใช้ดนตรีเป็นเครื่องช่วย ต่อมาภายหลังทางราชการได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ขึ้น พวกมิชชันนารีจึงได้ตั้งโรงเรียนราษฎร์ระดับประถมศึกษาขึ้น เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๘๐ และต่อมามีถึงระดับมัธยมศึกษาด้วย ขณะนี้ก็ยังดำเนินการสอนอยู่ โรงเรียนนี้ คือ โรงเรียนราฟาแอล

ส่วนชาวมุสลิมที่เข้ามาจากตอนใต้ของไทยหรือบริเวณแหลมมลายู ได้ขอจัดตั้งสุเหร่าสำหรับบำเพ็ญตามลัทธิของตนด้วย โดยจัดตั้งที่ อำเภอพระประแดงราว พ.ศ. ๒๔๓๕ ที่อำเภอบางพลี พ.ศ. ๒๔๗๐ ที่อำเภอบางบ่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ และที่อำเภอเมือง ฯ พ.ศ. ๒๔๘๕ มีการสอนหนังสือในสุเหร่าด้วย การสอนนั้นเป็นเพียงขั้นริเริ่มเท่านั้น แต่ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาแล้ว ชาวมุสลิมจึงบริจาคทรัพย์สินเพื่อก่อสร้างอาคารเรียนเป็นเอกเทศ และมอบให้เป็นโรงเรียนประชาบาล

จากสถิติการศึกษาปรากฏว่า มีโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทรปราการ คือ โรงเรียนอาชีวศึกษา มี ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนเทคนิคสมุทรปราการ (ช่างกลโรงงาน ช่างเครื่องยนต์ ช่างเชื่อมโลหะและแผ่น ช่างวิทยุและโทรคมนาคม ช่างไฟฟ้า แผนกช่างก่อสร้าง) และโรงเรียนอาชีวศึกษาสมุทรปราการ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาโดยตรงมี ๓ โรงเรียน โรงเรียนมัธยมสังกัดจังหวัดมี ๗ โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา ๑ โรงเรียน โรงเรียนอนุบาลสังกัดจังหวัด ๑ โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ ๕๑ โรงเรียน และโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑๓๗ โรงเรียน

นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งรับนักเรียนยากจนเข้าเรียนโดยไม่เสียค่าเล่าเรียน มีการจัดตั้งมูลนิธิราชประชาสมาสัยขึ้นมาเป็นทุน ชื่อว่าโรงเรียนราชประชาสมาสัย เปิดรับนักเรียนซึ่งมีพ่อ แม่ เป็นโรคเรื้อนแต่เด็กปลอดภัยแล้ว โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนแก่นักเรียนทุกคน สำหรับโรงเรียนวัดศรีจันทร์-ประดิษฐ์ ซึ่งสมเด็จพระสังฆราช ปุ่น ปุณณสิริ เป็นเจ้าของ ดร. กลัย์ อิศรเสนา และนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นกรรมการจัดการ นายอนันต์ อนันตกูล เป็นผู้จัดการ อยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ มีการยกเว้นไม่เก็บค่าเล่าเรียนสำหรับนักเรียนบางคนซึ่งยากจน

ในระดับปริญญาตรี มีวิทยาลัยเอกชนคือ วิทยาลัยเกริก ส่วนโรงเรียนนายเรือนั้นเป็นสถานศึกษาระดับสูงของกองทัพเรือซึ่งอยู่ในสมุทรปราการด้วย สำหรับโรงเรียนราษฎร์ซึ่งเปิดสอนถึงระดับอาชีวศึกษาชั้นสูงมีอยู่ ๒ แห่ง ได้แก่ เกริกวิทยาลัย และเปรมฤทัยอาชีว-ศึกษา (ช่างก่อสร้าง ช่างสำรวจ ช่างวิจิตรศิลป์)

จากจำนวนโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าน่าจะเพียงพอสำหรับประ-ชากร เพียง ๔ อำเภอของจังหวัดสมุทรปราการ แต่ความจริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ แนวโน้มทางด้านการศึกษาของสมุทรปราการอัตราเพิ่มของนักเรียนนักศึกษาทุกระดับมี อัตรา ค่อนข้างสูง สิ่งสำคัญก็คือ ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการศึกษาส่วนใหญ่เชื่อว่าการศึกษาของ

จังหวัดสมุทรปราการมีคุณภาพทัดเทียมกับเมืองหลวงทั้งการบริหาร สถานที่ อุปกรณ์ และบุคลากรด้านอื่น ๆ ดังนั้นนักเรียนจึงมีจำนวนเพิ่มขึ้นจนเกือบจะเป็นอัตราทวีคูณ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายซึ่งเป็นระดับชั้นที่รัฐบาลกำลังเร่งขยายให้ทันกับความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญมาจาก

ก. ประชากรเพิ่มอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการอพยพเข้ามาอยู่ใหม่ และการเกิดใหม่

ข. ความสนใจของประชาชนมีต่อการศึกษามากขึ้น โดยคาดหมายว่าการศึกษาจะเอื้อประโยชน์ให้ในการดำเนินชีวิตในอนาคต

จากการที่ประชาชนมองเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้นตามลำดับนั้น จะสังเกตได้จาก

ก. การส่งนักเรียนในปกครองไปศึกษาต่อระดับต่าง ๆ กัน ในสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลออกไป เนื่องจากโรงเรียนในบริเวณนั้น ๆ ไม่สามารถรับได้ แม้การคมนาคมจะเป็นอุปสรรคบ้างก็ตาม เช่น ต่างตำบลเข้ามาในอำเภอ และในจังหวัด

ข. การส่งนักเรียนในปกครองไปศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร ซึ่งตามสภาพปัจจุบันสิ่งที่เป็นอุปสรรคมากคือ การจราจรในเมืองหลวง จะมีมากเพียงใดก็ตามก็จำต้องยอมทนเพื่อให้ได้รับการศึกษา

ค. อัตราการสมัครเข้าเรียนต่อ ต่อจำนวนนักเรียนที่โรงเรียนต่าง ๆ จะรับไว้ได้ เช่น โรงเรียนสมุทรปราการ (ประจำจังหวัดชาย และอยู่ในโครงการ คมภ. รุ่น ๑) ปัจจุบันรับนักเรียน ม.ศ. ๑ ได้ประมาณ ๕๐๐ คน แต่มีนักเรียนมาสมัครเกือบ ๑,๐๐๐ คน ซึ่งแต่เดิมอัตรารับและสมัครเรียนเพียง ๑ : ๑ เท่านั้น

การศาสนา

ใช่จะมีความเจริญก้าวหน้าในด้านฐานะความเป็นอยู่ และสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปอันเป็นความเจริญทางด้านวัตถุเท่านั้น แต่ประชาชนชาวสมุทรปราการก็มีความเจริญในด้านจิตใจเป็นอันมาก ทั้งนี้จะสังเกตได้จากอุโบสถ วัดวาอาราม มัสยิด โบสถ์ชาวคริสต์ ตลอดจนความสนใจของประชาชนที่มีต่อศาสนาต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้จากงานนักขัตฤกษ์ และการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

ศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดนี้นับถือได้แก่ ศาสนาพุทธ อันเป็นศาสนาประจำชาติของเรา นอกนั้นก็มีศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์

๑. ศาสนาพุทธ ประจักษ์พยานที่แสดงความเจริญวิวัฒนาการของพระพุทธศาสนาของจังหวัดสมุทรปราการ เริ่มแต่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นกษัตริย์องค์ที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ทรงสร้าง "พระสมุทรเจดีย์" หรือเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า "พระเจดีย์กลางน้ำ" ในปี พ.ศ. ๒๓๖๙ จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้เปลี่ยนรูปแบบองค์พระสมุทรเจดีย์เป็นทรงระฆังแบบลังกา และทรงกำหนดให้มีเทศกาลนมัสการองค์พระสมุทรเจดีย์ประจำปีในวันแรม ๕—๘ ค่ำ เดือน ๑๑ อันเป็นประเพณีสืบทอดมาจนทุกวันนี้

นอกจากพระสมุทรเจดีย์อันเป็นมรดกล้ำค่าของชาวสมุทรปราการแล้วยังมีศิลปกรรมและวัดวาอารามที่สำคัญ ๆ อันเป็นสัญญลักษณ์แห่งความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาสมควรที่จะนำมากล่าวไว้ในที่นี้อีก ได้แก่

๑.๑ พระพุทธชินราชมงคลปราการ เป็นพระประจำเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ประดิษฐานอยู่ในพระวิหาร ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ ได้กระทำพิธีเททองหล่อขึ้นเมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๐๖ โดยคณะกรรมการจังหวัดสมุทรปราการ และพุทธศาสนิกชนซึ่งได้คัดเลือกรูปแบบพระพุทธชินราชจังหวัดพิษณุโลก ขนาดหน้าตักกว้าง ๖๐ นิ้ว

๑.๒ วัดกลางวรวิหาร เป็นอารามหลวงชั้นโท ตั้งอยู่ที่ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมมีชื่อว่าวัดตะโกทอง ได้ยกฐานะเป็นพระอารามหลวง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ ในสมัยรัชกาลที่ ๖

๑.๓ วัดทรงธรรมวรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นโทสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กรมพระราชวังบวรทรงสร้างขึ้นพร้อมกับสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ เพื่อให้เป็นที่บำเพ็ญกุศลของชาวรามัญที่อพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร

๑.๔ วัดโปรดเกศเชษฐาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ตั้งอยู่ตำบลทรงคะนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ โดยพระยาเพชรพิชัย (เกษ) ต้นสกุลเกตุทัต เป็นผู้สร้าง

๑.๕ วัดอโศการาม เป็นวัดราษฎร์ ตั้งอยู่ กม. ๓๑ สุขุมวิท ตำบลท้ายบ้าน อ. เมืองสมุทรปราการ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ โดยพระสุทธิธรรมรังษีคัมภีรเมธาจารย์ (พระอาจารย์ลี) เพื่อให้เป็นวัดอรัญญวาสี ฝ่ายวิปัสสนา มีพระธุตังคเจดีย์ที่เป็นศิลปรัตนโกสินทร์ ได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปสวยงามและประณีตมาก

จังหวัดสมุทรปราการมีพระอารามหลวง ๔ วัด และวัดราษฎร์อีก ๑๐๔ วัด รวมทั้งสิ้นจังหวัดสมุทรปราการมีวัดทั้งหมด ๑๐๘ วัด และมีสมาคมและมูลนิธิเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอีกหลายแห่งเช่น

— มูลนิธิศรีสมุทรคุณ วัดกลางวรวิหาร ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ มีเงินประมาณ ๒๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อบำรุงการศึกษาบาลี นักธรรม ประชุมพระสังฆาธิการ ศึกษาสงเคราะห์ และให้ทุนเด็กยากจน

— มูลนิธิวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ ในพระบรมราชานุเคราะห์จัดตั้งเป็นโรงเรียนราษฎร์เพื่อสงเคราะห์เด็กยากจน กำพร้า อนาถา มีทรัพย์สินเริ่มแรก ๘๑๖,๕๐๘ บาท สำนักงานกลางตั้งอยู่ที่ส่วนการศึกษา ศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ

— สมาคมส่งเสริมพุทธธรรม ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะชักจูงให้ประชาชนตั้งอยู่ในศีลธรรม แลกเปลี่ยนความรู้ และเผยแพร่พระพุทธศาสนา สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ ๑๑๙๓ ต. ปากน้ำ อ. เมืองสมุทรปราการ

— ยุวพุทธิกสมาคมสมุทรปราการ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า แลกเปลี่ยนความรู้ทางพุทธศาสนา สำนักงานตั้งอยู่ที่ ศูนย์เยาวชนสมุทรปราการ ต. ปากน้ำ อ. เมืองสมุทรปราการ

— โรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและสนใจพระพุทธศาสนา สำนักงานตั้งอยู่ที่โรงเรียนเทศบาล ๕ วัดกลางวรวิหาร

๒. ศาสนาอิสลาม มีชาวไทยอิสลามอยู่จำนวนไม่น้อยในจังหวัดสมุทรปราการ จะเห็นได้ว่ามีมัสยิดอยู่ทั้งหมด ๘ แห่ง คือ

แห่งที่ ๑ ตั้งอยู่ที่ตำบลบางพึ่ง อำเภอพระประแดง สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓

แห่งที่ ๒ ตั้งอยู่ที่ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖

แห่งที่ ๓ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๑๐ ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐

แห่งที่ ๔ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๙ ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘

แห่งที่ ๕ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๙ ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐

แห่งที่ ๖ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๒ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางพลี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ ๒๔๗๕

แห่งที่ ๗ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๒ ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔

แห่งที่ ๘ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๑๑ ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓

๓. ศาสนาคริสต์ เริ่มเข้ามาครั้งแรกที่อำเภอพระประแดง และที่ปากน้ำ สมุทร-ปราการ มีคริสต์ศาสนิกชนทั้งสิ้นประมาณ ๒,๐๐๐ คน วัด ๒ วัดที่ทำการสอนมีลักษณะคล้ายวัดไทย มีเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส แต่ละวัดมีโรงเรียนของตนเองทำการสอนและอบรมให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม

การสารธารณสุข

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตราที่ ๙๒ ได้บัญญัติไว้ว่า "รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุขตลอดถึงการอนามัยครอบครัว และคุ้มครองสุขภาพของบุคคล และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย

รัฐพึงให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ยากไร้โดยไม่คิดมูลค่า

การป้องกันและปราบปรามโรคติดต่ออันตราย รัฐจะต้องทำให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า"

และในมาตรา ๙๓ ระบุว่า "รัฐพึงบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด และพึงขจัดสิ่งเป็นพิษซึ่งทำลายสุขภาพและอนามัยของประชาชน"

ประกอบกับได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการภายในกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๙๑ ตอนที่ ๒๑๐ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗ แล้วได้กำหนดให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สำนักงานนายแพทย์ใหญ่เดิม) เป็นหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาค ขึ้นตรงกับสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข รับผิดชอบในการบริหารงานสาธารณสุขภายในขอบเขตของจังหวัด ให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายตามนัยแห่งรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติไว้ทุกประการ ดังนั้น นโยบายการบริหารงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จึงได้กำหนดได้ดังต่อไปนี้ :-

๑. มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานสาธารณสุขในระดับจังหวัด ตลอดจนการแก้ไขปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องต่าง ๆ เอง โดยมีกรมต่าง ๆ ของราชการบริหารส่วนกลางเป็นพี่เลี้ยงในด้านวิชาการ กำลังเงิน และกำลังเจ้าหน้าที่

๒. มีสายการบังคับบัญชาและสายการนิเทศงานที่แน่นอนชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

๓. ให้มีการติดต่อสื่อสารและการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในจังหวัดเองกับหน่วยงานในระดับเขต ภาค ตลอดจนระดับส่วนกลาง

ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์และหลักการที่สำคัญคือ :-

๑. เพื่อให้บริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและการรักษาพยาบาล กระจายไปสู่ประชาชนโดยเฉพาะในชนบทได้ทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. เพื่อให้มีดุลยภาพของการให้บริการสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ ให้มากที่สุดที่จะมากได้โดยยึดหลักการให้บริการสาธารณสุขแบบผสมผสาน

๓. ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการให้มากยิ่งขึ้น

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแบ่งส่วนราชการดังนี้.-

๑. ด้านบริหาร

๑.๑ ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการทั่ว ๆ ไป ซึ่งได้แก่งานสารบรรณ การเงิน การบัญชี การเจ้าหน้าที่ การพัสดุครุภัณฑ์ ยานพาหนะ งานที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติสาธารณสุขต่าง ๆ รวมทั้งพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และงานแบบแผนและก่อสร้าง

๑.๒ ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน และงานสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ ซึ่งได้แก่งานอนามัยแม่และเด็ก งานวางแผนครอบครัว งานอนามัยโรงเรียน งานโภชนาการ งานทันตสาธารณสุข งานสังคมสงเคราะห์และงานเวชภัณฑ์และเครื่องมือแพทย์

๑.๓ ฝ่ายเผยแพร่อบรมและส่งเสริมบริการ มีหน้าที่ซึ่งประกอบด้วย งานสถิติสาธารณสุขและสถิติชีพ งานประชาสัมพันธ์ งานสุขศึกษา และงานฝึกอบรม

๑.๔ ฝ่ายสุขาภิบาล มีหน้าที่เกี่ยวกับงานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อมซึ่งประกอบด้วยงานประปาชนบท งานสุขาภิบาลทั่วไป งานอนามัยสิ่งแวดล้อม งานอาชีวอนามัย งานควบคุมพาหะนำโรค และงานอนามัยเรือนจำ

๑.๕ ฝ่ายควบคุมโรคติดต่อ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ ประกอบด้วย งานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อทั่วไป งานควบคุมโรคติดต่อตามโครงการพิเศษ เช่น โรคเรื้อน วัณโรค มาเลเรีย ฯลฯ งานเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค และงานระบาดวิทยา

๑.๖ ฝ่ายชันสูตรทางสาธารณสุข มีหน้าที่เกี่ยวกับการชันสูตรทางสาธารณสุขประกอบด้วยงานชันสูตรทางน้ำเหลืองวิทยา งานชันสูตรทางชีวเคมี งานชันสูตรทางจุลชีววิทยา งานชันสูตรทางพยาธิวิทยา และงานชันสูตรทางสาธารณสุขอื่น ๆ

แผนภูมิการจัดรูปองค์การบริหารงานสาธารณสุขส่วนภูมิภาค.

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ศาลากลางจังหวัด

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

คณะกรรมการวางแผน

หน่วยงานสังกัดส่วนกลาง

ฝ่ายชันสูตรทางสาธารณสุข

ฝ่ายธุรการ

ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ

ฝ่ายควบคุมโรคติดต่อ

ฝ่ายสุขาภิบาล

ฝ่ายเผยแพร่อบรมและส่งเสริมบริการ

โรงพยาบาล

ศูนย์การแพทย์และอนามัย

ที่ว่าการอำเภอ

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

สถานีอนามัย

สำนักงานผดุงครรภ์

——— สายการบังคับบัญชา

- - - - - สายการนิเทศงาน

๒. **การบริการสาธารณสุข**

ในการบริการประชาชนในด้านสาธารณสุข ตามหลักการที่ได้กล่าวมาแล้ว คือการป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการส่งเสริมสุขภาพในเขตจังหวัดสมุทรปราการนั้นมีหน่วยงานในรูปลักษณะและหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกันไป ทั้งหน่วยงานของทางราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค องค์การและเอกชน ดังต่อไปนี้.—

๒.๑ ในระดับจังหวัด มีหน่วยงานและหน้าที่รับผิดชอบ คือ.—

๒.๑.๑ **สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด** นอกจากจะเป็นสำนักงานเกี่ยวกับการบริหารทางด้านสาธารณสุขแล้ว ยังมีคลีนิคที่เปิดบริการประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ปฐมพยาบาล ตรวจสุขภาพเด็กและหญิงมีครรภ์ บริการวางแผนครอบครัว การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคติดต่อ รวมทั้งเป็นคลีนิคโรคติดต่อในโครงการพิเศษด้วย เช่นโรคเรื้อน วัณโรค มาเลเรีย เป็นต้น

๒.๑.๒ โรงพยาบาลสมุทรปราการ เป็นโรงพยาบาลบำบัดโรคทั่วไปแห่งเดียวของจังหวัดนี้ ปัจจุบันมี.—

เตียงรับผู้ป่วยได้	จำนวน	๒๓๕	เตียง
นายแพทย์ประจำ	,,	๘	คน
ทันตแพทย์	,,	๒	คน
เภสัชกร	,,	๑	คน
พยาบาล	,,	๓๑	คน
ผู้ช่วยพยาบาลและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ	,,	๑๕๖	คน

ให้บริการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดใกล้เคียง ในปีหนึ่งๆ จะมีคนไข้ภายนอกประมาณ ๖๗,๐๐๐ คน คนไข้ภายใน ๖,๘๐๐ คน

นอกจากหน้าที่ในด้านการบำบัดรักษาแล้ว ทางโรงพยาบาลยังมีงานพยาธิวิทยาเพื่อให้บริการทางด้านการตรวจวัตถุประกอบการวินิจฉัยโรคให้แน่นอนยิ่งขึ้น และยังมีบริการด้านส่งเสริมสุขภาพ เช่นงานด้านการสุขศึกษา สังคมสงเคราะห์ และเวชศาสตร์ป้องกันอีกด้วย

โครงการในอนาคต

เนื่องจากสถานที่ตั้งของโรงพยาบาลสมุทรปราการ ตั้งอยู่ในจังหวัด ที่เป็นชานพระนคร มีทางหลวงสายสำคัญผ่านจังหวัดถึงสองสาย คือ สายสุขุมวิท และสายบางนา—ตราด จัดว่าเป็นเมืองอุตสาหกรรม เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ

ขนาดใหญ่ รวมกันประมาณ ๖,๐๐๐ โรงงาน ประชากรของจังหวัด ในปัจจุบันมีประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการอพยพเข้ามาอยู่อาศัยและหางานทำของประชาชน โรงพยาบาล ฯ จึงดำริที่จะวางโครงการพัฒนาโรงพยาบาล ฯ ให้มีลักษณะเป็นโรงพยาบาล ฯ ชานพระนคร จัดรูปโรงพยาบาล ฯ ให้เป็นโรงพยาบาล ฯ แบ่งแผนก ให้มีแพทย์ผู้ชำนาญการในแต่ละสาขา เช่น สูติ—นรีเวชกรรม ศัลยกรรม อายุรกรรม ตา หู คอ จมูก ไว้รับใช้ประชาชนที่เจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งจะช่วยให้ไม่ต้องเดินทางเข้าไปขอรับการรักษาในกรุงเทพมหานครมากเกินความจำเป็น ในการดำเนินโครงการพัฒนาโรงพยาบาล ฯ นี้ จำเป็นจะต้องเตรียมการเป็นขั้น ๆ ดังนี้ :—

๑. โครงการจัดหาที่พักอาศัยให้แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ให้มีที่พักอาศัยดีพอสมควร และพอเพียง

๒. โครงการจัดหาอัตรากำลังแพทย์ พยาบาล บุคลากรข้างเคียง และผู้ชำนาญการในแต่ละแผนก

๓. โครงการก่อสร้างอาคารที่มีลักษณะเป็น Compact buildings ของแผนกต่าง ๆ

๔. โครงการจัดแบ่งแผนก และวางตัวบุคคลเข้าประจำในแผนกต่าง ๆ ให้เป็นผลดีมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๕. โครงการจัดหาทุน เก็บดอกผลไว้บำรุงโรงพยาบาล ฯ ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการไปบ้างแล้ว โดยได้จัดตั้งมูลนิธิโรงพยาบาลสมุทรปราการขึ้น เพื่อเก็บดอกผลไว้สงเคราะห์พระภิกษุ สามเณรอาพาธ และคนไข้อนาถาของโรงพยาบาล ฯ

๒.๑.๓ หน่วยควบคุมกามโรค เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมควบคุมโรคติดต่อและอยู่ภายใต้การควบคุมดำเนินงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มีหน้าที่ในการบำบัดรักษาและแนะนำในด้านการป้องกันให้แก่ผู้ป่วยกามโรคทั่ว ๆ ไป ปัจจุบันมี ๑ หน่วย มีผู้มารับบริการในวันหนึ่งประมาณ ๔๐—๘๐ คน นับว่ากามโรคมีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาทางสาธารณสุขรุนแรงยิ่งขึ้น เนื่องจากภาวะของสังคมในปัจจุบัน

๒.๑.๔ โรงพยาบาลสำโรง เป็นหน่วยงานซึ่งสังกัดราชการบริหารส่วนกลางคือกรมการแพทย์ มีหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ป่วยทางจิตเวช สำหรับเด็กอายุตั้งแต่ ๑๔ ปีลงมา ปัจจุบันสามารถรับผู้ป่วยไว้รักษาในโรงพยาบาลได้ ๑๒๐ คน

๒.๑.๕ โรงพยาบาลพระประแดง (สถานพยาบาลพระประแดง) เป็นโรงพยาบาลเฉพาะโรคคือโรคเรื้อน ซึ่งสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง ได้แก่กรมควบคุมโรค

ติดต่อ มีหน้าที่เกี่ยวกับการให้การรักษาพยาบาล ตลอดจนการฟื้นฟูสภาพของผู้ป่วยโรคเรื้อนให้กลับสู่สภาพปกติ ปัจจุบันมีผู้ป่วยโรคเรื้อนอยู่ในความดูแล ๑,๒๖๒ คน มีเตียงรับผู้ป่วย ๑,๔๐๐ เตียง

๒.๑.๖ สถานีกาชาดที่ ๕ สวางคนิวาส เป็นหน่วยบริการทางด้านการแพทย์และอนามัย ของสภากาชาดไทย ซึ่งเปิดบริการประชาชนทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลการอนามัยแม่และเด็ก การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค การอนามัยโรงเรียน ตลอดจนเป็นสถานพักฟื้นผู้ป่วยของสภากาชาดไทยด้วย

๒.๑.๗ สาขาบริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย จังหวัดสมุทรปราการ เป็นหน่วยงานขององค์การกุศล คือเหล่ากาชาดจังหวัดสมุทรปราการ มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับบริจาคโลหิต เพื่อจัดส่งให้แก่โรงพยาบาลทั่ว ๆ ไป และศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ

๒.๑.๘ ศูนย์อาชีวอนามัยภาคกลาง (ตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง) เป็นหน่วยงานสังกัดส่วนกลาง ขึ้นตรงต่อกรมอนามัย มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยภาวะทางสุขภาพ เพื่อเป็นแนวทางที่จะกำหนดมาตรการในการส่งเสริมสุขภาพให้กับกลุ่มอาชีพโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งได้แก่อันตรายจากอุบัติเหตุ สารเคมี และภาวะทางกายภาพ

๒.๒ ในระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน มีหน่วยงานด้านสาธารณสุขต่าง ๆ ดังนี้.—

๒.๒.๑ ศูนย์การแพทย์และอนามัย เป็นหน่วยบริการสาธารณสุขในระดับอำเภอขึ้นตรงต่อสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มีนายแพทย์ผู้อำนวยการศูนย์ ฯ เป็นหัวหน้า ตามเป้าหมายจะให้มีอำเภอละอย่างน้อย ๑ แห่ง โดยมีพื้นที่ความรับผิดชอบในอำเภอนั้นและอำเภออื่นตามนโยบายของจังหวัด

ปัจจุบันมีศูนย์การแพทย์และอนามัย จำนวน ๓ แห่ง คือศูนย์ ฯ บางพลี บางบ่อ และตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง มีเตียงรับผู้ป่วยภายในแห่งละ ๕-๑๐ เตียง

๒.๒.๒ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ มีจำนวน ๔ แห่ง อำเภอละ ๑ แห่ง เป็นหน่วยงานเกี่ยวกับการบริหารงานสาธารณสุขในอำเภอ ดังนั้นภาระหน้าที่ส่วนใหญ่จะหนักไป ทางด้านการป้องกันโรค และด้านส่งเสริมสุขภาพ ส่วนบริการด้านรักษาพยาบาลมีเพียงพอสมควร สำนักงานสาธารณสุขอำเภอมีหน่วยงานอยู่ในสังกัด คือ.-

ก. สถานีอนามัย เป็นหน่วยบริการสาธารณสุขในระดับตำบล ซึ่งตามเป้าหมายของสำนักงานสาธารณสุข ให้มีอย่างน้อยตำบลละ ๑ แห่ง ภาระหน้าที่ของ

สถานีอนามัย ส่วนใหญ่เป็นการป้องกันโรค และส่งเสริมสุขภาพ คือ การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ การอนามัยแม่และเด็ก การวางแผนครอบครัว การอนามัยโรงเรียน การปรับปรุงสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการอนามัยท้องถิ่น การสุขศึกษา การโภชนาการ การเผยแพร่ยาตำราหลวง ส่วนการรักษาพยาบาลและการชันสูตรโรคมีพอสมควร

ปัจจุบันสถานีอนามัยกระจายอยู่ตามตำบลต่าง ๆ ในจังหวัดรวมทั้งสิ้น ๒๗ แห่ง

ข. สำนักงานผดุงครรภ์ เป็นหน่วยบริการสาธารณสุขในระดับหมู่บ้านตามเป้าหมายจะจัดตั้งเฉพาะในหมู่บ้านหรือกลุ่มหมู่บ้านที่มีประชากรไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ คน ลักษณะงานคล้ายกับสถานีอนามัยที่กล่าวแล้วข้างต้น ปัจจุบันมีสำนักงานผดุงครรภ์ รวมทั้งสิ้น ๗ แห่ง

ค. ศูนย์โภชนาการเด็ก เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียน การจัดตั้งขึ้นอยู่กับความต้องการ และความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมีเจ้าหน้าที่ของสถานีอนามัยหรือสำนักงานผดุงครรภ์ ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ

นอกจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งดำเนินการโดยรัฐแล้ว ยังมีหน่วยงานของเอกชนซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริการสาธารณสุข ซึ่งรัฐอนุญาตให้เอกชนจัดตั้งขึ้นทั้งภายในจังหวัด อำเภอ และตำบลต่าง ๆ ได้แก่.-

๑. สถานพยาบาลต่าง ๆ

๑.๑ สถานพยาบาลสาขาเวชกรรมชั้นหนึ่ง ได้แก่สถานพยาบาลที่มีแพทย์แผนปัจจุบันที่ให้บริการด้านการบำบัดรักษาแก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมี ๕๘ แห่ง

๑.๒ สถานพยาบาลสาขาเวชกรรมชั้นสอง ได้แก่สถานพยาบาลที่มีแพทย์ชั้นสอง มี ๑ แห่ง

๑.๓ สถานพยาบาลทันตกรรมชั้นหนึ่ง มีทันตแพทย์ให้บริการด้านทันตกรรม มี ๒ แห่ง

๑.๔ สถานพยาบาลทันตกรรมชั้นสอง มี ๑๒ แห่ง

๑.๕ สถานพยาบาลสาขาผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง มี ๒ แห่ง

๑.๖ สถานพยาบาลสาขาเวชกรรมโบราณ มี ๗ แห่ง

๒. ร้านขายยา สถานที่ขายยาเป็นบริการส่วนหนึ่งซึ่งรัฐอนุญาตให้เอกชนจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ประชาชนสามารถซื้อยาไปใช้รับประทานเอง แบ่งเป็น.–

๒.๑ แผนปัจจุบัน มีทั้งหมด ๔๗ แห่ง

๒.๒ แผนปัจจุบันบรรจุเสร็จ มีทั้งหมด ๗๒ แห่ง

๒.๓ แผนปัจจุบันบรรจุเสร็จสำหรับสัตว์ มีทั้งหมด ๓ แห่ง

๒.๔ แผนโบราณมีทั้งหมด ๑๐๐ แห่ง

๓. สถานที่ผลิตยา เป็นสถานที่สำหรับผลิตยา มีดังนี้.–

๓.๑ สถานที่ผลิตยา แผนปัจจุบัน มี ๙ แห่ง

๓.๒ สถานที่ผลิตยา แผนโบราณ มี ๑๔ แห่ง

ปัญหาสาธารณสุข

ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้พบว่ามีสาเหตุสำคัญหลายประการที่กระทบกระเทือนต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน คือ.–

๑. สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ สิ่งแวดล้อมอันได้แก่อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัย ฯลฯ กำลังเป็นปัญหาสำคัญยิ่งในขณะนี้ เพราะจำนวนพลเมืองที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการอพยพย้ายถิ่นของประชากร ทั้งนี้เพราะจังหวัดสมุทรปราการได้เปลี่ยนโฉมหน้าจากเมืองเกษตรกรรม ไปเป็นเมืองอุตสาหกรรม ผู้คนจากจังหวัดต่าง ๆ ย่อมหลั่งไหลเข้ามาประกอบอาชีพตามโรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่มากมาย จึงก่อให้เกิดชุมชนที่หนาแน่น ที่อยู่อาศัยซึ่งสร้างขึ้นอย่างแออัด และไม่ถูกหลักสุขาภิบาลนับวันก็มีสภาพเป็นสลัมมากยิ่งขึ้น และจากการที่มีจำนวนพลเมืองเพิ่มมากขึ้นนี้ ทางฝ่ายปกครองก็ได้จัดการขยายเขตสุขาภิบาลออกไปอย่างกว้างขวาง แต่จำนวนเจ้าหน้าที่และงบประมาณที่จะใช้ในการสาธารณูปโภค การควบคุมและปรับปรุงการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ยังมีไม่เพียงพอ การปฏิบัติงานจึงไม่บรรลุผลสมตามจุดมุ่งหมายเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้ว่าขยะมูลฝอยยังมีสะสมอยู่ทั่วไป น้ำโสโครกก็ขังอยู่ตามใต้ถุนอาคารบ้านเรือน เพราะไม่มีทางระบายเป็นต้น

น้ำและอากาศเสียจากโรงงาน โรงงานแทบทุกประเภทมีอยู่ในจังหวัดนี้ เช่น โรงงานผลิตอาหารกระป๋อง โรงงานไม้อัด โรงงานทอผ้า โรงงานประกอบรถยนต์ โรงงานผลิตโซดาไฟ ฯลฯ แต่ละโรงงานต่างก็ปล่อยน้ำเสียออกจากแหล่งของตนวันละมาก ๆ โรงงานใดที่อยู่ใกล้แม่น้ำลำคลอง ก็ปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำนั้น โดยมิได้มีกรรมวิธีที่จะทำให้กลับเป็นน้ำดีเสียก่อน ดังนั้น น้ำในแม่น้ำลำคลองจึงเต็มไปด้วยสารเคมี และมีความ

สกปรกหนาแน่นขึ้นทุกที ส่วนโรงงานที่ไม่ได้อยู่ใกล้แม่น้ำก็ระบายน้ำเสียออกไปสู่บริเวณรอบ ๆ โรงงานของตน และโดยที่พื้นที่ ๆ สร้างโรงงานเหล่านี้แต่เดิมเป็นที่นาและสวนมาก่อน น้ำเสียเหล่านั้นจึงขังอยู่ตามที่ลุ่มเป็นบริเวณกว้างยิ่งขึ้น และส่งกลิ่นรบกวนอยู่ตลอดเวลา ทำให้อากาศไม่บริสุทธิ์ นอกจากนี้ควันและกลิ่นของสารเคมีจากโรงงาน ควันจากท่อไอเสียรถยนต์ รถบรรทุก และฝุ่นละอองจากถนน ก็ช่วยทำให้อากาศเป็นพิษมากขึ้น

๒. **สุขนิสัยของประชาชน** สาเหตุสำคัญที่ทำให้สุขภาพของประชาชนไม่ดีเท่าที่ควร คือประชาชนไม่มีสุขนิสัยของตนเอง บ่อยครั้งที่เราได้พบบุคคลยืนถ่ายปัสสาวะบริเวณริมถนน ริมรั้ว ทั้ง ๆ ที่ส้วมสาธารณะก็ตั้งอยู่ใกล้ ๆ ตามป้ายจอดรถประจำทางก็มีผู้ทิ้งเศษอาหาร เศษใบตอง ถุงพลาสติก ลงบนบาทวิถี ผู้ที่มีรถเข็นขายอาหารและร้านอาหารแผงลอย มักจะมีความมักง่าย โดยเทเศษอาหาร น้ำล้างจาน ไว้ตามขอบถนน ซึ่งเป็นการช่วยให้ถนนหนทางสกปรกมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้จะต้องดำเนินการแก้ไข ตั้งแต่ทัศนคติของครูที่มีต่อวิชาสุขศึกษาในโรงเรียนทุกระดับ ครูจะต้องเล็งเห็นความสำคัญของวิชานี้และฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักสุขวิทยาจนเป็นนิสัยติดตัวตั้งแต่เด็กไปจนโต ผู้ปกครองนั้นเล่าก็จะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กด้วย รวมทั้งรัฐจะต้องจัดให้มีการสาธารณูปโภคมีที่ทิ้งขยะมูลฝอยที่ถูกหลักการและเพียงพอ

๓. **อุบัติเหตุบนท้องถนนและในโรงงาน** ประมาณ ๘-๑๑% ของผู้ป่วยภายนอกทั้งหมดที่ไปรับการรักษาพยาบาล ที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ หรือ ๑๖-๒๑% ของผู้ป่วยศัลยกรรมทั้งหมด จะเป็นผู้ป่วยเนื่องจากอุบัติเหตุ โดย เฉพาะอุบัติเหตุจากท้องถนน และโรงงาน เนื่องจากเส้นทางคมนาคมที่ขยายตัวออกไป ถนนสายสำคัญที่เกิดอุบัติเหตุอยู่เสมอได้แก่ถนนสายบางนา-ตราด ถนนสุขุมวิท และถนนสุขสวัสดิ์ ปกติจะมียวดยานต่าง ๆ ผ่านไปมาอยู่ตลอดเวลา เพราะเป็นเส้นทางติดต่อไปยังจังหวัดใกล้เคียง และมีการขนส่งสินค้าในย่านอุตสาหกรรม การทัศนาจร ฯลฯ อยู่เป็นประจำ ยวดยานเหล่านั้นจะแล่นด้วยอัตราความเร็วสูง อุบัติเหตุแต่ละครั้งที่เกิดขึ้นจะรุนแรง ทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บเสียชีวิตหรือร่างกายพิการ ทำให้เกิดความสิ้นเปลืองทางเศรษฐกิจ ทั้งของเอกชน และรัฐโดยไม่จำเป็น ซึ่งความจริงแล้วอุบัติเหตุเป็นสิ่งซึ่งป้องกันได้ เราสามารถจะลดอัตราการป่วยพิการและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุได้ ถ้าทุกฝ่ายจะร่วมมือกันอย่างจริงจัง ในโรงงานก็เช่นเดียวกัน ควรจะมีมาตรการที่ใช้ป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นกับคนงานไว้ เช่นมีหน้ากากสวมป้องกันความร้อนและแก๊สพิษ มีหมวกเหล็กสวมศีรษะ โดยจะต้องฝึกฝนให้คนงานรู้จักใช้จนเป็นปกตินิสัยด้วย

๔. การควบคุมโรคติดต่อ โดยเหตุที่สมุทรปราการอยู่ชานกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาและมีลำน้ำ คู คลองมาก โรคติดต่อที่เกิดขึ้นเป็นประจำในท้องถิ่นจึงได้แก่โรคระบบทางเดินอาหาร เช่น บิด ท้องร่วง โรคที่สำคัญคืออหิวาตกโรค ซึ่งระบาดขึ้นเป็นครั้งคราว ดังเช่น.-

ปี พ.ศ. ๒๕๑๐	มีผู้ป่วยเป็นอหิวาตกโรค	จำนวน	๒๓	ราย
ปี พ.ศ. ๒๕๑๑	,,	,,	๕๕	,,
ปี พ.ศ. ๒๕๑๒	,,	,,	๙๑	,,
ปี พ.ศ. ๒๕๑๓–๒๕๑๕	ไม่มีผู้ป่วย			
ปี พ.ศ. ๒๕๑๖	มีผู้ป่วยอหิวาตกโรค	จำนวน	๑๔๑	ราย
ปี พ.ศ. ๒๕๑๗	,,	,,	๑๘๔	,,

การที่อหิวาตกโรค เกิดระบาดอยู่เสมอนั้น เป็นเพราะภาวะการสุขาภิบาลไม่อยู่ในระดับที่ดีพอสมควร นอกจากนี้ความยากจนและความรู้เท่าไม่ถึงการของประชาชนก็มีส่วนช่วยให้โรคเกิดขึ้นได้ กล่าวคือประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่สองฟากของแม่น้ำลำคลองก็ใช้น้ำในลำน้ำนั้นเป็นแหล่งอาบ ดื่ม และซักล้าง เมื่อมีผู้ป่วยเกิดขึ้นในบ้าน ก็มักจะซักผ้า ซึ่งเปื้อนด้วยอุจจาระและอาเจียนในแหล่งน้ำนั้น ๆ ทำให้เชื้อโรคมีการแพร่กระจายทางลำน้ำไปสู่หมู่บ้านและตำบลอื่น ๆ นับเป็นการยากลำบากต่อการควบคุมโรคของเจ้าหน้าที่

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงอาณาเขตและที่ตั้งของโรงพยาบาลสมุทรปราการ ถ่ายเมื่อ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๘

๕. ปัญหาทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่อนามัยส่วนใหญ่ก็มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นไปตามนโยบายของทางราชการ แต่ก็มีอุปสรรคในด้านการเงิน อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ตลอดจนอุปกรณ์ที่จะใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งโดยปกติจะได้รับการจัดสรรมาให้เป็นจำนวนไม่เพียงพอ นอกจากนี้การคมนาคม ต้องใช้ทางน้ำเป็นส่วนใหญ่และระเบียบวิธีปฏิบัติซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องขออนุมัติในการดำเนินงานบางอย่าง เป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าและไม่ทันต่อเหตุการณ์ เหล่านี้นับว่าเป็นอุปสรรคอันสำคัญ ที่ทำให้บริการต่าง ๆ ของรัฐไม่ถึงมือประชาชนโดยครบถ้วน และได้ผลตามเป้าหมายอย่างสมบูรณ์

ภาษีอากร

เราพอจะแยกประเภทผลประโยชน์รายได้ของแผ่นดินออกได้เป็น ๔ ประเภทคือ

๑. ภาษี (Tax) หมายความว่า เงินที่รัฐจัดเก็บมาโดยวิธีออกกฎหมายบังคับ และไม่มีผลตอบแทนให้ประชาชนโดยตรง และโดยทั่วไปแล้ว ผู้เสียภาษีจะผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นได้ยาก เช่น ภาษีเงินได้เป็นต้น

๒. อากร (Duty) หมายความว่า เงินที่รัฐจัดเก็บมาโดยวิธีออกกฎหมายบังคับและผู้เสียภาษีอากรอาจผลักภาระไปให้ผู้อื่นได้สะดวก ทั้งอาจได้รับผลตอบแทนโดยตรงในบางกรณี เช่น อากรมหรสพ อากรแสตมป์ และอากรศุลกากร เป็นต้น

๓. ค่าธรรมเนียม (Fee) หมายความว่า เงินที่รัฐจัดเก็บโดยวิธีออกกฎหมายบังคับและให้ผลตอบแทนแก่ประชาชนตามแต่กรณี เช่นค่าธรรมเนียมศาล ค่าธรรมเนียมอำเภอ ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ที่ดิน เป็นต้น

๔. ผลประโยชน์อย่างอื่น หมายความว่า เงินที่รัฐได้มานั้น มิใช่ภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมแต่เป็นผลที่ได้จากกิจการเหล่านี้ คือ

ก. ผลประโยชน์รายได้ที่ได้จากทรัพย์สินของรัฐ ซึ่งเรียกว่า รัฐสามิต

ข. ผลประโยชน์รายได้จากการที่รัฐได้ประกอบการค้า ซึ่งเรียกว่า รัฐพาณิชย์

ในรอบปีที่แล้วมา การจัดเก็บภาษีอากรของจังหวัดสมุทรปราการได้ดำเนินไปสัมฤทธิ์ผลตามนโยบายของกรมสรรพากร กล่าวคือจำนวนภาษีอากรที่จัดเก็บได้เพิ่มสูงกว่าประมาณการที่กรมสรรพากรตั้งให้จัดเก็บ อันเป็นผลสืบเนื่องจากมูลเหตุ ดังต่อไปนี้

(๑) การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ในเขตท้องที่จังหวัดสมุทรปราการ

(๒) ความร่วมมือของประชาชนผู้เสียภาษีมีมากขึ้น

(๓) การปรับปรุงด้านบริหารรัดกุมขึ้น

การจัดเก็บภาษีอากรและเงินผลประโยชน์รายได้อื่น ๆ อันเป็นภาระที่จังหวัดจะต้องดำเนินการปฏิบัติจัดทำในปีงบประมาณ ๒๕๑๗ มีดังต่อไปนี้

ก. ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร

๑. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

๒. ภาษีเงินได้นิติบุคคล

๓. ภาษีการค้า

๔. อากรแสตมป์

๕. อากรมหรสพ

ข. รายได้ที่เก็บให้กระทรวง ทบวง กรมอื่น รายได้ส่วนนี้เป็นเงินผลประโยชน์ของรัฐที่กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ จัดเก็บในรูปค่าธรรมเนียมโดยได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ช่วยควบคุมดูแลรักษาเพื่อจะได้นำส่งคลังเป็นรายได้ของแผ่นดินต่อไป

ผลงานที่ได้จัดทำในปีงบประมาณ ๒๕๑๗

ก. การจัดเก็บภาษีอากรในปีงบประมาณ ๒๕๑๗ ที่สำนักงานสรรพากรจังหวัดสมุทรปราการ สามารถจัดเก็บภาษีอากรได้ ดังต่อไปนี้

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	๖๐,๓๘๔,๘๕๗.๙๘	บาท
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	๑๖๔,๒๗๖,๐๐๐.๕๓	,,
ภาษีการค้า	๖๖๖,๙๓๖,๑๑๕.๒๗	,,
อากรแสตมป์	๔,๘๙๗,๒๗๖.๔๓	,,
อากรมหรสพ	๔๖๓,๓๖๐.๑๐	,,

การขายของเบ็ดเตล็ด	๒๐,๓๒๔.—	บาท
ค่าปรับภาษีอากร	๖๙,๒๐๐.—	"
รายได้เบ็ดเตล็ด	๓๒๔.๕๐	"
รวมฝ่ายสรรพากร	๘๙๗,๐๔๗,๔๕๘.๘๑	"
เงินนำส่งส่วนราชการอื่น	๖๖,๓๔๘,๘๓๗.๑๖	"
รวมทั้งสิ้น	๙๖๓,๓๙๖,๒๙๕.๙๗	บาท

ข. การตรวจสอบไต่สวนในปีงบประมาณ ๒๕๑๗ ได้ทำการตรวจสอบไต่สวนและเรียกเก็บภาษีอากรตกหล่นเพิ่มเติม ดังนี้

ภาษีเงินได้	๗๙	ราย	เงิน	๗๕๗,๙๓๒.๓๕	บาท
ภาษีการค้า	๑๘๔	"	"	๑,๕๐๔,๐๑๑.๘๑	"
ค่าปรับภาษีอากร	๗๔๙	"	"	๗๒,๕๐๐.—	"
รวมทั้งสิ้น	๑,๐๑๒	"	"	๒,๓๓๔,๔๔๔.๑๖	บาท

โครงการที่จะทำในปี พ.ศ. ๒๕๑๘

ในปีงบประมาณ ๒๕๑๘ สำนักงานสรรพากรจังหวัดมีภาระที่จะต้องจัดเก็บภาษีอากรฝ่ายสรรพากรให้ได้เงินเพิ่มขึ้นมากกว่าปีงบประมาณ ๒๕๑๗ จะเพิ่มขึ้นอีกกี่เปอร์เซ็นต์ของปีที่แล้ว ขณะนี้กรมสรรพากรยังไม่ได้ประมาณการมาให้จังหวัดจัดเก็บ แต่อย่างไรก็ดีทางสำนักงานสรรพากรจังหวัดจะได้พยายามดำเนินการเก็บเงินให้ได้ตามเป้าหมายที่กรมสรรพากรตั้งไว้ให้ได้ เพื่อประโยชน์แก่ทางราชการและประชาชน ข้าราชการสรรพากรทุกคนขอยืนยันว่าจะตั้งใจปฏิบัติงาน เพื่อความเจริญของประเทศชาติด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและอุสาหะวิริยะ และจะได้อำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนเป็นอย่างดีที่สุด ผลแห่งความตั้งใจดีของข้าราชการสรรพากรฯ นี้เป็นเหตุให้งานในหน้าที่ได้เจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับดังจะเห็นได้จากสถิติการจัดเก็บภาษีอากรในระยะ ๓ ปี ที่ล่วงมาแล้ว ดังนี้

	๒๕๑๕	๒๕๑๖	๒๕๑๗
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	๒๘,๐๕๑,๓๗๐.๑๑ บาท	๓๗,๑๙๖,๓๐๖.๕๔ บาท	๖๐,๓๘๔,๘๕๗.๙๘บาท
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	๓๓,๗๗๔,๘๖๔.๔๖ ,,	๗๗,๓๘๒,๐๑๕.๔๒ ,,	๑๖๔,๒๗๖,๐๐๐.๕๓ ,,
ภาษีการค้า	๓๒๒,๖๖๐,๓๑๘.๕๘ ,,	๔๔๑,๖๕๐,๓๗๘.๓๙ ,,	๖๖๖,๙๓๖,๑๑๕.๒๗ ,,
อากรแสตมป์	๒,๙๓๙,๐๖๓.๖๔ ,,	๔,๗๘๗,๗๔๐.๘๔ ,,	๔,๘๙๗,๒๗๖.๔๓ ,,
อากรมหรสพ	๔๔๕,๖๕๑.๖๐ ,,	๓๙๕,๗๗๗.๗๘ ,,	๔๖๓,๓๖๐.๑๐ ,,
ค่าขายของเบ็ดเตล็ด	๑๕,๔๓๕.๕๐ ,,	๑๙,๓๓๐.๕๐ ,,	๒๐,๓๒๔.- ,,
ค่าปรับภาษีอากร	๘๖,๕๐๐.- ,,	๑๓๐,๓๕๐.- ,,	๖๙,๒๐๐.- ,,
รายได้เบ็ดเตล็ด	๑,๕๐๖.- ,,	๒,๐๗๐.๖๕ ,,	๓๒๔ ๕๐ ,,
รวม	๓๘๗,๙๗๔,๗๐๙.๘๙ ,,	๕๖๑,๕๖๓,๙๗๐.๑๒ ,,	๘๙๗,๐๔๗,๔๕๘.๘๑ ,,
เงินนำส่งฝ่ายการอื่น	๓๔,๕๓๖,๒๓๐.๘๓ ,,	๔๔,๓๓๗,๐๘๗.๗๒ ,,	๖๖,๓๔๘,๘๓๗.๑๖ ,,
รวมทั้งสิ้น	๔๒๒,๕๑๐,๙๔๐.๗๒ บาท	๖๐๕,๙๐๑,๐๕๗.๘๔บาท	๙๖๓,๓๙๖,๒๙๕.๙๗ บาท

ผังเมืองในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ

จังหวัดสมุทรปราการมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ความเจริญของชุมชนเมืองสมุทรปราการมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนครหลวง ซึ่งกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากมายและสับสน ทั้งด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการปกครอง สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทยจึงดำเนินการวางผังเมืองในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการขึ้น เพื่อเป็นการแนะแนวทางการพัฒนาทั้งในด้านของเอกชนและด้านของรัฐบาล นอกจากนั้นยังเป็นการแนะแนวทางการขยายตัวของชุมชนแห่งนี้ให้กระจายออกไปอย่างมีหลักเกณฑ์ เป็นระเบียบน่าอยู่อาศัย สวยงามและประสานสอดคล้องกับความเจริญเติบโตของนครหลวงในอนาคต

เขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการมีขนาดพื้นที่ ๔,๕๘๒.๕ ไร่ เป็นแนวยาวไปตามลำแม่น้ำเจ้าพระยา สถานที่ตั้งของตัวเมืองนี้มีลักษณะพิเศษ คือมีความสำคัญทางการทหารในการป้องกันลำแม่น้ำและปากอ่าว และมีความสำคัญทางการประมงตลอดจนการขนส่งสินค้าทางน้ำ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม มีระดับสูงกว่าน้ำทะเลประมาณ ๑ เมตร มีลำคลองผ่านหลายสาย เช่น คลองบางนางเกรง คลองมหาวงษ์ คลองบางปิ้ง คลองตาเค็ด เป็นต้น

ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการประกอบอาชีพดังนี้

ประเภทอาชีพ	คิดเป็นอัตราส่วน
๑. รับจ้างทั่วไป	๔๔.๐๘%
๒. ค้าขาย	๑๘.๘๙%
๓. รับราชการ	๑๖.๒๒%
๔. อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	๙.๗๗%
๕. ด้านการบริการของเอกชน	๖.๐๐%
๖. เกษตรกรรม	๕.๐๔%
รวม	๑๐๐%

ข้อน่าสังเกต การเกษตรกรรมมีน้อย ซึ่งเป็นลักษณะของชุมชนในเมืองทั่ว ๆ ไป การเกษตรกรรมที่ทำกันมากคือเลี้ยงเป็ด

ผังเมืองในอนาคต

๑. **การเพิ่มของประชากร** การเพิ่มของประชากรของชุมชนแห่งนี้สูงมาก มีการเพิ่มทั้ง ๒ ทาง คือ

๑. การเพิ่มโดยธรรมชาติ คือคนเกิดมากกว่าคนตาย แต่เป็นอัตราที่ปรกติธรรมดาเหมือนกับจังหวัดอื่น ๆ โดยทั่วไป

๒. การเพิ่มโดยอพยพโยกย้ายเข้ามา เป็นอัตราที่สูงมาก เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรมมาก ประชาชนจึงมารับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ครอบครัวที่อพยพเข้ามาส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีขนาดเล็ก

๒. **การขยายตัวของชุมชน** บริเวณชุมชนที่มีอาคาร บ้านเรือน หนาแน่น ของเมืองสมุทรปราการในปัจจุบันมีขนาดเนื้อที่ประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่ หรือประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อที่ทั้งหมดในเขตเทศบาล พื้นที่ที่เหลือยังเป็นที่ว่างเปล่าเป็นบางส่วน บางส่วนเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ บางส่วนก็เป็นสวนมะพร้าว สวนจาก โดยเฉพาะด้านตอนใต้ของตัวเมืองเป็นที่ลุ่มติดคลองมีน้ำท่วมถึงแทบทั้งปี ชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่จึงไม่หนาแน่นมากนัก นอกจากในบริเวณศูนย์กลางของเมืองเท่านั้นที่มีอาคารบ้านเรือนปลูกสร้างหนาแน่น บริเวณรอบ ๆ ตัวเมืองเต็มไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรม และมีการจัดสรรที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยหลายแห่ง และจะค่อย ๆ ขยายตัวเมืองออกไปทุก ๆ ด้าน

ตารางคาดคะเนการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ

บริเวณ	พ.ศ. ๒๕๐๘		พ.ศ. ๒๕๓๑	
	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
๑. สถาบันการปกครอง	๗๖.๘๐	๑.๖๘	๑๒๖.๙	๒.๒
๒. พาณิชยกรรม	๖๓.๖๓	๑.๓๙	๑๗๑.๓	๓.๒
๓. พักอาศัยหนาแน่นมาก			๑๔๙.๗	๒.๘
๔. พักอาศัยหนาแน่นปานกลาง	๕๘๖.๕	๑๒.๘	๗๔๙.๕	๑๔.๓
๕. พักอาศัยเบาบาง			๑๖๐๐.๕	๓๐.๒
๖. สถาบันการศึกษา	๕๖.๓๕	๒.๒๓	๔๑๐.๐	๗.๘
๗. สวนสาธารณะและที่โล่ง	—	—	๖๐๑.๖	๑๑.๕
๘. ศาสนสถาน	๑๕๘.๓๘ (รวมสุสาน)	๓.๔๖	๕๒๗.๐ (หักสุสาน)	๔.๑
๙. บริเวณสาธารณูปการ	๓.๕๐	๐.๐๘	๔๒.๐	๐.๘
๑๐. อุตสาหกรรม	๑๕๔.๓๘	๓.๓๗	๖๗๓.๘	๑๒.๕
๑๑. บริเวณสัตว์เลี้ยง	๘๓.๘๘	๑.๘๓	๑๑๘.๐	๒.๒
๑๒. ถนน	๑๔๓.๓๓	๓.๑๓	๕๖๒.๐	๑๐.๖
๑๓. ที่ว่าง นา	๓๒๕๕.๔๓	๗๑.๐๓	—	—
รวม	๔๕๘๒.๕๓	๑๐๐.๐๐	๕๒๘๐.๕	๑๐๐.๐๐

ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ ผังศาลากลางจังหวัด

๓. การใช้ที่ดินในอนาคต ส่วนสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของผังเมืองคือ แผนผังการใช้ที่ดินในอนาคต ตารางหน้า ๘๕ คือการคาดคะเนการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ

๔. การสาธารณูปการ

โรงเรียน ในเขตชุมชนเทศบาลเมืองสมุทรปราการนี้ เป็นที่รวมของโรงเรียนต่าง ๆ ถึง ๒๕ โรง เมื่อพิจารณาจากจำนวนประชากรในเขตเทศบาลแล้วมีจำนวนนักเรียนร้อยละ ๒๗.๑ จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่สม่ำเสมอตลอด ๕ ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นในทุกระดับชั้น สภาพของโรงเรียนทั่วไปส่วนใหญ่มีบริเวณคับแคบไม่ได้ส่วนสัมพันธ์กับจำนวนนักเรียน มีหลายโรงเรียนที่ยังขาดสนาม หรือบริเวณสำหรับนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณย่านพักอาศัยหนาแน่น ทำให้การขยายตัวบริเวณโรงเรียนไม่ได้ดีเท่าควร

ตามแผนผังโครงการ พ.ศ. ๒๕๓๑ ชุมชนเมืองสมุทรปราการจะมีจำนวนนักเรียนประมาณ ๒๒,๔๐๐ คน หรือประมาณ ๒๗% ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตแผนผังโครงการโดยแบ่งโรงเรียนเป็นประเภทดังนี้

อนุบาล	๕,๐๐๐ คน	(๖%)
ประถมศึกษา	๑๑,๖๐๐ คน	(๑๔%)
มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา	๕,๘๘๐ คน	(๗%)
รวม	๒๒,๗๐๐ คน	(๒๗%)

ขนาดและสถานที่ตั้ง การพิจารณาเลือกสถานที่ตั้งโรงเรียน ขนาดและจำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียนในแผนผังโครงการ ได้อาศัยหลักเกณฑ์ให้เหมาะสมตามสภาพของชุมชนเมืองสมุทรปราการดังนี้

อนุบาล ให้โรงเรียนอนุบาลตั้งกระจายอยู่ตามย่านพักอาศัย โดยมีรัศมีห่างกันไม่เกิน ๑/๒ กม. ในอัตราส่วนนักเรียน ๑๒๐ คน ต่อ ๑ ไร่ ชุมชนเมืองสมุทรปราการต้องการเนื้อที่สำหรับโรงเรียนอนุบาลประมาณ ๔๒ ไร่

ประถมศึกษา ควรตั้งกระจายอยู่ตามย่านที่พักอาศัยทั่วไป โดยมีรัศมีห่างกันไม่เกิน ๑ กม. กำหนดเนื้อที่ตามอัตราส่วน ๖๐ คนต่อ ๑ ไร่ และชุมชนเมืองสมุทรปราการต้องการเนื้อที่ทั้งหมดสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ๑๙๕ ไร่

มัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ในเขตชุมชนเมืองสมุทรปราการยังมีน้อย มีนักเรียนเป็นจำนวนไม่น้อยที่ไปเรียนในกรุงเทพมหานคร เพราะการคมนาคมสะดวกและใกล้เคียงกรุงเทพมหานครมาก ตามผังเมืองที่วางไว้ให้มีรัศมีห่างกันโรงเรียนละไม่เกิน ๒ กม. ต้องใช้เนื้อที่สำหรับโรงเรียนมัธยมและอาชีวศึกษาทั้งหมดประมาณ ๙๒ ไร่

โรงพยาบาล ตั้งอยู่ที่ซอยแยกจากถนนท้ายบ้านมายังถนนสายลวด มีเนื้อที่ประมาณ ๒๐ ไร่ ถ้าจะขยายอาคารต่าง ๆ ให้เต็มที่ จะสามารถสร้างตึกต่าง ๆ รับคนไข้ได้ถึง ๓๐๐ เตียง ซึ่งทางโรงพยาบาลก็ได้มีโครงการสำหรับต่อเติมให้เพียงพอกับจำนวนประชากรในอนาคตแล้ว

ตลาดสด ในชุมชนเมืองสมุทรปราการมีตลาดสดอยู่ทั้งหมด ๔ แห่ง ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมย่านใจกลางเมือง ทำการติดต่อซื้อขายสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ ตามโครงการจะมีการขยายบริเวณตลาดให้กว้างขวางไปกว่านี้ ปรับปรุงด้านความสะอาดและต่อเติมบริเวณท่าเรือให้ถาวรสะดวกในการขึ้นลงและจอดรับส่งสินค้าทางแม่น้ำเจ้าพระยา

สถานีขนส่ง ได้กำหนดบริเวณที่จะจัดตั้งบริเวณสถานีขนส่งในบริเวณที่ดินประมาณ ๑๔ ไร่ อยู่ติดกับถนนสายลวด ซึ่งขณะนี้บริษัทรถเมล์สมุทรปราการได้ขยายไปตั้งเป็นที่ทำการและอู่รถอยู่เป็นบางส่วนแล้ว ที่บริเวณนี้อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณย่านการค้าใจกลางเมือง มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับท้องที่ใกล้เคียงได้สะดวก ไม่ก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากแก่การจราจรจากสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รถยนต์โดยสารที่วิ่งรับส่งในระยะสั้น ๆ เช่น จากสมุทรปราการเข้ากรุงเทพมหานคร อำเภอ และจังหวัดใกล้เคียงเท่านั้น ปัญหาการจราจรบริเวณสถานีขนส่งจึงยังไม่มีความยุ่งยากใด ๆ เว้นแต่ตามย่านชุมชนที่อยู่ห่างจากเขตเทศบาลซึ่งเป็นบริเวณที่ติดต่อระหว่างย่านการค้าธุรกิจและบริเวณอุตสาหกรรม เช่น สำโรง และถนนสายสำโรง–พระประแดง ที่มียวดยานต่าง ๆ ค่อนข้างคับคั่ง ซึ่งได้อยู่ระหว่างการปรับปรุงถนนให้กว้างและแข็งแรงพอที่จะระบายความคับคั่งของการจราจรต่อไปได้

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข ปัจจุบันที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขอยู่ในที่ทำการเดียวกับที่ทำการด่านศุลกากรสมุทรปราการ ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์ราชการปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสะดวกทั้งด้านบริการและการติดต่อของประชาชนดีอยู่แล้ว

ที่ทำการชุมสายโทรศัพท์ อยู่บริเวณถนนสุขุมวิทใกล้โค้งชัยมงคล บริเวณที่ตั้งกว้างขวางพอเพียงต่อการขยายในอนาคต สะดวกทั้งในด้านบริการและการติดต่อดี

สถานีตำรวจ ตั้งอยู่ติดถนนประโคนชัย ใกล้ใจกลางย่านชุมชน ธุรกิจการค้าและบริเวณศูนย์ราชการ สามารถบริการด้านการรักษาความสงบและปลอดภัยได้ดี ในอนาคตได้กำหนดบริเวณด้านหลังไว้ขยับขยายเพื่อเป็นบริเวณสำหรับบ้านพักของเจ้าหน้าที่และจัดตั้งป้อมตำรวจตามจุดสำคัญ ๆ ในย่านชุมชนอีกด้วย

สถานีดับเพลิง เทศบาลเมืองสมุทรปราการเป็นผู้ควบคุมดูแลสถานีดับเพลิงซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกับที่ทำการเทศบาล รวมทั้งมีเรือดับเพลิงเพื่อป้องกันอัคคีภัยด้านริมฝั่งแม่น้ำจ้าพระยาและริมฝั่งคลองที่รถดับเพลิงเข้าไม่ถึง กำหนดให้มีสถานีดับเพลิงย่อยไว้ในบริเวณริมถนนท้ายบ้านตอนใต้ของเมืองอีกด้วย

สนามกีฬา สนามกีฬาของจังหวัดอยู่บริเวณเดียวกันกับค่ายลูกเสือจังหวัด ตั้งอยู่ใกล้วัดราษฎร์โพธิ์ทอง ห่างถนนสุขุมวิทประมาณ ๙๐๐ เมตร ในอนาคตจะได้สร้างอัฒจรรย์และปรับปรุงสนามทั้งประเภทลู่ประเภทลานเพื่อใช้เล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้นเพื่อให้เป็นที่พักผ่อนและเล่นกีฬาของนักเรียนและประชาชนได้ดีต่อไป

ศูนย์เยาวชนและห้องสมุด ศูนย์เยาวชนและห้องสมุดประชาชน ตั้งอยู่ในอาคารเดียวกัน อยู่ตรงมุมทางแยกถนนสุขุมวิทกับถนนศรีสมุทร ฝั่งตรงข้ามกับบริเวณศาลากลางจังหวัด ฯ อาคารชั้นบนเป็นสำนักงานยุวพุทธิกสมาคม และห้องสมุดประชาชน อาคารชั้นล่างเป็นห้องประชุม เป็นสำนักงานลูกเสือจังหวัด และใช้เป็นสถานที่สำหรับเล่นกีฬาในร่มเป็นที่สนใจของเยาวชนเป็นอันมาก นอกจากนี้อาคารศูนย์เยาวชนแห่งนี้ยังใช้เป็นสถานที่สำหรับจัดการประชุมต่าง ๆ ทั้งของทางราชการและประชาชนทั่วไป และใช้เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีมงคลสมรส นับว่าอาคารศูนย์เยาวชนได้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนทั่ว ๆ ไปเป็นอันมาก

๕. การสาธารณูปโภค

สภาพดินฟ้าอากาศและฝน

สภาพดินฟ้าอากาศในบริเวณนี้ เป็นบริเวณที่มีฝนตกมากประมาณ ๕๕-๑๐๐ นิ้วต่อปี มีความชื้นสัมพัทธ์สูงมาก ฤดูกาลและความเย็นหนาวเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร เพราะอยู่ใกล้กันมาก

ระบบการประปา

ปัจจุบันน้ำใช้ในท้องที่เทศบาลเมืองสมุทรปราการได้มาจากน้ำใต้ดิน โดยเจาะบ่อลึกแล้วสูบน้ำขึ้น ถังสูง ปล่อยลงสู่ระบบท่อจ่ายน้ำ ในกรณีที่จำนวนประชากรเพิ่มขยายขึ้น จำนวนการใช้น้ำก็จะสูงขึ้นมาก การใช้น้ำใต้ดินโดยค่าสูบราคาสูงจะไม่เป็นผลดีทางเศรษฐกิจต่อไป สมควรจะก่อสร้างโรงกรองขึ้นใหม่ โดยอาศัยน้ำดิบจากคลองชลประทานริมถนนสุขุมวิท และปรับปรุงระบบท่อจ่ายน้ำสายเอกเพื่อให้ประชาชนได้มีน้ำใช้เพื่อชีวิตประจำวัน เพื่อการอุตสาหกรรมและเพื่อกิจการอื่น ๆ ให้เพียงพอ

การระบายน้ำ

สภาพผิวพื้นดินของสมุทรปราการแบนราบ และผิวดินไม่มีอัตราการซึมสูงลำบากต่อการระบายน้ำโสโครกลงสู่ผิวพื้นดิน จำเป็นต้องระบายน้ำด้วยระบบแยก โดยให้น้ำฝนไหลแยกลงท่อระบบหนึ่ง แล้วระบายลงสู่คลองและทะเล ให้ท่อระบายสายเอกสั้นที่สุด ส่วนน้ำโสโครกจากอาคารบ้านเรือนในย่านที่มีความหนาแน่นปานกลางและความหนาแน่นสูง รวมทั้งย่านอุตสาหกรรมให้ระบายลงสู่ท่ออีกระบบหนึ่ง อาศัยเครื่องสูบช่วยบางตอน เพื่อละเว้นบางตอนซึ่งการขุดระดับลึกนำไปสู่ระบายลงสู่อ่างกำจัดน้ำโสโครกเพื่อปล่อยลงสู่ทะเลอีกทีหนึ่ง

ระบบท่อระบายน้ำฝน

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าโครงการในอนาคตจะอาศัยน้ำจากคลองชลประทานริมถนนสุขุมวิทมาผ่านโรงกรองจ่ายเป็นน้ำประปา จึงไม่สมควรทำท่อระบายน้ำที่เสียแล้วลงสู่คลองได้ จำเป็นต้องวางระบบท่อระบายน้ำฝนไหลลงสู่คลองนอกประตูน้ำชลประทานและคลองที่ติดต่อกับทะเลโดยตรง และต้องปรับปรุงใหม่ดังนี้

๑. ปรับปรุงระบายน้ำเดิมให้เป็นท่อระบายน้ำฝนและใช้เป็นท่อสายรอง ให้เข้ากับระบบได้ ท่อผิวดินเลิกใช้เสีย

๒. ท่อระบายสายเอกต้องมีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า ๐.๕๐ เมตร และทุกท่อเป็นคอนกรีตหรือคอนกรีตเสริมเหล็ก

๓. จุดระบายปลายท่อสุดท้ายลงสู่คลองและทะเล

๔. ปรับปรุงคลองบางคลองให้เป็นเส้นทางระบายสายใหญ่ลงสู่ทะเล

ระบบท่อระบายน้ำโสโครก

ในอนาคตประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนสมุทรปราการจะหนาแน่น จำนวนน้ำโสโครกจากอาคารจะมากกว่าที่ผิวพื้นดินจะรับเอาไว้ได้ ประกอบกับมีบริเวณอุตสาหกรรมซึ่งมีน้ำโสโครกมากและรุนแรงเกินกว่าจะปล่อยรวมระบายลงในท่อระบบรวมได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแยกการระบายท่อระบายน้ำโสโครกดังนี้

๑. ปรับปรุงกฎหมายหรือเทศบัญญัติให้มีการระบายน้ำโสโครกจากอาคารและโรงงานอุตสาหกรรม

๒. ต้องทำลายน้ำโสโครกจากโรงงานต่าง ๆ ก่อนที่จะปล่อยลงสู่ท่อสาธารณะ

๓. ดำเนินการก่อสร้างระบบท่อระบายน้ำโสโครกสายรองให้มีพอสำหรับ ระบายน้ำโสโครกได้ทั่วถึงทุกอาคาร

การกำจัดสิ่งปฏิกูล

ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ซึ่งโดยมากเป็นเศษขยะและสิ่งปฏิกูลรวมทั้งเศษกระดาษและเศษอาหาร เทศบาลได้ขนไปทิ้งที่ชานเมืองใกล้บริเวณวัดชัยมงคล และมีเรืออีกหนึ่งลำนำไปทิ้งทะเล จำนวนขยะที่เก็บได้วันละประมาณ ๒๐๐ ลบ.ม. ต่อมาได้พิจารณาเห็นว่าไม่ควรนำขยะไปทิ้งทะเลเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง และกระแสน้ำอาจพัดพาขยะไหลวกวนกลับมาอีกทำให้เป็นที่แพร่เชื้อโรคต่าง ๆ ได้ จึงได้จัดซื้อที่ดินบริเวณด้านใต้ของเมืองประมาณ ๑๐๐ ไร่ เพื่อนำขยะมาทิ้งตากไว้แล้วเผาเสีย

การไฟฟ้า

ได้วางแผนผังโครงการรวมถึงปี ๒๕๓๑ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นหน้าที่ของการไฟฟ้านครหลวง โดยรับกระแสไฟฟ้ามาจากเขื่อนภูมิพล มี Sub Station อยู่ตรงข้ามกับกองโรงเรียนนายเรือ ริมถนนสุขุมวิท กำหนดให้ใช้ไฟ ๒๒๐ โวลต์

ระบบการคมนาคม

สภาพและขนาดของถนนในปัจจุบัน

นอกจากทางหลวงแผ่นดินสายสุขุมวิทที่ตัดผ่านไปยังจังหวัดในภาคตะวันออก มีถนนที่สำคัญคือ ถนนประโคนชัย แยกจากทางหลวงสุขุมวิท บริเวณศูนย์ราชการผ่านย่านการค้าและธุรกิจใจกลางเมือง ถึงวงเวียนท้ายบ้าน ถนนท้ายบ้านจากวงเวียนท้ายบ้านตัดตรงลงทางด้านใต้ของเมืองถึงบริเวณริมฝั่งทะเลที่หาดอมรา ถนนสายลวด ตัดจากวงเวียนท้าย-

บ้านไปบรรจบถนนสุขุมวิทซึ่งเป็นทางเข้าเมืองด้านทิศใต้ที่โค้งโพธิ์ และทางหลวงจังหวัดที่ตัดจากหมู่บ้านแพรกษามาบรรจบถนนสุขุมวิททางด้านตะวันออกของเมือง สภาพของถนนดังกล่าวเป็นถนนลาดยาง ผิวจราจรไม่กว้างนัก นอกจากนั้นเป็นถนนแคบ ๆ ที่ตัดเข้าสู่ย่านการค้าธุรกิจใจกลางเมืองและย่านพักอาศัยหนาแน่นและซอยต่าง ๆ ที่ตัดแยกจากถนนสุขุมวิทเข้าสู่ย่านพักอาศัยที่เกิดใหม่เป็นถนนซอยสั้น ๆ ส่วนใหญ่ผิวจราจรเป็นดินลูกรัง

เนื่องจากระบบถนนปัจจุบันยังไม่ได้มาตรฐานที่เหมาะสมและเพียงพอต่อปริมาณ รถประเภทต่าง ๆ ที่เข้ามาในตัวเมืองทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่จะต้องเพิ่มขึ้นในอนาคตเมื่อบริเวณตัวเมืองขยายตัวขึ้น จึงต้องปรับปรุงเพิ่มเติมระบบคมนาคมเหล่านี้ให้ดียิ่งขึ้นคือ

สายสุขุมวิท ปรับปรุงเป็นถนนที่มีผิวจราจร ๘ ทาง มีเกาะสองข้าง แยกรถวิ่งเร็วและรถที่วิ่งช้า เกาะแบ่งและทางเท้าปลูกต้นไม้โดยตลอดช่วงที่ผ่านบริเวณที่วางผัง เพราะเป็นเส้นทางที่ผ่านตัวเมือง มีประชาชนและยวดยานสัญจรไปมามาก เขตทางทั้งหมด ๔๐.๐๐ เมตร

ถนนสายลวด ปรับปรุงขยายผิวจราจรรวมทั้งทางเท้า ปลูกต้นไม้ เป็นถนนมีทางวิ่ง ๔ ทาง รวมเป็นเขตทางกว้าง ๒๐.๐๐ เมตร

ถนนท้ายบ้าน ตั้งแต่วงเวียนท้ายบ้านจนถึงสุดบริเวณที่วางผัง ปรับปรุงให้เป็นถนนมีผิวจราจร ๔ ทาง ทางเท้าปลูกต้นไม้ เขตทางกว้าง ๒๐.๐๐ เมตร

นอกจากนี้ปรับปรุงถนนหน้าโรงพยาบาล ถนนประโคนชัย ถนนบางฆ้อง ซอยวัดชัยมงคล และบางส่วนของถนนศรีสมุทร ให้เป็นถนนที่มีผิวจราจร ๔ ทาง เขตทางกว้าง ๑๘.๐๐ เมตร

สำหรับโครงการถนนที่จะต้องจัดสร้างขึ้นใหม่นั้นได้แก่ถนนที่ตัดแยกจากสายสุขุมวิทตอนเหนือของเมืองตัดขนานกับถนนสุขุมวิทแล้วแยกเป็นสองสายคือ เข้าสู่บริเวณย่านพักอาศัยหนาแน่นกลางเมืองไปบรรจบถนนสายลวด บริเวณใกล้กับวงเวียนท้ายบ้าน แล้ววกมาบรรจบถนนท้ายบ้านที่ข้างที่ทำการประปา เฉพาะตอนที่ผ่านย่านพักอาศัยหนาแน่นนี้จัดทำเป็นถนนมีเขตทางกว้าง ๒๐.๐๐ เมตร ผิวจราจร ๔ ทางและทางเท้าปลูกต้นไม้ ส่วนที่แยกไปขนานกับถนนสุขุมวิทอ้อมไปจนบรรจบทางหลวงจังหวัดไป ตำบลแพรกษา แล้ววกกลับทับแนวทางเดิมมาบรรจบถนนสุขุมวิทเป็นถนนมีเขตทางกว้าง ๑๘.๐๐ เมตร

ถนนตัดแยกจากถนนท้ายบ้านตอนทิศใต้ของเมืองตัดขนานคลองไปบรรจบ กับ ซอยวัดชัยมงคลเป็นถนนที่ตัดผ่านย่านพักอาศัยเบาบางในอนาคต เป็นถนนมีเขตทางกว้าง ๑๘.๐๐ เมตร

ถนนสายที่ตัดต่อจากถนนหน้าโรงพยาบาล บริเวณที่บรรจบกับถนนสายลวด ตัดเข้าแนวถนนคลองตาเค็ดไปตัดกับถนนสุขุมวิท แล้วตรงไปตามแนวซอยอัศวนนท์ ไปบรรจบกับถนนโครงการสายแรกเป็นถนนมีเขตทาง ๑๘.๐๐ เมตร ผิวจราจร ๔ ทาง

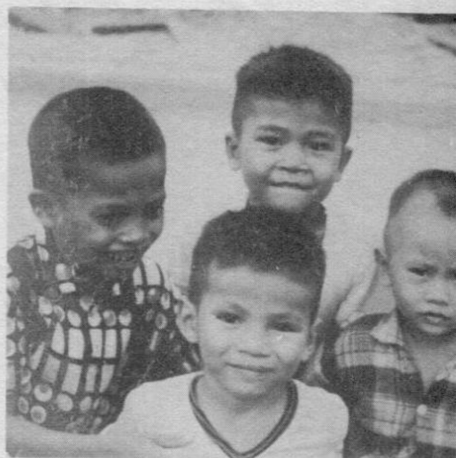
ถนนสายที่ตัดต่อจากถนนนารายน์ปราบศึก ไปบรรจบกับ ถนน สุขุมวิท ทางทิศตะวันออกของเมือง ในเส้นแนวเดียวกันโครงการถนนสายแรก เป็นถนนที่เชื่อมโยงย่านกลางเมืองกับชุมชนใหญ่ทางทิศตะวันออกของเมือง เป็นถนนมีผิวจราจร ๔ ทาง เขตทาง ๒๐.๐๐ เมตร

ถนนจากวงเวียนท้ายบ้าน ตัดตรงไปทางตะวันออกเข้าแนวถนนไปตำบลแพรกษา เป็นถนนมีเขตทาง ๒๐.๐๐ เมตร นอกจากนั้นเป็นถนนสายสั้น ๆ ที่เชื่อมโยงระหว่างถนนประธานเหล่านี้อีกหลายสาย

สิ่งน่ารู้
ในเมือง
สมุทรปราการ

สิ่งน่ารู้ในเมืองสมุทรปราการ

มูลนิธิราชประชาสมาสัย

ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยแต่เดิมเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทราบถึงความขาดแคลนเจ้าหน้าที่ ที่จะปฏิบัติงานในโครงการควบคุมโรคเรื้อนจึงได้โปรดเกล้า ฯ พระราชทานทุนอานันทมหิดล จำนวน ๑๗๕,๐๖๔.๗๕ บาท ให้เป็นทุนจัดสร้างสถาบันราชประชาสมาสัยขึ้น เพื่องานอบรมและค้นคว้า ทางโรคเรื้อน ซึ่งในโอกาสต่อมา ก็ได้มีผู้บริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลอีกเป็นจำนวนมาก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดสถาบันนี้ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๑๓ และพระราชทานเงินที่เหลือจากการก่อสร้างตั้งเป็นทุน ซึ่งภายหลังได้รับพระราชทานชื่อว่า "มูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์" เพื่อช่วยเหลือกิจการของสถาบัน กับสวัสดิการของเจ้าหน้าที่และผู้ป่วยโรคเรื้อน

การปฏิบัติงานของมูลนิธิ ฯ :— ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ มีแต่อาสาสมัครไปช่วยปฏิบัติงานโดยไม่คิดมูลค่า เป็นครั้งคราว โดยทางมูลนิธิ ฯ ได้จัดแบ่งกรรมการผู้บริหารงานออกเป็น ๖ ฝ่าย คือ :—

๑. กรรมการบริหาร

๒. กรรมการฝ่ายวิชาการ

๓. กรรมการฝ่ายหาทุน

๔. กรรมการฝ่ายสวัสดิการ

๕. กรรมการฝ่ายเผยแพร่วิชาการ และฝ่ายประชาสัมพันธ์

๖. กรรมการจัดการโรงเรียนราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชานุเคราะห์

คณะกรรมการทุกฝ่าย ซึ่งปฏิบัติงานแบบอาสามัครนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๑๐ คน และจะอยู่ในวาระชุดละ ๒ ปี

ที่ทำการของ "มูลนิธิราชประชาสมาสัย" ปัจจุบันตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนราชประชาสมาสัย ถนนสุขสวัสดิ์ ตำบลบางจาก อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

หมู่บ้านโสสะ

หมู่บ้านโสสะได้จัดตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือของ "หมู่บ้านเด็กระหว่างประเทศ" กับ "โสสะมูลนิธิแห่งประเทศไทย" โดยคุณหญิงสมศรี เจริญรัชต์ภาคย์ ได้บริจาคที่ดิน ๑๒ ไร่เศษ ที่ตำบลบางปู ให้กับโสสะมูลนิธิแห่งประเทศไทยเป็นที่ก่อสร้างหมู่บ้านเด็ก และสมาคมหมู่บ้านเด็กระหว่างประเทศยินดีช่วยเหลือในด้านการก่อสร้าง เพื่อให้เป็นหมู่บ้านเด็กแห่งแรกในประเทศไทย การก่อสร้างได้สัมฤทธิ์ผล และประกอบพิธีเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

หมู่บ้านเด็กโสสะนี้จัดและดำเนินการตามแนวความคิดของ ดร. เฮอร์แมน กไมเนอร์ ชาวออสเตรีย ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มกิจการสำหรับหมู่บ้านเด็กที่เรียกว่า SOS Children' & Villege" ในประเทศออสเตรียเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหมู่บ้านแห่งนี้ เพื่อช่วยเหลือเด็กซึ่งไร้ที่พึ่ง ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ใดอุปการะเลี้ยงดู เพื่อให้มีที่พึ่ง บ้านอยู่อาศัย แม่และพี่น้อง กระชับความสัมพันธ์ความรักในครอบครัว และยังมีโอกาสได้รับการอบรมและศึกษาเล่าเรียนจนสามารถเลี้ยงตัวเองได้และทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

คุณแม่และลูก ๆ ในแต่ละครอบครัว ลูก ๆ จะมีอายุต่างกันเพื่อให้เหมือนกับครอบครัวทั่วไป

หมู่บ้านเด็กโสสะประกอบด้วยบ้าน ๑๑ หลัง (มีโครงการจะสร้างเพิ่มอีก ๔ หลัง) อาคารอนุบาล ๑ หลัง และอาคารศูนย์หมู่บ้าน ๑ หลัง ในบ้านหลังหนึ่งจะมี แม่ เป็นหัวหน้าครอบครัว จัดดูแลการงานในบ้าน และอบรมเลี้ยงดูเด็กชายหญิงอายุต่าง ๆ กันไม่เกิน ๙ คน เสมือนเป็นลูกของตนเอง แม่และน้าจะเป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงดูเด็กและการดูแลบ้าน ซึ่งน้าจะดูแลเมื่อแม่มีธุระต้องออกไปนอกบ้านหรือเจ็บป่วย เด็กที่โตจะช่วยแม่ทำงานบ้าน และดูแลน้อง ๆ เด็กที่อยู่ในวัยเรียนจะไปโรงเรียนใกล้บ้าน หรือโรงเรียนที่เหมาะสม นอกจากนั้นจะมีหัวหน้าหมู่บ้าน ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินงานของหมู่บ้าน เป็นที่ปรึกษาของแม่และน้า และรับรองผู้มาเยี่ยมหมู่บ้านด้วย

บ้านบางปิ้ง—มูลนิธิ "สิริวัฒนา—เชสเชียร์"

มูลนิธิ "สิริวัฒนา—เชสเชียร์" ได้จดทะเบียนเป็นองค์การกุศลเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสงเคราะห์ผู้เจ็บป่วยเรื้อรัง หรือทุพพลภาพ ซึ่งทางโรงพยาบาลไม่สามารถจะรักษาให้หายดีกว่าที่ปรากฏอยู่ ได้มีที่อาศัยพักพิง อันจะเป็นการแบ่งเบาภาระของโรงพยาบาลให้มีเตียงว่าง เพื่อรับบุคคลอื่นต่อไป

มูลนิธิ ฯ นี้ จะให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องอาหาร ที่พักอาศัย และเครื่องนุ่งห่ม โดยไม่คิดมูลค่า และมิได้คำนึงถึงเชื้อชาติศาสนา ชั้น วรรณะ ใด ๆ ทั้งสิ้น

มูลนิธิ ฯ ได้จัดสร้าง "บ้านบางปิ้ง" ขึ้นในที่ดินจำนวน ๓ ไร่ ซึ่งคุณหญิงเจือ นครราชเสนี เป็นผู้บริจาคให้ ตั้งอยู่ข้างสวางคนิวาส ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ และได้เปิดดำเนินกิจการ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๑ การก่อสร้างอาคารได้สัมฤทธิ์ผลตามโครงการ ด้วยความร่วมมือ ช่วยเหลือ ของผู้มีเมตตาจิต ทั้งทางกรุงเทพ ฯ และสมุทรปราการ เป็นอย่างดี

บ้านบางปิ้ง รับผู้ป่วยได้ ๓๐ ถึง ๓๕ คน ปัจจุบันมีผู้ป่วยพักอยู่เต็มอัตรามีแม่บ้านเป็นผู้ควบคุมดูแลกิจการ มีคนครัวและผู้รักษาความสะอาด ผู้ป่วยคนใด ที่มีสุขภาพแข็งแรงพอ ก็จะได้รับการฝึกฝนให้ช่วยเหลือการงานในบ้าน แบบครอบครัว

ในด้านการรักษาพยาบาล ก็ได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี จากโรงพยาบาลสมุทรปราการ ในการส่งแพทย์ไปเยี่ยมเยียน และให้การตรวจรักษาอยู่เป็นประจำ โดยไม่คิดมูลค่าตั้งแต่เริ่มเปิดดำเนินกิจการเป็นต้นมา รวมทั้งการเจ็บป่วยซึ่งเกิดขึ้นโดยกระทันหน หรือเป็นกรณีฉุกเฉินอีกด้วย

ปากน้ำสุสานมูลนิธิ—วัยวัฒนานิวาส

ได้มีกำเนิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ มีวัตถุประสงค์จะให้ความอนุเคราะห์ในกิจการสาธารณ-กุศลโดยทั่วไป ได้มีการบริจาคทรัพย์และสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ช่วยเหลือการก่อสร้างอาคารเกี่ยวกับสาธารณสุข และการศึกษาอยู่เสมอ

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้เริ่มให้ความอุปการะแก่คนชราที่ไม่มีญาติ และเที่ยวเร่ร่อนในเขตจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๔๒ คน ต่อมา ได้รับอุปการะคนชราที่หายป่วยแล้ว แต่ไม่มีญาติ จากโรงพยาบาลซึ่งเป็นของมูลนิธิชาวจีน จำนวน ๔๕ คน

เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๕ ได้กระทำพิธีเปิดสถานสงเคราะห์คนชรา "วัยวัฒนา-นิวาส" เป็นทางการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์จะรับอุปการะคนชรา ซึ่งไม่มีผู้รับเลี้ยงดู อายุเกิน ๖๐ ปีขึ้นไป เพศชายต้องมีผู้ไปฝาก หรือผู้มีหลักฐานไปรับรอง ผู้รับการสงเคราะห์จะต้องมีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือหนังสือยกเว้นไม่ต้องเสียอากรต่างด้าว ต้องไม่มีโรคติดต่อหรือโรคที่สังคมรังเกียจ โดยผ่านการตรวจรับรองของแพทย์ ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ไม่มีคดีอาญาติดตัว และจะต้องรับรองตนเองว่า สามารถปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถานสงเคราะห์ ฯ นี้ ทุกประการ

ขณะนี้ สถานสงเคราะห์ ฯ มีอาคารพักเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ขนาดจุ ๑๐๐ คน จำนวน ๖ หลัง อาคารไม้ ๒ ชั้น จุ ๑๕๐ คน จำนวน ๒ หลัง มีคนชราซึ่งรับอุปการะไว้ประมาณ ๗๐๐ คน

การเงินค่าใช้จ่ายประมาณเดือนละ ๑๒๐,๐๐๐.- บาท โดยในระยะแรก ปากน้ำสุสานมูลนิธิต้องรับผิดชอบเอง แต่ในปัจจุบันได้รับเงินอุดหนุนจากสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง และมูลนิธิของชาวจีนอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก

สถานสงเคราะห์ ฯ นี้ตั้งอยู่เลขที่ ๗๖๓ ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ

ด่านตรวจคนเข้าเมืองสมุทรปราการ

ประวัติการตรวจคนเข้าเมืองของประเทศไทย

การตรวจคนเข้าเมืองของประเทศไทยนี้ มีกำเนิดขึ้นมาในประเทศไทยเป็นครั้งแรกแต่เมื่อใดนั้นไม่มีหลักฐานชัดแจ้ง แต่เท่าที่ค้นพบในกฎหมายรัชกาลที่ ๖ มีประกาศพระบรม-ราชโองการเกี่ยวกับเรื่องนี้มีอยู่ ๒ ฉบับ ซึ่งได้ประกาศใช้ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งซึ่งมีข้อความโดยสรุปว่ารัฐบาลนานาประเทศได้มีบัญญัติการตรวจตราหนังสือเดินทางของคน

ต่างประเทศที่เดินทางขึ้นไป ณ เมืองท่าของประเทศนั้น ๆ พระราชบัญญัติอีกฉบับซึ่งประกาศพระราชโองการเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๖๐ ได้ประกาศห้ามมิให้สตรีและเด็กเดินทางไปยังประเทศอังกฤษและในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน กับเขตน่านน้ำที่มีการสงคราม

ตามประกาศพระราชโองการทั้งสองฉบับดังกล่าวมาแล้วข้างต้นแม้ข้อความจะเป็นเชิงแนะนำผู้เดินทางก็ดีพอจะเป็นแนวทางให้ทราบว่า แต่ละประเทศในขณะนั้นได้มีการตรวจคนเข้าเมืองและออกเมืองโดยเข้มงวดกันแล้ว แต่ไม่ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานฝ่ายใดเป็นผู้ดำเนินการแต่ก็พอสันนิษฐานได้ว่าน่าจะเป็นตำรวจและเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นพนักงานที่มีอำนาจจับกุมคุมขังฟ้องร้องผู้กระทำผิดกฎหมาย แต่การตรวจของเจ้าพนักงานในสมัยนั้น เป็นการตรวจตราบุคคลที่เป็นภัยต่อประเทศชาติในขณะที่มีสถานะสงคราม เช่นพวกจารกรรมเป็นต้น ซึ่งก็พอจะถือได้ว่าจุดเริ่มต้นของการตรวจคนเข้าเมืองของไทยได้เริ่มมีขึ้นแต่ขณะนั้นแล้ว ครั้นต่อมาปรากฏว่ามีคนต่างด้าวสัญชาติต่าง ๆ ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่อยู่ประกอบอาชีพในประเทศไทยมากขึ้น ดังนั้น รัฐบาลไทยในขณะนั้นจึงจำต้องกำหนดนโยบายควบคุมกีดกันและจำกัดสิทธิ์ของคนต่างด้าวนั้น โดยได้ประกาศใช้ พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๗๐ ขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อประกาศใช้แล้วจึงเป็นอันว่าประเทศไทยในขณะนั้นได้เกิดความรู้สึกเห็นภัยที่เกิดจากคนต่างด้าวเข้ามาใน ประเทศขึ้นแล้ว

มีมูลเหตุอีกอย่างหนึ่งซึ่งเห็นได้ว่าหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ นั้น ประเทศจีนได้ประสบความอดอยาก และคนจีนเหล่านี้ได้มีการอพยพเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นและทวีจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วและพร้อมกันนั้นก็มีบุคคลบางจำพวกได้ล่อลวงหญิงและเด็กจีนเข้ามาค้าประเวณีเป็นจำนวนมาก อันเป็นการแพร่โรคร้ายและกระทบกระเทือนศีลธรรมอันดีของประเทศไทย รัฐบาลจึงได้ตรา พ.ร.บ. ค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. ๒๔๗๑ ขึ้นใช้บังคับ

รัฐบาลไทยใน ขณะนั้นจึงได้ตั้งกรม ตรวจคนเข้าเมือง ขึ้นใน สังกัด กระทรวง มหาดไทย เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๐ ให้มีหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบบริหารราชการตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง และ พ.ร.บ. ค้าหญิงและเด็ก และได้ตั้งที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองขึ้นตามมณฑล จังหวัดและอำเภอตามชายแดน ที่เป็นช่องทางการเข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักรไทยทั่วราช-อาณาจักร ซึ่งหมายถึงเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมตรวจตราคนต่างด้าวเข้าเมืองและบริหารราชการ โดยอาศัย พ.ร.บ. ทั้งสองฉบับนั้นเป็นเครื่องมือทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ที่ตั้งด่านตรวจคนเข้าเมือง

ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ

ด่านตรวจคนเข้าเมือง ตั้งอยู่ที่ ต. ปากน้ำ อ. เมือง ฯ จ. สมุทรปราการ สำหรับเขตรับผิดชอบของด่านตรวจคนเข้าเมืองปากน้ำ สมุทรปราการนั้น มีอาณาเขตรับผิดชอบดังประกาศของกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดที่ตั้งด่านตรวจคนเข้าเมือง และช่องทางให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรและกำหนดให้บุคคลหรือพาหนะที่จะเข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักรผ่านการตรวจของเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ตรวจคนเข้าเมืองสมุทรปราการ

๑. ด่านตรวจคนเข้าเมืองปากน้ำ สมุทรปราการ ตั้งอยู่ที่ ต. ปากน้ำ อ. เมือง ฯ จ. สมุทรปราการ

๒. ช่องทางอนุญาตของด่านตรวจคนเข้าเมืองปากน้ำ สมุทรปราการ คือตามลำน้ำเจ้าพระยาด้านเหนือจดเขตทหารเรือ ตำบลมหาวงศ์ เป็นเส้นฉากตรงไปฝั่งแม่น้ำตรงกันข้าม ด้านใต้จดเขตป้อมพระจุล ฯ เป็นเส้นฉากตรงไปฝั่งแม่น้ำตรงกันข้าม

การปฏิบัติหน้าที่ราชการ

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่นั้น ทางบริษัทหรือตัวแทนที่สั่งให้พาหนะเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องแจ้ง (แบบฟอร์ม ตม. ๑) ให้แก่เจ้าหน้าที่ของด่าน ฯ ทราบล่วงหน้าก่อนภายในเวลาอันสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่า ๑๒ ชม. เมื่อพาหนะนั้นเข้ามาถึงเขตด่าน ฯ หัวหน้าด่าน ฯ ก็จะจัดเจ้าหน้าที่ให้ไปทำการตรวจสอบคนที่มากับพาหนะนั้นหรือคนโดยสาร (ถ้ามี)

ในกรณีที่พาหนะนั้นไม่ได้จอดในเขตด่านตรวจคนเข้าเมืองปากน้ำ สมุทรปราการ (ผ่านเข้ากรุงเทพ ฯ) หัวหน้าด่าน ฯ ก็จะจัดเจ้าหน้าที่ ฯ ควบคุมพาหนะนั้นไปส่งยังเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองท่าเรือกรุงเทพ ฯ เมื่อส่งคนประจำพาหนะซึ่งมากับพาหนะและคนโดยสาร (ถ้ามี) ซึ่งควบคุมไปเพื่อป้องกันการหลบหนีให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองท่าเรือกรุงเทพ ฯ รับไปแล้ว เจ้าหน้าที่ของด่าน ฯ ซึ่งควบคุมพาหนะเข้าไปนั้นต้องรีบกลับมาปฏิบัติราชการที่ด่านฯ ต่อไป การปฏิบัติหน้าที่ราชการของเจ้าหน้าที่ด่าน ฯ นั้น ไม่มีวันหยุดราชการ การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับขณะปฏิบัติหน้าที่ตรวจพาหนะ

เจ้าหน้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองปากน้ำสมุทรปราการ กำลังตรวจหลักฐาน เอกสารต่าง ๆ

ก่อนที่จะทราบอำนาจและหน้าที่การปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองปากน้ำสมุทรปราการนั้น ควรทราบคำจำกัดความตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ก่อน คือ มาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๙๓ บัญญัติไว้ ดังนี้.—

"คนต่างด้าว" หมายความว่า คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

"พาหนะ" หมายความว่า ยานพาหนะหรือสัตว์พาหนะ หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจนำบุคคลจากที่แห่งหนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่ง

"เจ้าของพาหนะ" หมายความว่า ตัวแทนเจ้าของผู้เช่า ตัวแทนผู้เช่า เป็นผู้ครอบครองพาหนะ

"ผู้ควบคุมพาหนะ" หมายความว่า นายเรือ หรือผู้รับผิดชอบในการควบคุมพาหนะ

"คนประจำพาหนะ" หมายความว่า ผู้มีหน้าที่ประจำหรือทำงานประจำในพาหนะ

เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดขับขี่พาหนะมาโดยไม่มีคนประจำพาหนะ ให้ถือว่าผู้ควบคุมพาหนะนั้นเป็นคนประจำพาหนะอีกฐานะหนึ่งด้วย

"คนโดยสาร" หมายความว่า คนที่เดินทางโดยพาหนะ นอกจากผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะ

"คนเข้าเมือง" หมายความว่า คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อมีถิ่นที่อยู่ประจำ

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"แพทย์ตรวจคนเข้าเมือง" หมายความว่า แพทย์ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีซึ่งบังคับบัญชาราชการส่วนตรวจคนเข้าเมือง

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

นอกจากนี้ยังมีมาตราที่สำคัญอีก ซึ่งจะขอนำมาตราที่สำคัญมาบางมาตราเท่านั้น

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ เข้ามาในราชอาณาจักร คือ

๑. ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้อง และกรณีที่ต้องมีการตรวจลงตราไม่ได้รับการตรวจลงตราจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศเช่นว่านั้น

๒. ไม่มีปัจจัยในการยังชีพ

๓. ไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้

๔. มีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งกำหนดในกฎกระทรวง

๕. วิกลจริต หรือไม่สามารถประกอบการหาเลี้ยงชีพได้ เพราะจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ร่างกายพิการหรือมีโรค

๖. ยังมิได้ปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีดวัคซีน หรือปฏิบัติการอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคและไม่ยอมให้กระทำเช่นว่านี้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

๗. มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นคนอันธพาล หรือเป็นคนที่น่าจะก่อเหตุร้าย หรืออันตรายต่อความปลอดภัยของประชาชน หรือราชอาณาจักร

๘. มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเข้ามาเพื่อค้าประเวณี เพื่อประกอบกิจการที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการค้าหญิงหรือเด็ก

๙. เป็นบุคคลที่รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร ตามความในมาตรา ๑๖

๑๐. เป็นบุคคลที่ไม่มีเงินติดตัวมาตามจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศตามความในมาตรา ๒๘

มาตรา ๖๒ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นอุปการะ หรือช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวให้เข้ามาในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสองปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๖๓ ผู้ใดให้พำนัก ซ่อน หรือช่วยด้วยประการใด ๆ ให้คนต่างด้าวซึ่งตนรู้ว่า

เข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ เพื่อมิให้ถูกจับกุม มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสองปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

ถ้ากระทำผิดดังกล่าวในวรรคแรก เป็นการกระทำเพื่อช่วย บิดา มารดา บุตร สามีหรือภรรยาของผู้กระทำ ให้ยกเว้นโทษให้แก่ผู้กระทำผิดนั้น

ในกรณีที่มีคนโดยสารเดินทางเข้ามากับพาหนะ เจ้าหน้าที่ฯ ต้องให้ผู้โดยสารผู้นั้นกรอกข้อความในการ์ดขาเข้า (สีขาว) และถ้าผู้โดยสารเดินทางออกก็ต้องกรอกข้อความในการ์ดขาออก (สีชมพู) เมื่อผู้โดยสารผู้นั้นเดินทางออกจากราชอาณาจักรไปแล้ว ก็นำการ์ดขาเข้าและการ์ดขาออกประกบกัน แล้วนำไปเก็บไว้ยังศูนย์รวมการ์ด ที่กองตรวจคนเข้าเมือง ซอยสวนพลู กรุงเทพฯ

การตรวจลงตราได้แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์ของคนต่างด้าวเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร และสะดวกแก่ทางการที่จะควบคุมคนต่างด้าวให้รัดกุมยิ่งขึ้น ประเภทของการตรวจลงตรา แบ่งแยกออกเป็น ๕ ประเภทดังนี้

๑. ประเภทคนเข้าเมือง (IMMIGRANT VISA) ออกให้แก่คนต่างด้าวที่ประสงค์ขอมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

๒. ประเภทคนอยู่ชั่วคราว (NON IMMIGRANT VISA) ออกให้แก่คนต่างด้าวขอเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อธุรกิจ ความสำราญ นักศึกษา หรือเล่นกีฬา

๓. ประเภททัศนาจร (TOURIST VISA) ออกให้แก่คนต่างด้าวที่ขอเข้ามาเพื่อท่องเที่ยว

๔. ประเภทคนเดินทางผ่าน (TRANSIT VISA) ออกให้แก่คนต่างด้าวที่ประสงค์จะเดินทางผ่านราชอาณาจักรไปยังประเทศอื่น โดยมีตั๋วโดยสารพาหนะระบุสถานที่ที่จะไปและกำหนดวันที่จะเดินทางออกนอกราชอาณาจักรมาแสดง

๕. ประเภทคนเข้าเมืองนอกโควต้า (NON QUOTA IMMIGRANT VISA) ออกให้แก่คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร จนได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ของกองตรวจคนเข้าเมืองและขอรับการสลักหลังแจ้งออก (EXIT PERMIT) ในใบสำคัญถิ่นที่อยู่จากกองตรวจคนเข้าเมืองก่อนเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร

ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น

เนื่องจากทางราชการไม่อาจจะตั้งที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองและให้ทำหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองไว้เรียงรายตลอดชายแดน ทั้งทางบก และทางน้ำ และคงตั้งไว้เฉพาะบางแห่งซึ่งเป็น

ช่องทางสำหรับคนต่างด้าวใช้เข้าออกเป็นประจำเท่านั้น ฉะนั้น คนต่างด้าวที่ไม่สุจริตย่อมไม่เข้าออกตามช่องทาง ดังนั้น ในการอุดช่องโหว่มิให้คนต่างด้าวลักลอบหรือหลีกเลี่ยงการเข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักร จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ (COOPERATION) ของเจ้าหน้าที่หน่วยราชการต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติราชการอยู่ตามส่วนภูมิภาค เช่น ตำรวจภูธร ตำรวจภูธรชายแดน ตำรวจน้ำ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ซึ่งได้แก่นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านท้องที่ชายแดน เป็นต้น ช่วยสอดส่องดูแลตรวจตราการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของคนต่างด้าวดังกล่าวแล้วอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ร่วมกันในการรักษาความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของราชอาณาจักรด้วย

ด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ

ด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการเป็นส่วนราชการขึ้นตรงต่อฝ่ายประมวลหลักฐานและตรวจสอบ กองป้องกันและปราบปราม กรมศุลกากร เป็นด่านตรวจของท่ากรุงเทพ ฯ ด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ ตั้งขึ้นโดยอธิบดีกรมศุลกากร อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ โดยตั้งอยู่ที่ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง ฯ จังหวัดสมุทรปราการ ฝั่งตรงข้ามกับพระสมุทรเจดีย์ ใกล้กับสำนักงานไปรษณีย์ และตรวจคนเข้าเมือง

การปฏิบัติหน้าที่ของด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ เป็นการปฏิบัติพิธีการเกี่ยวกับเรือสินค้าต่างประเทศที่เดินทางเข้า–ออก นอกราชอาณาจักร เรือค้าชายฝั่งและเรือลำเลียง ซึ่งเรือทุกลำเมื่อมาถึงหน้าด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ จะต้องชลอเรือให้เจ้าหน้าที่ของด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการไปทำการปฏิบัติพิธีการศุลกากรทุกลำ หน้าที่อื่น ๆ ของด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ ได้แก่การปราบปรามและการป้องกันการลักลอบหนีศุลกากร ซึ่งเรื่องนี้ด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการได้จัดเจ้าหน้าที่ศุลกากรขึ้นรักษาการณ์บนเรือต่าง-ประเทศที่จอดในเขตด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ และจัดเจ้าหน้าที่อีกจำนวนหนึ่งไปกับเรือของด่านศุลกากรสมุทรปราการ ออกตรวจตามลำน้ำภายในบริเวณเขตด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ ตั้งแต่เขตอำเภอพระประแดง ตำบลสำโรง ตลอดลงไปถึงปากอ่าว พนักงานศุลกากรต้องปฏิบัติหน้าที่ ทั้งในเวลากลางวัน และกลางคืน ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นวันหยุดหรือไม่ก็ตาม กล่าวคือด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการไม่เคยปิดประตูด่านเลย

ปัจจุบันนี้ด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ มีอัตรากำลังของด่านรวมทั้งหมด ๔๔ นาย ในจำนวนนี้มี

๑. นายสุกิตติ์ แจ่มดี ดำรงตำแหน่งนายด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ

๒. ส.ท. สุวรรณ อินทชิต ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยนายด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ และยังมีข้าราชการชั้นตรีและชั้นจัตวา รวมถึงคนเรือร่วมปฏิบัติราชการอยู่ด้วย

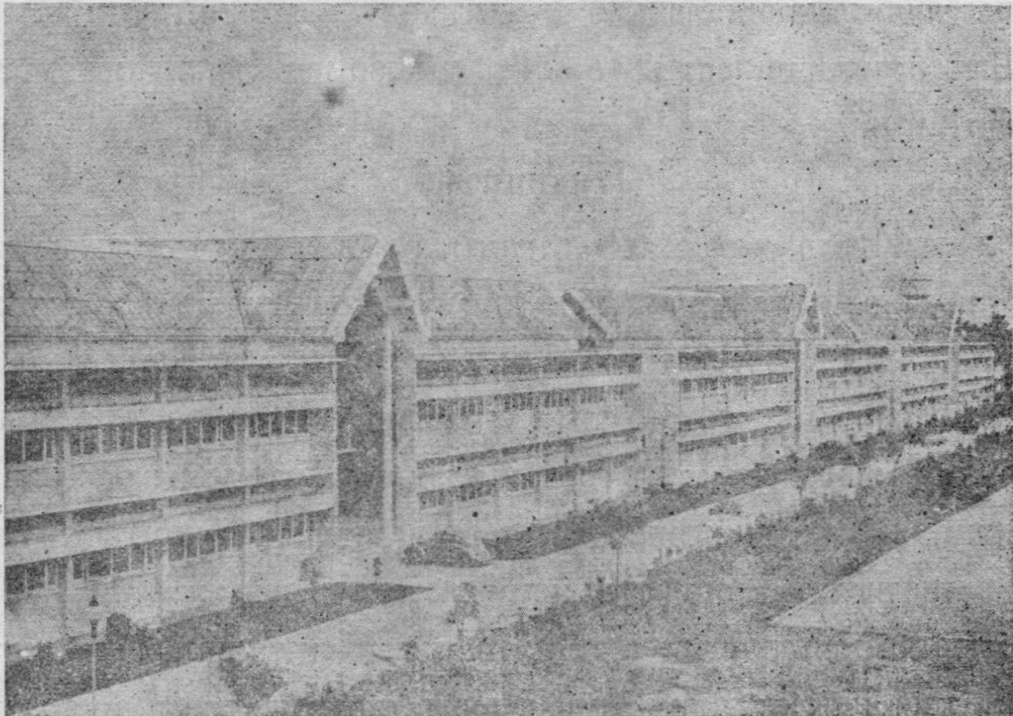
กล่าวโดยสรุป ด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ เป็นด่านตรวจที่ไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมและไม่มีการเก็บค่าภาษีแต่อย่างใด มีหน้าที่ตรวจและรับเอกสาร และการป้องกันและปราบปรามของลักลอบหนีศุลกากร ของต้องห้ามต้องจำกัดในการนำเข้าและส่งออกนอกราช-อาณาจักรในทางน้ำ

โรงเรียนนายเรือ

โรงเรียนนายเรือ ตั้งอยู่ที่ ๑๒๖ ตำบลบางเมือง อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปรา-การ สถานที่ตั้งนี้อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัด ตามถนนสุขุมวิทมาทางกรุงเทพมหานครประมาณ ๑ กิโลเมตร อาณาเขตของโรงเรียนกว้างขวางเหมาะสมกับการเป็นสถาบันชั้นสูง เนื้อที่ถูกถนนสุขุมวิทสายกรุงเทพฯ-สมุทรปราการ แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ตอนที่เป็นส่วนสำคัญประกอบด้วยที่ตั้งตัวโรงเรียน อาคารที่อยู่ของนักเรียน สนามกีฬา โรงงานและอาคารสำหรับกิจกรรมการศึกษาต่างๆ ด้านหน้าหรือด้านทิศตะวันออกติดกับถนนสุขุมวิทนับว่ามีความสะดวกในการคมนาคมอย่างมาก ด้านหลังซึ่งเป็นด้านทิศตะวันตก ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา อำนวยความสะดวกในการคมนาคมทางน้ำ และเป็นที่รับการฝึกหัดศึกษาของนักเรียนเกี่ยวแก่วิชาการของทหารเรือได้เป็นอย่างดี ทางด้านทิศเหนือติดกับที่ดินของเอกชนและกองบังคับการตำรวจน้ำ ทางด้านทิศใต้ติดกับโรงน้ำแข็งของเอกชน เนื้อที่ตอนนี้เกือบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งมีรูปยาวโค้งไปตามแม่น้ำและถนน มีด้านยาวประมาณ ๒ กิโลเมตร ด้านกว้างประมาณ ๑๐๐-๔๐๐ เมตร เนื้อที่อีกตอนหนึ่งนั้น คือเนื้อที่ทางฝั่งถนนตรงข้าม เนื้อที่ส่วนนี้ใช้เป็นที่พักของข้าราชการของโรงเรียนนายเรือ ซึ่งมีทั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตรและต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ตั้งของหน่วยทหารกองรักษาการณ์ของโรงเรียนและพิพิธ-ภัณฑ์ทหารเรือ

โรงเรียนนายเรือนับว่าเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูง และสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ เป็นที่ให้การศึกษาและอบรมผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนเตรียมทหารให้มีความรู้ความสามารถ ทรหดอดทนทั้งร่างกายและจิตใจ มีความเป็นผู้นำ เป็นสุภาพบุรุษชาวเรือและเป็นนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรที่ดี มีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่ออนาคตของกองทัพเรือซึ่งมีภารกิจในการรักษาความปลอดภัยทางทะเล

หลักสูตรของโรงเรียนนายเรือเป็นหลักสูตร ๕ ปี ปีหนึ่งมี ๒ ภาคการศึกษา วิชาที่ศึกษามีหลายสาขาวิชา อาทิ เช่น วิชาวิศวกรรมเครื่องกล วิชาวิศวกรรมเครื่องกลเรือ วิชาวิศวกรรมไฟฟ้าอีเลคทรอนิคส์ วิชาการเรือ เดินเรือ ดาราศาสตร์เดินเรือและอื่น ๆ ผู้ที่สำเร็จการศึกษามาจากโรงเรียนนายเรือ สภาการศึกษา วิชาทหารจะประสาทปริญญาบัตร

หอทดลองวิศวกรรมเครื่องกลเรือ, เครื่องกล, เคมี, ฟิสิคส์, ไฟฟ้า

วิทยาศาสตร์บัณฑิตให้ นอกจากนั้นหากต้องการประกอบอาชีพทางการเดินเรือหรือการช่าง–กลเรือ กรมเจ้าท่าจะออกประกาศนียบัตรต้นหน หรือนายช่างกลเรือเดินทะเลต่างประเทศให้โดยไม่ต้องสอบความรู้อีก

ความสง่างามของตัวอาคารสถานที่ และการเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่จัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพดีเลิศ ยังความเชิดหน้าชูตาและความภาคภูมิใจให้แก่กองทัพเรือตลอดจนชาวจังหวัดสมุทรปราการโดยถ้วนทั่วกัน

กองบังคับการตำรวจน้ำ

กองบังคับการตำรวจน้ำ ตั้งอยู่ในซอยเทศบาล ๑๐ (ซอยวัดบางนางเกรง) ถนนสุขุม–วิท ตำบลบางด้วน อำเภอเมือง ฯ จังหวัดสมุทรปราการ มีหน้าที่บังคับบัญชาหน่วยงานของตำรวจน้ำทั้งสิ้น ๓๔ แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ทั่วชายฝั่งทะเลไทยและแม่น้ำโขง ในเขตท้องที่ ๒๒ จังหวัด

และมีหน้าที่ปฏิบัติการในทะเลและแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นพื้นที่ของจังหวัดต่าง ๆ รวม ๒๘ จังหวัด กองบังคับการตำรวจน้ำ และหน่วยงานทั้ง ๓๔ แห่งนี้รวมกันแล้วเรียกว่า กองตำรวจน้ำ

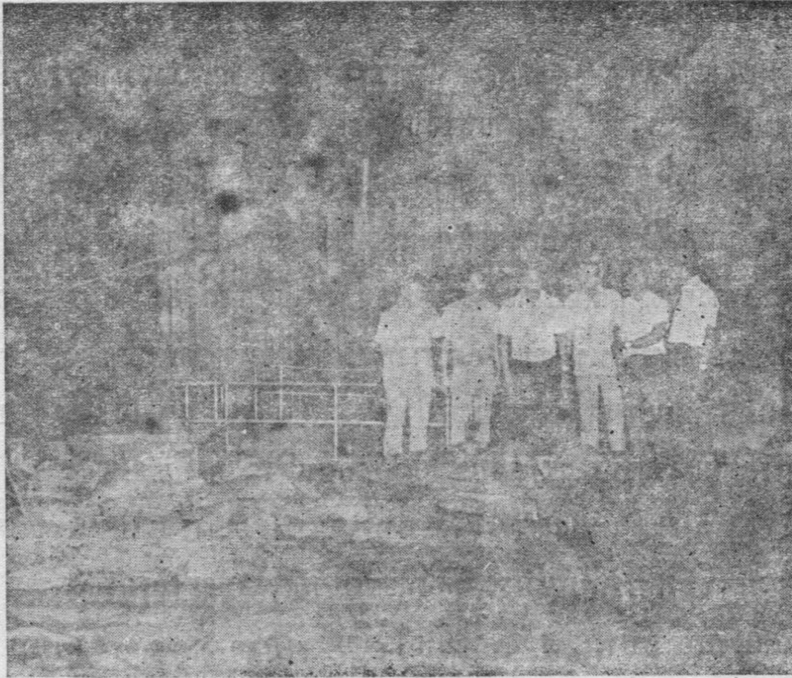
ประวัติ เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๘๖—๒๔๘๗ ซึ่งเป็นตอนปลายของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศเพื่อนบ้านของไทยซึ่งได้แก่ อินโดจีนของฝรั่งเศส (ปัจจุบันคือ เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ เขมร และลาว) มะลายูของอังกฤษ (ปัจจุบัน คือ มาเลเซียและสิงคโปร์) และพม่าของอังกฤษ (ปัจจุบัน คือ สหภาพพม่า) ล้วนถูกภัยสงครามคุกคามจนราษฎรไม่มีโอกาสทำมาหากินตามปกติ ทำให้เกิดขาดแคลนอาหารซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ข้าว แต่ประเทศไทยยังมีข้าวและอาหารต่าง ๆ สมบูรณ์ จึงมีพ่อค้าผู้ทุจริตลักลอบนำสินค้าอาหารต่าง ๆ นี้ไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้นโดยนำไปทางทะเล ทำให้ราคาอาหารในประเทศไทยสูงกว่าที่ควร เกิดความเดือดร้อนแก่คนไทย ทั้งยังทำให้รัฐบาลขาดรายได้จากภาษีสินค้าขาออกนั้นด้วย

ครั้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงบลง เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ กลุ่มประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งเป็นฝ่ายชนะสงครามได้ถือว่าประเทศไทยเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นซึ่งเป็นฝ่ายแพ้สงคราม จึงได้บังคับให้ประเทศไทยชดใช้ค่าเสียหายในการสงคราม โดยเฉพาะประเทศอังกฤษได้บังคับให้ประเทศไทยส่งข้าวให้ปีละ ๑,๒๐๐,๐๐๐ ตันในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ (จำนวนนี้ได้ลดลงตามลำดับ) ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสกัดกั้นการลักลอบนำข้าวสารออกไปขายต่างประเทศยิ่งขึ้น เพื่อรวบรวมข้าวสารเหล่านี้ชดใช้เป็นค่าเสียหายในการสงคราม

เนื่องจากการลักลอบส่วนใหญ่ถูกนำไปทางทะเล แต่รัฐบาลยังไม่มีหน่วยราชการพลเรือนใดที่มียานพาหนะและความสามารถที่จะออกปฏิบัติงานในทะเลได้ ประกอบกับในระยะนั้นเศรษฐกิจของประเทศกำลังกระทบกระเทือน ไม่สามารถจัดตั้งหน่วยราชการพลเรือนที่สามารถออกปฏิบัติงานในทะเลขึ้นได้จึงได้มอบให้กองทัพเรือมีหน้าที่ ปราบปรามการลักลอบนำสินค้าหลบหนีภาษีทางทะเล โดยทหารเรือมีอำนาจดำเนินการได้ตาม พ.ร.บ. ให้อำนาจทหารเรือในการปราบปรามการกระทำบางอย่างในทะเล พ.ศ. ๒๔๙๐

ครั้นปีต่อมาเศรษฐกิจของประเทศไทยกระเตื้องขึ้น และโดยที่ตระหนักว่า การปราบ-ปรามการกระทำผิดกฎหมายในยามสงบนี้ควรเป็นหน้าที่ของหน่วยราชการพลเรือน ไม่ควรให้เป็นหน้าที่ของทหาร รัฐบาลได้ตั้งกองตำรวจน้ำขึ้น เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๔๙๕ ให้รับช่วงการปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายในทะเลสืบต่อจากกองทัพเรือ กองตำรวจน้ำเป็นหน่วยงานชั้นกองบังคับการขึ้นในบังคับบัญชาของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรม

ตำรวจ กระทรวงมหาดไทย เดิมมีกองบังคับการตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ได้ย้ายมาตั้งอยู่ ณ ที่ปัจจุบันตั้งแต่ วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖

เรือตรวจการณ์ ๕๒๕ ยึดเรือขนแร่และค้นหาแร่คืนได้ ภายหลังจากถูกปล้นไปเพียง ๕ ชั่วโมง เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๑๘

หน้าที่ กองตำรวจน้ำมีหน้าที่สรุปโดยย่อได้ดังนี้

๑. ปราบปรามการกระทำผิดต่อกฎหมายอาญา ที่เกิดขึ้นในทะเล แม่น้ำชายแดน และแม่น้ำที่เป็นทางเข้าไปถึงท่าเรือที่สำคัญ

๒. ช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยในทะเลหรือริมฝั่งทะเล

๓. เป็นด่านแรกในการป้องกันมิให้ต่างชาติรุกล้ำอธิปไตยทางน้ำ

๔. อารักขาหรือถวายอารักขาทางน้ำต่อบุคคลสำคัญ พระมหากษัตริย์ ตรอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ของไทยและต่างประเทศ

เรือตรวจการณ์ โดยกองตำรวจน้ำมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานในน้ำ ดังนั้นเครื่องมือในการปฏิบัติงานที่สำคัญที่สุดก็คือ เรือตรวจการณ์ จึงขอแนะนำให้รู้จักเรือตรวจการณ์ของกองตำรวจน้ำ ดังนี้:—

๑. ลักษณะ เรือตรวจการณ์ของกองตำรวจน้ำมีขนาดต่างกันตั้งแต่ขนาดใหญ่ที่ปฏิบัติงานในทะเลลึกได้ จนถึงขนาดเล็กที่ใช้ในแม่น้ำลำคลอง ส่วนใหญ่จะเป็นเรือทำด้วยเหล็ก

ตัวเรือทาสีหมอก เหนือคาดพื้นทาสีขาว ที่หัวเรือจะมีเลข ๓ ตัว เขียนด้วยสีขาวไว้ทั้ง ๒ กราบ เว้นแต่เรือขนาดเล็กมาก เช่น เรือเพลายาว จึงจะมีลักษณะเหมือนเรือของประชาชนทั่วไป

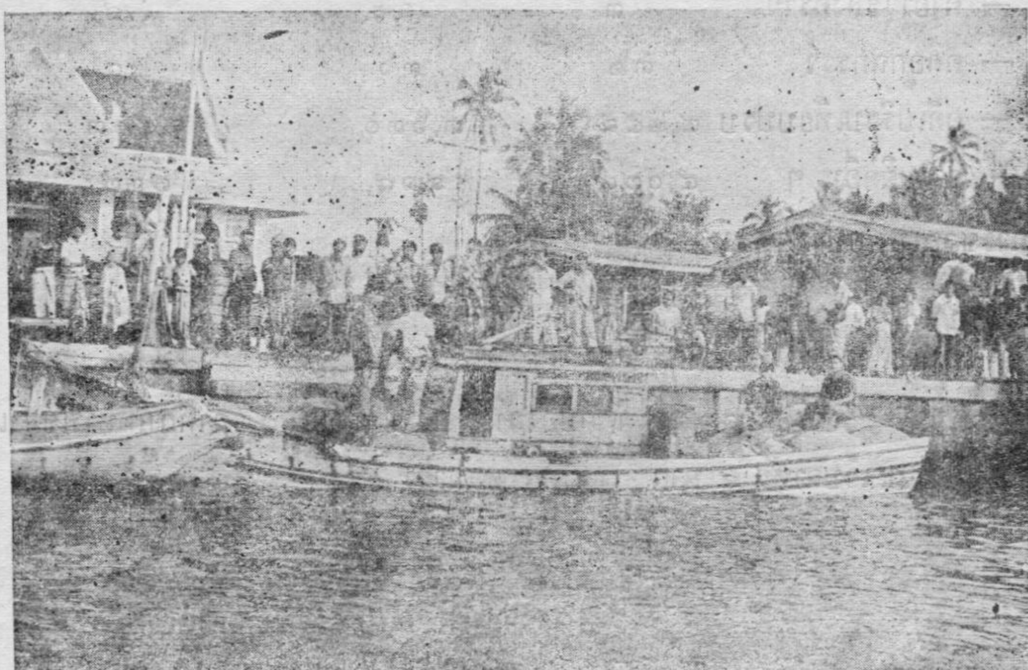
๒. **ชั้นของเรือ** เรือตรวจการณ์ของกองตำรวจน้ำแบ่งออกเป็น ๔ ชั้น คือ.—

เรือชั้น ๑. ได้แก่เรือขนาดยาวตั้งแต่ ๑๐๐ ฟุตขึ้นไป เป็นเรือที่ใช้ปฏิบัติงานในทะเลลึกปัจจุบันมีรวม ๖ ลำ

เรือชั้น ๒. ได้แก่เรือขนาดยาวตั้งแต่ ๗๐—๙๙ ฟุต เป็นเรือที่ใช้ปฏิบัติงานในทะเลใกล้ฝั่งเป็นเวลาติดต่อกันหลายวัน ปัจจุบันมีรวม ๕ ลำ

เรือชั้น ๓. ได้แก่เรือขนาดยาว ตั้งแต่ ๕๐—๖๙ ฟุต เป็นเรือที่ใช้ปฏิบัติงานในทะเลใกล้ฝั่งในระยะเวลาสั้น ปัจจุบันมีรวม ๑๙ ลำ

เรือชั้น ๔. ได้แก่เรือที่เล็กกว่า ๕๐ ฟุตลงมา เป็นเรือที่ใช้ปฏิบัติงานในอ่าวหรือในแม่น้ำลำคลอง ปัจจุบันมีรวม ๑๔๔ ลำ

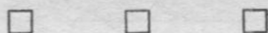

ตำรวจน้ำที่ จว. นราธิวาส จับกุมการลักลอบนำข้าวสารออกนอกประเทศทางทะเลที่ จว. นราธิวาส เมื่อเดือน มี.ค. ๒๕๑๘ ได้ข้าวสารหนัก ๕,๕๔๓ กก. พร้อมด้วยเรือที่ใช้บรรทุกและผู้ต้องหา

เรือทั้งหมดนี้แยกกันปฏิบัติงานประจำ ณ จุดต่าง ๆ ของตำรวจน้ำทั้ง ๓๔ จุด ผลงาน ในรอบ ๓ ปีผ่านมา มีผลงานดังนี้.-

	๒๕๑๖	๒๕๑๗	๒๕๑๘ (๙ เดือน)
๑. การจับกุม			
— ศุลกากร	๑๕๒	๒๑๕	๑๓๗
— การเดินเรือ	๕๘๔	๓๗๗	๑๑๕
— การประมง	๑,๔๔๒	๔๔๔	๒๐๔
— ระเบิดปลา	๖	๑	๔
— คนเข้าเมือง	๔๗	๒๗	๔๑
— สำรวจและห้ามกักกันข้าว	๗	๒	๑
— ยาเสพติด	๑๙๗	๓๔๑	๓๓๔
— ลักลอบข้าวสาร	๔๓	๙๗	๒๐
— ลักลอบน้ำตาล	๒	๑๐	๗
— ค้าอาวุธสงคราม	๓	๑๒	๘
— คดีอุกฉกรรจ์	๓๒	๓๖	๒๐
— คดีเปรียบเทียบปรับ	๔,๒๕๙	๓,๖๓๐	๑,๔๐๓
— ความผิดอื่น ๆ	๔,๐๗๕	๙๑๘	๗๓๗
๒. การช่วยเหลือประชาชน			
— ในทะเล	๓๘	๑๐๐	๓๔
— ริมฝั่ง	๑,๑๑๑	๑,๑๘๙	๑,๓๐๑

(เมื่อ ๑๑ มิ.ย. ๑๘ เรือ ๑๑๑ ได้เข้าป้องกันเรือประมงไทย ๓ ลำที่ถูกทหารเขมรแดงปล้นจนตำรวจบาดเจ็บสาหัส ๔ นาย ไม่สาหัส ๒ นาย)

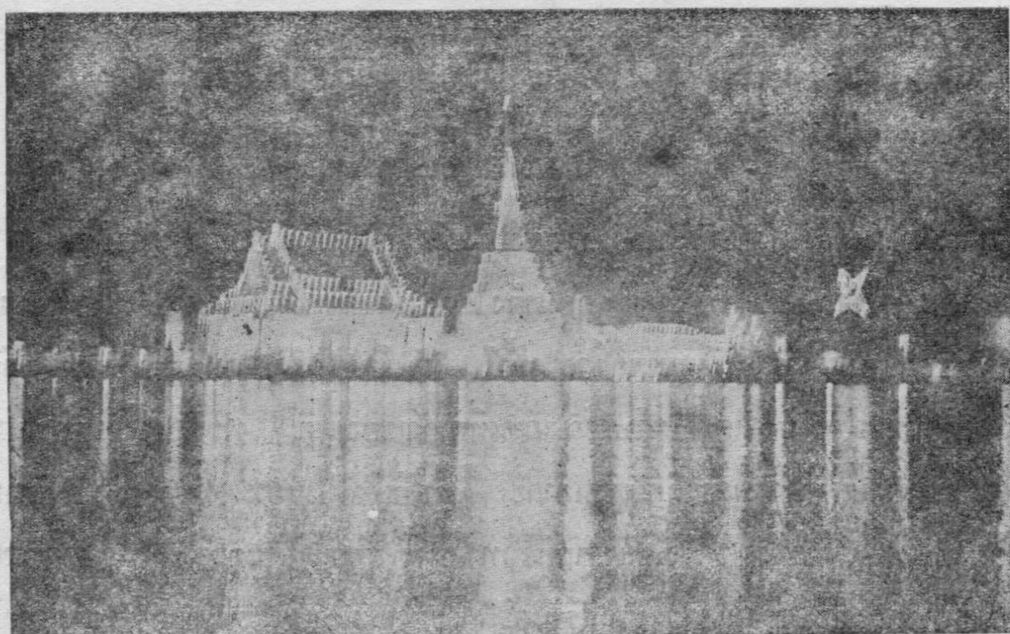

ประเพณีและการละเล่น พื้นเมือง

ประเพณีและการละเล่นพื้นเมือง

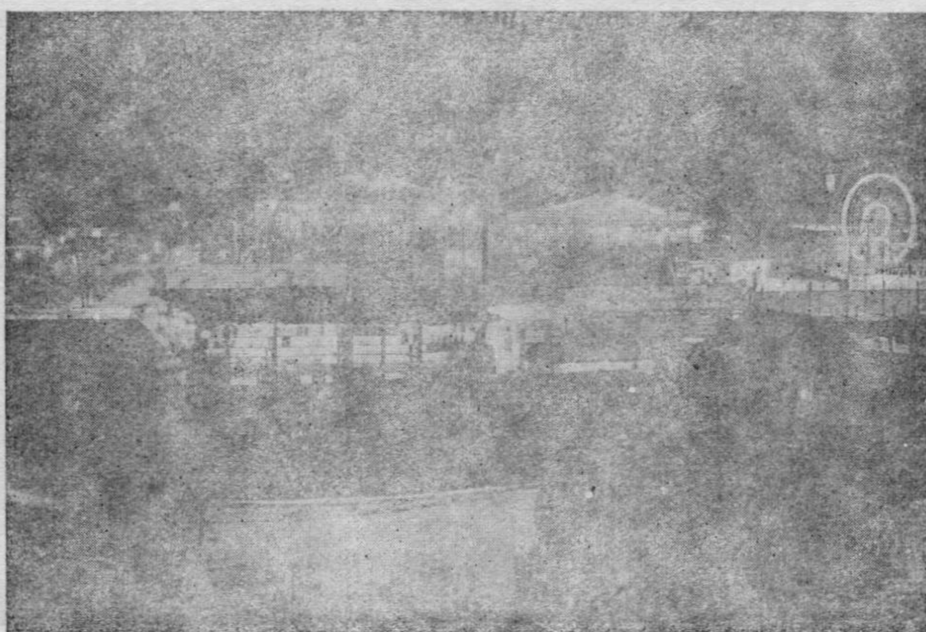
งานนมัสการพระสมุทรเจดีย์

พระสมุทรเจดีย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลปากคลองบางปลากด อำเภอเมืองสมุทรปราการ ตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ ค่อนข้างไปทางฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา พระสมุทร–เจดีย์ มีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า "พระเจดีย์กลางน้ำ" นับเป็นปูชนียสถานสำคัญที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดสมุทรปราการ และเป็นโบราณสถานที่สำคัญของชาติ พระสมุทรเจดีย์นี้เริ่มสร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พื้นที่เดิมเป็นเกาะ เรือขนาดใหญ่สามารถแล่นอ้อมรอบ ๆ เกาะได้ ภายหลังจากที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดสร้างเมืองสมุทรปราการ และป้อมต่าง ๆ ขึ้นใหม่เสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดให้พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์กับสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ ครั้งยังเป็นเจ้าพระยาพระคลัง เป็นแม่กองจัดการถมเกาะหาดทรายนั้นให้แน่นหนามั่นคง เมื่อถมเสร็จแล้ว โปรดให้กรมพระราชวังบวรมหาศักดิพลเสพย์กับพระยาราชสงครามคิดแบบพระเจดีย์จนเป็นที่พอพระราชหฤทัย แล้วจึงโปรดให้พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์กับเจ้าพระยาพระคลังเป็นผู้อำนวยการสร้าง แต่น่าเสียดายที่พระองค์เสด็จสวรรคตเสียก่อนที่จะสร้างเสร็จ พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติสืบต่อมา ทรงพระนามว่าพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้เจ้าพระยาศรีธรรมราชกับเจ้าพระยาพระคลังเป็นแม่กองจัดสร้างพระเจดีย์ขึ้นกลางเกาะตามพระราชประสงค์ของพระราชบิดา โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๖๙ เสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๑ พระราชทานนามว่า "พระสมุทรเจดีย์" แต่ราษฎรส่วนมากมักจะเรียกว่า "พระเจดีย์กลางน้ำ" โดยเรียกตามลักษณะที่ตั้ง การที่สร้างป้อมต่าง ๆ ขึ้นไว้ก็เพื่อป้องกันพระพุทธศาสนาด้วย และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่พระราชอาณาจักร พระมหากษัตริย์ทุก ๆ องค์ บรมวงศานุวงศ์ ท้าวประเทศราช เสนาพฤฒามาตย์ สมณชีพราหมณาจารย์ และประชาราษฎรทั้งปวง โปรดเกล้า ฯ ให้เตรียมการจัดหาหินและอิฐถมที่เกาะนั้นให้มั่นคงแข็งแรง

ในเวลามีงานนมัสการ พระสมุทรเจดีย์จะประดับด้วยไฟและธงทิวอย่างสวยงาม

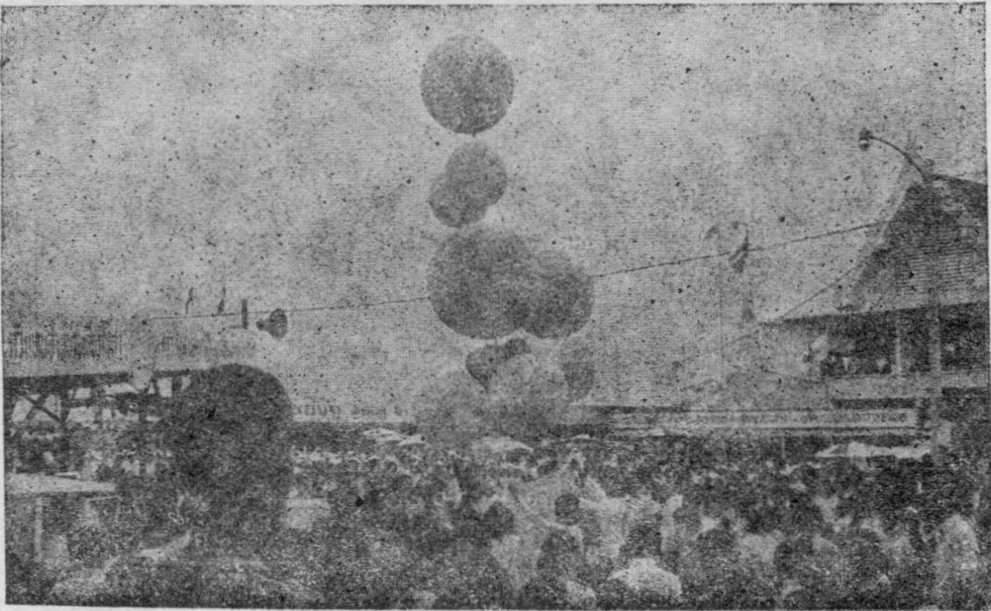
พระสมุทรเจดีย์นี้เดิมสร้างเป็นแบบย่อเหลี่ยมไม้สิบสอง ต่อมาถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์เสด็จทอดพระเนตรสภาพทั่ว ๆ ไปของพระสมุทรเจดีย์ ทรงมีพระราชประสงค์จะสถาปนาให้สูงขึ้นไปอีก เรือของชาวต่างประเทศที่เข้ามาจะได้แลเห็นพระสมุทรเจดีย์ได้แต่ไกล จึงโปรดให้ช่างไปถ่ายแบบพระเจดีย์ลอมฟางที่กรุงศรีอยุธยา แล้วโปรดให้กรมหมื่นราชสีหวิกรมเป็นนายช่างจัดการสร้างพระสมุทรเจดีย์เป็นแบบลอมฟาง ตามที่ช่างไปถ่ายรูปมาสวมพระเจดีย์เดิม นอกจากนี้ยังทรงสร้างศาลาเก๋งจีน หอเทียน หอระฆัง พระวิหาร พร้อมด้วยพระพุทธรูปปางห้ามสมุทร กับหลักผูกเรือริมน้ำรอบองค์พระสมุทรเจดีย์ และพระองค์ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ ๑๒ องค์ จากพระบรมมหาราชวัง แห่มาทางชลมารคบรรจุไว้ตามโบราณราชประเพณี เช่นรัชกาลก่อน และทรงมีพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้มีการสมโภชเป็นการใหญ่ (๓๐ ธันวาคม ๒๔๐๓) จนเป็นประเพณีทุกปีมา

ในงานมีการออกร้านทั้งของหน่วยราชการต่าง ๆ และเอกชน
มีการแข่งเรือและมีมหรสพนานาชนิดตลอดงาน

๑๑ ครั้นสิ้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว พระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรีรัชกาลต่อ ๆ มา ได้ทรงทำนุบำรุงพระสมุทรเจดีย์อยู่ตลอดมา ต่อมาเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๔๙๘ รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการบูรณะพระสมุทรเจดีย์ขึ้น โดยร่วมมือกับจังหวัดสมุทรปราการ นอกจากนี้กรมโยธาเทศบาลยังได้ดำเนินการทำถนนทางเข้าออกบริเวณองค์พระสมุทรเจดีย์ และถมดินริมถนนสายที่เชื่อมต่อบริเวณนั้นเป็นที่จอดรถ และขยายบริเวณองค์พระสมุทรเจดีย์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าเดิม เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ราษฎรที่จะไปนมัสการพระสมุทรเจดีย์

ทางจังหวัดสมุทรปราการได้จัดงานนมัสการพระสมุทรเจดีย์ เป็นงานประจำปีที่สำคัญของจังหวัด โดยกำหนดเอาวันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปีเป็นวันเริ่มงาน ก่อนเริ่มงานประมาณวันแรม ๒ ค่ำ เดือน ๑๑ จะมีพุทธศาสนิกชนทั้งชายและหญิงพร้อมใจกันไป

ชาวสมุทรปราการและต่างจังหวัดไปเที่ยวงานพระสมุทรเจดีย์มากมายทุก ๆ ปี ในเวลามีงานรถเมล์ประจำทางจะวิ่งรับส่งผู้โดยสารระหว่างปากน้ำ—กรุงเทพ ฯ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ช่วยเย็บผ้าแดงผืนใหญ่ สำหรับห่มองค์พระสมุทรเจดีย์ และพอถึงวันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ คณะกรรมการก็จะเชิญผ้าผืนนี้ตั้งบนบุษบก ใช้รถยนต์เป็นพาหนะแห่ไปรอบ ๆ ตัวเมืองแล้วเชิญผ้าแดงลงเรือแห่ไปตามลำน้ำเจ้าพระยาจนถึงอำเภอพระประแดง เพื่อให้ชาวพระประแดงร่วมอนุโมทนา แล้วจึงยกขบวนแห่กลับมาทำพิธีทักษิณาวรรตรอบพระสมุทรเจดีย์ แล้วนำขึ้นห่ม ทางจังหวัดจัดงานฉลองทั้งสองฝั่ง คือ ฝั่งพระสมุทรเจดีย์และฝั่งตัวจังหวัด เป็นเวลา ๗ วัน ๗ คืน ประชาชนใกล้ไกลต่างพากันมาสักการะนมัสการปิดทองเป็นจำนวนมาก

งานสงกรานต์อำเภอพระประแดง

ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีหนึ่ง ซึ่งชาวไทยเรายึดถือปฏิบัติเป็นประเพณีประจำ-ชาติ ถือกันเสมือนว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ตามคติโบราณ เมื่อถึงวันนี้จึงมีการทำบุญให้ทานเพื่อทำจิตใจให้สะอาด เป็นสิริมงคลแก่ตัวที่จะดำเนินชีวิตต่อไปในปีใหม่ นอกจากมีการทำบุญให้ทานแล้ว ชาวบ้านก็ยังมีการละเล่นสนุกสนานต่าง ๆ เป็นการเฉลิมฉลองต้อนรับปีใหม่และส่งท้ายปีเก่า ประเพณีสงกรานต์นี้ ตรงกับวันที่ ๑๓,๑๔ และ ๑๕ ของเดือนเมษายน ซึ่งเป็นระยะเวลาหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวในนา ชาวนาได้ชื่นชมกับพืชผลที่เก็บเกี่ยวมาได้ธรรมดา

ของคนเราเมื่อทำอะไรลงไปแล้วได้ผลสำเร็จย่อม มีความชื่น ชมยินดีตอบแทน จาก การกระทำของตน เหมือนดังที่ชาวนาหว่านพืชผลลงในนาและได้เก็บเกี่ยวพืชผลนั้น ๆ จิตใจก็อิ่มเอิบมีศรัทธาที่จะประกอบกุศลทำบุญให้ทาน กับเป็นระยะเวลาที่ได้มีโอกาสพักผ่อน หลังจากต้องตรากตรำเหนื่อยยากมาตลอดฤดูเก็บเกี่ยว ทุกคนจึงสนุกสนานรื่นเริงกันอย่างเต็มที่ในวันสงกรานต์

เมื่อถึงวันสงกรานต์ ชาวบ้านจึงนำของไปทำบุญถวายพระที่วัด และในระหว่างนี้ก็จะมีการละเล่นสนุกสนานกันตามหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น มีการเล่นสะบ้าทอย มอญซ่อนผ้า ตระ-กร้อห่วง ฯลฯ ประเพณีการละเล่นเหล่านี้แต่ละท้องถิ่นก็มีการละเล่นแตกต่างกันไป สำหรับพระประแดงเรามีประเพณีการละเล่นที่ขึ้นหน้าขึ้นตา คือ เล่นสะบ้าและมีประเพณีการปล่อยปลาอันเป็นประเพณีประจำท้องถิ่น ซึ่งยึดถือปฏิบัติมาแต่โบราณ

เมื่อพูดถึงประเพณีสงกรานต์ที่พระประแดง สิ่งที่ขาดเสียมิได้ ก็คือ ประเพณีการปล่อยปลา และประเพณีการเล่นสะบ้า ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นประเพณีที่เชิดหน้าชูตา และเป็นสัญลักษณ์ของชาวพระประแดง ใครก็ตาม ที่รู้จักพระประแดงมักอดที่จะกล่าวผ่านถึงประเพณีการปล่อยปลาและเล่นสะบ้าในงานสงกรานต์ของพระประแดงไม่ได้

งานสงกรานต์ของอำเภอพระประแดงเป็นที่ท่องเที่ยวและรู้จักกันดีทั่วไป

ประเพณีปล่อยปลา ประวัติความเป็นมาของประเพณีการปล่อยปลานั้นมีอยู่ว่า แต่เดิมมาครอบครัวชาวรามัญที่อพยพมาอยู่ใน ประเทศไทย ส่วน มาก ประกอบอาชีพในทางทำนา การทำนาในสมัยก่อนได้ผลดีเพราะดินฟ้าอากาศอำนวย ฝนตกตามฤดูกาล ไม่แห้งแล้งเหมือนในสมัยนี้ และดินซึ่งใช้ทำนาก็มีอยู่มากมาย โดยจับจองบุกเบิกจากป่าที่มีทำเลเหมาะแก่การปลูกข้าว กล่าวคือมีน้ำสำหรับใช้สอยอุดมสมบูรณ์ แต่ส่วนมากทำเลที่ไปจับจองทำนานี้อยู่ห่างไกลจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เมื่อถึงฤดูฝนหน้าทำนาก็อพยพไปปลูกกระท่อมอยู่ พอเก็บเกี่ยวนวดข้าวเสร็จก็อพยพครอบครัวกลับบ้านเดิม ได้กระทำหมุนเวียนอยู่เช่นนี้ทุกปี ได้กล่าวมาแล้วว่าทำเลที่ดินที่ใช้ทำนา ต้องเป็นทำเลที่มีน้ำใช้สอยได้สะดวก ทำเลเหล่านี้ได้แก่ที่ซึ่งมีหนอง คลอง บึง ลำราง เป็นต้น แต่ห้วย หนอง ฯลฯ เหล่านี้มักเป็นที่ตื้นเขิน เมื่อถึงฤดูแล้งน้ำในห้วย หนอง ฯลฯ ก็แห้ง ปลาที่อาศัยอยู่จึงตาย แต่ในจำพวกปลาที่อาศัยอยู่ตามห้วยหนองเหล่านี้ ปลาที่อดทนตายยากนั้นได้แก่ ปลาหมอ แม้ว่าน้ำจะแห้งเหลือแต่โคลนตม ปลาหมอก็มีชีวิตอยู่ได้โดยมุดตัวอยู่ในโคลนตม

ชาวนาที่ทำนาปลูกข้าว เมื่อสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวก็ย้ายครอบครัวจากที่นามายังบ้านเดิม จนกระทั่งสิ้นวันสงกรานต์แล้วจึงกลับลงไปยังนาของตนใหม่ เมื่อไปพบปลาหมอหมกตัวอยู่ตามโคลนตมรอวันตายอยู่ก็มีความสงสาร เที่ยวจับปลาเหล่านั้นมาขังไว้ในภาชนะ แล้วจึงนำไปปล่อยตามแม่น้ำลำคลอง ได้ทำอยู่ดังนี้นานเข้าจนได้กลายเป็นประเพณี มีการร่วมขบวนแห่แหนนำปลาไปปล่อยพร้อม ๆ กัน

ประเพณีการปล่อยปลาในวันสงกรานต์ จึงเป็นประเพณีที่ดีงามสมกับวิสัยของพุทธมามกะโดยแท้ เพราะการช่วยชีวิตของสัตว์ให้รอดพ้นจากความตายนั้น นับเป็นมหากุศล และถือกันว่าการปล่อยสัตว์ซึ่งต้องจำขัง หรือช่วยให้สัตว์รอดพ้นจากความตายนั้นนับเป็นมหากุศล และถือกันว่าการปล่อยสัตว์ซึ่งจำต้องขังหรือช่วย สัตว์ให้รอด พ้นจากความตายเป็น การสะเดาะเคราะห์ และช่วยต่ออายุของผู้กระทำให้ยืนนาน ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ดังมีเรื่องเล่ากันว่ามีพระอาจารย์องค์หนึ่งมีลูกศิษย์หลายคน อาจารย์องค์นี้มีความเชี่ยวชาญในการทำนายโชคชะตาราศี วันหนึ่งพระอาจารย์ได้ตรวจดูโชคชะตาราศีของลูกศิษย์คนหนึ่ง ซึ่งเป็นสามเณร ปรากฏว่าสามเณรลูกศิษย์นั้นอยู่ในเกณฑ์ชะตาขาดจะต้องถึงแก่ความตายในไม่ช้า พระอาจารย์มีความสงสารและสลดใจ แต่ไม่สามารถ จะช่วย เหลือผืน ชะตากรรมของสามเณรองค์นั้นได้อย่างไร จึงบอกให้สามเณรองค์นั้นลากลับไปบ้าน เพื่อที่จะได้มีโอกาสพบหน้าบิดามารดาก่อนตาย สามเณรองค์นั้นอำลาพระอาจารย์แล้วก็เดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางได้เดินผ่านป่า

พิธีปล่อยปลา ในงานสงกรานต์ของอำเภอพระประแดง

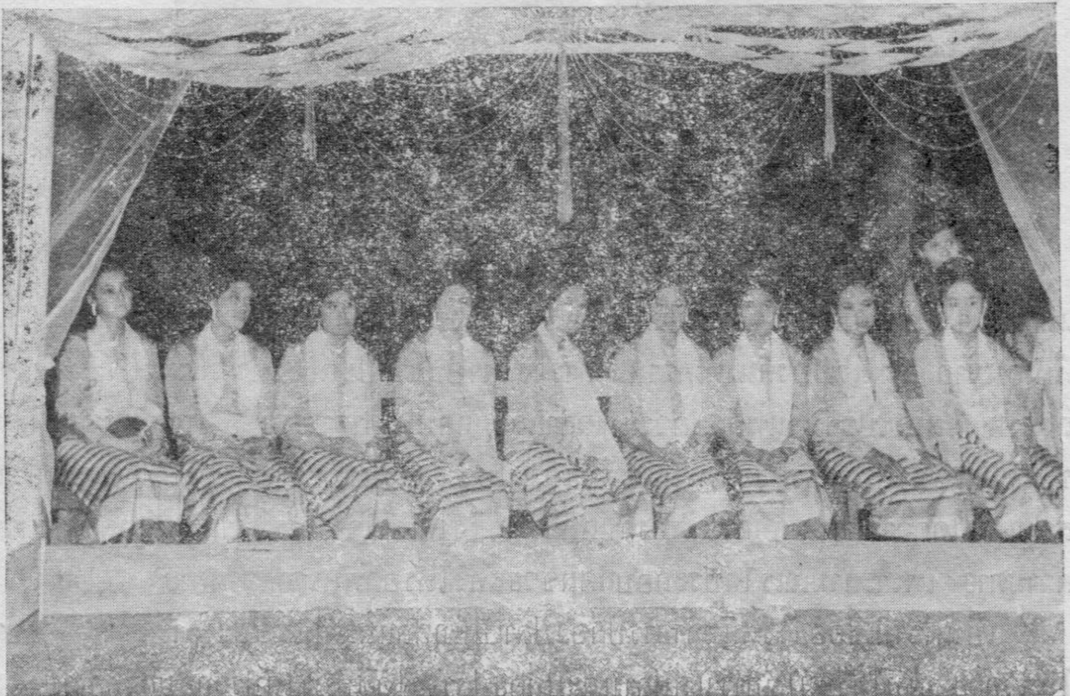
และทุ่งนา ได้พบบ่อน้ำในทุ่งนาแห่งหนึ่ง น้ำแห้งขอดบ่อ มีปลาตกคลักหมกอยู่ในโคลนเลนเป็นอันมาก สามเณรองค์นั้นมีความสงสารจึงได้จับปลาไปปล่อยในที่มีน้ำ แล้วเดินทางต่อไปถึงบ้าน เมื่อไปอยู่บ้านพอสมควรแก่เวลาแล้วก็กลับมาหาอาจารย์ ฝ่ายอาจารย์เชื่อความรู้ของตน แน่ ว่า สามเณรองค์ นั้น คงได้ตาย แน่ แล้ว ครั้น เห็นสามเณร กลับมาหาจึง แปลกใจ สอบถามได้ความตามพฤติการณ์ข้างต้นแล้ว จึงได้เข้าใจว่าการที่สามเณรองค์นี้รอดพ้นจากความตาย เพราะสามเณรได้ประกอบกุศลช่วยสัตว์ให้รอดพ้นจากความตาย

เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งว่าการปล่อยปลาเป็นกุศลและเป็น วิธีสะเดาะเคราะห์ ต่ออายุไปในตัวด้วย ผู้ที่ได้ร่วมในการ แห่ปลาและปล่อยปลาจึงได้ชื่อ ว่าได้ประกอบกิจที่ดีงาม ประจำปีอย่างหนึ่ง ควรยินดีในกรรมดีแห่งตนโดยทั่วกัน

การเล่นสะบ้า เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของหนุ่มสาวชาวพระประแดงในวันสงกรานต์ เพื่อความสนุกสนานและเชื่อมสัมพันธไมตรีระหว่างหนุ่มสาวที่จะได้มีโอกาสรู้จักใกล้ชิดสนิทสนม ย่อมเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ในสมัยก่อนนั้นหนุ่มสาวไม่มีอิสระเสรีที่จะได้พบปะพูดคุยกัน นอกจากในงานวันนักขัตฤกษ์ เช่นในงานสงกรานต์เป็นต้น ในวันสงกรานต์นี้หนุ่มสาวจะมีโอกาสดีที่สุด ถ้าหากได้ร่วมวงเล่นสะบ้าบ่อนเดียวกัน

เริ่มเล่น หญิงสาวแต่งกายเรียบร้อยอยู่ประจำบ่อน ชายหนุ่มนุ่งผ้าลอยชายด้วยผ้าม่วงบ้าง ผ้าลายบ้างมาถึงบ่อนซึ่งฝ่ายหญิงรออยู่ เมื่อได้พูดจาตกลงกันเรียบร้อยแล้วทางฝ่ายหญิงซึ่งเป็นหัวหน้า หรือเรียกว่านายบ่อนก็จะเป็นผู้เรียกให้หญิงสาวที่แต่งตัวเรียบร้อยแล้วเข้านั่งประจำที่ตามลำดับ เมื่อแรกเล่นฝ่ายหญิงสาวเป็นฝ่ายนั่งตั้งลูกสะบ้าก่อนแล้วหญิงสาวหัวหน้าบ่อนซึ่งส่วนมากมักเป็นผู้เล่นคู่ที่หนึ่งจะร้องให้ฝ่ายชายเข้าประจำที่ โดยนั่งคนละฝั่งกับทางฝ่ายหญิงตรงกันเป็นคู่ ๆ ตามลำดับ

การเล่นสะบ้าจะเล่นกี่คู่ก็ได้ตามจำนวนฝ่ายหญิงและสถานที่ ถ้าหากฝ่ายหญิงมี ๘ คน ทางฝ่ายชายก็ต้องมี ๘ คน เป็น ๘ คู่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คู่เล่นฝ่ายหญิงมีจำนวนเท่าใด ผู้เล่นฝ่ายชายก็ต้องจัดให้ครบคู่กับฝ่ายหญิงเมื่อครบคู่เรียบร้อย แล้วก็เริ่มลงมือเล่นสะบ้าตามระเบียบกติกาซึ่งฝ่ายหญิงเป็นผู้วางไว้

สาว ๆ ชาวรามัญ กำลังเตรียมเล่นสะบ้า

การเล่นสะบ้าฝ่ายชายเป็นผู้ลงมือเล่นก่อน กล่าวคือฝ่ายหญิงเป็นผู้นั่งตั้งลูกสะบ้าแล้ว ฝ่ายชายเป็นฝ่ายยิงหรือดีดลูกสะบ้าของตนให้ถูกลูกสะบ้าของหญิงสาวคู่ของตน

กติกาและกฎเกณฑ์ที่หลักใหญ่ทั่วไป ฝ่ายทำลูกสะบ้าต้องทำตามกติกา เช่นยิงสะบ้าให้ถูกลูกสะบ้าคู่ของตนที่ตั้งอยู่ เมื่อยิงก็ร้องขอต่อรองกันได้ โดยใช้วาจาที่อ่อนหวานอ้อนวอนกี่ครั้งก็ได้ คือเมื่อจะขอต้องนั่งพับเพียบลงในบ่อน กล่าวเป็นภาษามอญดังนี้ "อีกุกะหยาดอัดมัวเล่นปลอนระกะหยาด" แปลความว่า "พี่สาวจ๋าขออีกสักครั้งเถิดครับ"

ในตอนที่อ้อนวอนขอร้องทำแก้ตัวใหม่เมื่อได้ยิงลูกสะบ้าผิดไปนี้ เป็นโอกาสที่ฝ่ายชายจะได้พูดคุยกับฝ่ายหญิง อาจพูดคุยไปนอกเรื่องอย่างใดก็ได้ แต่ต้องสุภาพไม่หยาบโลน

ระหว่างที่เล่นสะบ้าอยู่นี้ ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายมักระมัดระวังตัวรักษามารยาทไม่พูดจาหรือแสดงกิริยาอย่างใดที่ไม่สมควร เพราะมีสายตาเป็นร้อย ๆ คู่กำลังเฝ้าจ้องดูอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เล่นฝ่ายชายมักอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงที่นั่งเฝ้าดูพฤติการณ์อยู่ตลอดเวลา แม้จะเล่นกันจนสว่างคาตา

เมื่อเล่นกันสมควรแก่เวลา ซึ่งอาจจะดึกถึงตีห้าหรือสว่างคาตาแล้ว ก็เป็นอันสิ้นสุดสำหรับการเล่นสะบ้าในคืนนั้น หนุ่มผู้เป็นหัวหน้าทีมฝ่ายชายก็จะกล่าวคำอำลาฝ่ายหญิงด้วยคำที่อ่อนหวานว่า "อีกุกะหยาดอัวเดิดหรือปุยเดิดกะเลาะกลาระกะหยาด" แปลความว่า "พี่สาวจ๋าผมขอลาและขออภัยหากมีการล่วงเกินนะขอรับ" ถ้าใช้ ปุยเดิด หมายความว่าพวกกระผมทั้งหลาย

งานนมัสการหลวงพ่อปาน

งานนมัสการหลวงพ่อปาน เป็นงานประจำปีของอำเภอบางบ่อสืบต่อกันมาเป็นเวลาหลายสิบปี จนกลายเป็นประเพณีสำคัญของชาวอำเภอบางบ่อและประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง แม้ท่านได้มรณภาพมากว่า ๕๐ ปีแล้ว ความเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนก็มิได้เสื่อมถอย

หลวงพ่อปานเป็นชาวบางบ่อ ครอบครัวของท่านอยู่ที่หมู่บ้านโคกเศรษฐี มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๕ คน ท่านเป็นบุตรคนที่ ๓ เมื่อตอนเป็นเด็ก บิดามารดาได้นำไปฝากไว้กับท่านเจ้าคุณศรีสากยะบุตร เจ้าอาวาสวัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง) เพื่อให้เรียนหนังสือไทย ต่อมาไม่นานท่านเจ้าคุณได้ให้อุปสมบทเป็นสามเณร เมื่ออายุครบบวชจึงได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่ที่วัดอรุณราชวรารามนั่นเอง ภายหลังได้ย้ายมาจำพรรษาที่วัดบางเหี้ยนอก ปัจจุบันเรียกว่าวัดมงคลโคธาวาส ต่อมาท่านได้ไปเรียนวิปัสสนากับพระอาจารย์ที่วัดสมถะ จังหวัดชลบุรีด้วย หลวงพ่อปานเป็นพระภิกษุที่ปฏิบัติพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด กิจของสงฆ์ที่

หลวงพ่อปฏิบัติเป็นประจำมิได้ขาดคือนำพระภิกษุสงฆ์ออกบิณฑบาตรทุก ๆ เช้า นอกจากเจ็บป่วยไปไม่ไหวแล้วท่านปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน อีกประการหนึ่งคือนำพระสงฆ์สวดมนต์เช้าเย็นที่หอสวดมนต์เป็นประจำทุกวัน และสวดมนต์เป็นคัมภีร์หรือผูกเป็นเล่มเป็นวัน ๆ ไป กระทั่งสวดปฏิโมกข์ปฏิปฐาน เหตุดังนี้ในสมัยนั้น พระลูกวัดของท่านจึงสวดมนต์เก่งมาก ด้านสาธารณประโยชน์ หลวงพ่อเป็นผู้นำในการสร้างถนนจากคลองด่านไปบางเพรียง ถนนจากวัดมงคลโคธาวาสไปวัดสว่างอารมณ์ ถนนจากวัดมงคลโคธาวาสไปคลองนางหงษ์ ถนนแต่ละสายปัจจุบันได้พัฒนาเป็นถนนถาวรและใช้สัญจรไปมาจนทุกวันนี้ ด้านความศักดิ์สิทธิ์อภินิหารของหลวงพ่อนั้นเป็นที่เลื่องลือกันไปทั่วประเทศ เป็นพระอาจารย์ที่มีญาณแก่กล้าชื่อเสียงโด่งดังในสมัยรัชกาลที่ ๕ เครื่องลางของขลังของท่านเป็นที่เลื่อมใสศรัทธามากและสืบเสาะหากันอยู่จนทุกวันนี้ เช่น พระเครื่อง เสือ ตะกรุด ผ้าประเจียดลงยันต์ ท่านคร่ำเคร่งทางวิปัสสนามากและออกธุดงค์อยู่เสมอ

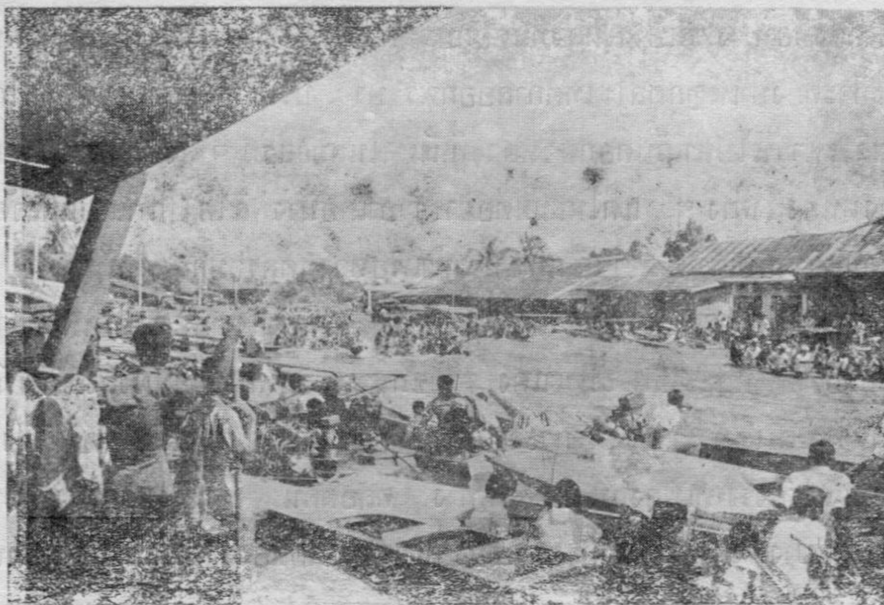

หลวงพ่อปานเป็นที่เคารพเลื่อมใสของชาวสมุทรปราการและต่างจังหวัดทั่วไป

ด้วยคุณความดีและคุณธรรมอันสูงส่ง ตลอดจนอภินิหารส่วนตัวของหลวงพ่อที่ได้ประกอบขึ้นไว้แต่ครั้งท่านยังมีชีวิตอยู่ ราษฎรในตำบลใกล้เคียง กระทั่งต่างอำเภอและต่างจังหวัดพากันเคารพนับถือและรำลึกถึงหลวงพ่ออย่างไม่เสื่อมคลาย เมื่อท่านถึงมรณะภาพไปแล้ว จึงร่วมกันประกอบพิธีนมัสการรูปหล่อของท่าน รูปหล่อดั้งเดิมของท่านปัจจุบัน

ประดิษฐานไว้ที่มณฑปวัดมงคลโคธาวาส รูปหล่อนี้หล่อไว้ตั้งแต่ท่านยังมีชีวิตอยู่ โดยคนทั่วไปและศิษยานุศิษย์ของท่านได้ร่วมแรงร่วมใจกัน ต่อมาได้มีประชาชนใกล้เคียงและที่ห่างไกลออกไปได้มาจำลองรูปหล่อของท่านนำไปนมัสการและมีงานประจำปีเช่นเดียวกัน เช่น ที่วัดสีล้ง ตำบลคลองด่าน ที่มณฑปอำเภอบางบ่อ ใกล้สถานีอนามัยชั้นหนึ่ง ที่วัดเจริญวราราม ที่วัดปานประสิทธาราม (วัดปึกกา) และที่วัดสองคลอง จังหวัดฉะเชิงเทรา

งานนมัสการหลวงพ่อปานที่วัดมงคลโคธาวาส คือวันขึ้น ๕—๗ ค่ำ เดือน ๑๒ ของทุกปี รวม ๓ วัน ในวันแรกชาวบ้านจะอัญเชิญรูปหล่อของหลวงพ่อประดิษฐานในเรือลำใหญ่ประดับด้วยธงธิว กล้วย อ้อยสวยงามมาก ภายในเรือมีพิณพาทบรรเลงแห่แหน หรือมีการละเล่นในเรือด้วย ขบวนแห่จะลากจูงด้วยเรือพาย ซึ่งมีฝีพายประจำคล้ายเรือแข่ง แต่ต่อมาใช้เรือยนต์ลากจูง ขบวนแห่จะไปตามลำคลองปึกกา กระทั่งถึงบางพลีน้อย มาบางบ่อ แล้วแห่กลับวัด อัญเชิญรูปหล่อหลวงพ่อไว้ในปะรำพิธี แต่ปัจจุบันได้สร้างมณฑปไว้โดยเฉพาะ หลังจากนั้นก็ให้ประชาชนทั่วไปได้ปิดทองนมัสการ ในงานมีการละเล่นหลายอย่างเช่น ลิเก รำวง ลำตัด เพลงฉ่อย ภาพยนตร์ เป็นต้น

การแข่งเรือในงานนมัสการหลวงพ่อปาน

งานนมัสการหลวงพ่อปานมิได้มีเฉพาะที่วัดมงคลโคธาวาสเท่านั้น ต่อมาในสมัยหลวงสกลผดุงเขต ซึ่งเป็นนายอำเภอบางบ่อในขณะนั้นเห็นควรที่จะให้งานนี้เป็นงานประเพณีสืบ

ต่อเนื่องกันสำหรับชาวอำเภอบางบ่อเช่นเดียวกับงานรับบัวของอำเภอบางพลี งานแข่งเรือของอำเภอพระประแดงหรืองานนมัสการองค์พระสมุทรเจดีย์ จึงได้กำหนดให้มีงานนมัสการหลวงพ่อปานของชาวอำเภอบางบ่อขึ้นต่อจากงานที่ทางวัดมงคลโคธาวาสได้จัดมาแล้วอีก ๒ วัน คือวันขึ้น ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ เดือน ๑๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ทางอำเภอได้กำหนดให้มีการจัดขบวนแห่รูปของหลวงพ่อปานจากวัดมงคลโคธาวาสไปประดิษฐ์ที่ปะรำพิธีในบริเวณที่ว่าการอำเภอบางบ่อ แล้วเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้ปิดทองนมัสการ มีการละเล่นต่าง ๆ เช่น ลิเก รำวง ลำตัด เพลงฉ่อย ภาพยนตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีรายการพิเศษออกไปอีก เป็นต้นว่า จัดให้มีการประกวดพืชผลทางเกษตร ประกวดการประดับตกแต่งเรือ การแข่งเรือ ประกวดโคมไฟ ซึ่งน่าดูน่าชมมาก ต่อมาทางอำเภอเห็นว่า การแห่รูปหลวงพ่อปานจากวัดมงคลโคธาวาสมาที่ว่าการอำเภอบางบ่อไม่เหมาะสมหลายประการ จึงได้ขอหล่อรูปจำลองไว้ประจำที่อำเภอ โดยทำมณฑปสำหรับเป็นที่ประดิษฐานไว้ที่ใกล้ ๆ สถานีอนามัยชั้นหนึ่งมาจนปัจจุบันนี้

งานรับบัวที่บางพลี

สมัยก่อนท้องที่อำบางพลีเป็นแหล่งที่มีดอกบัวหลวงชุกชุมมากโดยเฉพาะในฤดูฝน ดังนั้นเมื่อถึงวาระที่จะต้องบำเพ็ญกุศลในเทศกาลออกพรรษา ประชาชนต่างท้องที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับอำเภอบางพลีจะพากันไปหาเก็บดอกบัวหลวงที่นั้น ในสมัยแรก ๆ คงจะไปเที่ยวหาเก็บกันเองตามลำคลองหนองบึงต่าง ๆ แต่ในสมัยต่อมาชาวอำเภอบางพลีได้ไปหาเก็บและจัดเตรียมไว้ให้โดยไม่คิดมูลค่าตอบแทนใด ๆ เป็นการกระทำเพื่อหวังกุศลร่วมกันเท่านั้น

ก่อน พ.ศ. ๒๔๗๘ พอถึงวันขึ้น ๑๓ ค่ำเดือน ๑๑ ตั้งแต่ตอนเย็นเป็นต้นไป ชาวอำเภอเมืองสมุทรปราการและชาวพระประแดง จะชักชวนพวกพ้องเพื่อนฝูงลงเรือพร้อมด้วยเครื่องดนตรีนานาชนิด เช่น ซอ ปี่ กระจับ โทน รำมะนา โหม่ง กรับ ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น พายกันไปร้องรำทำเพลงกันไปตลอดทาง ตลอดคืน ซึ่งบางพวกจะผ่านมาทางลำแม่น้ำเจ้าพระยา บางพวกจะผ่านมาทางลำคลองอื่น ๆ เข้าคลองสำโรงและมุ่งไปยังหมู่บ้านบางพลีใหญ่

สำหรับชาวบางพลี ก็จะถือปฏิบัติกันเป็นประเพณีว่าเมื่อถึงวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ก็จะต้องเตรียมหาดอกบัวหลวง สำหรับไว้มอบให้แก่ชาวต่างบ้านที่ต้องการ และการที่มิตรต่างบ้านมาเยือนในโอกาสเช่นนั้น ก็แสดงมิตรจิตออกต้อนรับ จัดหาสุราอาหารมาเลี้ยงดูกัน

เรือนำขบวนแห่ในงานรับบัวของอำเภอบางพลี

ตั้งแต่ตอนค่ำของวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ส่วนพวกที่มารับบัวคนใดที่รู้จักมักคุ้นกับชาวบางพลีผู้เป็นเจ้าของบ้าน ก็จะพากันขึ้นไปเยี่ยมเยือนบ้านนั้นบ้านนี้ และต่างก็จะสนุกสนานร้องรำทำเพลง และรับประทานสุราอาหารร่วมกันตลอดคืน พอเช้าตรู่ของวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ชาวต่างบ้าน ต่างก็จะนำเรือของตนไปตามลำคลองสำโรง และไปขอรับบัวจากชาวบ้านบางพลีทั้งสองฝั่งคลอง การให้และรับดอกบัวก็จะกระทำอย่างสุภาพคือ ส่งและรับกันมือต่อมือหรือก่อนจะให้กันก็ยกมือพนมอธิษฐานเสียก่อน ระหว่างชาวบ้านบางพลีกับชาวต่างบ้านที่สนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นพิเศษ บางทีชาวบางพลีก็จะโยนดอกบัวลงไปให้กันโดยไม่มีพิธีรีตอง เหตุที่มีการโยนบัวให้กันระหว่างผู้คุ้นเคยสนิทสนมนี้เอง เมื่อเป็นไปนาน ๆ เข้า ก็ค่อยกลายเป็นความนิยมกันเป็นการทั่วไป การให้และรับกันแบบมือต่อมือจึงเลือนไป จนมีการนำมาพูดกันในตอนหลังนี้ว่า "โยนบัว" แทนคำว่า "รับบัว"

การรับดอกบัวของชาวต่างบ้านจากชาวบางพลี จะสิ้นสุดลงเมื่อเวลาประมาณ ๐๘.๐๐น. หรือ ๐๙.๐๐. น. และชาวต่างบ้านต่างก็จะพากันกลับ ตอนขากลับนี้จะมีการแข่งเรือกันไปด้วย แต่เป็นการแข่งกันโดยไม่มีเส้นชัยไม่มีกรรมการตัดสินและไม่มีการแบ่งประเภทหรือชนิดของเรือ ใครพอใจจะแข่งกับใครเมื่อไรที่ใด ก็แข่งกันไปหรือเปลี่ยนคู่แข่งกันไปเรื่อย ๆ ตามแต่จะสะดวกหรือตกลงกัน

ประชาชนเฝ้าชมขบวนแห่และคอยชมการแข่งเรือ

ดอกบัวที่ชาวต่างบ้านได้รับไปจากชาวบางพลีนั้น ก็จะนำไปบูชาพระในวันเทศกาลออกพรรษาตามวัดในหมู่บ้านของตน ส่วนใหญ่นำไปบูชาพระสมุทรเจดีย์ที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา อำเภอเมืองสมุทรปราการ

ประเพณีรับบัวตามที่กล่าวมาข้างต้น ครั้นนาน ๆ มาปรากฏว่าชาวอำเมืองสมุทรปราการและชาวอำเภอพระประแดงนำเรือมารับดอกบัวจากชาวบ้านบางพลีมีปริมาณลดลงเสียงกระจับปี่สีซอกลองรำมะนาเสียงเฮฮาที่เคยเซ็งแซ่ตามลำคลองสำโรง ในคืนวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ก็ค่อย ๆ เงียบหายไป

ต่อมาสมัยนายชื้น วรศิริ เป็นนายอำเภอบางพลี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๘—๒๔๘๑ ประเพณีรับบัวที่มีทีท่าว่าจะเสื่อมสูญไปนั้น ได้กลับฟื้นตัวขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เมื่อได้หารือกับพ่อค้าคหบดีตลอดจนข้าราชการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทางอำเภอจึงได้ตกลงใจจัดงานประเพณีรับบัวขึ้น คือเริ่มงานวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ และรุ่งขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นวันรับบัว อันเป็นครั้งแรกที่ทางราชการเข้ามาเกี่ยวข้องกับประเพณีรับบัวของชาวบางพลี

ในการจัดงานประเพณีรับบัวของทางราชการอำเภอบางพลีครั้งแรกนั้น มีการแต่งเรือประกวดประขันกัน ผู้ใหญ่บ้าน—กำนันต่างก็ช่วยกันหาดอกบัว และแจกข้าวต้มมัดแก่แขก

ชาวต่างบ้านและผู้จัดเรือเข้าประกวด ในวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ นั้นประชาชนชาวต่างบ้านและอำเภอบางพลีก็จะลงเรือล่องไปตามลำคลองสำโรง ร้องรำทำเพลงสนุกสนานร่วมกันและชาวบางพลีก็จะจัดสุราอาหารไว้ตอนรับแขกต่างบ้านและผู้สนิทสนมคุ้นเคย จนรุ่งเช้าวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ต่างก็พากันไปดูการประกวดเรือและรับบัวที่คลองสำโรงหน้าที่ว่าการอำเภอบางพลี

เรือที่จัดเข้าประกวดในครั้งแรก มีผู้แต่งเป็นเรือสังเค็ต เอาไม้ไผ่มาสานเป็นโครงรูปองค์พระพุทธรูปปิดหุ้มด้วยกระดาษทอง ตั้งมาบนเรือสมมุติว่าเป็นหลวงพ่อโตแห่งวัดบางพลีใหญ่ใน ผู้แต่งเรือลำนี้คือ นายไสว โตเจริญ และในปีต่อมาการจัดงานประเพณีรับบัวของทางอำเภอก็คงจัดเหมือนปีแรก แต่ได้มีการแห่รูปหลวงพ่อโตสานด้วยไม้ไผ่ที่นายไสว โตเจริญ สานไว้เมื่อปีก่อน โดยจัดเป็นขบวนเรือแห่ไปตามคลองสำโรง ระหว่างบางพลีกับสำโรง ในวันขึ้น ๑๓ ค่ำเดือน ๑๑ เป็นการประกาศข่าวงานรับบัวให้ประชาชนทราบและวิธีการนี้ได้กลายมาเป็นประเพณีแห่รูปหลวงพ่อโตก่อนวันงานรับบัวด้วย คือวันขึ้น ๑๑ ค่ำเดือน ๑๑ ตลอดมาจนกระทั่งทุกวันนี้

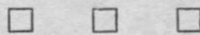

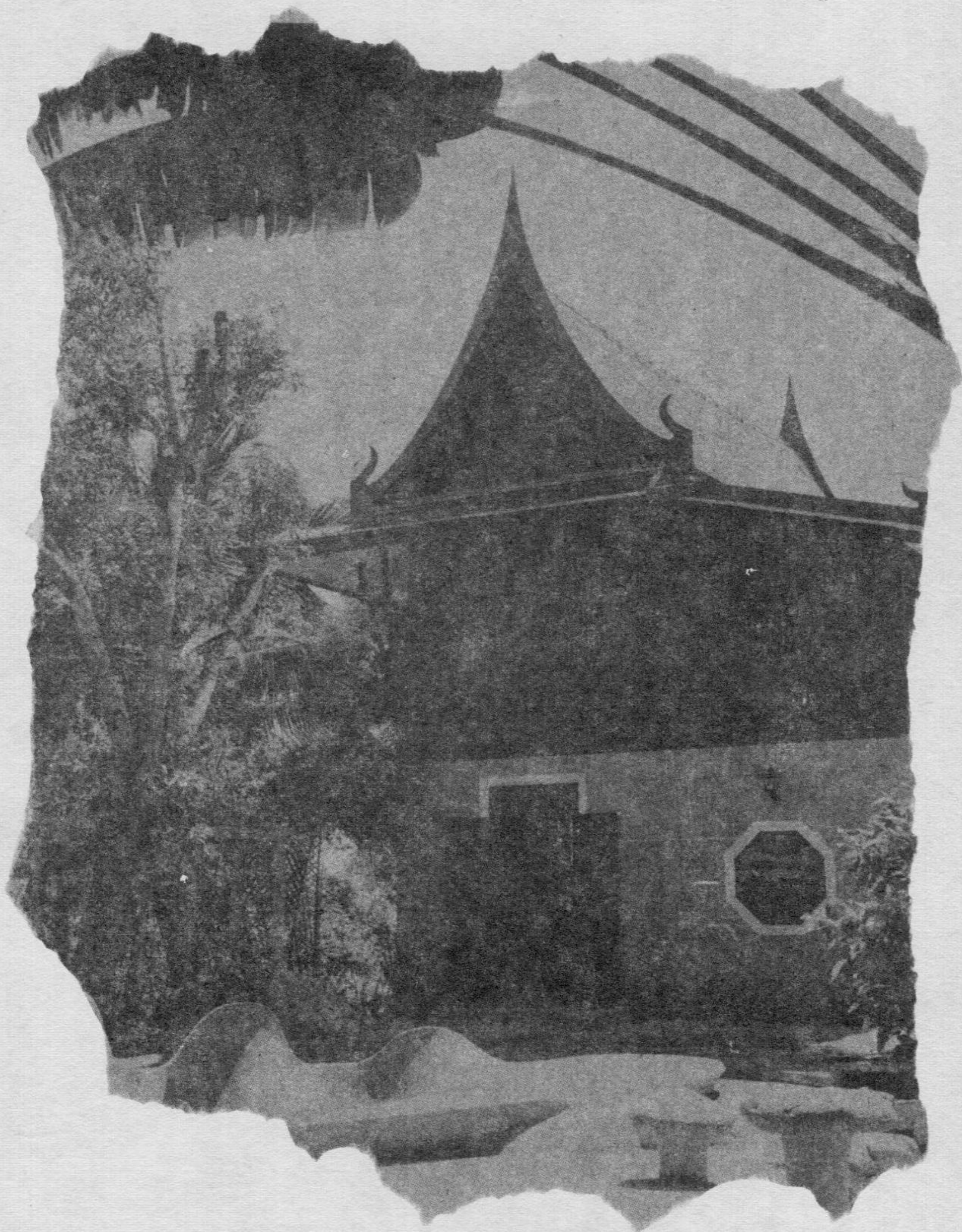
ในงานรับบัว จะมีการตกแต่งเรือเข้าประกวดประขันกันทุกปี

ในสมัยนายเชื่อม ศิริสนธิ์ เป็นนายอำเภอบางพลี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๒ ถึง พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้เพิ่มกิจกรรมในงานประเพณีรับบัวขึ้น โดยจัดให้มีมหรสพกลางแจ้งขึ้นที่บริเวณ

วัดบางพลีใหญ่ใน บริเวณวัดบางพลีใหญ่กลาง และบริเวณที่ว่าการอำเภอบางพลี ตลอดคืน กับยังจัดให้มีตลาดนัด การประกวดพืชผักสวนครัวและการประกวดนางงาม ส่วนอย่างอื่น ๆ ก็ยังคงมีเหมือนก่อน ๆ

ในสมัยปัจจุบัน การร้องรำทำเพลงตามลำน้ำดูจะหาย ๆ ไป ประชาชนคงเที่ยวสนุกสนานกันตามบริเวณที่จัดให้มีมหรสพเท่านั้น ผู้ที่มาร่วมหรือมาเที่ยวดูงานประเพณีก็ดูจะเป็นชาวอำเภอบางพลีทั้งสิ้น ชาวต่างบ้านที่มาร่วมงานก็ดูไม่สนใจที่จะถือดอกบัวติดมือกลับไปบูชาพระที่บ้านคงกลับไปมือเปล่ากันเป็นส่วนมาก ดอกบัวที่โยนและรับกันนั้น ก็มักจะปล่อยให้หลุดลอยไปตามกระแสน้ำ หรือโยนเล่นกันต่อ ๆ ไป เว้นแต่ผู้เลื่อมใสในประเพณีเก่า ๆ เท่านั้นที่จะนำดอกบัวติดมือไปบูชาพระ ซึ่งส่วนใหญ่ศรัทธาที่จะบูชาหลวงพ่อโตวัดบางพลีใหญ่ใน

เที่ยวเมืองสมุทรปราการ

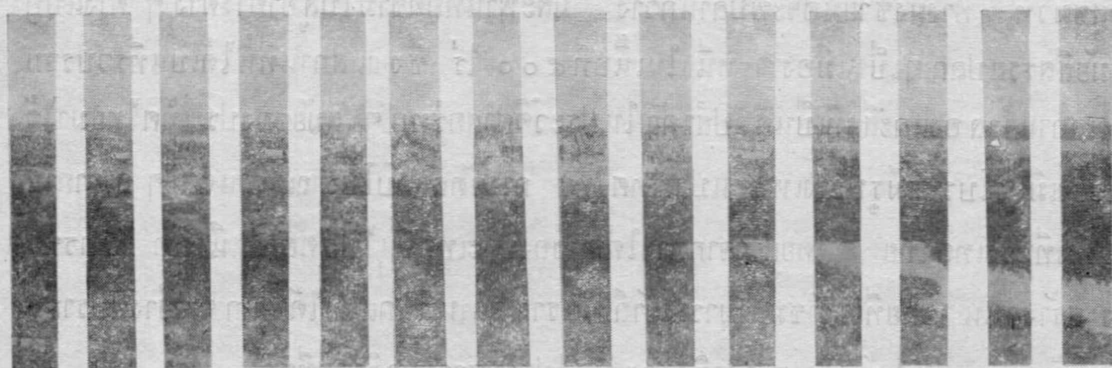
เมืองโบราณ

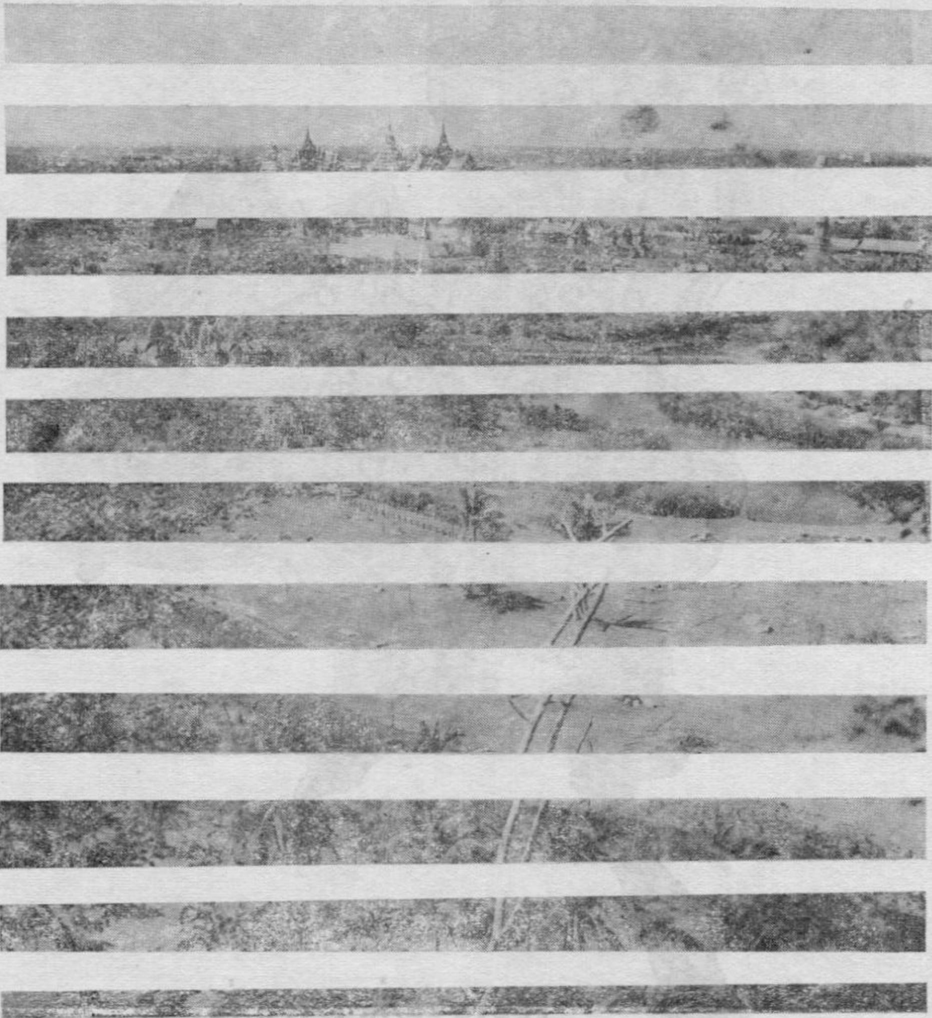
ก.ม. 33 ถนนสุขุมวิท

เมืองโบราณตั้งอยู่ที่ตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมือง ฯ จังหวัดสมุทรปราการ กม. ที่ ๓๓ ถนนสุขุมวิท ทางฝั่งซ้ายมือจะพบลานกว้าง มีสะพานทอดข้ามไปสู่อาคารต่าง ๆ ต่างแบบต่างสมัยสีสรรแปลก ๆเป็นเมือง ๆ หนึ่งในเนื้อที่ ๕๐๐ ไร่ ซึ่ง ณ สถานที่นี้ได้เป็นที่รวบรวมโบราณสถานจำล องและสิ่งที่เป็นศิลปสำคัญในประวัติศาสตร์ทุก ๆ สมัยของประเทศไทยมาไว้ พื้นที่ของเมืองโบราณมีรูปร่างเหมือนประเทศไทย การจัดลำดับโบราณสถานต่าง ๆ ก็เอาตามแบบแผนที่ประเทศไทย โดยเริ่มจากทางใต้สุดของประเทศขึ้นไปสู่ตอนเหนือสุด มีการขุดคลอง สร้างถนน โดยที่ผู้เข้าชมสามารถเข้าถึงโบราณสถานที่ทุกแห่งได้ ทุก ๆ อย่างที่ปรากฏอยู่นั้นผู้จัดพยายามทำให้เหมือนของจริ งและเป็นไปตามธรรมชาติมากที่สุด

ภายในเมืองโบราณ ท่านจะได้ชม ความงามของ โบราณวัตถุ ทั่วทุก ภาคของ ประเทศ ไทย ทั้งของจริงและของจำลองมากมาย ท่านจะพบความงดงามของโบราณวัตถุ ซึ่งมีอยู่มากมาย บรรยากาศอันร่มรื่นและสงบเงียบ เช่น ตลาดน้ำวัดพร้าว เขาพระวิหาร หมู่บ้านไทยเหนือ สวนนก ธารน้ำตก เป็นอาทิ ท่านอาจจะเพลิดเพลินจนลืมเวลากลับทีเดียว เที่ยวเมืองโบราณแห่งเดียว เหมือนกับท่านเที่ยวทั่วเมืองไทย

เมืองโบราณนี้ นอกจากจะสร้างขึ้นมาเพื่อความรู้ ความสวยงาม และความเพลิดเพลินใจให้กับผู้มาเที่ยวแล้ว ยังได้เสริมความรู้สึกนึกคิดให้แก่ผู้เข้าชมได้อย่างล้ำค่า ดังที่คุณประไพ วิริยะพันธุ์ กล่าวไว้ในตอนหนึ่งของหนังสือเรื่อง "เที่ยวเมืองโบราณ" ดังนี้ "ข้าพเจ้าจึงอยากให้มนุษย์ร่วมโลก รู้จักประเพณีและวัฒนธรรมของเราเพราะเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์แก่มวลมนุษย์ อย่างน้อยก็เป็นเครื่องเตือนใจของผู้ที่กำลังหลงทางในสังคมปัจจุบัน" และเป้าหมายใหญ่ที่เมืองโบราณได้ประสบความสำเร็จ ก็คือ การรวบรวมศิลปวัตถุของยุควัฒนธรรมและอารยธรรมต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ทั้งในรูปของทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้และเคลื่อนที่ไม่ได้ สิ่งใดซื้อหามาสะสมได้โดยไม่ผิดอาญาของบ้านเมืองก็ซื้อมารวมไว้ ชิ้นใดรื้อถอนไม่ได้หรือปรักหักพังหมดแล้วก็ค้นคว้าหาข้อมูลรังวัด เสาะหารายละเอียดด้วยการอ่าน การถ่ายภาพ การปั้น การเขียน การช่างไม้ ช่างเหล็ก และช่างปูน นักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี จิตรกรและประติมากร มาร่วมกันหารือวิจัย จนได้ข้อยุติในรูปแบบ ต่อจากนั้นก็จำลองขึ้นให้ถูกต้องทั้งลวดลาย วัสดุก่อสร้าง และวิธีการให้ใกล้เคียงกับหลักฐานจากอดีตมากที่สุด

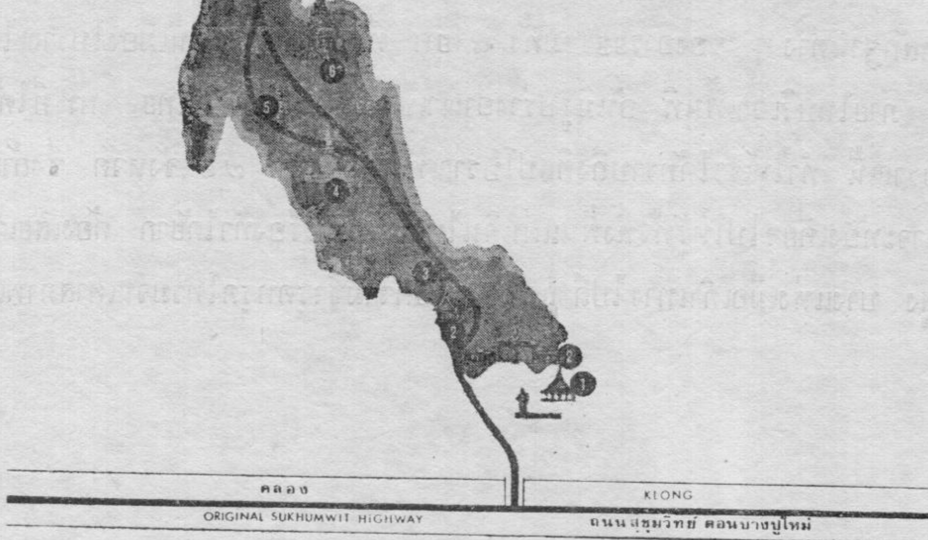

หลักฐานต่าง ๆ ของอารยธรรมทั้ง ๘ ยุค ที่เหลืออยู่ทุกวันนี้เมืองโบราณได้เก็บรวบรวมไว้ ภายในบริเวณพื้นที่ อันมีรูปร่างอาณาเขตเหมือนประเทศไทย การที่ได้เข้าไปชมเมืองโบราณนี้ ทำให้เราได้ทราบถึงศิลปโบราณทั่วทุกแห่งทั้ง ๗๑ จังหวัด ซึ่งถ้าเปรียบกับการที่เราจะท่องเที่ยวไปให้รู้ทั่วทั้งพื้นแผ่นดินไทยนั้นเป็นเรื่องทำได้ยาก ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง บางแห่งเมื่อเดินทางไปถึงแล้วอาจพบความชำรุดทรุดโทรมจนเดาสภาพเดิมไม่ออก

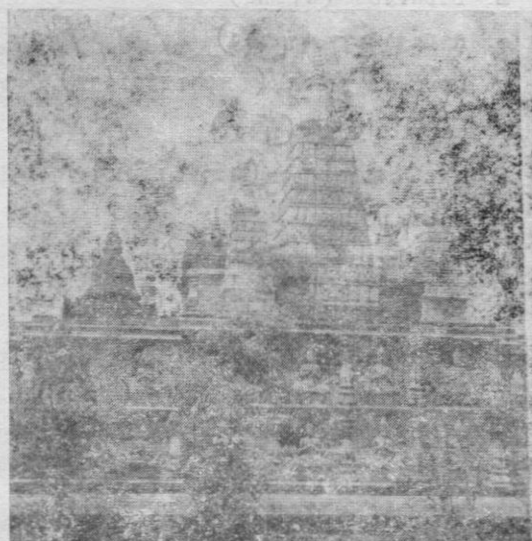
แผนที่นำเที่ยว

คลอง
KLONG
ORIGINAL SUKHUMWIT HIGHWAY
ถนนสุขุมวิทย์ ตอนบางปูใหม่
33
km

แผนที่นำเที่ยวเมืองโบราณ

๑. ศาลาหน้าเมือง (แบบสุโขทัย) เป็นที่สอบถามและขายบัตรของเมืองโบราณ
๒. ประตูเมือง (สุโขทัย)
๓. สวนมโนห์รา (พัทลุง)
๔. เจดีย์พระมหาธาตุ (นครศรีธรรมราช)
๕. เทวรูปปั้นลวะ (พังงา)
๖. พระมหาธาตุไชยา (สุราษฎร์ธานี)
๗. บริเวณทางแยก
๘. ศาลาการเปรียญวัดใหญ่ ฯ (เพชรบุรี)
๙. ปรางค์พระศรีรัตนมหาธาตุ (ราชบุรี)
๑๐. เรือนทวารวดี (นครปฐม)
๑๑. ท้องพระโรงพระเจ้ากรุงธนบุรี (ธนบุรี)
๑๒. เก๋งจีน หินสลัก
๑๓. พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท (กรุงเทพ ฯ)
๑๔. วิหารพระศรีสรรเพชญ (อยุธยา)
๑๕. พระที่นั่งจอมทอง (อยุธยา)
๑๖. พระที่นั่งสรรเพชญปราสาท (อยุธยา)
๑๗. อุทยานรามเกียรติ์
๑๘. มณฑปพระพุทธบาท (สระบุรี)
๑๙. ปรางค์สามยอด (ลพบุรี)
๒๐. พระที่นั่งคำหยาด (อ่างทอง)
๒๑. คุ้มขุนแผน (อยุธยา)
๒๒. ศาลากลางน้ำ
๒๓. ปรางค์ทรงมะเฟือง (ชัยนาท)
๒๔. วิหารวัดโพธิ์เก้าต้น (สิงห์บุรี)
๒๕. หมู่บ้านไทยภาคกลาง
๒๖. ประตูวัดโพธิ์ประทับช้าง (พิจิตร)
๒๗. เจดีย์พระธาตุสามหมื่น (ชัยภูมิ)
๒๘. วิหารสุโขทัย (พิษณุโลก)
๒๙. ปรางค์วัดจุฬามณี (พิษณุโลก)
๓๐. สวนไกรทอง (พิจิตร)
๓๑. ป้อมเมืองกำแพงเพชร
๓๒. เจดีย์ยอดทรงดอกบัว (ตาก)
๓๓. เทวโลกอุทยาน (สุโขทัย)
๓๔. ศาลาร้องทุกข์ (สุโขทัย)
๓๕. เนินปราสาท (สุโขทัย)
๓๖. วิหารหลวงวัดมหาธาตุ (สุโขทัย)
๓๗. พระมหาธาตุเจดีย์ (สุโขทัย)
๓๘. หอคำ (ลำปาง)
๓๙. เจดีย์จามเทวี (ลำพูน)
๔๐. เจดีย์เจ็ดยอด (เชียงใหม่)
๔๑. พระธาตุจอมกิตติ (เชียงราย)
๔๒. หมู่บ้านไทยเหนือ
๔๓. สวนพระลอ (แพร่)
๔๔. วิหารภูมินทร์ (น่าน)
๔๕. พระธาตุศรีสองรักษ์ (เลย)
๔๖. พระธาตุบังพวน (เลย)
๔๗. พระธาตุนารายณ์เจงเวง (สกลนคร)
๔๘. พระธาตุพนม (นครพนม)
๔๙. พระธาตุยาคู (กาฬสินธุ์)
๕๐. หอนางอุษา (อุดรธานี)
๕๑. ปราสาทหินหนองกู่ (ร้อยเอ็ด)
๕๒. กู่คูมหาธาตุ (มหาสารคาม)
๕๓. สวนสังข์ทอง (อีสาน)
๕๔. พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน (อีสาน)
๕๕. มณฑปพระพุทธบาทยืน (อุตรดิตถ์)
๕๖. ปรางศรีเทพ (เพชรบูรณ์)
๕๗. ป่าโปร่ง (สวนสัตว์)
๕๘. ปราสาทหินพนมรุ้ง (บุรีรัมย์)
๕๙. ปราสาทหินเขาพระวิหาร (ศรีสะเกษ)
๖๐. ปราสาทศรีขรภูมิ (สุรินทร์)
๖๑. ปราสาทหินพิมาย (นครราชสีมา)
๖๒. ปราสาทหินสด๊อกก๊อกธม (ปราจีนบุรี)
๗๓. ศาลาโดงวัดนิมิต (ตราด)
๖๔.
๖๕. สวนพระอภัยมณี (ระยอง)
๖๖. เรือนต้นรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพ ฯ)

รูปซ้าย พระที่นั่งสรรเพชรปราสาท กรุงศรีอยุธยา พระที่นั่งอันโอฬารหลังนี้สร้างในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถกษัตริย์องค์ที่ ๘ ของกรุงศรีอยุธยา ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเมื่อ พ.ศ. ๑๙๙๑ ปัจจุบันของเดิมสลักหักพังไปหมดแล้ว

รูปขวา เจดีย์เจ็ดยอด จังหวัดเชียงใหม่ เจดีย์องค์นี้อยู่ที่วัดโพธารามมหาวิหารในอำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงใหม่ ตามประวัติเล่ากันว่า พระเจ้าติโลกราชกษัตริย์ลานนาโปรดให้หมื่นด้ามพร้าคดไปจำลองแบบมาจากเจดีย์พุทธคยา ในประเทศอินเดีย เมื่อ พ.ศ. ๑๙๙๘

ฟาร์มจระเข้สมุทรปราการ

เมื่อพูดถึงฟาร์มจระเข้ที่สมุทรปราการ น้อยคนนักที่ไม่เคยได้ยินหรือไม่รู้จักฟาร์มจระเข้แห่งนี้ นับเป็นฟาร์มจระเข้ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในโลก ใครที่ได้มาเที่ยวเมืองสมุทรปราการแล้วอดที่จะแวะมาชมเสียไม่ได้ เนื้อที่ทั้งหมดของฟาร์มจระเข้มีประมาณ ๑๐๐ กว่าไร่ แต่ที่กำลังดำเนินการอยู่ขณะนี้ ๔๐ กว่าไร่ มีคุณอุทัย ยังประภากร เป็นเจ้าของ คุณอุทัย ยังประภากร อาชีพดั้งเดิมมีอาชีพรับซื้อหนังสัตว์ต่าง ๆ แต่มาได้คิดว่าอันบรรดาสัตว์ทั้งหลายหากถูกล่าเพื่อเอาหนังมาทำประโยชน์แก่มวลมนุษย์แล้ว ในไม่ช้าสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องสูญพันธุ์ จึงได้มีความคิดขึ้นว่าเขาน่าจะได้เลี้ยงสัตว์ เพื่อเพาะพันธุ์ ขยายพันธุ์ แพร่พันธุ์ ไม่ให้สัตว์ต่าง ๆ สูญไป แม้จะต้องเอาหนังของมันมาทำประโยชน์ก็ตาม ในบรรดาหนังสัตว์เหล่านี้เขาเล็งเห็นว่าหนังจระเข้เป็นของที่หาได้ยากลำบาก และมีราคาแพงมาก ทั้งยังไม่มีใครในเมืองไทยคิดจะเลี้ยงจระเข้มีแต่ฆ่าเอาหนังมาขายเท่านั้น จึงคิดที่จะเลี้ยงจระเข้ ซึ่งเป็นสัตว์ที่ดุร้าย และยังไม่มีใครคิดริเริ่มอย่างจริงจัง การทำงานใดก็ตามหากปราศจากคู่แข่งเสียแล้วย่อมจะนำผลกำไรมาสู่ตนอย่างมหาศาลเขาจึงได้เริ่มศึกษาค้นคว้าถึงวิธีเลี้ยงจระเข้ เตรียมติดต่อกับพรานป่าให้จับจระเข้เป็น ๆ ขนาดต่าง ๆ มาเลี้ยงเพาะพันธุ์ ในตอนแรกริเริ่มกิจการยังไม่ใหญ่โตนักก็เลี้ยงจระเข้ที่กรุงเทพ ฯ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ก็ได้ย้ายมาสร้างเป็นฟาร์มเลี้ยงจระเข้ขึ้นที่ข้าง ร.พ. สมุทรปราการ และกิจการก็ดีขึ้นตามลำดับทำให้สถานที่เลี้ยงค่อนข้างคับแคบ จึงได้ย้ายมาอยู่ที่ตำบลท้ายบ้านคือสถานที่ในปัจจุบัน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐

จระเข้ที่เลี้ยงอยู่มีทั้งหมด ๒๑ ชนิด มีทั้งพันธุ์ไทย ออสเตรเลีย นิวกินี อเมริกา แอฟริกา อินเดีย พม่า และอินโดนีเซีย รวม ๒๐,๐๐๐ ตัว แต่หนังจระเข้พันธุ์ไทยเป็นหนังจระเข้ชนิด grade ที่หนึ่งของโลก จระเข้เหล่านี้ได้ถูกแยกออกเป็นพันธุ์น้ำเค็ม พันธุ์น้ำจืด และพันธุ์ลูกผสมน้ำเค็มน้ำจืด สำหรับพันธุ์ลูกผสมนี้เป็นจระเข้พันธุ์ใหม่ที่นายอุทัย ยังประภากร ได้ทดลองผสมมีลักษณะดีเด่นกว่าเดิม คือ แข็งแรง เลี้ยงโตเร็ว และหนังมีคุณภาพดีมาก คือเกล็ดมีลักษณะสวยงาม ลวดลายเด่นชัดและทนทานมาก สำหรับจระเข้พันธุ์ต่างประเทศได้เลี้ยงไว้โดยแยกเป็นบ่อต่าง ๆ ไว้ให้ผู้สนใจเข้าชมเท่านั้น ไม่ได้เอาหนังมาทำของใช้ต่าง ๆ เหมือนจระเข้พันธุ์ไทย เพราะคุณภาพด้อยกว่า นอกจากนี้ยังมีจระเข้พันธุ์เผือก ซึ่งเป็นพันธุ์ที่หายากมาก ทางฟาร์มเลี้ยงไว้ประมาณ ๒๐ ตัว

(ซ้าย) ฟาร์มจัดสาธิตการจับจระเข้ให้ชมทุกวัน (ขวา) จระเข้ที่เลี้ยงไว้มีมากประมาณ ๒๐,๐๐๐ ตัว (ล่าง) การฟักไข่ใช้เวลา ๗๐-๘๐ วัน การเพาะเลยงลูกจระเข้ต้องใช้ความรู้และประคบประหงมเหมือนเด็กอ่อนไม่มีผิด

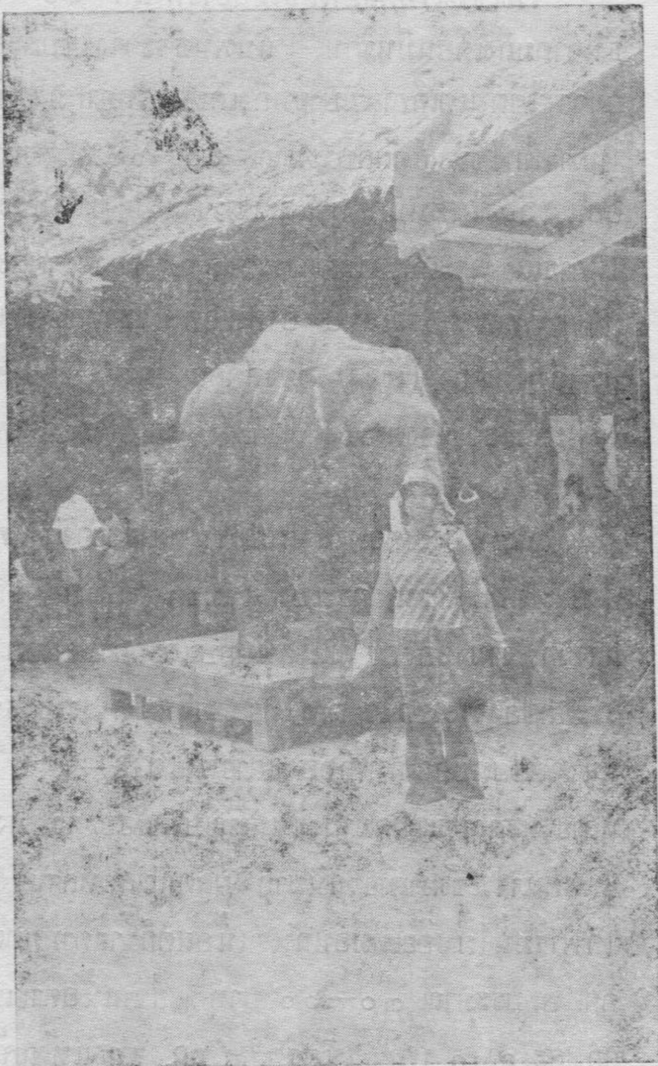
จระเข้จะเริ่มผสมพันธุ์เมื่ออายุตั้งแต่ ๑๐—๑๒ ปีขึ้นไป ฤดูที่ผสมพันธุ์ตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม แม่พันธุ์จะวางไข่ปีละครั้ง ครั้งหนึ่งประมาณ ๒๐—๒๕ ฟอง ฤดูวางไข่ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนกรกฎาคม ใช้เวลาฟักไข่ประมาณ ๗๐—๘๐ วัน และในการฟักไข่นั้นได้ผลประมาณ ๕๐—๖๐% อาหารที่ใช้เลี้ยงจระเข้ คือปลาสด สำหรับตัวอ่อนจะต้องใช้คนป้อนกุ้งและปลาชิ้นเล็ก ๆ และต้องประคบประหงมเหมือนเด็กอ่อนทีเดียว ในการเลี้ยงจระเข้นั้นจะต้องระวังรักษาเรื่องความสะอาดมาก โดยเฉพาะน้ำในบ่อจะต้องหมั่นเปลี่ยนให้สะอาดอยู่เสมอ อาหารก็ต้องระวังอย่าให้เป็นของแหลมคม เช่น ครีบปลาที่แข็ง ๆ หรือลำประโดง (เงี่ยง) ต้องตัดออก ตะปู ไม้จิ้มฟัน เป็นต้น มิฉะนั้นจะไปทิ่มตำกระเพาะให้ทะลุและอาจถึงตายได้ พวกยาง ถุงพลาสติค หรือของอื่นที่ย่อยไม่ได้ก็ต้องคอยระมัดระวังเช่นกัน

จระเข้เป็นสัตว์ที่ให้ประโยชน์หลายอย่างตั้งแต่หนัง เนื้อและกระดูก หนังจระเข้นี้จะใช้ทำประโยชน์ เช่น กระเป๋า เข็มขัด รองเท้า และอื่น ๆ เนื้อใช้ประกอบอาหารรับประทาน กล่าวกันว่ามีรสอร่อยไม่แพ้เนื้อกบและกล่าวกันอีกว่ายังใช้เป็นยารักษาโรคหืดหอบได้อีกด้วย กระดูกของจระเข้ก็ใช้ทำยาไทย ยาจีน ดีจระเข้ใช้ทำยาบำรุงกำลังสำหรับหญิงคลอดลูกใหม่ ๆ หนังจระเข้ที่มีคุณภาพดีต้องมีอายุตั้งแต่ ๒—๔ ปี แต่เดิมผลิตภัณฑ์หนังจระเข้ได้ส่งไปแพร่หลายในต่างประเทศมาก เช่นที่ญี่ปุ่น ฮ่องกง สิงคโปร์ และยุโรป แต่เดี๋ยวนี้ประเทศเรามีนักทัศนาจรเข้ามาเที่ยวกันมาก ผลิตภัณฑ์เหล่านี้จึงแพร่หลายในหมู่นักทัศนาจร ทำรายได้ให้แก่ฟาร์มนี้ไม่น้อยเหมือนกัน เนื้อสดก็ขายตามภัตตาคารต่าง ๆ เอาไปประกอบอาหารในราคา กก. ละประมาณ ๓๐—๖๐ บาท ส่วนเนื้อตากแห้งนั้นส่งไปขายยังต่างประเทศ ประมาณ กก. ละ ๑๒๐ บาท เนื้อสด ๔ กก. ตากแห้งแล้วจะได้ประมาณ ๑ กก.

ขณะนี้ฟาร์มจระเข้ได้ขยายกิจการเลี้ยงสัตว์อื่น ๆ อีกหลายชนิด เช่น งู ช้าง เสือ หมี ลิง สิงโต และนก เพื่อต้องการพัฒนาและดึงดูดนักทัศนาจรได้มาเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น เพื่อความสนุกสนานและเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่าย และในอนาคตอันใกล้นี้ คุณอุทัย ยังประภากร ยังมีโครงการที่จะตั้งฟาร์มเสือลายพาดกลอนและฟาร์มงู ควบคู่ไปกับฟาร์มจระเข้อีกด้วย

ปัจจุบันฟาร์มจระเข้แบ่งออกเป็นแผนกต่าง ๆ เช่น แผนกเลี้ยงจระเข้ แผนกเลี้ยงสัตว์อื่น แผนกบำรุงรักษาเป็นต้น ในวันหนึ่ง ๆ มีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าชมเป็นจำนวนมาก ซึ่งทางฟาร์มได้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เข้าชมเป็นประการสำคัญ มีรั้วรอบขอบชิด มีสะพานที่แข็งแรงสำหรับเดินชมจระเข้ได้อย่างทั่วถึง มีหลังคาที่ให้ความร่มรื่นกับมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลความปลอดภัยอยู่เป็นประจำด้วย

ฟาร์มเลี้ยงสัตว์อื่น ๆ ไว้ให้ชมอีกหลายชนิด เช่น งู เสือ ช้าง ลิง นก ฯลฯ

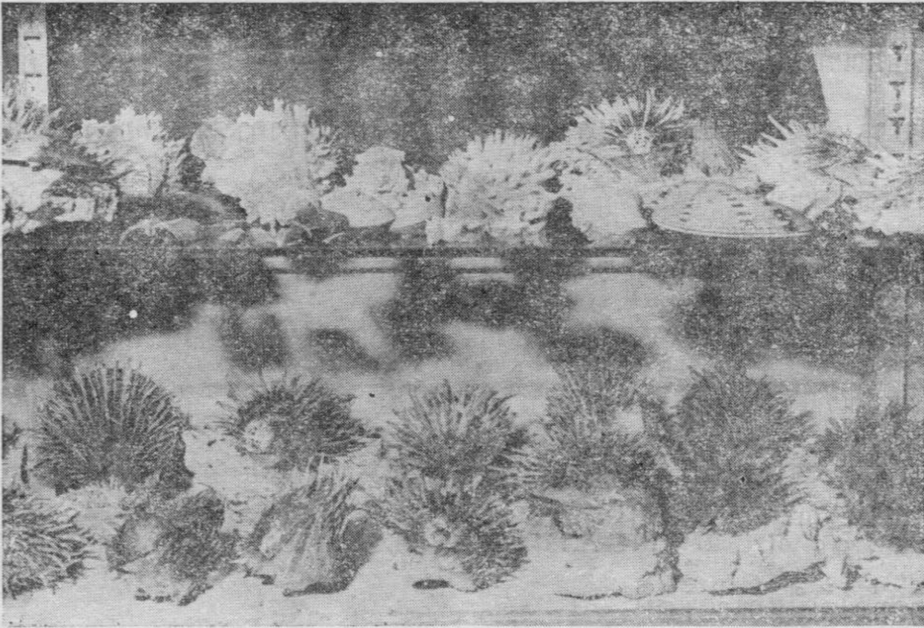
พิพิธภัณฑ์เปลือกหอย

พิพิธภัณฑ์เปลือกหอยสมุทรปราการตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๑๒๔ ถนนสุขุมวิท อำเภอเมือง-สมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตัวพิพิธภัณฑ์เป็นอาคารทรงไทยสองชั้น ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านของคุณอุไร โพธิวิหค ซึ่งเป็นทั้งเจ้าของและผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ขึ้นมา นับว่าเป็นพิพิธภัณฑ์เปลือกหอยแห่งแรกของประเทศไทยและแห่งแรกของภูมิภาคเอเชียตะวัน-ออกเฉียงใต้ด้วย อาจกล่าวได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์เปลือกหอยที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

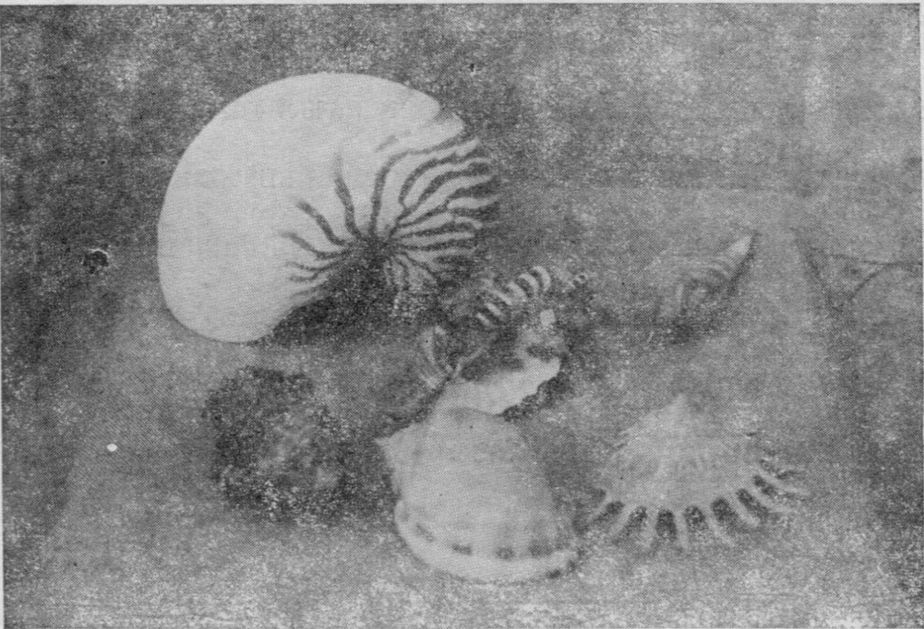
พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ เปิดให้ประชาชนเข้าชมได้ตั้งแต่วันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นมา ประชาชนจะเข้าชมได้ในวัน ศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดราชการ เวลา ๙.๐๐—๑๗.๐๐ น. ถ้าหากจะเข้าชมเป็นหมู่คณะหรือต้องการจัดเป็นรายการกุศลใด ๆ ก็สามารถติดต่อได้เป็นกรณีพิเศษ

ภายในพิพิธภัณฑ์ มีการจัดเปลือกหอยเรียงรายไว้เป็นจำพวก ๆ สวยงามมาก ผู้จัดได้เขียนคำบรรยายแหล่งที่มาและชื่อมากมาย ที่น่าสนใจมี หอยนางรมล้านปี ซึ่งดูคล้ายหอยนางรมปัจจุบัน แต่ผิดที่สีเท่านั้น เพราะดำคล้ำจนดูเผิน ๆ นึกว่าเป็นก้อนหิน หอยเต้าปูน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกระสวยหรือลูกดิ่ง เปลือกหนามีลวดลายงดงาม แต่ตรงปากบางและบิ่นง่าย หอยเบี้ยสีทองออรอร่าหรือหอยเบี้ยสีส้ม ลักษณะของมันเกือบจะกลม เปลือกนอกเป็นสีส้ม เปลือกด้านในเป็นสีขาวและพื้นมีสีส้ม หอยมะเฟือง ซึ่งมีเปลือกเป็นริ้วเล็ก ๆ คล้ายกลีบมะเฟือง หอยนางรมหนามซึ่งมีสีสวยงามและมีหนามระเกะระกะอยู่โดยรอบตัว และหอยอื่นๆ อีกสุดคณานับ

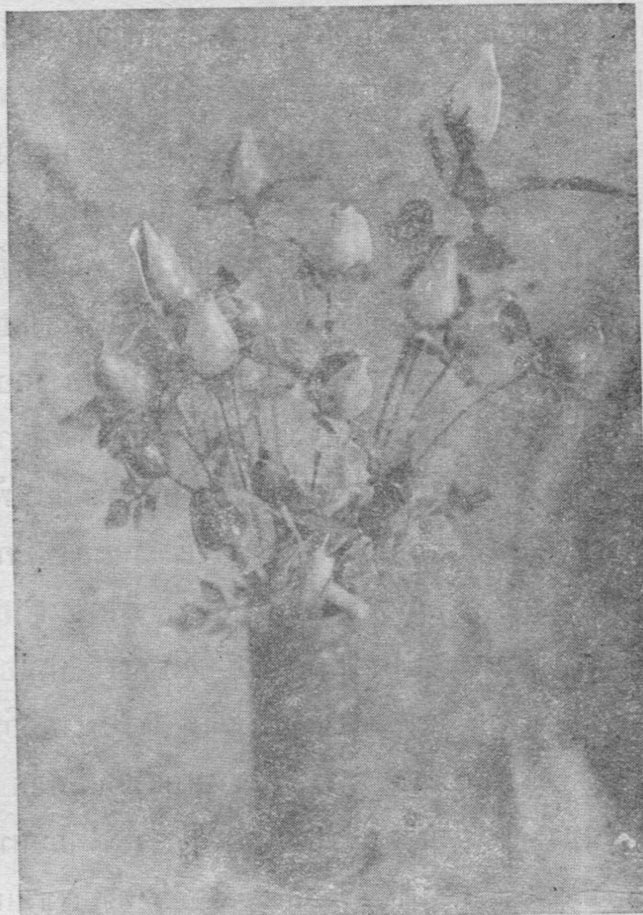
พิพิธภัณฑ์หอยแห่งนี้เป็นสถานที่น่าท่องเที่ยว ผู้ชมจะได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน นับว่ามีค่าควรแก่การไปชมเป็นอย่างยิ่ง

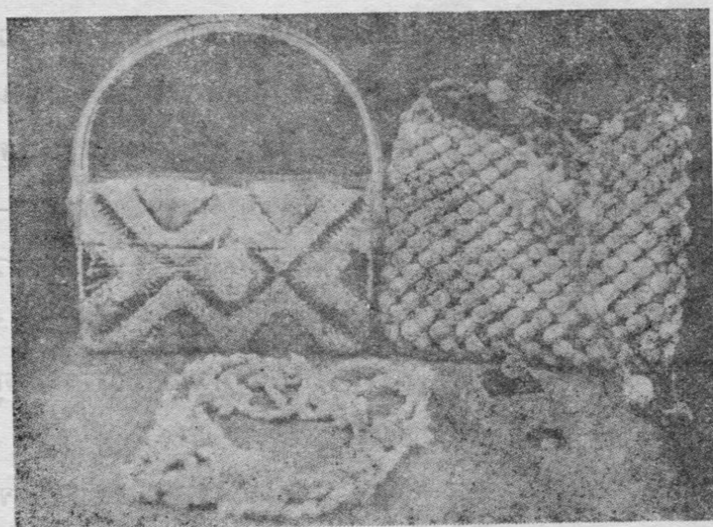

ในพิพิธภัณฑ์จะมีเปลือกหอยจัดไว้เป็นหมวดหมู่มากมาย ท่านจะได้ความรู้
และความเพลิดเพลินเป็นอย่างยิ่ง

ถ้าท่านมีความรู้และมีโอกาสท่องเที่ยวทางทะเลอาจโชคดีเป็นเศรษฐีย่อย ๆ ก็ได้
เพราะเปลือกหอยหลายชนิดมีราคาเป็นพันบาทเป็นหมื่นบาทขึ้นไป

เปลือกหอยสามารถนำมาประดิษฐ์เป็นสินค้าพื้นเมืองได้หลายชนิด

พระธุตังคเจดีย์

พระธุตังคเจดีย์ วัดอโศการาม เป็นปูชนียสถานที่สำคัญอันศักดิ์สิทธิ์สวยงามยิ่งแห่งหนึ่งของจังหวัดสมุทรปาการ ประวัติความเป็นมาของการสร้างมีโดยสังเขปดังนี้

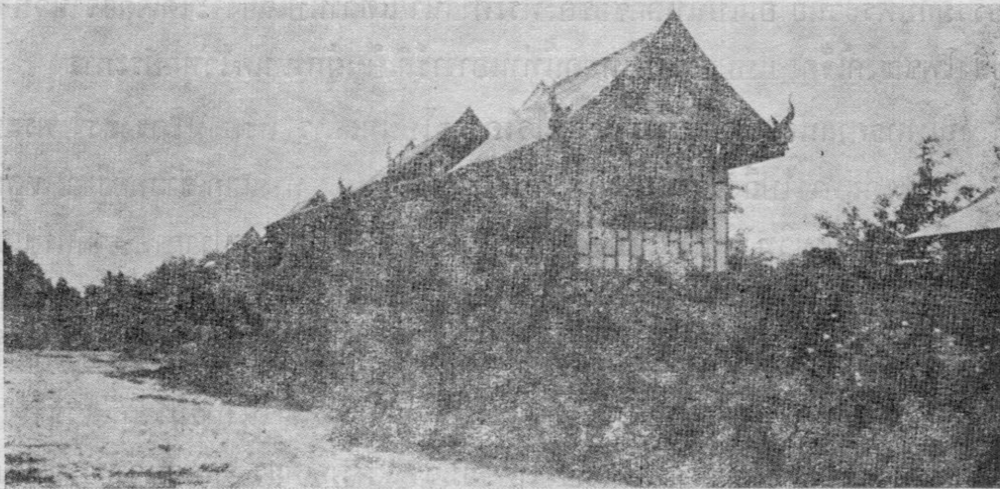
ความเดิมมีอยู่ว่า พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์ นามเดิม ลี ฉายา ธมฺมธโร เป็นพระฝ่ายวิปัสสนาธุระ รักษาธุดงควัตรเป็นนิตย์ (เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์มั่น) ท่านผู้นี้เป็นผู้แตกฉานในสมถวิธี สามารถฝึกอบรมศิษยานุศิษย์ให้บำเพ็ญสมาธิได้ผล คือความสงบใจเป็นที่อัศจรรย์ ท่านได้จาริกไปบำเพ็ญธุดงควัตร และอบรมสั่งสอนประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ในที่สุดได้จาริกมาถึงตำบลที่ตั้งวัดอโศการามในปัจจุบันนี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งขณะนั้นเป็นที่ว่างสงบเงียบ เหมาะแก่การทำความเพียรทางจิต ท่านจึงมาปักกลดบำเพ็ญสมณธรรม ไม่ช้าก็ได้มีผู้มารับฟังคำสอนและฝึกบำเพ็ญสมาธิมากขึ้น และได้สร้างเสนาสนะถวาย เมื่อเห็นว่าสภาพสิ่งปลูกสร้าง และพระสงฆ์มีความมั่นคงพอที่จะเป็นวัดถาวรสืบต่อไปได้ กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้อนุญาตให้ตั้งวัด และขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาได้นามว่าวัดอโศการาม ตามปณิธานของท่านอาจารย์ลี ซึ่งดำริสร้างวัดนี้ถวายเป็นพระบรมราชานุสรณ์ แห่งพระเจ้าอโศกมหาราชประเทศอินเดีย โดยที่ครั้งหนึ่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ ท่านได้เดินทางไปจำพรรษา ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย ได้เห็นบรรดาถาวรวัตถุปูชนียสถานที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างไว้ถูกทำลายบ้าง ชำรุดหักพังไปตามกาลเวลาบ้าง รู้สึกสังเวชใจ จึงตั้งปณิธานสร้างวัดอโศการามขึ้นไว้เป็นอนุสรณ์

ครั้นมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ ท่านอาจารย์ลี ได้ไปพักบำเพ็ญสมณธรรม ณ วัดเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี กาลครั้งนั้นท่านได้ปรารภความเพียรขั้นอุกฤษฐ์ถวายชีวิตแด่พระศาสนา งดเว้นการฉันภัตตาหารและการหลับต่อเนื่องกัน เป็นเวลานาน ณ กาลครั้งนั้นได้บังเกิดสมาธินิมิตให้ท่านเห็นซากเจดีย์โบราณพังทลาย กระจัดกระจายน่าสังเวช ในนิมิตนั้นยังได้เห็นพระ–สงฆ์จำนวนมาก ชุมนุมกันสมโภชพระบรมสารีริกธาตุด้วย ต่อมาท่านได้เล่าเรื่องนิมิตดังกล่าวให้อุบาสก อุบาสิกา และศิษยานุศิษย์ฟัง ผู้ได้ฟังเกิดความเลื่อมใส และคิดดำริที่จะสร้างพระธุตังคเจดีย์ ตั้งแต่ครั้งท่านอาจารย์ลียังมิได้มรณภาพ เพื่อเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุ ซึ่งท่านอาจารย์ลีได้มาโดยสัตยาธิษฐานธรรมปฏิบัติ (อาราธนามา)

หลังจากที่ท่านอาจารย์ลีได้มรณภาพไปแล้ว คณะกรรมการวัดอโศการาม ซึ่งมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาน สมเด็จพระสังฆราชวัดมกุฏกษัตริยาราม สมัยดำรงพระสมณศักดิ์เป็น

พระธุตังคเจดีย์ เป็นหมู่พระเจดีย์รวมกลุ่มอยู่ ๑๓ องค์
เป็นศิลปสมัยรัตนโกสินทร์ยุคต้น พุทธศตวรรษที่ ๒๕

บริเวณสำนักอันสงบและร่มรื่นของอุบาสิกา
การศึกษาทางวิปัสสนาทางวัดจัดเป็นเรื่องสำคัญ มีอุบาสก อุบาสิกาสนใจกันมาก
รวมทั้งชาวต่างประเทศด้วย

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดอโศการามเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ พลโท พงษ์ ปุณณกันต์ เป็นประธานฝ่ายคฤหัสถ์ ได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ ในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕ และดำเนินการก่อสร้างต่อมาจนการก่อสร้างได้เสร็จเรียบร้อย สิ้นเงินค่าก่อสร้าง ๒,๓๒๕,๐๐๐ บาท (สองล้านสามแสนสองหมื่นห้าพันบาท) การออกแบบและดำเนินการก่อสร้างนี้โดยนายช่างคนเดียวกับผู้สร้างพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ ครั้นสร้างสำเร็จแล้ว ได้กราบบังคมทูลอัญเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๐๙ ความหมายของพระธุดังคเจดีย์ ก็คือเป็นพระเจดีย์อนุสรณ์แห่งธุดงควัตร พระธุดังคเจดีย์นี้ เป็นเจดีย์หมู่ รวมเจดีย์ ๑๓ องค์ ตั้งอยู่ในพื้นที่สี่เหลี่ยม ตรงกลางเป็นองค์ประธาน ล้อมรอบด้วยเจดีย์บริวาร ๓ ชั้น ๆ ละ ๔ องค์ ที่ก่อสร้างดังนี้ก็เพื่อแสดงถึงสมาธิจิต เพื่อดำเนินตามอริยมรรคโดยถูกครบถ้วนแล้วจะเกิดญาณในอริยสัจสี่เป็น ๓ ชั้น เรียกว่าปริวัตสามและเกิดยถาภูตญาณทัศนะ คือญาณหยั่งรู้สังขารทั้งปวงตามเป็นจริง พระธุดังคเจดีย์มีรูป ๔ เหลี่ยม เปรียบด้วยมหาสติปัฏฐานสี่ กว้าง ๓ วา หมายถึงไตรสิกขา สูง ๑๓ วา หมายถึงธุดงควัตรสิบสามประการ เมื่อดูทางทิศประสานตรง ๆ จะเห็นเจดีย์ล้อมวงเป็นคู่ หมายถึงพระธรรมกับพระวินัย อันเป็นหลักชัยของพระศาสนา แต่ถ้านับเฉียงจะได้เจดีย์จำนวน ๗ องค์ หมายถึงโพชฌงค์เจ็ด แบบเจดีย์ทั้งหมดนี้ท่านอาจารย์ลีเป็นผู้กำหนดไว้ทุกประการ

ท่านพุทธศาสนิกชน และท่านผู้ที่สนใจใครจะไปนมัสการ หรือชมโครงสร้างพระธุดังคเจดีย์ ท่านจะเดินทางไปถึงวัดได้โดยสะดวกโดยทางรถยนต์ ทางแยกเข้าวัดอยู่ ณ หลักกิโลเมตรที่ ๓๑ ถนนสุขุมวิท ตำบลบางปิ้ง อำเภอเมือง ฯ จังหวัดสมุทรปราการ จากทางแยกถนนสุขุมวิท ไปถึงบริเวณวัด และที่ตั้งพระธุดังคเจดีย์ เป็นถนนราดยางระยะทางประมาณ ๑ กิโลเมตรเศษ เมื่อท่านไปถึงบริเวณวัดแล้วท่านจะพบบุคคลไปมาอยู่มิได้ขาด บางคนก็มาจากจังหวัดที่อยู่ไกล บางพวกจัดรถมาเป็นคณะก็มี จุดมุ่งหมายในการมาวัดนี้ส่วนใหญ่ก็เพื่อนมัสการพระธุดังคเจดีย์ นมัสการและเสี่ยงใบเซียมซีหลวงพ่อเศียร (ลือกันว่าทำนายแม่นนัก) บางคณะก็มาเพื่อปล่อยสัตว์ เพื่อสะเดาะเคราะห์เอาบุญ (ส่วนใหญ่ปล่อยปู) เพราะสถานที่ร่มรื่น เป็นที่ปลอดภัยแก่สัตว์ทั้งปวง (ทางวัดห้ามรังแกสัตว์ทุกชนิด ในบริเวณวัด) บางคณะก็มาศึกษาเรื่องสมาธิและวิปัสสนา ฯลฯ ผู้ที่มีความกลัดกลุ้มใจ จิตสับสน ไม่สงบ เมื่อได้มีโอกาสนมัสการพระธุดังคเจดีย์อย่างศรัทธาโดยสงบ มีสมาธิ โดยใช้ปัญญาแล้วทำให้ความกลัดกลุ้มวุ่นวายต่าง ๆ คลายลง

พิพิธภัณฑ์ทหารเรือ

พิพิธภัณฑ์ทหารเรือ ตั้งอยู่ที่ถนนสุขุมวิท ฝั่งตรงข้ามกับโรงเรียนนายเรือ จังหวัดสมุทรปราการเปิดให้ผู้สนใจเข้าชมได้สัปดาห์ละ ๔ วัน คือ วันพุธ ถึง วันเสาร์ ระหว่างเวลา ๐๙.๓๐ น. ถึง ๑๒.๐๐ น. และเวลา ๑๓.๐๐ น. ถึง ๑๕.๐๐ น. เว้นวันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคารและวันหยุดราชการ โทร. ๙๕๐๐๔๑

พิพิธภัณฑ์ทหารเรือ เป็นพิพิธภัณฑสถานแบบพิเศษของกองทัพเรือ จัดตั้งขึ้นเพื่อความมุ่งหมายที่จะสงวนรักษา เก็บรวบรวมวัตถุพิพิธภัณฑ์ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีที่เกี่ยวกับกิจการทหารเรือมารวบรวมไว้ในที่แห่งเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ทหาร ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการศึกษา พิจารณายุทธวิธีและหลักนิยมในการรบของกองทัพเรือ นอกจากนี้ ยังมีความมุ่งหมายที่จะจัดแสดงวัตถุพิพิธภัณฑ์แก่ประชาชน และสนับสนุนส่วนราชการอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์และพัฒนาการทางทะเล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการของสังคมส่วนรวมของชาติ

กิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ทหารเรือแบ่งการจัดแสดงออกเป็น ๓ อย่าง ดังนี้

๑. การจัดวัตถุแสดงประจำ คือไม่มีการเปลี่ยนแปลงห้องแสดงและทำการโยกย้ายวัตถุนั้น ๆ เช่น เรือรบทางทะเลสมัยโบราณประเภทเรือใบและเรือกลไฟ เครื่องหมายประดับเรือรบตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๕ แผนที่ยุทธศาสตร์ทางเรือ ฯลฯ เป็นต้น

๒. การจัดแสดงชั่วคราว คือการจัดแสดงนิทรรศการเรื่องราวอันเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เป็นครั้งคราวตามความเหมาะสมกับเหตุการณ์นั้น ๆ เช่น กรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ การจับเรือเชลยครั้งสงครามโลกครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ยุทธนาวีที่เกาะช้าง ระหว่างกองเรือฝรั่งเศสกับไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ ฯลฯ เป็นต้น

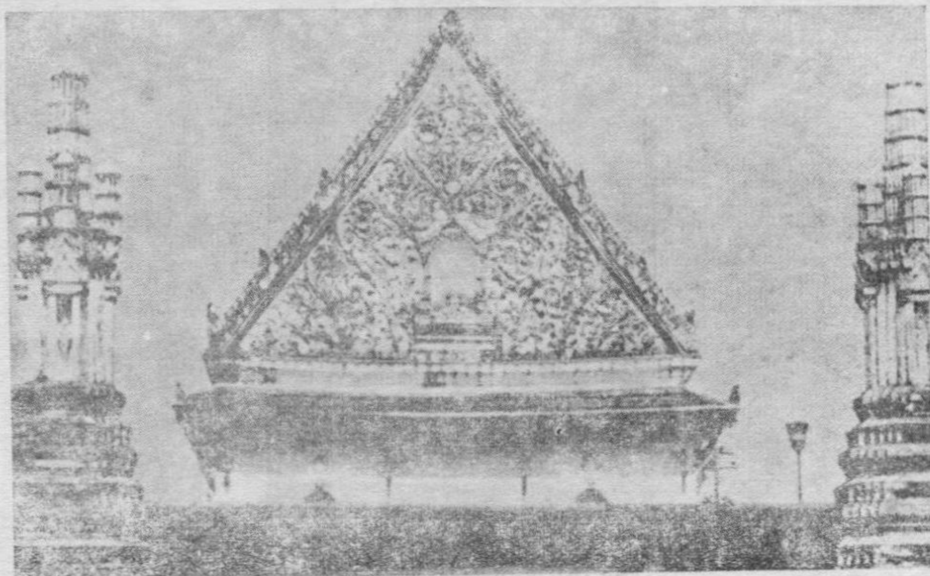
๓. การจัดแสดงเพื่อการศึกษา คือการนำวัตถุออกแสดงให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ทางด้านการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเป็นส่วนใหญ่ มีการจัดแสดงดังนี้คือ การจัดห้องแสดงตามความเหมาะสมของวัตถุ และการจัดวัตถุแสดงตามเนื้อเรื่อง เช่น วิวัฒนาการของเรือพระราช-พิธีและเรือใบ วิวัฒนาการของเรือรบไทย เครื่องแต่งกายทหารเรือ อาวุธของทหารเรือ ประวัติการยุทธ์ทางเรือ การปฏิบัติการของทหารนาวิกโยธินในพื้นที่ภาคเหนือ ฯลฯ เป็นต้น

เที่ยววัดเมืองปากน้ำ

เมืองสมุทรปราการเป็นเมืองพระพุทธศาสนา วัดวาอารามใหญ่น้อยตั้งเรียงรายอยู่ทั่วไป ท่านที่ชอบเที่ยวชมวัดและศิลปวัตถุต่าง ๆ ในวัดจะไม่ผิดหวังเลย นอกจากพระสมุทรเจดีย์ พระธุตังคเจดีย์และวัดมงคลโคธาวาส ซึ่งได้กล่าวในหนังสือเล่มนี้แล้ว วัดที่สำคัญอื่น ๆ ที่ขอยกมากล่าวพอสังเขปมีดังนี้

๑. **วัดกลางวรวิหาร** เป็นพระอารามหลวงชั้นโทชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ที่ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นวัดโบราณ ไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้สร้างและสร้างมาแต่เมื่อไร สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา ภายในวัดมีปูชนียวัตถุและถาวรวัตถุเก่าแก่หลายอย่าง เช่นพระประธานในพระอุโบสถเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยศิลาแลง เป็นพระ-พุทธรูปโบราณไม่ปรากฏพระนาม นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปและพระสาวกองค์อื่น ๆ ในพระอุโบสถอีก ๔๕ องค์ ส่วนมากเข้าใจว่าเป็นพระพุทธรูปโบราณ พระอุโบสถยาว ๙ วาคืบ กว้าง ๖ วา ก่อด้วยอิฐถือปูน หลังคงมุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีเหลือง หน้าบันเป็นลวดลาย

ปูนปั้นสวยงามประดับด้วยจานของเก่า ภายในพระอุโบสถมีภาพเขียนฝาผนัง เรื่องพระพุทธ-ประวัติในพระปฐมโพธิกถา

พระอุโบสถวัดกลางวรวิหาร

๒. วัดไพชยนต์พลเสพ เป็นพระอารามหลวงชั้นโทชนิดราชวรวิหาร ตั้งอยู่คลองลัดหลวง ตำบลบางพึ่ง อำเภอพระประแดง วัดนี้กรมพระราชวังบวรมหาศักดิพลเสพทรงสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ ในรัชกาลที่ ๒

วัดนี้สร้างขึ้นพร้อม ๆ กับการขุดคลองปากลัด เมื่อแรกสร้างกรมพระราชวังบวรมหา-ศักดิพลเสพคงจะอุปการะมาตลอด สันนิษฐานว่าคงมีฐานะเป็นพระอารามหลวงในรัชกาลที่ ๓ และมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏหลักฐานอยู่ในหมายรับสั่งรัชกาลที่ ๓ เรื่องการบูรณะซ่อมแซมดังนี้ "มีรับสั่งให้เอาทองคำเปลวไปจ่ายให้ช่างรับปิดเสาเม็ดราวเทียนในพระอุโบสถกระจังเสาเม็ดเต็จหน้าหลังพระวิหารใหญ่"

๓. วัดใน วัดนี้เป็นวัดราษฎร์โบราณ เรียกกันว่า "วัดในเดิมสองวิหาร" ตั้งอยู่ที่ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นวัดที่สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา ปูชนียสถานและถาวรวัตถุในวัดมีพระพุทธรูป พระอุโบสถ วิหาร มณฑป และพระเจดีย์ เฉพาะพระวิหารหลังคามุงด้วยกระเบื้องกาบูของเก่า ส่วนพระเจดีย์เป็นแบบย่อเหลี่ยม มีอสูรหรือมารแบกประดับรอบองค์พระเจดีย์

เจดีย์วัดบางพลีใหญ่ใน อ. บางพลี

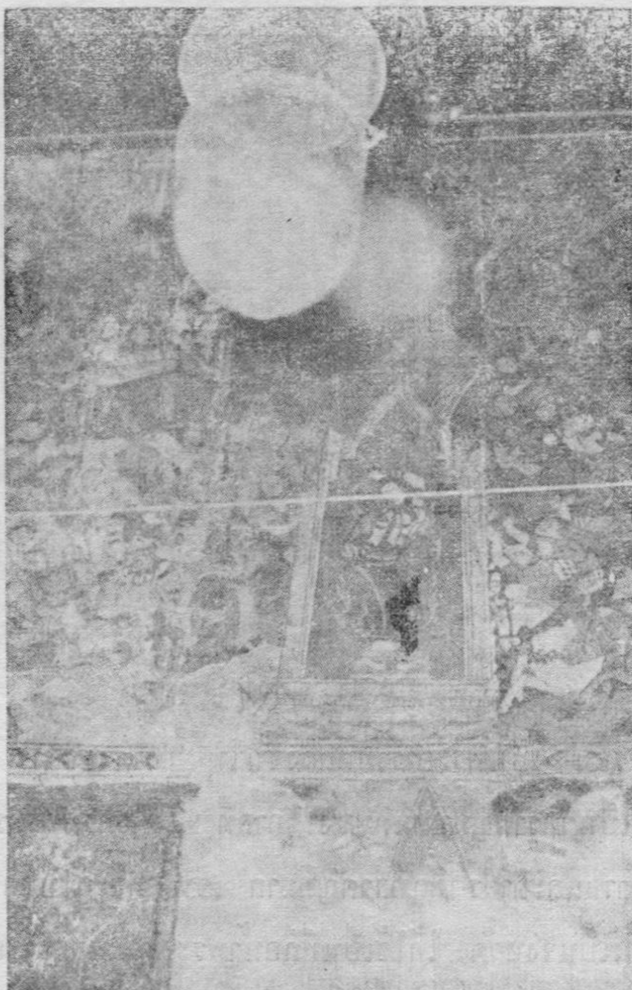
๔. วัดบางพลีใหญ่ใน ตั้งอยู่ที่ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี มีบริเวณกว้างขวางสวยงามมาก นอกจากมีปูชนียสถานและถาวรวัตถุเหมือนวัดอื่น ๆ โดยทั่วไปแล้ว วัดนี้เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อโตพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพสักการะของชาวบางพลีและอำเภอใกล้เคียงมาก เชื่อกันว่า ครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งสุดท้ายให้แก่พม่า ในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ ครั้งนั้นพุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันทำแพขึ้น ๓ แพ ใส่พระพุทธรูปหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์แล้วปล่อยให้ลอยไปตามลำน้ำเจ้าพระยา องค์แรกชาวบ้านอัญเชิญขึ้นที่วัดบ้านแหลม อ. เมืองฯ สมุทรสงคราม องค์ที่ ๒ อัญเชิญขึ้นที่วัดโสธรวรารามวรวิหาร อ. เมืองฯ ฉะเชิงเทรา องค์ที่ ๓ อัญเชิญขึ้นที่วัดบางพลีใหญ่ใน อ. บางพลี สมุทรปราการ ซึ่งทั้ง ๓ องค์ต่างก็เป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนเป็นอันมาก

รามัญเจดีย์ในวัดทรงธรรม

๕. **วัดทรงธรรม** เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ที่ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง เป็นวัดรามัญมาแต่เดิมซึ่งรัชกาลที่ ๒ โดยกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ทรงสร้าง ปูชนียสถานและถาวรวัตถุที่สำคัญมีมาก เช่น พระอุโบสถ ซึ่งในสมัยที่อำเภอพระประแดงยังมีฐานะเป็นจังหวัด ได้ใช้เป็นที่ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของข้าราชการทุกแผนก พระเจดีย์ทั้งองค์ใหญ่และองค์เล็ก เป็นเจดีย์แบบรามัญ พระประธานในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ปางมารวิชัย มีลักษณะงดงามมาก วัดทรงธรรมเป็นวัดที่มีบริเวณกว้างขวาง เนื่องจากในรัชกาลที่ ๖ โปรดเกล้าฯ ให้ยุบวัดกลางนาซึ่งอยู่ใกล้เคียงมารวมเป็นวัดเดียวกัน

๖. วัดโปรดเกศเชษฐาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นตรีสามัญตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของคลองลัดหลวง อยู่ในท้องที่ตำบลทรงคะนอง อำเภอพระประแดง ปูชนียสถานและถาวรวัตถุสำคัญ คือ พระประธานในพระอุโบสถ พระพุทธไสยาสน์ พระนาคปรก พระประธานในมณฑป พระพุทธบาทจำลอง พระศรีอาริย์โพธิสัตว์ พระฤษีสลักด้วยศิลาเขียว ภาพเขียนเป็นสีน้ำมัน เป็นภาพเก่า ประดับอยู่ภายในพระอุโบสถและพระวิหาร เป็นต้น ปัจจุบันวัดนี้มีนักทัศนาจรชาวต่างประเทศไปเที่ยวชมเสมอ

ภาพเขียนตอนมารผจญในพระอุโบสถวัดบ่าเกด

๗. วัดบ่าเกด เป็นวัดโบราณ ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลทรงคะนอง อำเภอพระประแดง ภายในพระอุโบสถของวัดมีจิตรกรรมฝาผนังของเก่าที่ประณีตและสวยงามมาก กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนพระอุโบสถและพระเจดีย์พร้อมทั้งเขตที่ดินโดยรอบรวมประมาณ ๒๐๔ ตารางวา เป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๑๐

เที่ยวป้อมเมืองปากน้ำ

ในบรรดาจังหวัดชายทะเลของประเทศไทยรวม ๒๒ จังหวัดนั้น "จังหวัดสมุทรปราการ" นับเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์มากที่สุด ดังจะเห็นได้จากการที่มีฐานะเป็นเมืองหน้าศึกมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และเป็นเมืองที่เคยมีป้อมปราการสำหรับ

ป้องกันต่อสู้ข้าศึก ที่อาจยกมารุกรานทางทะเลอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดด้วย ปรากฏว่าตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ เป็นต้นมาจนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แทบทุกรัชกาล ได้ทรงโปรดให้สร้างป้อมขึ้นทั้งสองฝั่งตั้งแต่แม่น้ำในท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ จนถึงอำเภอพระประแดงรวมทั้งสิ้นถึง ๒๔ ป้อมด้วยกัน ป้อมเหล่านี้สร้างขึ้นอย่างมั่นคงแข็งแรง สามารถต้านทานอันตรายจากอำนาจการทำลายของอาวุธชนิดต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี แต่ละป้อมมีกำลังทหารประจำป้อมตั้งประจำ ป้อมทั้งหมดนี้มีอยู่ ๒๒ ป้อมเป็นป้อมที่ใช้ปืนใหญ่แบบโบราณ (บรรจุลูกกระสุนปากลำกล้องปืน) ส่วนอีก ๒ ป้อมคือ "ป้อมพระจุลจอมเกล้า" และ "ป้อมผีเสื้อสมุทร" เท่านั้นที่ใช้ปืนใหญ่แบบใหม่ (บรรจุลูกกระสุนทางท้ายลำกล้องปืน) ปัจจุบันนี้กลายเป็นปืนใหญ่ที่ล้าสมัยเสียแล้ว

เมื่อสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์มีข้าศึกที่อาจมารุกรานแต่ทางบกการป้องกันข้าศึกทางทะเลจึงเป็นแต่เพียงคาดไว้ว่าจะสร้างเมืองพระประแดงขึ้นเป็นเมืองหน้าศึกสำหรับป้องกันข้าศึกทางทะเล ในรัชกาลนี้ได้สร้างป้อมขึ้นไว้ทางฝั่งตะวันออกของเมืองพระประแดงขึ้นป้อมหนึ่ง คือ

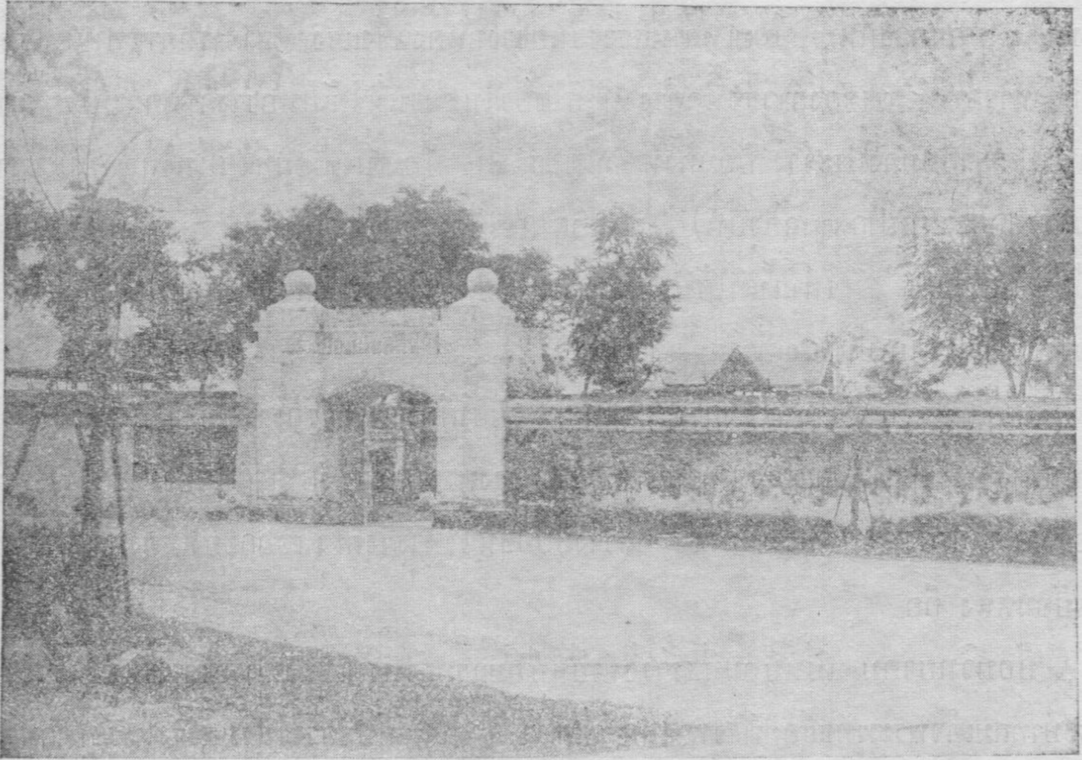
ป้อมวิทยาคม เป็นป้อมที่สร้างขึ้นเป็นป้อมแรกสำหรับเมืองนครเขื่อนขันธ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พ.ศ. ๒๓๒๖ กับได้รับเสริมสร้างในรัชกาลที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๗ อีกครั้งหนึ่ง อยู่ตรงข้ามกับที่ว่าการอำเภอพระประแดงหรือฝั่งซ้าย ได้ถูกรื้อถอนไปหมดแล้วปัจจุบันนี้เป็นบริเวณสถานพยาบาลพระประแดง (หรือที่เรียกกันว่าโรง-พยาบาลโรคเรื้อน)

ถึงรัชกาลที่ ๒ ญวนแผ่อำนาจเข้ามาทางเมืองเขมร ซึ่งอาจเป็นศัตรูกับไทยได้ ในปี พ.ศ. ๒๓๕๗ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงโปรดให้กรมพระราชวังบวรมหา-เสนานุรักษ์ เป็นแม่กองสร้างป้อมเมืองพระประแดง (ครั้งนั้นเรียกว่าเมืองนครเขื่อนขันธ์) ขึ้นทางฝั่งตะวันตกเพิ่มเติมคือ

ป้อมปู่เจ้าสมิงพราย อยู่ในตำบลบางหญ้าแพรก ตรงข้ามที่ว่าการอำเภอพระประแดงเยื้องไปทางทิศใต้ ขณะนี้ยังมีสภาพเป็นป้อมอยู่บางส่วน ปัจจุบันเป็นบริเวณสถานพยาบาลพระประแดง

ป้อมปีศาจสิง อยู่ตรงข้ามที่ว่าการอำเภอพระประแดงตำบลบางหญ้าแพรก ปัจจุบันไม่มีซากเหลืออยู่เลย เป็นบริเวณสถานพยาบาลพระประแดง

ป้อมราหูจร อยู่บริเวณใกล้เคียงกับป้อมปู่เจ้าสมิงพราย ป้อมทั้งสี่ป้อมนี้ชักปีกาถึงกันในสมัยนั้น ปัจจุบันใช้เป็นสถานพยาบาลพระประแดง

ป้อมแผลงไฟฟ้า มีศาลาและร่มไม้อันร่มรื่น ลมพัดเย็นสบายเหมาะสำหรับนั่งพักผ่อนหย่อนใจ

ป้อมแผลงไฟฟ้า อยู่ฝั่งอำเภอพระประแดงในตำบลตลาด เขตเทศบาลเมืองพระประ-แดง ยังมีสภาพสมบูรณ์อยู่บางส่วน เทศบาลบูรณะเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ข้างบนป้อมยังมีปืนใหญ่โบราณหลายกระบอกตั้งไว้ให้ชม มีเงาไม้อันร่มรื่น

ป้อมมหาสังหาร ป้อมนี้อยู่ถัดป้อมแผลงไฟฟ้าไปทางเหนือเล็กน้อย และได้ก่อสร้างเพิ่มเติมขึ้นอีก เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๘ โดยสร้างเสริมให้สูงขึ้นอีก ๑ ชั้น และได้รื้อถอนไปในสมัยรัชกาลที่ ๖ เอาสถานที่สร้างสถานีตำรวจภูธรอำเภอพระประแดง

ป้อมศัตรูพินาศ ตั้งอยู่ถัดจากป้อมมหาสังหารไปทางเหนือ ได้รื้อถอนไปในสมัยรัชกาลที่ ๖ ปัจจุบันคือที่ว่าการอำเภอพระประแดง

ป้อมจักรกรด ได้รื้อถอนไปในสมัยรัชกาลที่ ๖ ปัจจุบันคือบริเวณหลังสำนักงานเทศ-บาลเมืองพระประแดง ป้อมนี้สมัยที่ยังคงมีสภาพอยู่ในตอนหลังสมัยเป็นจังหวัดพระประแดง เคยใช้เป็นสถานีตำรวจภูธรจังหวัดพระประแดง เพราะมีหอบังคับการ (ด้านติดกับถนนพระ-ยาพายัพพิริยกิจปัจจุบันนี้)

ป้อมพระจันทร์ พระอาทิตย์ อยู่ถัดป้อมแผลงไฟฟ้าไปทางใต้ วกมาทางบ้านดังจดถนนพระยาพายัพพิริยกิจ รื้อและไม่มีซากแล้วเช่นกัน แต่มีแนวกำแพงเสมอดินอยู่บ้างเป็นบางแห่ง

ป้อมเพชรหึง เป็นป้อมที่สร้างหลังสุดในสมัยรัชกาลที่ ๒ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ ขณะนี้ไม่มีซากเหลือเช่นเดียวกับป้อมอื่น ๆ ป้อมนี้สร้างต่อจากป้อมศัตรูพินาศไปทางทิศเหนือของเมืองพระประแดงเลียบชายแม่น้ำเจ้าพระยา คือบริเวณโรงเรียนอำนวยวิทย์ สถานสงเคราะห์คนทุพพลภาพและพิการของกรมประชาสงเคราะห์ในปัจจุบัน

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้โปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เป็นแม่กองไปไปทำเมืองสมุทรปราการ ให้เจ้าพระยาพระคลังลงไปประจำอยู่ที่นั่น ให้รื้อบ้านเมืองกรมการและราษฎรฟากตะวันออกสร้างเป็นเมืองและสร้างป้อมขึ้นอีก ๔ ป้อมคือ

ป้อมประโคนชัย สร้างขึ้นใน พ.ศ. ๒๓๖๒ อยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาปัจจุบันได้รื้อออกหมดแล้วอยู่ตรงบริเวณปากคลองปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ

ป้อมนารายณ์ปราบศึก สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๓๖๒ อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้รื้อถอนไปหมดแล้ว เป็นตัวตลาดปากน้ำอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ป้อมปราการ สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๓๖๒ อยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาได้รื้อถอนไปหมดแล้วเช่นกัน เป็นตัวตลาดปากน้ำอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ป้อมกายสิทธิ์ สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๓๖๒ ป้อมทั้ง ๔ ป้อมนี้คือ ป้อมประโคนชัยป้อมนารายณ์ปราบศึก ป้อมปราการ และป้อมกายสิทธิ์ สร้างพร้อมกัน ชักปีกกาถึงกันทั้ง ๔ ป้อมภายในกำแพงป้อมได้สร้างตึกดิน (ที่เก็บกระสุนและดินปืน) ฉางข้าว และที่เก็บเครื่องศาสตรา-วุธไว้อย่างครบถ้วน ปัจจุบันได้รื้อถอนไปหมดแล้ว และได้สร้างป้อมทางฝั่งตะวันตกอีกคือ

ป้อมผีเสื้อสมุทร เป็นเกาะอยู่กลางแม่น้ำเจ้าพระยา ระหว่างฝั่งศาลากลางจังหวัดกับองค์พระสมุทรเจดีย์

ป้อมผีเสื้อสมุทร สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๒ แต่ไปแล้วเสร็จในสมัยรัชกาลที่ ๕ ป้อมนี้เป็นเกาะกลางน้ำ อยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา สร้างขึ้นเป็นป้อม ๒ ชั้น ปัจจุบันยังอยู่แต่ชำรุดลงมากแล้ว

ป้อมนาคราช สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๒ ไปแล้วเสร็จในสมัยรัชการที่ ๕ อยู่ทางด้านใต้ขององค์พระสมุทรเจดีย์ อยู่ในแนวเดียวกันกับป้อมผีเสื้อสมุทร และได้ทรุดโทรมหักพังหมดแล้ว

ป้อมพระกาฬ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๒ พ.ศ. ๒๓๖๗ อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา อำเภอเมืองสมุทรปราการ ปัจจุบันได้รื้อถอนออกหมดแล้ว

หลังจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปราบกบฏเมืองเวียงจันทน์ราบคาบแล้ว ได้มีเหตุการณ์บางอย่างที่ไม่น่าไว้วางใจซึ่งไทยอาจต้องทำสงครามกับญวน พระองค์ทรงพระดำริว่าควรจะได้สร้างป้อมเมืองสมุทรปราการเพิ่มเติมขึ้นอีก ใน พ.ศ. ๒๓๗๑ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง (สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์) เป็นแม่กองไปสร้างป้อมที่เมืองสมุทรปราการอีกคือ

ป้อมศรีเพชร อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงบางนางเกรงปัจจุบันได้รื้อถอนหมดแล้ว คงเหลือแต่ฐานกำแพงป้อมอยู่เสมอดินเท่านั้น

ป้อมปีกกา อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลท้ายบ้าน ปัจจุบันได้รื้อถอนไปหมดแล้ว แต่ยังคงมีกำแพงป้อมเหลืออยู่บ้างทางด้านริมแม่น้ำตรงบริเวณป้อมเป็นที่ทำการประปาของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ

ในปีพุทธศักราช ๒๓๗๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอกรมขุนเดชอดิศร (กรมสมเด็จพระเดชาดิศร) เป็นแม่กองไปสร้างป้อมที่เมืองสมุทรปราการทางฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาอีก ๒ ป้อม คือ

ป้อมคงกระพัน ได้สร้างขึ้นทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงบริเวณปากคลองบางปลากด ปัจจุบันชำรุดทรุดโทรมมากแล้ว เหลือสภาพให้เห็นเป็นป้อมอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ป้อมนารายณ์กางกร ได้สร้างขึ้นทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ถัดจากป้อมคงกระพันไปทางเหนือเล็กน้อย ปัจจุบันชำรุดทรุดโทรมมาก แต่ยังพอมีสภาพของป้อมเหลืออยู่บ้าง

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๓๗๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง (สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์) เป็นแม่กองไปสร้างป้อมที่เมืองสมุทรปราการเพิ่มเติมอีก ๑ ป้อม คือ

ป้อมพับสมุทร อยู่ด้านฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ถัดจากป้อมนาคราชไปทางใต้ ปัจจุบันได้รื้อถอนเสียหมดแล้ว

ในปีพุทธศักราช ๒๓๙๑ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เมื่อครั้งยังเป็นจมื่นไวยวรนารถ เป็นแม่กองไปสร้างป้อมอีก ๑ ป้อมคือ

ป้อมเสือซ่อนเล็บ อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลมหาวงศ์ เหนือเมืองสมุทรปราการขึ้นไปเล็กน้อย ป้อมที่สร้างใหม่นี้เป็นป้อมที่มีขนาดใหญ่กว่าป้อมที่เคยสร้างมาแล้วทั้งหมด สร้างขึ้นสำหรับเป็นที่ตั้งบัญชาการของแม่ทัพ ได้จัดให้มีทหารประจำป้อมอยู่ตลอดมา จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ทางราชการกองทัพเรือได้ใช้สถานที่นี้ตั้งกองโรงเรียนพลทหารเรือที่ ๔ ตัวป้อมจึงหมดฐานะจากการเป็นป้อมปราการ เมื่อกองโรงเรียนพลทหารเรือที่ ๔ ถูกยุบเลิกไป ได้ตั้งกองโรงเรียนชุมพลทหารเรือขึ้นแทน ทางราชการจึงได้รื้อถอนตัวป้อมออกจนหมดสิ้น เพื่อใช้สถานที่ก่อสร้างอาคารเรียน ในปัจจุบันนี้เป็นที่ตั้งของ

โรงเรียนนายเรือ เพื่อให้เป็นอนุสรณ์ว่าที่ตั้งของโรงเรียนนายเรือปัจจุบันนี้ได้เคยเป็นป้อมปราการมาแล้วในอดีต ทางกองทัพเรือจึงได้จัดสร้างกำแพงของโรงเรียนนายเรือทางด้านทิศตะวันออกเป็นรูปกำแพงของป้อม ดังปรากฏอยู่จนทุกวันนี้

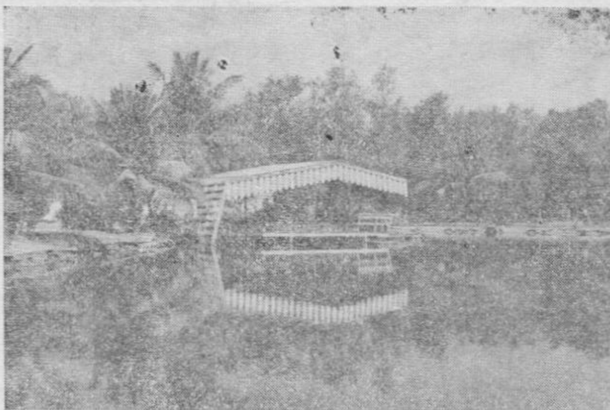
ป้อมพระจุลจอมเกล้า เป็นป้อมที่ทันสมัยที่สุดในสมัยนั้น ตั้งอยู่ที่ฝั่งขวาบริเวณปากน้ำเจ้าพระยา

ป้อมพระจุลจอมเกล้า ตั้งแต่สร้างเมืองสมุทรปราการเป็นต้นมาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) นับเป็นระยะเวลาประมาณ ๗๐ ปีเศษ พื้นดินทางด้านฝั่งขวาของบริเวณปากน้ำเจ้าพระยา ได้งอกยื่นออกไปจนถึงตำบลแหลมฟ้าผ่า บรรดาป้อมปราการทั้งหลายที่จัดสร้างไว้แต่ครั้งก่อนล้าสมัย ชำรุดทรุดโทรมไม่มั่นคงแข็งแรงพอที่จะป้องกันการรุกรานจากศัตรูได้ ประกอบกับในระยะนั้นฝรั่งเศสกำลังแสวงหาเมืองขึ้นทางภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหลมอินโดจีน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างป้อมอย่างทันสมัยขึ้นที่ปากน้ำเจ้าพระยา ตำบลแหลมฟ้าผ่าเป็นการด่วน การสร้างป้อมนี้เริ่มกระทำเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๓๕ เสร็จเรียบร้อยในปีพุทธศักราช ๒๔๓๖ ได้รับพระราชทานนามว่า "ป้อมพระจุลจอมเกล้า" อำนวยการสร้างโดย พลเรือโทกรมหมื่น-ปราบปรปักษ์ ซึ่งเป็นผู้บัญชาการทหารเรือในสมัยนั้น พลเรือโทพระยาชลยุทธโยธิน

(Andre du Plessis de Richelien) ชาวเดนมาร์กเมื่อครั้งมียศเป็นพลเรือจัตวาเป็นรองผู้บัญชาการทหารเรือ นาวาเอกพระชำนิกลการ เมื่อครั้งมียศเป็นนายพันตรี พันตรีสมบุญ บุณยะกลิน เป็นเจ้ากรมโรงงานการจักร พลเรือโทพระยาวิจิตรนาวี เมื่อครั้งเป็นนายวิลเลียม บุณยะกลินซึ่งเพิ่งสำเร็จการศึกษาวิชาช่างกลจากประเทศอังกฤษ เป็นผู้ควบคุมการติดตั้งปืนสำเร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ ร้อยเอก ซี ฟอน โฮล์ค (Captain C. Von Holck) ชาวเดนมาร์ก เป็นบังผู้คับการป้อมเป็นคนแรก ในระหว่างดำเนินการก่อสร้างนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ฯ ได้เสร็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการก่อสร้างด้วยพระองค์เองในวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๔๓๖ ราคาค่าก่อสร้างตัวป้อม และติดตั้งปืนคิดเป็นเงินทั้งสิ้น ๘๐๐,๐๐๐ บาท

ปัจจุบันการคมนาคมสะดวก คือมีถนนจากวงเวียนใหญ่ไปสุดสายที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า คือถนนสุขสวัสดิ์ (สายดาวคะนอง - ป้อมพระจุล ฯ)

สวางคนิวาส

บรรยากาศอันร่มรื่นและเงียบสงบในสวางคนิวาส เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจเป็นอย่างยิ่ง

สวางคนิวาสเป็นสถานีกาชาดของสภากาชาดไทย ตั้งอยู่ที่ถนนสุขุมวิท กิโลเมตรที่ ๓๑ ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ ผู้สร้างคือนายอื้อจือเหลียง ประธานมูลนิธิอื้อจือเหลียง สร้างในเนื้อที่ ๖๐ ไร่เศษ เป็นมูลค่ากว่า ๑๐ ล้านบาท เมื่อสร้างเสร็จแล้วได้น้อมเกล้า ฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ องค์-

สภานายิกาสภากาชาดไทย เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๐๕ ในโอกาสนั้นทรงพระกรุณา โปรดเกล้า พระราชทานนามว่า "สวางคนิวาส" และพระราชทานให้แก่สภากาชาดไทย เป็นสถานที่พักฟื้นของผู้ป่วยหรือผู้ที่ปรารถนาจะไปพักผ่อน มีหอประชุมใหญ่โตและมีที่พักสะดวกสบาย ทางราชการและองค์การต่างๆ ทั่วประเทศใช้เป็นที่ประชุมสัมมนาอยู่เสมอ นอกจากนี้สภากาชาดไทยได้จัดตั้งสถานีกาชาดที่ ๕ เพื่อให้บริการด้านรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยนอกขึ้นในบริเวณสถานพักฟื้นนี้ด้วย

ท่านสามารถเข้าไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจได้ฟรีไม่ต้องเสียค่าผ่านประตูแต่อย่างใด

ห้องสัตว์น้ำ นำสัตว์ทะเลมาเลี้ยงไว้ในตู้กระจก สามารถชมได้อย่างใกล้ชิด

สวางคนิวาสมีบริเวณกว้างขวางมาก ประดับตกแต่งอย่างสวยงาม ปลูกไม้ดอกไม้ประดับร่มรื่นมีที่นั่งพักผ่อนอยู่ทั่ว ๆ ไป ทางด้านติดชายทะเล มีสะพานยื่นลงไปในทะเลสำหรับชมวิวด้วย นอกจากนี้ยังมีห้องสัตว์น้ำ ซึ่งนำสัตว์ทะเลต่าง ๆ มาเลี้ยงไว้ให้ชมและศึกษามากมายหลายชนิด เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดสมุทรปราการ

สถานตากอากาศบางปู

สถานพักฟื้นและตากอากาศบางปูเป็นของกองทัพบก ตั้งอยู่ที่ถนนสุขุมวิท กิโลเมตรที่ ๓๗ ตำบลบางปู อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ มีเนื้อที่ประมาณ ๕๘๒ ไร่ เป็นสถานที่รับผู้เจ็บป่วยจากการปฏิบัติงานในราชการทหารเพื่อ พื้นฟู สภาพ ร่าง กาย และ จิต ใจ และดำเนินงานเป็นสถานพักผ่อนของกองทัพบก เพื่อส่งเสริมสวัสดิการในการพักผ่อนหย่อนใจของข้าราชการทหาร ข้าราชการกลาโหม พลเรือนและคนงาน มีอาคารบ้านพักและสถานที่นั่งพักผ่อน และมีสะพานสุขตาศาลาสุขใจซึ่งสร้างยื่นลงไปในทะเลประมาณ ๕๐๐ เมตร และมีวงดนตรีตลอดจนอาหารเครื่องดื่มบริการ ขณะที่รับประทานอาหาร นอกจากท่านจะได้ฟังเสียงคลื่นลมแล้ว ท่านจะได้เห็นนกนางนวลและนกเล็ก ๆ อื่น ๆ อีกหลายชนิด

สถานพักฟื้นและตากอากาศแห่งนี้ มีพ่อค้าประชาชนและข้าราชการหน่วยอื่น ๆ ไปเยี่ยมเยียนและจัดเลี้ยงอาหารแก่ผู้พักฟื้นอยู่เสมอ ซึ่งเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้พักฟื้นอย่างดียิ่ง

เจ้าภาพและผู้ป่วยพักฟื้น รำวงร่วมกันอย่างสนุกสนานและเป็นกันเอง

ที่สะพานสุขตา–ศาลาสุขใจ มีอาหารและเครื่องดื่มบริการด้วย ศาลานี้สร้างยื่นลงไปในทะเลประมาณ ๕๐๐ เมตร

คำสั่งจังหวัดสมุทรปราการ

ที่ ๕๐ / ๒๕๑๘

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการดำเนินการจัดทำหนังสือคู่มือครูจังหวัดสมุทรปราการ

ด้วยจังหวัดจะจัดทำหนังสือคู่มือครูจังหวัดสมุทรปราการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อรวบรวมรายละเอียด ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสมุทรปราการทุกแง่ทุกมุมไว้ในเล่มเดียวกัน

๒. เพื่อใช้เป็นคู่มือครูสำหรับประกอบการสอนเด็กให้มีความรู้เรื่องในจังหวัดของตนอย่างละเอียดและถูกต้อง

๓. เพื่อเผยแพร่ความรู้ภายในจังหวัดสมุทรปราการไปสู่บุคคลภายในและภายนอกให้มากที่สุด

เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้แต่งตั้งบุคคลต่อไปนี้ เป็นกรรมการดำเนินการ คือ

ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	ประธานกรรมการ
ปลัดจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	รองประธานกรรมการ
นายแพทย์ใหญ่จังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
นายอำเภอทุกอำเภอ	เป็น	กรรมการ
ศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
หัวหน้าส่วนการศึกษาองค์การบริหาร ฯ	เป็น	กรรมการ
เกษตรจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
พัฒนาการจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
สหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
ประมงจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
แรงงานจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
ขนส่งจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
สรรพากรจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
สถิติจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ

/ จ่าจังหวัดสมุทรปราการ

จ่าจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่นฯ	เป็น	กรรมการ
คณะศึกษานิเทศก์จังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
นายกเทศมนตรีเมืองสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
นายกเทศมนตรีเมืองพระประแดง	เป็น	กรรมการ
ประธานสภาจังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
ป่าไม้จังหวัดสมุทรปราการ	เป็น	กรรมการ
นางจิตจุฑา ศรีเดช	เป็น	กรรมการและเลขานุการ
นายภิรมย์ รตินรเศรษฐ์	เป็น	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สั่ง ณ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘

เวทย์ นิจถาวร

(นายเวทย์ นิจถาวร)

ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ

สำเนาถูกต้อง

จิตจุฑา ศรีเดช

(นางจิตจุฑา ศรีเดช)

ศึกษานิเทศก์เอกจังหวัดสมุทรปราการ

บรรณานุกรม

๑. *อักขรานุกรมภูมิศาสตร์* ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

๒. *พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา*

๓. *พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๒* พระนิพนธ์ สมเด็จ ฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

๔. *ของดี ๗๑ จังหวัด* ของ ประยูร พิศนาคะ
ป. พิศนาคะการพิมพ์ ธนบุรี ๒๕๑๔

๕. *ทัศนาจร ๗๑ จังหวัด* ของ พ. ชลธาร
โรงพิมพ์แนวไทย ถนนกรุงเกษม พระนคร

๖. *เที่ยวเมืองไทย ๗๑ จังหวัด* เล่ม ๒ ของ ละออง ศรีสุคนธ์
คลังวิทยา พระนคร พิมพ์ครั้งที่ ๖, ๒๕๐๘

๗. *เที่ยวทั่วเมืองไทย* รวบรวมและเรียบเรียงโดยคณะประมวลสาส์น
เกษมสัมพันธ์การพิมพ์ พระนคร ๒๕๐๑

๘. *ท่องเที่ยวไปในประเทศไทย* หน้า ๑๖๖ – ๑๗๐
โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว ๒๕๑๗

๙. *เรื่องจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย* พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระโสภณ
อักษรกิจ (เล็ก สมิตะสิริ) ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม ๒๔๙๑

๑๐. *เรื่องราวจากผืนแผ่นดินไทย* เล่ม ๑ ของ ส่งศักดิ์ สายบัญญา
บริษัทชวาลจำกัด ๒๕๐๗

๑๑. *ศึกษาและเที่ยวในเมืองไทย* ของ ประพัฒน์ ตรีณรงค์
โรงพิมพ์เลี่ยงเชียง ถนนบำรุงเมือง พระนคร ๒๕๐๒

๑๒. *สิ่งแรกในเมืองไทย* ของ สงวน อั้นคง
แพร่พิทยา พิมพ์ที่โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม พระนคร ๒๕๐๒

๑๓. *ประเพณีการปล่อยปลาและการเล่นสะบ้าของชาวพระประแดง* ของนายแจ้งประ–
มวลรัตน์และ ร.ต. วีระ โลจานะ น.บ. แสงทองการพิมพ์ พระนคร ๒๕๐๓

๑๔. *ประวัติหลวงพ่อโตและประเพณีรับบัว* อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระครู
พิศาลสมณวัตต์ (ม้วน สุเมโธ งามขำ) ณ เมรุวัดบางพลีใหญ่ใน ๒๖ มีนาคม ๒๕๑๕

๑๕. *ประวัติพระสมุทรเจดีย์และวัดกลางวรวิหาร* อนุสรณ์ในการฌาปนกิจศพ แม่ผิว บุศยศิริ ณ เมรุวัดธาตุทอง พระนคร ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘

๑๖. *ประวัติสถานที่ราชการทหารเรือและประวัติเรือรบไทยยุคเรือกลไฟ* พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานประชุมเพลิงศพนางจันทร พลภัทรพิจารณ์ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๙

๑๗. *ประมวลกิจการจังหวัดสมุทรปราการ* พ.ศ. ๒๕๐๘ และ พ.ศ. ๒๕๑๓

๑๘. *สมุทรปราการ* พิมพ์ในงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ

๑๙. *สมุทรปราการ* ของ เฉลิม สุขเกษม
สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย จุฬาซอย ๒ ถนนพญาไท นครหลวง ๕

๒๐. *หนังสืออนุสรณ์ในการฌาปนกิจศพ คุณแม่ชุ่ม สุคนธทรัพย์* ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร ๕ มิถุนายน ๒๕๐๔

๒๑. *อนุสรณ์ธุตังคเจดีย์* ของ พระสุทธิธรรมรังษีคัมภีรเมธาจารย์ (พระอาจารย์ลี ธมมธโร) พิมพ์แจกในงานเสด็จพระราชดำเนินทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดอโศการาม สมุทรปราการ มิถุนายน ๒๕๐๙

๒๒. *สงกรานต์ปากลัดและฐานทัพเมืองนครเขื่อนขันธ์* อนุสรณ์ในการฌาปนกิจศพนางเชื่อม ทองโพธิ์ใหญ่ ณ วัดทรงธรรมวรวิหาร สมุทรปราการ ๓๐ มกราคม ๒๕๑๔

๒๓. นำร่องนายเรือ หนังสือรวบรวมเรื่องราวและแนะนำโรงเรียนนายเรือ
พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘

๒๔. นาวิกศาสตร์ ประจำเดือนตุลาคม ๒๕๐๒ ปีที่ ๕๒ เล่ม ๑๐

๒๕. นาวิกศาสตร์ ประจำเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๒ ปีที่ ๕๓ เล่ม ๗

๒๖. นาวิกศาสตร์ ประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๑๓ ปีที่ ๕๓ เล่ม ๘

๒๗. *อนุสาร อ.ส.ท.* ประจำเดือนมิถุนายน ๒๕๐๗ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๑

๒๘. *อนุสาร อ.ส.ท.* ประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๑๑ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑

๒๙. *อนุสาร อ.ส.ท.* ประจำเดือนธันวาคม ๒๕๑๓ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๕

๓๐. *อนุสาร อ.ส.ท.* ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๗

๓๑. *อนุสาร อ.ส.ท.* ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๗

๓๒. วารสารเมืองโบราณ ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๑ เดือนกันยายน ๒๕๑๗

๓๓. *คู่มือนำชมภาพจำหลักไม้สักพุทธประวัติ* ตั้งแสดง ณ พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ สมุทร-ปราการ

๓๔. *พิพิธภัณฑ์เปลือกหอย* เอกสารแนะนำพิพิธภัณฑ์เปลือกหอย สมุทรปราการ ของคุณอุไร โพธิวิหค

๓๕. *สถานพักฟื้นและพักผ่อน พธ. ทบ.* เอกสารรวบรวมกิจการและแนะนำสถานพักฟื้นและพักผ่อนบางปู สมุทรปราการ

๓๖. *หมู่บ้านเด็ก "บ้าน แบบใหม่สำหรับเด็กไร้ที่พึ่ง"* โดย เฮอร์แมน กไมเนอร์ แปลโดยบุญสม เจริญเอง สำนักพิมพ์ดาวรุ่ง ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๓๗. สัมภาษณ์ นายคล้าย พงษ์เวช เจ้าของและผู้จัดการโรงเรียนอำนวยวิทย์ อ. พระ-ประแดง สมุทรปราการ เรื่องเมืองพระประแดงในอดีต

๓๘. สัมภาษณ์ นายยอด กฤชเพชร สภาสังคมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร เรื่องเมืองพระประแดงในอดีต

๓๙. สัมภาษณ์ นายอุทัย ยังประภากร เจ้าของฟาร์มจระเข้สมุทรปราการ เรื่องฟาร์มจระเข้สมุทรปราการ

๔๐. สัมภาษณ์ คุณหญิงอุไร โพธิวิหค เจ้าของพิพิธภัณฑ์เปลือกหอย สมุทรปราการ เรื่องพิพิธภัณฑ์เปลือกหอย

๔๑. สัมภาษณ์ ม.ล. เอื้อ นพวงศ์ ณ อยุธยา ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ เรื่องเมืองพระประแดง และ ร. ๘ ร. ๙ เสด็จ ฯ มายังเมืองพระประแดง

๔๒. สัมภาษณ์ นายนิยม ณ บางกรวย ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอบางพลี อ. บางพลี สมุทรปราการ เรื่องงานรับบัวที่บางพลี

๔๓. สัมภาษณ์ เรือโทอุดม ฑีฆทรัพย์ ประจำแผนกพิพิธภัณฑ์ทหารเรือ เรื่องป้อมและการรบใน ร.ศ. ๑๑๒

๔๔. สัมภาษณ์ เรือโท สุระชัย บุญญพงษ์ รักษาราชการประจำแผนกการพิธี กองประวัติศาสตร์ทหารเรือ เรื่องป้อมและการรบใน ร.ศ. ๑๑๒

จังหวัดขอขอบคุณ

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

กองประวัติศาสตร์ทหารเรือ กรมยุทธการทหารเรือ

พิพิธภัณฑ์ทหารเรือ

โรงเรียนนายเรือ

กองบังคับการตำรวจน้ำ

ด่านตรวจศุลกากรสมุทรปราการ

สถานพักฟื้นและตากอากาศบางปู

ด่านตรวจคนเข้าเมืองสมุทรปราการ

กรมแผนที่ทหาร

หมู่บ้านโสสะ

เมืองโบราณ

ฟาร์มจระเข้สมุทรปราการ

พิพิธภัณฑ์เปลือกหอย

และทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลุล่วง

มาด้วยดีทุกประการ ณ โอกาสนี้ด้วย

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว นายกำธร สถิรกุล ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๑๙